

Παρασκευή 9 Ιουνίου - Πέμπτη 15 Ιουνίου 1989

αντί

Περίοδος Β'
Τεύχος 406
Δρχ. 150

8 και σήμερα...

ΣΤΑΘΗΣ ΓΙΩΤΑΣ:

«Μετά τη διακήρυξη στις 3 του Σεπτεμβρίου 1974» στο Βούπερταλ κάποιοι αποφάσισαν ότι το ΠΑΣΟΚ είναι «οργάνωση επιφανείας» ... Σημαίνει ότι μια οργάνωση λειτουργεί νόμιμα, ενώ ταυτόχρονα υπάρχει ένας παράνομος μηχανισμός»

ΚΙΝΑ:
Χιλιάδες
λουλούδια
ανθίζουν
στους
τάφους...

ΔΗΜ. ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ:

«Δεν μπορώ να μην πιστέψω ότι ο Μένιος είναι σκάρτος»

«...Αρνήθηκα να παίξω το παιχνίδι των κυρίων που μας ωθούσαν σε κάποιο πόρισμα...»

MONROE C. BEARDSLEY

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΩΝ ΑΙΣΘΗΤΙΚΩΝ ΘΕΩΡΙΩΝ

Τό βιβλίο εξετάζει με σαφήνεια, εὐ-
θυκρισία καὶ εὐρύτητα ἀντιλήψεων
τὴ γραμματεία πάνω στὴν Τέχνη
καὶ τὸ ὥραϊο ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴ
ἀρχαιότητα ὡς τίς μέρες μας.

ΝΕΦΕΛΗ

...Από το πρωί μέχρι το βράδυ συνεχώς, οι επαγγελματικές γραφομηχανές OLYMPIA δε σταματούν να σας προσφέρουν τις πολύτιμες υπηρεσίες τους με απόλυτη συνέπεια! Σχεδιασμένες να αντέχουν στο χρόνο, παρουσιάζουν τέτοια τεχνολογικά προσόντα που τις κάνουν σήμερα να είναι η βιτρίνα των τελευταίων επιτευγμάτων της Υψηλής Γερμανικής Τεχνολογίας. Τα επαγγελματικά μοντέλα της OLYMPIA, ES 70i, ES 72i, MASTERTYPE 100i και STARTYPE 130i, παρέχουν: ► δυνατότητα σύνδεσης με υπολογιστή ► αυτόματη αναζήτηση λέξης ► ταχύτητα 15 CPS ► μεγάλο κύλινδρο ► κά-

θετη γραμμογράφηση ► CAPS LOCK ► μνήμη μέχρι 60.000 χαρακτήρες ► περιχάραξη λέξεων ► παχιά γραφή ► αραιή γραφή ► δεξιά ευθυγράμμιση και πολλά άλλα πλεονεκτήματα. Και κάτι ακόμα: άριστη και μεθοδική τεχνική υποστήριξη από την Κ. ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ Α.Ε., αντιπρόσωπο της OLYMPIA στην Ελλάδα.

Επειδή ανταποκρίνονται συνεπώς

OLYMPIA

—Επειδή—
τα «γραπτά» πρέπει να μένουν!

ΓΕΝΙΚΗ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΕΙΑ ΕΛΛΑΔΑΣ:
Κ. ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ Α.Ε.
Χαρ. Τρικούπη 5, Αθήνα 106 78
Τηλ.: 360.4211-15, 360.5708-10
FAX: 361.3682, TLX: 21.6997 PACO GR

Ο ΜΙΚΡΟΣ ΜΑΣ ΤΟΠΟΣ

ΣΥΓΚΛΟΝΙΖΕΤΑΙ η παγκόσμια κοινή γνώμη από μια σειρά δραματικά γεγονότα στο διεθνή χώρο. ΣΤΗΝ ΚΙΝΑ ένα μεγάλο λαϊκό-δημοκρατικό κίνημα πνίγεται στο αίμα. Η ωμή, απροκάλυπτη βία ενός συστήματος «υπαρκτού σοσιαλισμού» με ανύπαρκτες ελευθερίες, δημοκρατικούς θεσμούς και λαϊκό έλεγχο, επιστρατεύεται για να καθυποτάξει τα αιτήματα για πάταξη της κομματικής και κυβερνητικής διαφθοράς, για περισσότερη ελευθερία και δημοκρατία. Αμείλικτη η κομματική ηγεσία προστατευόμενη από τα τακνς οδηγεί τη χώρα στα πρόθυρα εμφυλίου πολέμου, με ανυπολόγιστες εσωτερικές και διεθνείς επιπτώσεις. Παρακμή ενός καθεστώτος που κάποτε ενέπνευσε πολλά επαναστατικά κινήματα στον Τρίτο Κόσμο. ΣΤΗΝ ΠΟΛΩΝΙΑ οι εκλογές της περασμένης Κυριακής απογυμνώνουν το καθεστώς Γιαρουζέλσκι από κάθε νομιμότητα. Οι κομματικοί υποψήφιοι καταποντίζονται με ποσοστό που μόλις έφθασε το 20% του συνόλου των ψήφων. Η «Αλληλεγγύη» θριαμβεύει αλλά και φοβάται. Γιατί ο λαός έδειξε μεν την ισχύ του αλλά στην κυβέρνηση παραμένει το κόμμα. Και παρουσιάζεται έτσι το φαινόμενο η συντριπτική πλειοψηφία του λαού να παραμένει εκτός εξουσίας. Οι νικητές φοβούνται τους ηττημένους. Τέτοιο κοινοβουλευτικό καθεστώς όπου η μειοψηφία κυβερνά και η πλειοψηφία ελέγχει αποτελεί σίγουρα παγκόσμια πρωτοτυπία. ΣΤΟ ΙΡΑΝ, πεθαίνει ο Αγιαττολάχ Χομεϊνί, πνευματικός

και πολιτικός ηγέτης της επανάστασης που ανέτρεψε τον Σάχη πριν δέκα χρόνια. Οι εκδηλώσεις θρησκευτικής υστερίας στη κηδεία του, φανερώουν σε όλη τους την αποκρουστική μεγαλοπρέπεια την τρομακτική δύναμη της ολοκληρωτικής ιδεολογίας. Εδώ, το θεοκρατικό καθεστώς των μουλλάδων δημιουργεί «μάρτυρες», «εχθρούς του θεού», «σατανικούς προδότες» και νομιμοποιεί την καταπίεση, τις δολοφονίες και τις σφαγές. ΜΠΡΟΣΤΑ σε αυτά τα συνταρακτικά γεγονότα οι υποτονικές αντιδράσεις, η μειωμένη ευαισθησία, οι δύσστοκοι ψελλισμοί και η αποφυγή σοβαρού προβληματισμού και αναλύσεων, χαρακτήρισαν τη στάση των πολιτικών κομμάτων. ΣΑΝ ΝΑ ΜΗΝ έχουν αυτά τα γεγονότα, σημασία για μας. Σα να μην πρόκειται για εξελίξεις που μας αφορούν άμεσα. Η Ελλάδα ομφαλοσκοπεί. Ασχολείται με τα του οίκου της. Και σιωπά. Κλεισμένη στις κρεββατοκάμαρες. Πνιγμένη στα σκάνδαλα. Απασχολημένη με τα προεκλογικά μεγάφωνα. Κωφεύουσα σε αυτά που συμβαίνουν στον έξω κόσμο. ΕΧΟΥΜΕ βέβαια εκλογές. Και Ευρωεκλογές μαζί. Η Ευρώπη αντιδρά, προβληματίζεται, κινείται, ενεργεί, συμπαραστέκεται. Η Ελλάδα παραμένει στη μικρή γωνιά της, αδέξια και ανίκανη να παρακολουθήσει τους ρυθμούς της διεθνούς αγωνίας, κινούμενη σε άλλα μήκη κύματος. Η ΑΤΟΝΙΑ του πολιτικού κόσμου που ενασχολείται με ψηφοσυλλεκτική δράση ας ευχηθούμε ότι δεν παρακολουθείται από τους πολίτες αυτής της χώρας.

αντί

περι
εχο
μένα

• Περίοδος Β'
• Χρόνος 16ος
• Τεύχος 406
Παρασκευή 9 Ιουνίου 1989
δρχ. 150

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ
ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ
Δημοχάρους 60
115 21 ΑΘΗΝΑ
Τηλ: 72.32.713 - 72.49.300

Ν. ΠΡΟΝΟΜΙΟΥΧΟΣ	
Το μαύρο ταιριάζει στο Χόλλυγουντ	5
ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ	
Μην πυροβολείτε τους φοιτητές	7
ΠΑΝΤΕΛΗΣ ΜΟΥΤΟΥΛΑΣ	
ΒΑΣΙΛΗΣ ΚΑΠΕΤΑΝΓΙΑΝΝΗΣ	
Κίνα: η εξουσία δολοφονεί	12
ΣΤΑΘΗΣ ΓΙΩΤΑΣ	
Ο παράνομος μηχανισμός του «επιφανειακού» ΠΑΣΟΚ	16
ΒΑΣΙΛΗΣ ΖΗΣΗΣ	
Το μυστικό σχέδιο του Ανδρέα για τις «μίζες»	20
ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ	
Εξεταστική Επιτροπή: μια ομολογημένη κορμίνια	
Συνέντευξη στη Λιάνα Κανέλλη	22
ΜΠΟΣΤ	
Άπιστευτα και όμως αληθινά	30

ΓΙΑΝΝΗΣ ΦΛΩΡΟΣ	
Στην Αθήνα σφάζονται «παλικάρια» και στον Πειραιά υ-	
πουργοί	32
ΤΖΑΝΝΗΣ ΤΖΑΝΝΕΤΑΚΗΣ	
Προγραμματική σύγκληση ΠΑΣΟΚ και ΝΔ	37
ΤΕΤΑ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ	
Η χαμένη τιμή του προεκλογικού αγώνα	38
ΒΑΓΓΕΛΗΣ ΓΙΑΧΝΗΣ	
Αυτοκτονίες στον στρατό	40
ΜΙΧΑΗΛΗΣ ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΑΚΗΣ	
Η κληρονομία της καμένης γης	42
ΜΗΤΣΟΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΠΟΥΛΟΣ	
Από Ιούνιο σε Ιούνιο...	48

ΜΟΝΙΜΕΣ ΣΤΗΛΕΣ	
ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΕΠΤΑΗΜΕΡΟ	
ΑΝΤΗΝΩΡ	
Όταν το ΠΑΣΟΚ μας καλεί ν' αντισταθούμε...	4
ΗΜΕΡΟΔΗΚΤΗΣ	6
ΑΝΤΙΘΕΣΕΙΣ	8
ΓΕΛΟΙΟΓΡΑΦΙΕΣ	
Γ. ΙΩΑΝΝΟΥ	11
Δ. ΧΑΝΤΖΟΠΟΥΛΟΣ	15
ΕΠΙΣΗΜΑΙΝΟΥΜΕ	44
Χορός: Λήδα Καζαντζάκη, Αρχιτεκτονική: Δ. Φιλίππιδης, Εικαστικά: Αντώνης Κωτίδης.	
ΔΙΑΛΟΓΟΣ	53

ΕΞΟΦΥΛΛΟ: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΧΑΝΤΖΟΠΟΥΛΟΣ

πολιτικό 7ημέρο

Όταν το ΠΑΣΟΚ μας καλεί ν' αντισταθούμε...

Η «ΘΕΑ της δημοκρατίας» —το άγαλμα που είχαν στήσει οι φοιτητές της σχολής καλών τεχνών στην πλατεία Τιαν Αν Μεν— δεν υπάρχει πια... Το πολτοποίησαν τα τεθωρακισμένα μιας αδίστακτης ηγετικής κάστας, μαζί με τα σώματα (αίμα, σάρκες, κόκκαλα) χιλιάδων νέων ανθρώπων που τραγουδούσαν «ο λαός δεν νικιέται ποτέ»! Πόσοι είναι οι νεκροί της μεγάλης πλατείας; Όχι πολλοί —μας βεβαιώνουν οι επίσημες ανακοινώσεις: Μόλις τριακόσιοι, συν επτά χιλιάδες τραυματίες. (Άλλες πηγές ανεβάζουν τους νεκρούς σε 4.000)... Πώς μετρίεται το έγκλημα; Ο αυταρχισμός έχει τη δική του απάντηση: Αν είσαι «εχθρός του λαού», τότε δεν υπάρχει έγκλημα... Και οι φοιτητές της πλατείας είναι «εχθροί του λαού», εφόσον ζητούσαν, και ζητούν, ελευθερία, δημοκρατία, περεστρόικα, διαφάνεια... Τα όποια ψευδώνυμα, όμως, δεν μπορούν να καλύψουν ένα έγκλημα που διαπράχθηκε εν ψυχρώ, στο όνομα του σοσιαλισμού... Η σφαγή λέγεται σφαγή, όπως η πέτρα λέγεται πέτρα... Αλλά για ποιο «σοσιαλισμό» γίνεται λόγος; «Δεν υπάρχει τίποτε το κοινό ανάμεσα σε μας και σε αυτούς που διέταξαν τη σφαγή» —δήλωσε ο γραμματέας του Ιταλικού ΚΚ Ακίλε Οκέτο. «Και δεν τους αναγνωρίζουμε κανένα δικαίωμα να εκπροσωπούν τις ιδέες του σοσιαλισμού».

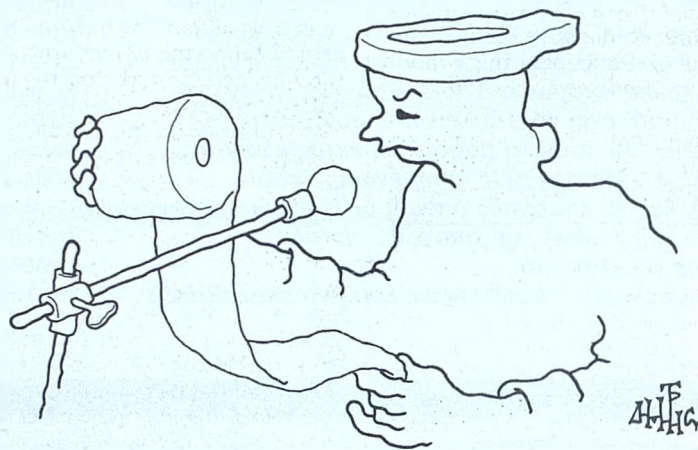
ΤΑ «ΚΙΝΕΖΙΚΑ» σφράγισαν την εβδομάδα που επισκοπούμε. Και φυσικά, από τον σάλαγο, την παγκόσμια κατακραυγή, δεν μπορούσαν να αποσιώσουν τα ελληνικά κόμματα: Ο Συνασπισμός, το ΚΚΕ, η ΕΑΡ, το Γραφείο Τύπου του ΠΑΣΟΚ («ύστερα από ερώτηση δημοσιογράφου»), το ΚΚΕ Εσωτ. - Α.Α., η ΕΔΑ, η Χριστιανική Δημοκρατία, η Εναλλακτική Αντικαπιταλιστική Συσπείρωση, η ΚΕΑΔΕΑ, το ΚΚΕ (μ-λ), οι νεολαίες των αριστερών κομμάτων, κ.ά., με ανακοινώσεις τους, καταδίκασαν τη βία και αιματοχυσία, μαζί με την υπόμνηση ότι «σοσιαλισμός και δημοκρατία είναι έννοιες αλληλένδετες» (ΕΑΡ). Ωστόσο, ο τόνος όλων των ανακοινώσεων αυ-

τών, ήταν χαμηλός. Διέφερε αισθητά από τη δήλωση λ.χ. του Οκέτο ή από τη δήλωση του Φρανσουά Μιττεράν: «Ένα καθεστώς που, για την επιβίωσή του, προσφεύγει στη χρήση όπλων, δεν μπορεί να έχει μέλλον»...

ΑΛΛΟ, ΟΜΩΣ, το μέλλον της κινεζικής ηγεσίας (αυτής που κατόρθωσε να έχει, αυτή τη στιγμή, το πάνω χέρι) και άλλο οι εκλογές της 18ης Ιουνίου. Και, καθώς είμαστε *ελληνοκεντρικοί*, γρήγορα επανήλθαμε στα «καθ' ημάς». Ασφαλώς, το σημαντικότερο γεγονός του επταημέρου, ήταν η Διακήρυξη του Συνασπισμού, την οποία προσπάθησαν, φυσικά, να διαβάλουν τόσο το ΠΑΣΟΚ, όσο και η Νέα Δημοκρατία. Για την «Καθημερινή» λ.χ., η διακήρυξη του Συνασπισμού έχει «θολό λόγο» και διατυπώσεις —σε ό,τι αφορά τη συμμετοχή του Συνασπισμού σε

από το ...συνέδριο του κόμματος, ενώ τα άλλα μέλη του εκτελεστικού γραφείου μόνον από την... κεντρική επιτροπή! Αλλά «ασάφειες» στο κείμενο της διακήρυξης, διαπιστώνει —όπως και η «Καθημερινή»— και η πρωινή έκδοση του «αυριανισμού». Αντί ο Συνασπισμός —γράφει— να επιχειρήσει «να βγει από τα αδιέξοδά του» (προφανώς, καλώντας όλους τους Αριστερούς να ψηφίσουν ΠΑΣΟΚ, «για να μην έλθει η Δεξιά», κλπ.), επιδίδεται σε «σκληρές, αποκλειστικά κατά του ΠΑΣΟΚ, επιθέσεις».

ΟΙ ΟΠΟΙΟΙ σχολιασμοί, όμως, είτε της «Καθημερινής», είτε του «Δ. Λόγου», δεν αναιρούν το γεγονός ότι ο Συνασπισμός παραμένει μια ανερχόμενη πολιτική δύναμη, που μπορεί, στις 19 Ιουνίου, να ανοίξει κάποιους νέους δρόμους, με τη συγκρότηση μιας προοδευτικής δημο-

συμαχικές προοδευτικές κυβερνήσεις— που μπορούν να ερμηνευθούν «κατά βούληση»... Όμως και ο γενικότερος πολιτικός λόγος είναι διαυγής —Κάθαρος, διαφάνεια, δημοκρατική αναδιοργάνωση, αναβάθμιση της Βουλής, αναζωογόνηση της οικονομίας, κλπ.— και οι προϋποθέσεις, για τη συμμετοχή του Συνασπισμού σε συμμαχική προοδευτική κυβέρνηση, δεν επιδέχονται παρερμηνείες: «Μια τέτοια κυβέρνηση —υπογραμμίζει η διακήρυξη— πρέπει να βασίζεται σε συμφωνία, πάνω στο πρόγραμμα και τις πρακτικές και να εμπνέει εμπιστοσύνη με τη σύνθεσή της. Σε αυτή την κυβέρνηση δεν μπορούν να μετέχουν πρόσωπα συνδεδεμένα με τα σκάνδαλα στο επίπεδο των προϋπολογισμών, αλλά και των κορυφαίων πολιτικών ευθυνών». Όποιος γνωρίζει στοιχειωδώς ανάγνωση και γραφή —κάτι που υποθέτουμε ότι κατέχει η «Καθημερινή»— δεν χρειάζεται να προβληματισθεί για να αντιληφθεί ποιος είναι αυτός που υπέχει «κορυφαία πολιτική ευθύνη» στα σκάνδαλα! Και ας ισχυρίζεται ο Α. Παπανδρέου ότι είναι υπέρων ευθύνης, αλλά και ελέγχου, επειδή εκείνος αντλεί εξουσίες

κρατικής κυβέρνησης, κάθαρσης και δημιουργίας. Ο εθισμός, βέβαια, στις μονοκομματικές κυβερνήσεις είναι μια πραγματικότητα. Και, καθώς, τόσο η Νέα Δημοκρατία, όσο και το ΠΑΣΟΚ διατείνονται ότι θα έχουν, την επομένη των εκλογών, αυτοδυναμία, είναι φυσικό να αντιδρούν σπασμωδικά. Ο Κ. Μητσοτάκης ταυτίζει έτσι την έννοια της «συμμαχικής κυβέρνησης» με την ακυβερνησία ξεχνώντας ότι όλη η Ευρώπη —με εξαίρεση τη Βρετανία— κυβερνάται σήμερα από συμμαχικές κυβερνήσεις... Όσο για την ηγεσία του ΠΑΣΟΚ, ενώ ξέρει ότι δεν θα συγκεντρώσει, στις εκλογές αυτές, πάνω από 36-37%, επιμένει να προκαλεί τον κόσμο της Αριστεράς, υιοθετώντας τη μεθολογία και το γλωσσάριο του «αυριανισμού». Ακόμα και ο «θεωρητικός» τους Κ. Λαλιώτης, (που διαβάει πολιτικά και λογοτεχνικά κείμενα και που θυμάται ακόμα και την ΕΑΔΕ...) ανακάλυψε, ξαφνικά, ότι ο γραμματέας του Συνασπισμού, ο Λεωνίδας Κύρκος, επιδιώκει συνεργασία με τη... Δεξιά, εφόσον αναφέρθηκε στην «τέταρτη διερευνητική εντολή», που προβλέπεται από το Σύνταγμα, για τον σχηματισμό κυβέρνησης ευρείας αποδο-

χής, ώστε να μην παραγραφούν τα σκάνδαλα!

ΑΛΛΑ ΦΑΙΝΕΤΑΙ ΟΤΙ αυτό ακριβώς φοβάται η ηγεσία του ΠΑΣΟΚ — τον σχηματισμό μιας κυβέρνησης, που θα έχει τη στήριξη όλων, για να μπορεί να κινηθεί η διαδικασία περί ευθύνης υπουργών. Όσο για το αν τα λέει «μασημένα» ή όχι ο Συνασπισμός, ο Λεωνίδας Κύρκος, στη Λάρισα, διέλυσε και τις έσχατες ελπίδες τους: «Ο Συνασπισμός λέει σαφώς όχι στον Ανδρέα Παπανδρέου και σε ό,τι αυτός αντιπροσωπεύει στην πολιτική ζωή του τόπου... Ο Ανδρέας Παπανδρέου έχει πρωταρχικές ευθύνες για την αποτυχία της επιχείρησης "αλλαγή", καθώς και για την κατάρρευση της πολιτικής μας ζωής».

ΚΑΤΑ ΤΑ ΑΛΛΑ, μέσα στην εβδομάδα αυτή, ο πρωθυπουργός Α. Παπανδρέου, έσπασε ρεκόρ θεατρικής υποκρισίας και φαρισισμού, όταν το Σάββατο, στην Πάτρα, εμφανίστηκε δημόσιος κατήγορος της... «παραπολιτικής» και της «παραβίασης της προσωπικής ζωής» του πολίτη ή του πολιτικού. Ο άνθρωπος που, χωρίς καμιά αναστολή, έδωσε προσωπικό «αγώνα» για να συμπεριληφθούν, στα ψηφοδέλτια του ΠΑΣΟΚ ο αρχικριός Τόμπρας και ο εκπρόσωπος του αυριανισμού Μ. Κουρής, κάλεσε τους πολιτικούς του αντιπάλους να τον ακολουθήσουν στις... υψηλές αυτές επιλογές! (Ο Τόμπρας είναι, βέβαια, υποκλοπείας της ιδιωτικής μας ζωής και παραδίδει λογής, ροζ και μη, κασέτες στους αδελφούς Κουρή. Αλλά τυγχάνει να είναι —μας εξήγησε ο Α. Παπανδρέου— ένας «ιδιόρρυθμος άνθρωπος» και γι' αυτό δεν πρέπει να τον παρεξηγούμε!).

ΤΟ ΑΤΥΧΗΜΑ είναι ότι την «πάσα», από τον «μεγάλο αρχηγό», πήρε η νομαρχιακή οργάνωση Αθήνας του ΠΑΣΟΚ που μας καλεί να... αντισταθούμε!: «Αντισταθείτε —μας συμβουλεύει— σε κάθε ενέργεια που θίγει την προσωπικότητα και παραβιάζει την ιδιωτική ζωή κάθε πολίτη και πολιτικού... Αντισταθείτε στους γλοιώδεις μύστες της παραπολιτικής, της χυδαιολογίας, των ύβρεων και της λάσπης. Αντισταθείτε... Αλλά το «κλου» ήταν η παρότρυνση για να αντισταθούμε σε «κάθε ενέργεια που υποτιμά τη νοημοσύνη μας, τις αρχές μας, τις ελευθερίες μας, τα ανθρώπινα δικαιώματά μας».

ΤΕΛΙΚΑ, η ηγεσία του ΠΑΣΟΚ δεν έχει τον θεό της! Αυτοί οι ίδιοι άνθρωποι που, επί οκτώ χρόνια, μας θεωρούν «κάφρους», «καννιβάλους», ανικανούς να ξεχωρίσουμε το σιτάρι από τα σκύβαλα, μας καλούν σήμερα να προσάψουμε την... νοημοσύνη μας! Αλλά μόνο για την υποκρίσια τους αυτή, θα πρέπει να τιμωρηθούν χωρίς έλεος. Τας των φαύλων συνουσίας...

ΑΝΤΗΝΩΡ

ΤΟ ΜΑΥΡΟ ΤΑΙΡΙΑΖΕΙ ΣΤΟ ΧΟΛΛΥΓΟΥΝΤ

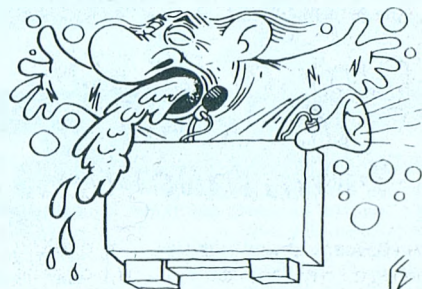
του Ν. Προνομιούχου

ΜΕΤΑ ΤΗΝ περικύκλωση της επαρχίας με την κούρσα περιοδειών του αρχηγού της ΝΔ τις πολλές εκδηλώσεις του «Συνασπισμού» και τις επιλεκτικές ομιλίες (συνήθως μια φορά την εβδομάδα) του Προέδρου του ΠΑΣΟΚ η προεκλογική αναμέτρηση μεταφέρεται στην Αθήνα. Εδώ πρόκειται να δοθούν οι τελευταίες εντυπώσεις κυρίως από τα δυο μεγάλα κόμματα των οποίων οι ηγέτες πιστεύουν ότι έχουν ή μπορούν να εξασφαλίσουν την πρωτιά. Ήδη άρχισε ο πόλεμος της αφίσας στις συνοικίες της Αθήνας και το κέντρο της πόλης θα παραλύσει για μια ολόκληρη εβδομάδα. «Ο κόσμος θέλει τις μεγάλες συγκεντρώσεις. Άλλωστε πρόκειται για ένα καθαρά ελληνικό έθιμο» είναι η άποψη του κ. Α. Παπανδρέου. «Δεν πρόκειται να προκαλέσουμε τον κόσμο όπως το 1981 και το 1985» συστήνει ανήσυχος ο (από εξέδρας υπεραισιόδοξος) κ. Κ. Μητσotάκης. Θα πλαισιώσει την ομιλία του με συνοδεία κλασικής ορχήστρας που θα διευθύνει ο Σταύρος Ξαρχάκος.

Η ΥΠΟΒΑΘΜΙΣΗ του πολιτικού λόγου η μετατροπή της πολιτικής σε θέαμα και η τακτική των «πληγμάτων» φαίνεται να έχει την επανάληψή της στη «Μάχη των Αθηνών». Λιγότερο στην περίπτωση της ΔΗΑΝΑ και του «Συνασπισμού» και σχεδόν αποκλειστικά στις συγκεντρώσεις της ΝΔ (Πέμπτη) και του ΠΑΣΟΚ (Παρασκευή). Τα επιτελεία των δυο μεγάλων κομμάτων αναγνωρίζουν ότι οι ηγέτες τους δεν πουλάνε τόσο και ότι τίποτα δεν αποδίδει περισσότερο από την αποδοκιμασία του αντίπαλου ηγέτη.

ΕΤΣΙ οι κομματικές στρατηγικές και του ΠΑΣΟΚ και της ΝΔ για τις συγκεντρώσεις στο Σύνταγμα προβλέπουν αιχμές και κατευθυνόμενα συνθήματα προσωπικού χαρακτήρα. Προβλέπουν ειδικά πανώ και διάφορα «αυθόρμητα» στιγμιότυπα και «αυτοσχεδιασμούς» οπαδών και κλακαδόρων κατά της Μιμής και της Κατερίνας κατά των «πάμπερς» και των «κλεπτών».

ΠΑΡΑΛΛΗΛΑ με αυτή την υποκίνηση του «αυθόρμητου» λαϊκού στοιχείου το κομματικό φορτσάρισμα της τελευταίας συγκέντρωσης και ημέρας στο Σύνταγμα προβλέπει υποκριτικότητα διαβεβαιώσεις υπευθυνότητας από τον κάθε ομιλητή, κατηγορίες για ανευθυνότητα κάθε είδους κατά του άλλου και επιφωνήσεις θριάμβου. Μέσα σε ένα στημένο σκηνικό «πολιτισμού» που θα επιδείξει η ΝΔ με την συναυλία του Σταύρου Ξαρχάκου (υ-

ποψήφιου στην Α' Αθηνών) και το ΠΑΣΟΚ με άλλες τεχνικές εντυπωσιασμού που μελετά. (Υπάρχει η σκέψη για κάποια ρίψη από ελικοπτερού ή για κάτι «αεροστατικό» και αιωρούμενο αλλά δεν έχει ακόμα μορφοποιηθεί όταν γράφονταν οι γραμμές αυτές).

ΒΕΒΑΙΑ, και οι δυο συγκεντρώσεις δεν σκοπεύουν να πείσουν τους πεπεισμένους οπαδούς (που θα κληθούν σε επίδειξη δύναμης και επιρροής και από τα δυο κόμματα) αλλά να επηρεάσουν από τηλεοράσεως.

ΓΙΑ ΤΟ ΛΟΓΟ αυτό και από τα επιτελεία των δυο κομμάτων εκπονούνται χολλουντιανού τύπου «διακόσμηση» των συγκεντρώσεων και λήψεις εντυπωσιασμού. Επιπλέον η ΝΔ έχει παραγγείλει —με τη φροντίδα του κ. Γιάννη Αλαφούζου— ειδικά καπνογόνα από την Ολλανδία, που θα είναι πολύχρωμα και θα «καταυγάζουν» για πολύ ώρα το χώρο.

ΕΧΟΝΤΑΣ ξεπεράσει το σύνδρομο της «άκαιρης πρόκλησης» του 1985, ο κ. Μητσotάκης πείστηκε ότι παράλληλα με τον «πολιτιστικό στοιχείο» η συγκέντρωση στο Σύνταγμα πρέπει να εξελιχθεί σε επίδειξη δύναμης. Ανάλογη «λογική» διακρίνει και τους σχεδιασμούς του ΠΑΣΟΚ, το οποίο (και από εγγενείς δυσχερείες, που αφορούσαν στον κ. Α. Παπανδρέου) προτίμησε για την προεκλογική του περίοδο τις αραιές αλλά «μαζικές εκδηλώσεις».

ΜΕΓΑΛΕΣ κινητοποιήσεις, καταμετρήσεις πόσων πούλμαν για τον αντίπαλο, βίντεο-κλιπς με το «κυβερνητικό έργο», κομματική κουλτούρα, πανώ, αερόστατα και παραστάσεις κατά της Μιμής και της Κατερίνας. Να ποια θα είναι η τελική επίκονα των δυο μονομάχων. Τι έχουν να προσφέρουν οι αρνητές του πολιτικού λόγου και της νοημοσύνης μας; Μαυρίστε τους.

□

ημερο δονκτής

ΤΕΤΑΡΤΗ 31.5 - ΤΡΙΤΗ 6.6.

ΤΕΤΑΡΤΗ, 31.5.89

Οι Πινκ Φλόουντ εντυπωσιάζουν με χρώματα, αρώματα και ήχους τους Αθηναίους που συνέρρευσαν στο Ολυμπιακό Στάδιο. Αν κατέβαιναν στις εκλογές, θα έσκιζαν.

Η αλήθεια είναι πάντως ότι, και χωρίς τους Πινκ Φλόουντ, η σοδειά είναι πλούσια. Θα έχουμε να διαλέξουμε μεταξύ 48 κομμάτων για τις εθνικές εκλογές και μεταξύ 23 κομμάτων για τις ευρωεκλογές. Ευτυχώς που σήμερα ο κατάλογος έκλεισε. Όσοι πρόλαβαν, πρόλαβαν.

Ο κ. Α. Τρίτος επισκέφθη τον Κ. Πρόεδρο και συνεζήτησαν δια μακρών το ενδεχόμενο πολιτικής συνεργασίας των, μετά τη λήξη της θητείας του κ. Προέδρου.

Μεγάλη ζήτηση στα ομόλογα του Δημοσίου, σε άνοδο οι τιμές των μετοχών στο Χρηματιστήριο. Λέτε η οικονομία να πηγαίνει καλά κι εμείς να μην το έχουμε πάρει είδηση;

Αγανακτισμένοι πολίτες διαδηλώνουν υπέρ του καθεστώτος στην Κίνα. Αντί πινακίου ορύξης.

ΠΕΜΠΤΗ, 1.6.89

Απογοήτευση: τρεις όλες κι όλες ερωτικές ιστορίες είχε ο Α. Παπανδρέου στη διάρκεια της οκτάχρονης πρωθυπουργίας του. Ο πρώην φρούραρχος και πρώην φίλος του πρωθυπουργού Β. Κεραμάς με τις αποκαλύψεις του κατάφερε θανατηφόρο πλήγμα στο «ίματζ» του Μεγάλου —που ήθελε να περνά για καρδιοκατακτητής. Γίναμε ρεζίλι διεθνώς και οι τουρίστριες θα αναζητούν αλλού πλέον μεσογειακούς εραστές.

Όσο για τον άλλο, τον Κ. Μητσοτάκη το πολύ-πολύ να συζητούσε με κάποια Κατερίνα για τον καύσωνα και τα αιρ-κοντισίον. Με τέτοιους ανεραστούς αρχηγούς πώς θα αντιμετωπίσουμε την πρόκλη-

ση του 1992;

Το ανησυχητικό είναι ότι οι εφημερίδες μοσχοπωλούν αυτά τα ψήγματα σεξουαλικότητας —σημάδι πως η σχετική παραδοσιακή στέρηση δεν έχει εξαλειφθεί.

Πάντως, τα σχετικά δημοσιεύματα βοήθησαν την κ. Κοκκόλα και τον κ. Ζιάγκα να προωθήσουν το διαζύγιο του κατά φαντασίαν Δον - Ζουάν κι ετοιμαστείτε να φάτε κουφέτα πριν τις εκλογές.

Υπηρεσιακοί υπουργοί διορίστηκαν κατά τα ειωθότα: Π. Μακρόπουλος, Εσωτερικών, Κ. Σταμάτης, Δικαιοσύνης, Δ. Γκλαβάς, Τύπου. Κατέλαβαν ήδη τα σχετικά δωμάτια υπηρεσίας στα υπουργεία τους.

Αντιπαθής είναι ο κ. Σκουλαρίκης αλλά οπωσδήποτε τον τιμά η, έστω και προεκλογική, άρνησή του να απομακρυνθεί από το υπουργείο, στο οποίο ο ΕΛΑ είχε βάλει βόμβα.

Σαν να μην έφταναν οι πρόσφατες από σκηνης κακογουστιές του, ο Α. Λαζόπουλος πρόσφερε και μια ραδιοφωνική, συνεντευξιαζόμενος την κ. Δ. Λιάνη.

Κακά μαντάτα από την Κίνα: η εξουσία διώχνει τους δημοσιογράφους από την Τιέν Αν Μεν. Προφανώς ντρέπεται γι' αυτά που ετοιμάζεται να κάνει.

Το 7 προς 10 διατηρήθηκε και φέτος. Μπορείτε να κοιμηθείτε εθνικά υπερήφανοι, και με τη συνειδηση καθαρή.

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ, 2.6.89

Και αφού όλοι τις ευχαριστήθηκαν τις κασέτες της «Αυριανής» και το βιβλίο του Κεραμά, βγαίνουν τώρα να καταγγείλουν το χαμηλό επίπεδο της πολιτικής αντιπαράθεσης. Από εδώ και πέρα όλοι θα συζητούν μόνο για τα ελλείμματα του δημοσίου.

Ξανανέβηκαν οι μετοχές στο Χρηματιστήριο. Κάντε λίγο κράτι τέλος πάντων: υπάρ-

χει και το Προ-Πο για να παίξετε.

Κάνετε εγκαίρως τα τηλεφωνήματά σας γιατί από 1ης Ιουλίου τα τηλεφωνικά τέλη αυξάνονται κατά 8%.

Στην Τιέν Αν Μεν συρρέουν φοιτητές για συμπάρασταση, στρατιώτες για καταστολή. Ποιοι θα κερδίσουν;

ΣΑΒΒΑΤΟ, 3.6.89

Οι αρτηριοσκληρωτικοί φασίστες που εξουσιάζουν τον κινεζικό λαό έδωσαν διαταγή στα τανκς και στους φαντάρους να χτυπήσουν στο ψαχνό. Ελπίζουμε πως δεν θα αργήσει η ημέρα που οι σύντροφοι των νεκρών φοιτητών θα τους κρεμάσουν ανάποδα στην ίδια πλατεία Τιέν Αν Μεν.

Μετά από αυτές τις εξελίξεις κανείς δεν είχε διάθεση για αστεία στη λαϊκή της Καλλιθρομίου. Κι έτσι πέρασε ασχολίαστο το γεγονός, που δημοσιεύουν τα σημερινά «Νέα», ότι ο Μ. Γλέζος διόρισε υποψήφιο της «Αμεσης Δημοκρατίας» στα Δωδεκάνησα τον ηλικίας 89 ετών πατέρα του!

Στον μώλο του Αγ. Νικολάου, στην Πάτρα, μίλησε σήμερα ο Α. Παπανδρέου. Και δεν

βρέθηκε ούτε ένας να τον σπρώξει λίγο, να πέσει στη θάλασσα.

Αναρωτιέμαι τι άραγε σκέφτονται σήμερα οι εγχώριοι μασόκοι που, πριν χρόνια, φώναζαν «Ένα, δυο, τρία, πολλά Πολυτεχνεία».

ΚΥΡΙΑΚΗ, 4.6.89

Η «Αυριανή» αναλαμβάνει, παραδόξως, να αναβαθμίσει ερωτικώς τον Κ. Μητσοτάκη ισχυριζόμενη, ότι είχε άλλες τρεις ερωμένες —εκτός της Κατερίνας. Και η κ. Μαρίκα πέντε. Αν τις είχε ταυτοχρόνως, εγώ θα τον ψηφίσω!

Κι ενώ η κινεζική νεολαία σφαγιάζεται, η ελληνική, μετά τους Κιουρ και τους Πινκ Φλόουντ, απολαμβάνει τον Στίβι Γουόντερ.

Στην Πολωνία έχουν εκλογές. Κάτι είναι κι αυτό.

Με αφορμή τη σφαγή στην Τιέν Αν Μεν, η ΚΝΕ βρίσκει ευκαιρία να επιτεθεί στον καπιταλισμό, τον σωβινισμό τον ιμπεριαλισμό. Τρελός παπάς τους βάφτισε η τρελός καθοδηγητής τους υποκινεί;

Ας μου επιτραπεί να καταχωρήσω στα θετικά της ημέρας τον θάνατο του Χομπίνι.

Στην Πολωνία χειροκροτούν για τα αποτελέσματα...

...τα οποία ανακοινώθηκαν διαφορετικά στην Κίνα.

Δεν δικαιώνονται όλοι οι απο-
θνήσκοντες.

ΔΕΥΤΕΡΑ, 5.6.89

Ο κυρ-Μέντιος ή μπάρμπας ή Ρώσος και η σύζυγός του Α-
λίκη αναχωρούν αιφνιδίως
για τη χώρα των θαυμάτων,
τη Γαλλία. Τους κάλεσαν, επ'
ευκαιρία των γνωστών 200 ε-
τών, για να τους επιδείξουν
στην έκθεση φεουδαρχικά
κατάλοιπα.

Κυκλοφορούν φήμες ότι
στην Κίνα η 38η στρατιά κινεί-
ται εναντίον της 27ης, αυτής
που έσφαξε τους φοιτητές.
Το ερώτημα είναι αν η 38η
διαφωνεί με την ενέργεια της
27ης ή απλώς ζηλεύει που
της πήρε την πρωτιά.

Σκίζει στην Πολωνία η Αλ-
ληλεγγύη. παίρνοντας 70%
των ψήφων στις εκεί εκλογές,
έναντι 30% του Πολωνικού
Κομμουνιστικού Κόμματος.
Καθίσταται ούτως πλήρως αν-
τιληπτόν γιατί τα ΚΚ είναι υ-
πέρ των (δικών τους) μονο-
κομματικών καθεστώτων.

Αυξάνονται τα επιτόκια, τα
ομόλογα του δημοσίου πω-
λούνται σαν κουλούρια Θεσ-
σαλονίκης, οι μετοχές κινού-
νται σε υψηλά επίπεδα. Αν εί-
χε λεφτά, θα μπορούσα να γί-
νω πλούσιος αυτές τις ημέ-
ρες.

Υπαίθρια συνέντευξη,
μπροστά στο υφυπουργείο
Τύπου, δίνει ο κ. Τρίτοσης. Αρ-
χίζει να μου αρέσει αυτός ο
τύπος. Στις άλλες εκλογές,
αν δεν κατέβει ο Συναπι-
σμός, ίσως τον ψηφίσω.

Νεώτερες πληροφορίες α-
ναφέρουν ότι θα διαγωνι-
σθούν μόνο 25 κόμματα για τη
Βουλή και 24 για την Ευρω-
βουλή. Κάθε προηγούμενη
πληροφορία αντίθετη προς
αυτή, διαγράφεται.

Επικροτεί τη σφαγή των Κι-
νέζων φοιτητών το Βιετνάμ.
Και όλοι οι προ εικοσαετίας η-
λίθιοι φοιτητές που, σε Αμερι-
κή και Ευρώπη, διαδίδωσαν
τότε υπέρ του Βιετνάμ συλλο-
γίζονται πως, αφού δεν τους
έσφαξαν τότε, αξίζει να αυτο-
κτονήσουν σήμερα.

ΤΡΙΤΗ, 6.6.89

Μετά από απόφαση της γε-
νικής συνέλευσης των συντα-
κτών του και παρά την αντίθε-
τη γνώμη του εκδότη, ο Ημε-
ροδότης αναχωρεί για τη
Γαλλία, για να παρακολουθή-
σει τις κινήσεις του ζεύγους
Κουτσόγιωργα. Από σήμερα,
πρέπει να διαβάσετε εφημερί-
δες, για την ενημέρωσή σας.

Ο ΛΑΘΡΑ ΒΙΩΣΑΣ
ΗΜΕΡΟΔΗΚΤΗΣ

ΟΔΗΓΙΕΣ ΠΡΟΣ ΠΟΛΙΤΕΥΟΜΕΝΟΥΣ

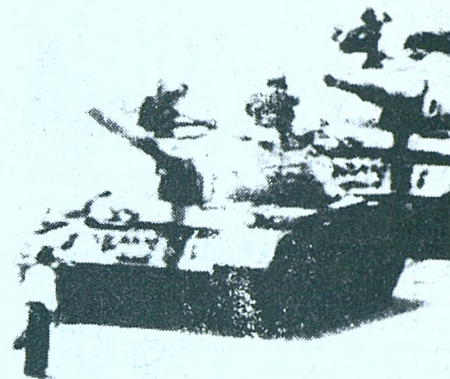
ΜΗΝ ΠΥΡΟΒΟΛΕΙΤΕ ΤΟΥΣ ΦΟΙΤΗΤΕΣ

Οι φοιτητές μοιάζουν με τους πιανίστες
των σαλούν σε τούτο: αυτοί που κρα-
τούν πιστόλια δεν τους καταλαβαί-
νουν. Κι έτσι, τους βάζουν στο σημάδι. Στα
γούεστερν οι καουμπόηδες πυροβολούν ε-
πειδή η μουσική δεν τους αρέσει. Στην πραγ-
ματική ζωή, οι χωροφύλακες και οι στρατιώ-
τες πυροβολούν επειδή οι φοιτητές βγαί-
νουν στους δρόμους και στις πλατείες τρα-
γουδώντας ακατανόητα, αν όχι επικίνδυνα,
αιτήματα.

Και στις δυο περιπτώσεις οι πιστολάδες έ-
χουν δίκιο: Τι θέλει ένας μουσικός ανάμεσα
στους οπλισμένους άξεστους γελαδάρηδες;
Τι δουλειά έχουν οι φοιτητές να προβάλλουν
με τόση θρασύτητα τη νιότη τους και τον εν-
θουσιασμό τους όταν γύρω τους κυριαρχούν
ο θάνατος και η στέρηση;

Και οι μεν και οι δε μαθαίνουν τελικά ότι
«η εξουσία βρίσκεται στην κνήμη του ντουφε-
κιού». Το είχε πει ο αξιοσέβαστος μακαρίτης
πρόεδρος Μάο στους ερυθροφρουρούς για
να τους συνετίσει και να τους προφυλάξει α-
πό αποπήματα —διότι τους αγαπούσε. Και
με το δίκιο του: ντυμένοι όλοι ομοιόμορφα,
παρτεταγμένοι σε ευθύτατες γραμμές
στην πλατεία Τιέν Αν Μεν, χαιρετούσαν κρα-
τώντας το Κόκκινο Βιβλιαράκι και ζητωκραύ-
γαζαν. Αυτούς τους νέους αγαπούσαν όσοι
κρατούν πιστόλια. Γιατί είναι πειθαρχημέ-
νοι, σεβαστικοί, υπάκουοι - ολόιδιοι στρατιώ-
τες. Εκείνο το πολύχρωμο, απειθαρχητο,
ζωντανό, ανόμοιο πλήθος που βλέπαμε φέ-
τος τον Μάη στην Τιέν Αν Μεν ποιος να το α-
γαπήσει; Μήπως ο Ντενγκ που αδιαφορούσε
για τα χρώματα, για τις ποιότητες, και πί-
στευε πως οι γάτες υπάρχουν μόνο για να
σκοτώνουν ποντίκια; Μα αυτός ήταν ο καλύ-
τερος μαθητής του Μάο: δεν κράτησε κανέ-
να άλλο αξίωμα ο εσχάτο γήρωας, πλην τις
αρχηγίες του στρατού. Γιατί ήξερε πως ε-
λέγχοντας τις κάνες, κρατούσε την εξουσία.
Και αφού οι φοιτητές του την αμφισβήτησαν,
τις έστρεψε εναντίον τους. Στα πρόθυρα
θανάτου ο ίδιος υπερέβη τους προκατόχους
του Κινέζους Αυτοκράτορες: αντί να ζητήσει
να θάψουν μαζί του πηλίνο στρατό, απαιτή-
σε να τον συντροφεύει φρέσκια, ζωντανή
νεανική σάρκα.

Κι έτσι η μεγάλη πλατεία θα ενταχθεί κι
αυτή στη χορεία των μυθικών τόπων της νε-
ότητας: Μπέρκλεϋ, Καρτιέ Λατέν, Πολυτε-

χνείο, Τιέν Αν Μεν. Στους δυο πρώτους τό-
πους δεν έγιναν σφαγές —οι γέροντες που
κυβερνούσαν δεν τόλμησαν. Εδώ και στην
Κίνα δεν ήσαν μόνο γέροντες, ήσαν και φα-
σίστες. Και οι φασίστες δεν ενδιαφέρονται
για τις πολύπλοκες διαμεσολαβήσεις που ε-
πιτρέπουν στην εξουσία να γίνεται ανεκτή,
αν όχι και αρεστή. Δεν τους ενδιαφέρουν οι
λεπτεπίλεπτες διαδικασίες που επιτρέπουν
την αέναη αναπαραγωγή εξουσιαστών και ε-
ξουσιαζομένων. Καταφεύγουν αμέσως στα
ντουφέκια.

Θα βγουν βέβαια οι εντόπιοι γέροντες
που μυρίζουν θανατίλα, αυτοί της «17N» και
του ΕΛΑ, να πουν πως τελικά και σήμερα, ε-
δώ, στην προεκλογική περίοδο, όλα αυτά
που γίνονται δεν είναι παρά το παραβάν που
κρύβει τα ντουφέκια της αστικής τάξης και
των ιμπεριαλιστών. Όμως είναι οπωσδήπο-
τε προτιμότερο όλο τούτο το λαϊκό πανηγύ-
ρι από τη σφαγή της Τιέν Αν Μεν. Χίλιες φο-
ρές καλύτερα να γεμίζουν οι πλατείες από
τις μη ανακυκλούμενες πλαστικές σημαίες,
παρά από ταχέως και πλήρως, δια της πυ-
ράς, ανακυκλούμενα σώματα φοιτητών. Κα-
λύτερα η ψευδαισθήση της λαϊκής κυριαρ-
χίας, παρά η πραγματικότητα της εξουσίας
των ντουφεκιών.

Στην Κίνα δεν γίνονται, δυστυχώς, εκλο-
γές. Υπάρχουν όμως κι εκεί πολίτευομενοι
που προσπαθούν να αναρριχηθούν στην ε-
ξουσία με εσωκομματικές ίντριγκες, με σκα-
λοπατία τις κάνες των ντουφεκιών. Σε αυ-
τούς λοιπόν πρέπει να υποδείξουμε, για το
συμπέρον τους, να μην πυροβολούν τους
φοιτητές. Έστω και αν δεν τους καταλαβαί-
νουν. Έστω και μόνο επειδή το δικό μας πα-
ράδειγμα του 1973, διδάσκει πως ίσως οι κά-
νες αλλάξουν χέρια και μαζί τους η εξουσία.
Είναι το μόνο επιχείρημα που μπορούν να
καταλάβουν όσοι μισούν τους νέους, τα
χρώματα, την ανομοιομορφία, την αταξία
—τη ζωή.

Δημήτρης Κ. Ψυχογιός

Η κάθαρση πρέπει να εξασφαλισθεί

Η περίφημη «κάθαρση» θα γίνει ποτέ; Το ANTI στο προηγούμενο τεύχος του, σε εκτενές ρεπορτάζ υποστήριζε με στοιχεία ότι έχει συμφωνηθεί με την παραχώρηση του «συν 1» στη ΝΔ, η τελευταία να συνανέσει στη συγκάλυψη των σκανδάλων και κυρίως στον καταλογισμό των ευθυνών που βαρύνουν τον Α. Παπανδρέου.

Εκτός όμως αυτής της πολιτικής συμφωνίας υπάρχουν και μια σειρά από νομικές εμπλοκές που καθιστούν προβληματική την έκβαση, της διερεύνησης του σκανδάλου. Συνταγματολόγοι όπως οι κ. **Αρ. Μάνεσης** και **Δημ. Τσάτσος** επιφανείς νομικοί όπως ο κ. **Ν. Ανδρουλάκης**, η κ. **Άννα Ψαρούδα - Μπενάκη** και σχολιαστές του ημερήσιου τύπου έχουν καταγράψει τις νομικές συμπληγάδες που ενδεχομένως θα εμπλακεί η υπόθεση κάθαρση.

Τελικά όμως το πρόβλημα δεν μπορεί να χρεωθεί στους νομικούς. Είναι πολιτικό πρόβλημα και έτσι πρέπει να αντιμετωπισθεί. Επιθυμούν πραγματικά και εγγυώνται τα πολιτικά κόμματα και δεσμεύονται από σήμερα ότι θα επιδιώξουν την κάθαρση από τα σκάνδαλα που δηλητηριάζουν το δημόσιο βίο; Αυτό το ερώτημα ζητούμε να απαντηθεί.

Το ANTI σε συνεργασία με το «ΔΙΑΥΛΟ 10» οργάνωσε τη Δευτέρα 5 Ιουνίου εκπομπή στις 11 μ.μ. ως τις 1 μετά τα μεσάνυχτα. Την εκπομπή διέθυνε ο δημοσιογράφος του «Διαύλου 10» κ. **Παπασωτηρίου** και ο εκδότης του ANTI. Συμμετείχαν στην συζήτηση ο κ. **Βασ. Μαγγίνας** από την ΔΗΑΝΑ, η κ. **Άννα Ψαρούδα - Μπενάκη** από τη ΝΔ, και ο κ. **Στ. Πιτσιόρλας** από το Συνασπισμό. Το ΠΑΣΟΚ, αν και εκλήθη εγκαίρως, *απέφυγε* να συμμετάσχει στη συζήτηση. Κατά την διάρκεια της ο δικηγόρος κ. **Φιλ. Δαμόφλης** παρουσίασε τη δική του νομική έκδοξη, ενώ πολλοί ακροατές του «ΔΙΑΥΛΟΥ 10» έκαναν παρατηρήσεις και υπέβαλαν ερωτήσεις στις οποίες απάντησαν οι καλεσμένοι της εκπομπής.

Βρώμικος πόλεμος σε ροζ φόντο

Ο πολιτικός βίος και η προεκλογική εκστρατεία διακρίνονται από πανδαισία χρωμάτων. Αφού έχουμε υποστεί για μια

βετία τον παράλογο πράσινο ήλιο του ΠΑΣΟΚ και πρόσφατα τα γαλάζια ραβδωτά άλογά του, αφού χορτάσαμε από το κίτρινο της «Αυριανής» και τους φαιούς ρύπους πολλών «λαϊκών» εντύπων εισήλαμε στην εποχή του ροζ.

Ενώ λίγες μέρες απομένουν για την κρίσιμη εκλογική αναμέτρηση της 18ης Ιουνίου επιστρατεύονται και ρίχνονται στη μάχη οι έσχατες εφεδρείες: το παρακράτος του ΠΑΣΟΚ διοχετεύει στο δημοσιογραφικό του όργανο κασέτες με στόχο να διασύρει τον αρχηγό της αξιωματικής αντιπολίτευσης και να αναστατώσει όλες τις «Κατερίνες» της Ελλάδος. Έτσι πίστεψαν οι στρατηγικοί εγκέφαλοι του αυριανισμού ότι θα ισοφάρizαν τις απώλειες από τις προσωπικές - ερωτικές περιπέτειες του πρωθυπουργού, οι οποίες, συν τοις άλλοις, σκιαγραφούνται γλαφυρά στο βιβλίο του Βασίλη Κεραμά, πρώην υπεύθυνου της φρουράς ασφαλείας του πρωθυπουργού που κυκλοφόρησε την ίδια μέρα (1η Ιουνίου) με τον χαρακτηριστικό τίτλο «το απόρρητο ημερολόγιο στο Καστρί».

Και εντελώς «συμπτωματικά» το ΠΑΣΟΚ εμφανίστηκε ταυτόχρονα ως επιδιαιτητής προτείνοντας σύγκληση της διακομματικής επιτροπής για να συμφωνήσει «κώδικα δεοντολογίας»! Φυσικά η υποκριτική του αυτή κίνηση έπεσε στο κενό.

Η εικόνα συμπληρώνεται με την αυτεπάγγελτη δίωξη της «Αυριανής» και του Κεραμά που επιτείνει την αίσθηση της «ισοπαλίας».

Μπροστά σε αυτή την πρωτοφανή κατάσταση των πολιτικών ηθών, οι αντιστάσεις της ελληνικής κοινωνίας φαίνονται ασθενείς. Δεν είναι μόνο η επιδείξια εκμετάλλευση της σκοτεινής πλευράς της ανθρωπίνης προσωπικότητας — οι πολυπλοκοί μηχανισμοί των ενοχών και των ταυτίσεων. Ολόκληρο το θεσμικό πολιτιστικό πλέγμα της κοινωνίας μας (από την κρατική τηλεόραση μέχρι τις λαϊκές εφημερίδες και τα λαϊκά περιοδικά) μαστιγώνει αλύπητα τις αισθήσεις και τα ένστικτα των υπηκόων.

Έχουν δημιουργηθεί λοιπόν στην βετία του ΠΑΣΟΚ, οι νοητικές, πολιτιστικές, και ψυχολογικές υποδοχές ώστε ο «ροζ πόλεμος» να βρísκει πρόσφορο έδαφος ανάπτυξης, γιατί ακριβώς συντονίζεται με προσλαμβάνουσες που έχουν πλέον μόνιμο χαρακτήρα.

Γι' αυτό και η έκβαση της μάχης στο επίπεδο της σεξουαλικής ηθικής των πολιτικών ηγετών είναι εκ των προτέρων γνωστή. Ο κονιορτός του κίτρινου και του ροζ που έχει επικαθίσει στην πολιτική ζωή απειλεί πλέον το ίδιο το πολιτικό σύστημα της χώρας. Κατά συνέπεια το αίτημα της *κάθαρσης* αποκτά ένα ευρύτερο περιεχόμενο. Δεν μπορεί πλέον να αφορά την τιμωρία των ενεχόμενων στο σκάνδαλο Κοσκωτά. Δεν μπορεί μόνο να περιοριστεί στο ποινικώς κολάσιμο των πράξεων και σε γενικόλογες αναφορές περί «πολιτικής ευθύνης». Αφορά πλέον νέα πρότυπα πολιτικής συμπεριφοράς, νέους πολιτικούς θεσμούς, συγκεκριμένα μέτρα λειτουργίας και ελέγχου της πολιτικής διαδικασίας που θα αποκαταστήσουν και θα ενδυναμώσουν το κύρος του πολιτικού συστήματος και του πολι-

τικού βίου σαν τρόπου ζωής και συμμετοχής στη διαμόρφωση των συλλογικών και δημοσίων συμφερόντων με ήθος, κριτήρια και κανόνες.

Η ενδοτικότητα του υπουργείου Εξωτερικών και τα unfair της ΝΔ

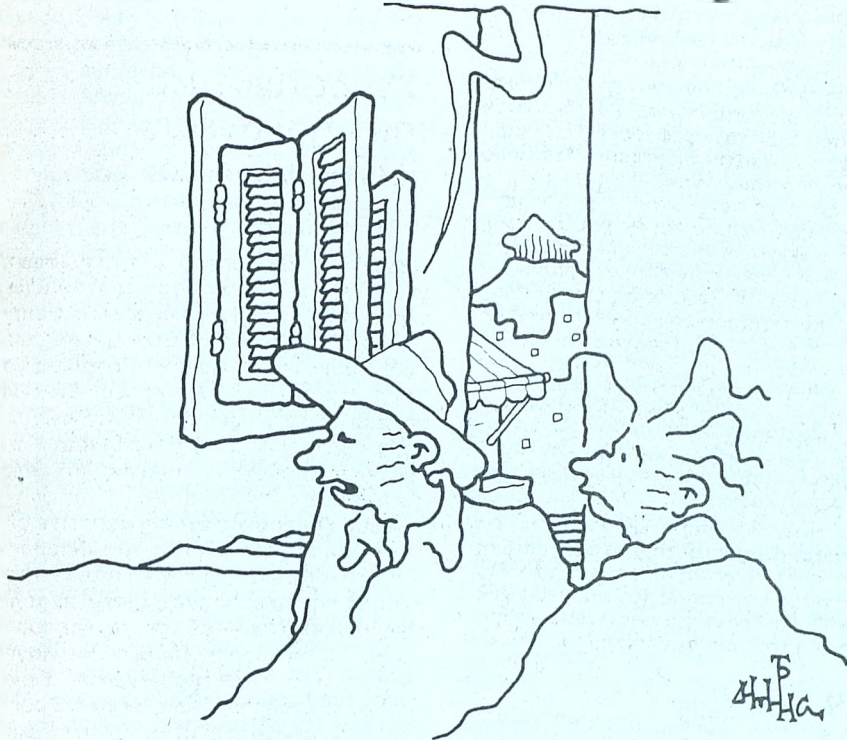
Με εισήγησή τους και τη σύμφωνη γνώμη του αναπληρωτή υπουργού Εξωτερικών κ. Γιάννη Καψή οι αρμόδιες υπηρεσίες του υπουργείου Εξωτερικών συμβούλευσαν τον κ. Κάρολο Παπούλια να μην επιτραπεί η επίσκεψη στην Ελλάδα τεσσάρων Τούρκων θεολόγων, όπως είχε ζητήσει με αφορμή το «ραμαζάνι», το τουρκικό υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων.

Αλλά ο υπουργός Εξωτερικών είχε άλλη γνώμη και στα πλαίσια του «Νταβός» — ή της ενδοτικότητας που διακρίνει τελευταία την υπερήφανη εξωτερική πολιτική του ΠΑΣΟΚ — έδωσε το «πράσινο φως». Οι τέσσερις Τούρκοι θεολόγοι — τρεις άνδρες και μια γυναίκα — άρχισαν να περιοδεύουν στη Δυτική Θράκη και να εκφωνούν όχι μόνο θρησκευτικές ομιλίες, αλλά και πολιτικές με την παρουσία μάλιστα των υποψηφίων των δυο ανεξαρτήτων συνδυασμών της μουσουλμανικής μειονότητας, οι οποίοι δεν χάνουν ευκαιρία να διατυμπανίζουν την «τουρκική» καταγωγή τους.

Μετά από τις πολιτικού περιεχομένου ομιλίες των Τούρκων «θεολόγων» που υποδαύλισαν κι άλλο την τεταμένη ατμόσφαιρα που επικρατούσε στην περιοχή, ήρθαν οι προκλητικές δηλώσεις του Γιλμάζ και η εξίσου προκλητική εκπομπή της τουρκικής ραδιοφωνίας που καλούσε τους μειονοτικούς να ψηφίσουν τους «τουρκικούς» συνδυασμούς της Δυτικής Θράκης. Ο κ. Καψής έσπευσε βεβαίως να στείλει διάβημα διαμαρτυρίας για την εκπομπή, αλλά στην Άγκυρα ασφαλώς θα γελούν με το ελληνικό υπουργείο Εξωτερικών τη στιγμή που άλλα κάνει ο αναπληρωτής υπουργός και άλλα ο προϊστάμενός του. Το ερώτημα είναι αν ξέρει τι κάνει ο κ. Παπούλιας.

Από την εμπλοκή δεν μπορούσε να απουσιάσει και ο κ. Μητσοτάκης. Πρόσφατα ο πρόεδρος της ΝΔ ζήτησε από την κυβέρνηση να κλείσει το τουρκικό προξενείο της Κομοτηνής, αναφέροντας ότι παρόμοια είναι και η πρόταση των αρμόδιων υπηρεσιών του υπουργείου Εξωτερικών. Η απορία είναι πώς γνώριζε ο κ. Μητσοτάκης την πρόταση η οποία λόγω του εθνικού περιεχομένου της είναι άκρως απόρρητη. Υπάρχει άραγε κάποια διαρροή από το ΥΠΕΞ προς τη ΝΔ, εν όψει της 18ης Ιουνίου, ή μήπως όπως λένε στη διπλωματική γλώσσα «Ο Μητσοτά-

ΤΑ ΠΑΛΙΑ ΣΧΗΜΑΤΑ ΠΕΘΑΝΑΝ ΧΑΙΡΟΣ ΝΑ ΠΕΘΑΝΟΥΝ ΚΙ ΟΙ ΝΕΚΡΟΦΙΛΟΙ

κης σηκώνει την μπάλα για να καρφώσει ο Καψής;».

Την εποχή του unfair όμως, ο κ. Μητσοτάκης είχε δηλώσει σε Τούρκο δημοσιογράφο, στο Λονδίνο, ότι η κυβέρνησή του θα βάλει στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων με την Άγκυρα και το μειονοτικό της Δυτικής Θράκης. Πριν από τρία χρόνια άλλωστε, ο υποψήφιος με τη λίστα της ΝΔ δήμαρχος της Κομοτηνής κ. Στογιαννίδης μοίραζε φυλλάδια στην τουρκική γλώσσα και απευθυνόμενος στους «Μουσουλμάνους Τούρκους αδελφούς της μειονότητας» τους καλούσε «προτού πλέον είναι αργά, προτού καούμε από τη φωτιά» να τον ψηφίσουν, επειδή εκπροσωπούσε τη ΝΔ που «δέχεται τον κλάδο ελαίας». Γιατί λοιπόν άλλαξε γραμμή πλεύσης ο κ. Μητσοτάκης; Γιατί από «διαλλακτικός» μετεβλήθη ξαφνικά σε «αδιάλλακτο»;

Η απάντηση βρίσκεται στις ψηφοθηρικές σκοπιμότητες, αμφοτέρων των δυο μεγάλων κομμάτων, ή μήπως αποκαλύπτεται μια ακόμα συμπαιγνία;

«Χρυσωμένο χάπι»

Χαρακτηριστικό του πλήγματος που υπέστη το κυβερνών κόμμα και προσωπικά ο κ. Παπανδρέου από την αναβολή της επίσκεψης του υπουργού Εξωτερικών της Σ. Ένωσης κ. Σεβερντνάντζε είναι η προσπάθεια του φιλοκυβερνητικού Τύπου να εμφανίσει το μήνυμα Γκορμπα-

τσόφ σαν έκφραση ευχής για τη νίκη του Παπανδρέου στις εκλογές. Αντιλαμβάνεται κανείς τι θα γινόταν αν πράγματι ο κ. Σεβερντνάντζε πραγματοποιούσε την επίσκεψή του.

Κανείς φυσικά δεν πρόσεξε το περιεχόμενο του μακροσκελούς μηνύματος το οποίο επέδωσε ο Σοβιετικός πρεσβευτής κ. Σλιούσαρ στον κ. Παπανδρέου στις 2 Ιουνίου (σε ανταπόδοση μηνυμάτων του κ. Παπανδρέου πρόσφατα με κομιστές τον κ. Μαρούδα και την κ. Μερκούρη) και ιδιαίτερα την παράγραφο για το Κυπριακό για το οποίο υποτίθεται θα ερχόταν ο κ. Σεβερντνάντζε στο πλαίσιο σοβιετικής πρωτοβουλίας (;). Επικρίθηκε μάλιστα ο Συνασπισμός της Αριστεράς και της Προόδου γιατί με τις αντιδράσεις του απέναντι στην επίσκεψη εθνόμειυσε δήθεν την προώθηση του εθνικού θέματος (!), που η ίδια η κυβέρνηση έχειβάλει στο ράφι.

Αναφέρεται λοιπόν στο μήνυμα Γκορμπατσόφ ότι το κυπριακό είναι μια διένεξη (τόσο πολύ επείσθη η φίλη χώρα από την ελληνική θέση ότι πρόκειται για πρόβλημα εισβολής και κατοχής) κι ότι γίνεται «όλο και πιο φανερή η ανάγκη διατήρησης της διαδικασίας των διακοινοτικών συνομιλιών... και της εξεύρεσης αμοιβαίως αποδεκτών λύσεων των διαφορών πλευρών της διευθέτησής του». Και στη συνέχεια αναφέρεται σαφώς ότι η Σ. Ένωση τάσσεται υπέρ της αποτελεσματικής διεθνούς υποστήριξης της αποστολής του γενικού γραμματέα του ΟΗΕ. (Όσοι θέλουν να γνωρίζουν περισσότερα

ΜΗΝ ΞΕΧΝΑΤΕ · ΜΕΧΡΙ ΤΙΣ
ΕΚΛΟΓΕΣ · ΤΟ «ΑΝΤΙ»

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΟ ΚΑΙ ΕΚΤΑΚΤΟ
ΤΕΥΧΟΣ ΜΕΤΑ ΤΙΣ ΕΚΛΟΓΕΣ

Η επομένη Κυριακή, ημέρα της «κρίσης», πλησιάζει. Αυτή την βδομάδα οι πολιτικοί αρχηγοί δίνουν τις τελευταίες «μάχες» εντυπωσιασμού στις μεγάλες συγκεντρώσεις στη Θεσσαλονίκη και την Αθήνα.

Μετά θα μετρήσει η ψήφος του πολίτη. Δεν είναι καιρός τώρα να αποτιμήσουμε την προεκλογική εκστρατεία. Μέχρι τις εκλογές δεν γνωρίζουμε τι ακόμη θα ακολουθήσει. Ωστόσο δεν νομίζουμε ότι υπάρχουν αρκετοί που πιστεύουν ότι υπήρξε διάλογος επί προγραμμάτων και θέσεων...

Παρ' όλα αυτά οι εκλογές αυτές είναι σημαντικές. Ουδείς είναι βέβαιος για την 19η Ιουνίου. Το σκηνικό «μυρίζει» εκπλήξεις. Αυτή ακριβώς η ρευστή κατάσταση μας υποχρεώνει για μια επιπλέον έκδοση την Παρασκευή μετά τις εκλογές, στην οποία φυσικά θα υπάρχει η αποτίμηση των αποτελεσμάτων, των πιθανών εκπλήξεων και των νέων διατάξεων στην πολιτική σκηνή.

Το «ΑΝΤΙ» επομένως θα κυκλοφορήσει την Παρασκευή 16 Ιουνίου, δυο μέρες πριν τις εκλογές και ξανά την Παρασκευή 23 Ιουνίου πέντε μέρες μετά τις εκλογές.

Μην το ξεχάσετε. Κι αν δεν το βρίσκετε στα περίπτερα ειδοποιείτε μας στα τηλέφωνα 72.32.713 και 72.48.240.

επ' αυτού ας διαβάσουν το άρθρο του κ. Μ. Δούντα που δημοσίευσε το «ΑΝΤΙ» στο προηγούμενο τεύχος).

Και καταλήγει η παράγραφος για το κυπριακό με την επισήμανση ότι στην υπόθεση θα μπορούσαν να συμβάλουν η εκδήλωση της καινούριας πολιτικής προσέγγισης (ποιας άραγε!), ο αντικειμενικός υπολογισμός της πραγματικότητας και των συμφερόντων των πλευρών.

Καμιά αναφορά σε διεθνή διάσκεψη και τα παρόμοια που υποστήριζε πάλαι ποτέ η Σ. Ένωση. Καμιά ένδειξη ή απόχρωση που θα μπορούσε να ερμηνευθεί ή «παρερμηνευθεί» υπέρ ή κατά των «δυο πλευρών».

Αυτό που προέχει τώρα είναι ο «αντικειμενικός προσδιορισμός της πραγματικότητας». Η ύφεση και συνεργασία των υπερδυνάμεων έχει και τα θύματά της. Ο νοών νοεΐτω!

Η ρεβάνς της Αλληλεγγύης

Με συγκρατημένο ενθουσιασμό χαιρέτησε ο ηγέτης της «Αλληλεγγύης» Λεχ Βαλέσα τη θριαμβευτική νίκη της στις ε-

κλογές του α' γύρου που έγιναν στις 4 Ιουνίου στην Πολωνία για την ανάδειξη των μελών της Κάτω Βουλής και της Γερουσίας. Σύμφωνα με τα εκλογικά αποτελέσματα που έχουν γίνει γνωστά μέχρι στιγμής η «Αλληλεγγύη» εξασφαλίζει 92 γερουσιαστές από τους 100 και 161 έδρες στην Κάτω Βουλή, αριθμός που αντιστοιχεί στο 35% των βουλευτών που ανήκει στην αντιπολίτευση.

Το ποσοστό αυτό συμφωνήθηκε μετά από μακρές διαπραγματεύσεις του ΚΚ Πολωνίας και του Βαλέσα για τις συνταγματικές μεταρρυθμίσεις που δημιουργούν ισχυρό προεδρικό σύστημα και Κάτω Βουλή όπου θα κυριαρχούν οι αντιπρόσωποι του ΚΚ. Έτσι ενώ η πραγματική εξουσία παραμένει στα χέρια του κόμματος και τον πρόεδρο Γιαρουζέλσκι ο συμβιβασμός αυτός επιτρέπει για πρώτη φορά τη δημιουργία επίσημης αντιπολίτευσης.

Τα αποτελέσματα των εκλογών απέδειξαν την ισχύ λαϊκή βάση του καθεστώτος και το ατελέσφορο του στρατιωτικού νόμου που επέβαλε ο στρατηγός Γιαρουζέλσκι πριν από 9 χρόνια. Σε αυτό το διάστημα ούτε η νομιμοποίηση του καθεστώτος ενισχύθηκε ούτε το λαϊκό του έρεισμα.

Ο Βαλέσα ενδιαφέρεται να λειτουργήσουν άμεσα οι νέοι θεσμοί και αποφεύγει τις θριαμβολογίες ακριβώς για να δείξει την προθυμία του για συνεργασία που η χώρα έχει ανάγκη για να αντιμετωπίσει τη βαθύτατη οικονομική κρίση που τη μαστιάζει. Η μετριοπαθής στάση του δεν βρίσκει σύμφωνα όλα τα ηγετικά στελέχη της «Αλληλεγγύης» και τις διάφορες πολιτικές της πτέρυγες. Αλλά η Πολωνία έχει ανάγκη να επουλώσει τις πολιτικές και κοινωνικές της πληγές και να επιτύχει με πολιτικά μέσα το βαθμό συναίνεσης που χρειάζεται για να προχωρήσει. Οι εκλογές προσφέρουν μια ιστορική ευκαιρία.

Ο Αγιατολλάχ πέθανε! Ζήτω ο Αγιατολλάχ!

Ο Αγιατολλάχ Χομεϊνί ανώτατος άρχων του Ιράν και θρησκευτικός ηγέτης της χώρας του πέθανε σε ηλικία 89 περίπου ετών.

Το όνομα του Σίιτη ηγέτη συνδέθηκε αναπόσπαστα με την ιρανική επανάσταση που ανέτρεψε στις 15 Ιανουαρίου 1979 το καθεστώς του Σάχη. Είναι αδύνατο να σκεφτούμε την επιτυχία και την εδραίωση της ιρανικής επανάστασης χωρίς το δικό του αδιαφιλονίκητο κύρος και τη δική του καθοδήγηση. Η μαγική ισχύς και ιδεολογία των ισλαμιστών συνέτριψε το καπιταλιστικό σύγχρονο σχέδιο του Σάχη. Η σύγχρονη τεχνολογία του Πέρση Μονάρχη, ο σύγχρονος εξοπλισμένος στρατός του και η πανίσχυρη και μισητή μυστική αστυνομία του κατέρρευσαν και διαλύθηκαν μπροστά στη δύ-

ναμη της ισλαμικής ιδεολογίας και των μαζικών κινητοποιήσεων.

Το καθεστώς που εγκαθίδρυσε ο Χομεϊνί είχε όλα τα χαρακτηριστικά ενός θρησκευτικού φανατικού κράτους με ηγετικό πολιτικό προσωπικό τις ίδιες τις τάξεις των μουσουλμάνων κληρικών. Ένα κράτος θρησκευτικού, ιδεολογικού και πολιτικού ολοκληρωτισμού που απαιτούσε τη συμμόρφωση όλων προς τις ισλαμικές αξίες, το δίκαιο και τις απορρέουσες πολιτικές αρχές.

Η εξαγωγή της ισλαμικής επανάστασης δημιούργησε προβλήματα και τρόμαξε τα συντηρητικά μουσουλμανικά κράτη. Η επανάσταση εγκαινίασε επίσης την αναβίωση του Ισλάμ, παράγοντας που δεν μπορεί να αγνοηθεί πλέον στο εσωτερικό πολλών χωρών και στις διεθνείς σχέσεις.

Η εμπλοκή σε έναν αιματηρό οκταετή πόλεμο με τον Ιράκ δημιούργησε εκατόμβες «μαρτύρων» που ήρθαν να προστεθούν στις χιλιάδες των θυμάτων του ισλαμικού καθαρηθρίου, που εκτελέστηκαν δημόσια ή κρυφά. Σε 7.000 ανέρχονται τα θύματα αυτά σύμφωνα με έκθεση της Επιτροπής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων των Ηνωμένων Εθνών το 1987. Η μάχαιρα του Αγιατολλάχ ήταν ανελέητη: αξιωματικοί του καθεστώτος του Σάχη, βασανιστές, εγκληματίες, ομοφυλόφιλοι, μοιχοί, εταίρες, αριστεροί επαναστάτες, διάφοροι πολιτικοί ή κοινωνικοί αντίπαλοι του καθεστώτος.

Οι θάνατοι που σημειώθηκαν από συνωστισμό στο προσκύνημά του δείχνουν το μέγεθος της λαϊκής αφοσίωσης προς το πρόσωπό του και επιβεβαιώνουν το φαινόμενο της δύναμης των ολοκληρωτικών ιδεολογιών.

Το Συμβούλιο των μουλάδων κινήθηκε γρήγορα για να εκλέξει προσωρινό διάδοχο του τον πρόεδρο Αλή Καμινί, ενώ σοβαρά υποψηφιότητα για τη διαδοχή του φαίνεται να θέτουν ο γιος του εκλιπόντος Αχμάντ Χομεϊνί κι ο πρόεδρος της Βουλής Χασέμι Ραφσαντζάνι.

Η πάλη για τη διαδοχή και την εξουσία μεταξύ των ρασοφόρων μόλις έχει αρχίσει. Το μέλλον άδηλο.

Γυναίκες στις ένοπλες δυνάμεις - άτομα Β' κατηγορίας

Μέσα στα πλαίσια της συνταγματικής καθιέρωσης της ισότητας των δύο φύλων ψηφίσθηκε το 1977 επί κυβερνήσεως Νέας Δημοκρατίας ο νόμος 705/77. Ο νόμος έτυχε τότε μεγάλης δημοσιότητας μια και κατοχύρωνε θεσμικά την ισότητα και στις Ένοπλες Δυνάμεις.

Συγκεκριμένα στα άρθρα 6,7 και 8 αναφέρεται μεταξύ άλλων ότι «επιτρέπεται η εθελουσία κατάταξις εις τας Ενόπλους Δυνάμεις της χώρας Ελληνίδων... είτε προς εκπλήρωσιν στρατιωτικής υποχρεώσεως, είτε δι' επαγγελματικήν σταδιοδρομίαν... Αύται βαθμολογικώς εξελίσσονται ως και οι άρρενες των αυτών κα-

τηγοριών...» και «δύνανται να ζητήσουν την παραμονήν των εις τας Ενόπλους Δυνάμεις ανακατατασσόμεναι ή μονιμοποιούμεναι κατά τα οριζόμενα υπό των εκάστοτε ισχυουσών δια τους άρρενες σχετικών διατάξεων». Έκτοτε και συγκεκριμένα από το '79 —όποτε και έγινε η πρώτη κατάταξη— ένας μεγάλος αριθμός εθελοντριών ανταποκρίθηκε στο κάλεσμα στηριζόμενος στον νόμο που υποσχόταν μετά την πάροδο μιας πενταετίας επαγγελματική σταδιοδρομία.

Παρ' όλα αυτά το «φεμινιστικό» κυβερνών κόμμα κατόρθωσε και εδώ να αποδείξει ότι —όπως δήλωσε πριν από λίγους μήνες και ο πρόεδρος του κινήματος και νυν πρωθυπουργός της χώρας— για το ΠΑΣΟΚ «θεσμοί δεν υπάρχουν».

Οι εθελόντριες όχι μόνον δεν έτυχαν της αυτής μεταχείρισης με τους άρρενες των αυτών κατηγοριών» μια και η βαθμολογική τους εξέλιξη —ανεξαρτήτως χρόνων προϋπηρεσίας— δεν έλαβε ουσιαστικά χώρα και ένας μεγάλος αριθμός εξαναγκάσθηκε στην ανάληψη καθήκοντων βοηθητικής νοσοκόμας αλλά ούτε καν μονιμοποιήθηκαν μετά την πάροδο 11 συνολικά ετών.

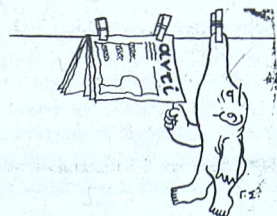
Οι κυβερνητικοί ιθύνοντες έκριναν εαφνικά την παρουσία τους περιττή, η ισχύς του θεσμού σκόπιμα ατόνισε για να καταργηθεί φέτος με την ψήφιση του νόμου 1848/89. Σύμφωνα με το νόμο αυτό, οι εθελόντριες που έχουν συμπληρώσει πενταετή παραμονή κατατάσσονται στην ίδια κατηγορία με τους άρρενες οπλίτες πενταετούς υποχρεώσεως εκ των οποίων «όσοι επιθυμούν, μπορούν μετά από αίτησή τους να παραμείνουν στις Ένοπλες Δυνάμεις με το βαθμό που φέρουν ως εθελόντριες μακράς θητείας μέχρι τη συμπλήρωση 35ετούς συντάξιμης υπηρεσίας και εξελίσσονται βαθμολογικά μέχρι το βαθμό του ανθυπασπιστή...» (Άρθρο 13)!

Την αίτηση οφείλουν να υποβάλουν μέσα σε διάστημα δύο μηνών από της έναρξης ισχύος του νόμου (8.5.), μέχρι τις 8 Ιουλίου '89, πριν δηλαδή υπογραφούν οι υπουργικές αποφάσεις!

Ποια η γνώμη επ' αυτών της υποψηφίου βουλευτού του ΠΑΣΟΚ στο Ηράκλειο και υπεύθυνης σε θέματα ισότητας κ. Μαρίας Κυπριωτάκη;

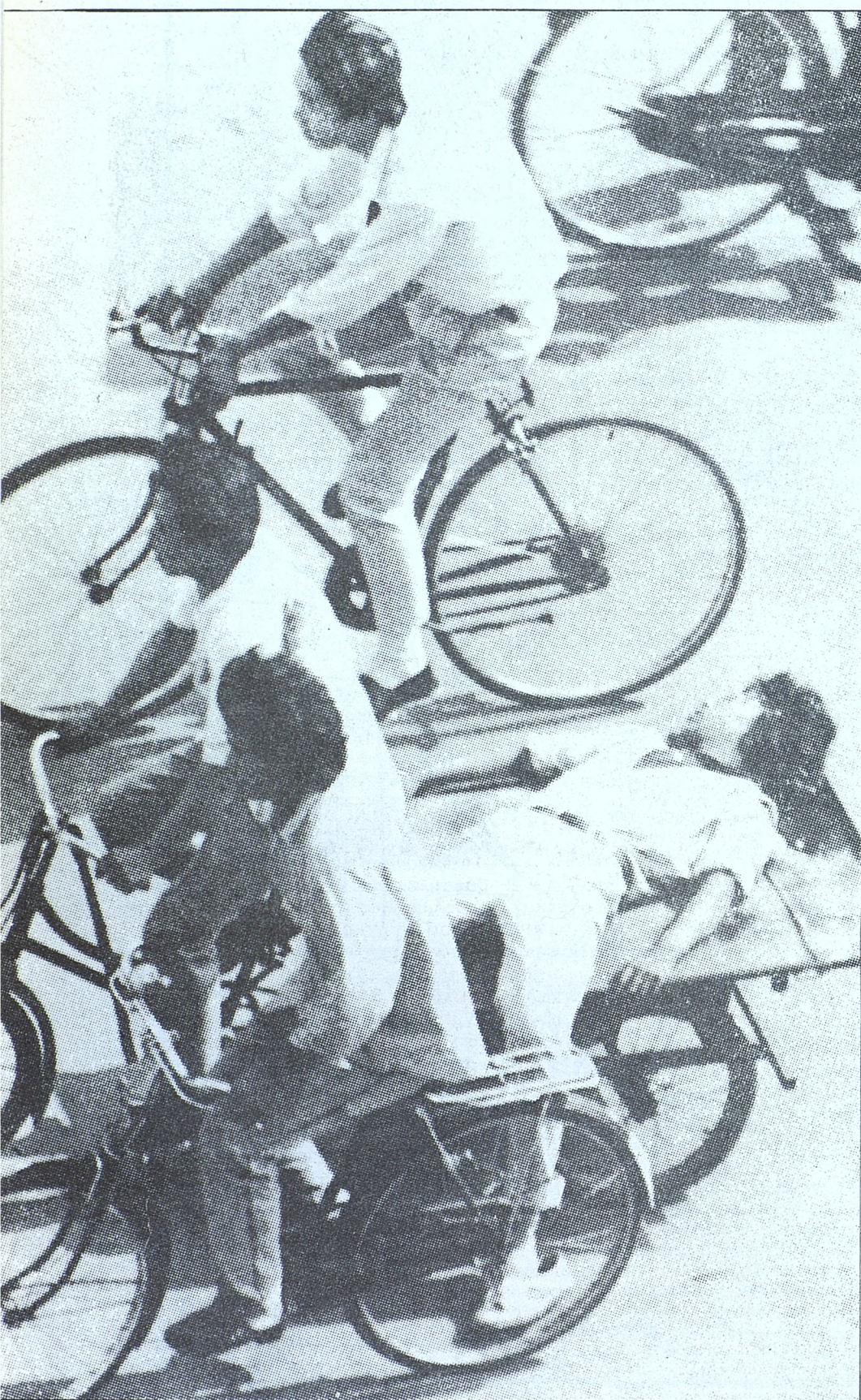
Σε ποιο πρόγραμμα ισότητας συγκαταλέγεται η αναφερθείσα μεταχείριση των στρατευθέντων Ελληνίδων;

Η μήπως η όλη διαδικασία έλαβε χώρα «εν αγνοία» της, όπως το σκάνδαλο Κοσκωτά «διέφυγε της προσοχής» του κ. Ανδρέα Παπανδρέου; □

του Γιάννη Ιωάννου

ΚΙΝΑ: Η

Νέα απρόσμενη παράμετρο αποκτούν τα συγκλονιστικά γεγονότα στη Λαϊκή Δημοκρατία της Κίνας, μετά την αποκάλυψη ότι έχει ξεσπάσει εμφύλιος πόλεμος μεταξύ μονάδων του στρατού. Οι απεσταλμένοι δημοσιογράφοι πρακτορείων και τηλεοπτικών καναλιών μεταδίδουν ότι τμήματα της 38ης στρατιάς αρνούνται να εφαρμόσουν το στρατιωτικό νόμο και μάχονται εναντίον μονάδων πιστών στον Ντενγκ Χσιάν Πινγκ (ορισμένες πληροφορίες αναφέρουν ότι πέθανε σε νοσοκομείο από καρκίνο) και τον εντολοδόχο «πρόεδρο» της χώρας Γιανγκ Σανγκούν. Οι συγκρούσεις άρχισαν την Τρίτη στα νότια περίχωρα του Πεκίνου, κοντά στο στρατιωτικό αεροδρόμιο Νανιγιάν. Ενδεικτικό της σφοδρότητάς τους είναι ότι στις πρώτες κιόλας ώρες είχαν σκοτωθεί μερικές εκατοντάδες στρατιώτες και είχαν καταστραφεί τριάντα στρατιωτικά οχήματα. Η κυβέρνηση στέλνει ενισχύσεις τόσο στον τόπο της μάχης όσο και στην πρωτεύουσα, όπου οι στρατιώτες ορθώνουν οδοφράγματα, φοβούμενοι ότι οι στασιαστές θα προελάσουν στην πόλη.

Δεύτερο συνταρακτικό στοιχείο των τελευταίων εξελίξεων είναι η απόπειρα δολοφονίας του πρωθυπουργού Λι Πενγκ από αξιωματικό, μέλος της φρουράς του. Ο πρωθυπουργός τραυματίστηκε ελαφρά στο πόδι και ο αξιωματικός εκτελέστηκε επί τόπου. Η πληροφορία ότι ο επίδοξος δολοφόνος ανήκε στους σκληροπυρηνικούς που υποστηρίζουν ότι ο στρατός πρέπει να εξολοθρευτεί τους διαδηλωτές, μπερδεύει ακόμα περισσότερο την κατάσταση, καθώς οι φοιτητές ζητούσαν από την αρχή την παραίτηση του συντηρητικού Λι, που κατά πάσα πιθανότητα υποστηρίζει τον Ντενγκ στην αιματηρή καταστολή των λαϊκών κινητοποιήσεων.

Γεγονός είναι πάντως ότι οι ηγέτες της χώρας εξαφανίστηκαν από προσώπου γης μόλις έγινε γνωστό ότι ο στρατός είναι διασπασμένος, τροφοδοτώντας τις φήμες ότι έχουν ξεσπάσει οξυυατες διαμάχες στους κόλπους του κομμουνιστικού κόμματος και της κυβέρνησης μεταξύ μεταρρυθμιστών και συντηρητικών, που τώρα πια πρέπει να αποκαλούνται αντιδραστικοί.

Η κυβέρνηση αναγνώρισε το βράδυ της Τρίτης ότι οι διαδηλώσεις υπέρ της δημοκρατίας έχουν αφήσει 300 νεκρούς, αλλά είναι βέβαιο ότι ο πραγματικός αριθμός είναι πολύ μεγαλύτερος. Πολλοί μιλούν για 7.000, ενώ οι τραυματίες είναι ακόμη περισσότεροι και τα νοσοκομεία δεν τους χωρούν πλέον. Ο λαός όμως καθόλου δεν πτοείται και η αρχική εξέγερση έχει μετατραπεί σε επανάσταση. Η Σαγκάη έχει παραλύσει. Χιλιάδες άτομο

ΕΞΟΥΣΙΑ ΔΟΛΟΦΟΝΕΙ

έχουν κατακλύσει τους κεντρικούς δρόμους ζητώντας να παραιτηθούν οι υπεύθυνοι της αιματοχυσίας και έχουν ορθώσει οδοφράγματα, σε περίπτωση που επέμβει ο στρατός. Τρομοκρατημένοι οι τοπικοί αξιωματούχοι του κόμματος έχουν κλειστεί στα κεντρικά τους γραφεία, τα οποία φρουρεί μεγάλη στρατιωτική δύναμη. Από την Κυριακή το βράδυ ισχύει στρατιωτικός νόμος στην πόλη Τσενγκ Ντου, ενώ στη Νατζίνγκ, στην Τσανγκσά και σε τρεις πόλεις του βορρά γίνονται συγκρούσεις διαδηλωτών με το στρατό.

Ο πρόεδρος των ΗΠΑ ανακοίνωσε ότι η χώρα του διακόπτει τις πωλήσεις όπλων στη Λαϊκή Δημοκρατία της Κίνας, ύστερα από καθυστέρηση δυο ημερών, κατά τη διάρκεια των οποίων οι επιτελείς του προσπάθησαν να σταθμίσουν τις συνέπειες ενδεχόμενης αντιπαράθεσης της Ουάσινγκτον με το καθεστώς του Ντενγκ. Ως τη στιγμή που γράφονται οι γραμμές αυτές δεν έχει εκδηλωθεί αντίδραση της σοβιετικής κυβέρνησης, παρά μόνο έκκληση του Συνεδρίου των Αντιπροσώπων του Λαού προς όλες τις πλευρές να επιδείξουν σύνεση. Εντύπωση προκάλεσε η σπουδή με την οποία το Συνέδριο έσπευσε να επικρίνει προκαταβολικά οποιαδήποτε προσπάθεια εξωτερικής επέμβασης «στις εσωτερικές υποθέσεις» της Λαϊκής Δημοκρατίας της Κίνας.

Αντίθετα, σφοδρότατες ήταν οι αντιδράσεις των Ευρωπαίων, των Ιαπώνων, καθώς και του ιταλικού Κ.Κ., ενώ ο Καναδάς ανακοίνωσε ότι θα φέρει το θέμα στον ΟΗΕ και η Νέα Ζηλανδία προειδοποίησε ότι θα επιβάλλει κυρώσεις στο Πεκίνο. Ο Γ.Γ. του ΟΗΕ δήλωσε με κάθε ειλικρίνεια ότι ο οργανισμός αδυνατεί πλήρως να παρέμβει για να αποτρέψει περαιτέρω αιματοχυσία της πραγματικής πολιτιστικής επανάστασης των Κινέζων, όπως την απεκάλεσε κάποιος διανοούμενος μιλώντας στη γαλλική τηλεόραση.

Οι πρεσβείες κυρίως των δυτικών χωρών στο Πεκίνο κάνουν ό,τι μπορούν για να εξασφαλίσουν την αναχώρηση και του τελευταίου ξένου υπηκόου από τη χώρα, καθώς οι στρατιώτες δεν διστάζουν να πυροβολούν ή να κακοποιούν αδιάκριτα και τους αλλοδαπούς δημοσιογράφους.

Απεγνωσμένοι φοιτητές παρακαλούν τους τουρίστες και εργαζόμενους αμερικανικών και άλλων εταιρειών, που συνωστίζονται στα αεροδρόμια, να μεταφέρουν σε ολόκληρο τον κόσμο την είδηση ότι η κυβέρνησή τους έχει χάσει κάθε εννοια ελέγχου και περιστολής.

Παντελής Μούτουλας

Η πλατεία της Ουράνιας Γαλήνης, βάφτηκε στο αίμα. Τα μεσάνυχτα του περασμένου Σαββάτου οι στρατιωτικές μονάδες που στρατοπέδευαν στα περίξ του Πεκίνου, μετά την επιβολή του στρατιωτικού νόμου στις 20 Μαΐου, προέλασαν εναντίον των αόπλων φοιτητών που για 7 εβδομάδες διαδήλωναν ειρηνικά την αντίθεσή τους προς το πολιτικό καθεστώς της χώρας, ζητώντας περισσότερη ελευθερία και δημοκρατία.

Η φοιτητική εξέγερση, η «κινέζικη άνοιξη», όπως την αποκάλεσαν, πνίγηκε σ' ένα λουτρό αίματος, καθώς τα άρματα μάχης, τα θωρακισμένα οχήματα και το πεζικό του «Λαϊκού Απελευθερωτικού Στρατού» ισοπέδωσαν στο δρόμο τους τα οδοφράγματα και έκαμψαν την αντίσταση των διαδηλωτών. Σε χιλιάδες ανέρχονται οι νεκροί και οι τραυματίες, μεταξύ των ανυπεράσπιστων φοιτητών και κατοίκων της πόλης.

Βασίλης Καπετανγιάννης

Η εικόνα πεδίου μάχης που εμφάνισαν οι κεντρικοί δρόμοι του Πεκίνου ύστερα απ' την αιματηρή επέμβαση του στρατού, δείχνει και το μέγεθος της σφαγής που μάταια προσπαθούν να συγκαλύψουν οι αρχές της Κίνας. Ήδη η επίσημη εκδοχή, κάνει λόγο για «εγκληματικά στοιχεία», αναγορεύοντας τη διεκδίκηση στοιχειωδών δημοκρατικών ελευθεριών σε ποινικό αδίκημα.

Η έκταση της τραγωδίας, ίσως να μη γίνει άμεσα γνωστή, καθώς προ ημερών επεβλήθη αυστηρή αιμαγόρευση κάθε επαφής των ξένων δημοσιογράφων με τους διαδηλωτές. Και φυσικά, δεν πρόκειται να γίνει γνωστή στον ίδιο τον κινέζικο λαό.

Μετά παρέλευση εικοσαετίας, ίσως θα συσταθεί κάποια κομματική επιτροπή για να εξετάσει «ιστορικά» τις συνθήκες που διαδραματίστηκαν τα «γεγονότα». Θα

αποκατασταθούν ίσως τότε τα θύματα, θ' ανεγερθούν μνημεία και θα κληθεί ο ίδιος κομματικός μηχανισμός να καταδικάσει τις παρεκκλίσεις απ' τη «σοσιαλιστική νομιμότητα». Οι χθεσinoί «αντεπαναστάτες», «εχθροί του λαού», φορείς του μικροβίου των «αστικών ελευθεριών», «όργανα ξένων δυνάμεων» κι οτιδήποτε άλλο εφεύρει η σημερινή κομμουνιστική ηγεσία των δεινοσαύρων για να αμαυρώσει το ειρηνικό, δημοκρατικό κίνημα των φοιτητών και του λαού, θ' αποκατασταθούν «κομματικά». Το έγκλημα κατά του κινέζικου λαού θα περάσει σα «λάθος», στην επίσημη κομματική ιστορία που γράφεται και ξαναγράφεται ανάλογα με τις περιστάσεις για να εξυπηρετεί τα συμφέροντα της εκάστοτε κομματικής ηγεσίας.

Μια τέτοια επανάληψη ενός γνωστού σεναρίου σε χώρες του «υπαρκτού σοσιαλισμού» θ' αποτελούσε βέβαια έναν αίσιο ιστορικό επίλογο, αλλά δυστυχώς δεν μπορεί να έχει κανένα αντίκρουσμα σήμερα. Γιατί το μεγαλειώδες φοιτητικό-δημοκρατικό κίνημα που συντάραξε συθέμελα όλη την Κίνα και κέρδισε την ενεργό υποστήριξη του κινέζικου λαού, ζητούσε άμεσες δημοκρατικές μεταρρυθμίσεις στο πολιτικό σύστημα της χώρας. Αντί διαλόγου, αντιμετώπισε τη στυγνή και ωμή βία ενός καθεστώτος, το οποίο είχε απογυμνωθεί από κάθε έρεισμα νομιμότητας. Καμιά προσπάθεια διαλόγου με τους διαδηλωτές, καμιά χειρονομία καλής θέλησης που θα άφηνε κάποιους οδούς διαφυγής, κάποια περιθώρια συνεννόησης με το τεράστιο μαζικό κίνημα. Η εξουσία του Μενγκ είναι άτε-

ΓΙΑ ΜΑΣ ΕΙΝΑΙ ΚΙΝΕΖΙΚΑ

Θλίψη προκαλεί η ανάγνωση των ανακοινώσεων ορισμένων ελληνικών αριστερών κομμάτων για την κινεζική τραγωδία. Το Γραφείο Τύπου του ΠΑΣΟΚ παρακολουθεί με έντονο ενδιαφέρον και προβληματισμό κι ανησυχία τις εξελίξεις στο Πεκίνο και εκφράζει τη λύπη του για τις βίαιες συγκρούσεις (!). Συνεκρούστηκαν λοιπόν φοιτητές και στρατός, κάτι δηλαδή σαν τροχαίο ατύχημα. Η ΚΝΕ καταδικάζει τα «αιματηρά γεγονότα» (ανεύθυνη λοιπόν η ηγεσία που διέταξε τη σφαγή — η ευθύνη ανήκει στα γεγονότα) και διανθίζει την ανακοίνωσή της με ολίγα περί «υποκριτικών φωνών των οργάνων του ιμπεριαλισμού» ο κ. Κύρκος προβληματίζεται κι αυτός για τις εξελίξεις ενώ ο Συνασπισμός αφού προβληματίζεται κι αυτός καταδικάζει τα «αιματηρά γεγονότα» και γεμίζει από θλίψη.

Μα δεν έμαθαν επιτέλους οι Αριστεροί στην Ελλάδα να είναι διπλωματικότεροι, όπως η Σ. Ένωση που χαρακτηρίσε την αιματοχυσία σαν «εσωτερική υπόθεση»;

*«Επιτύχαμε μια μεγάλη νίκη
Δε φοβόμαστε να πεθάνουμε,
αλλά ήδη έχει χυθεί
πολύ αίμα»*

γκη και μονολιθική. Γνωρίζει μόνο τη γλώσσα της βίας. Γι' αυτό και δολοφόνησε εν ψυχρώ όσους αντιστάθηκαν στη δικτατορία που ασκεί βέβαια πάντα στο όνομα του προλεταριάτου και στο «μαρξισμό-λενινισμό» που δεν επιτρέπει κανένα παράθυρο ελευθερίας και δημοκρατίας, πέραν των ξένων επενδύσεων.

Οι μετριοπαθείς οικονομικές μεταρρυθμίσεις, το άνοιγμα προς τον έξω κόσμο, δημιούργησαν την κοινωνική βάση του κινήματος για περισσότερη δημοκρατία. Και είναι σαφές ότι οι μεταρρυθμίσεις αυτές έχουν κάποια όρια: δεν μπορούν να λειτουργήσουν και να αποδώσουν χωρίς πολιτικές μεταρρυθμίσεις, χωρίς ελευθερίες και δημοκρατικό έλεγχο. Το αίτημα πηγάζει απ' τη βάση και εκδηλώθηκε έντονα τα τελευταία χρόνια με μαζικές κινητοποιήσεις, κυρίως των φοιτητών και των διανοομένων που ασφυκτούν κάτω απ' τη στυγνή λογοκρισία και την έλλειψη στοιχειωδών εγγυήσεων για ελεύθερη έκφραση. Η κινεζική ηγεσία εκώφευσε στα αιτήματα αυτά της βάσης. Το αιματοκύλισμα στην πλατεία της Ουράνιας Γαλήνης διχάζει βαθύτατα το λαό και δημιουργεί συνθήκες ανοιχτού εμφυλίου πολέμου, με απρόβλεπτη έκβαση.

Όμως, όποιες και να είναι οι εξελίξεις, η «κινεζική άνοιξη» αποτελεί πλέον γεγονός μεγάλης ιστορικής σημασίας και σταθερό σημείο αναφοράς για όσους παραλάβουν τη σκυτάλη της ελευθερίας και της δημοκρατίας, για όσους διατηρήσουν άσβεστο το πάθος για την πολιτική αναγέννηση της χώρας.

ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΕΣ · ΟΡΟΣΗΜΑ

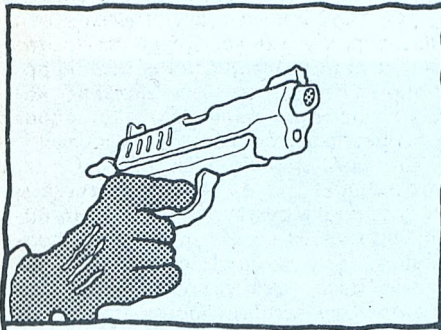
- 1949 Ο Μάο ανακηρύσσει τη Λαϊκή Δημοκρατία της Κίνας μετά τη νικηφόρα επανάσταση.
- 1957 Το κίνημα των «Εκατό Λουλουδιών». Ο Μάο ενθαρρύνει την ελευθερία του λόγου για λίγες εβδομάδες, κατόπιν τιμωρεί όλους όσους κατήγγειλαν παραβιάσεις του κόμματος.
- 1958 Το Μεγάλο Άλμα προς τα εμπρός. Το μαζικό κίνημα που προκαλεί ο Μάο για την αύξηση της παραγωγής καταλήγει σε αποτυχία.
- 1958 Δημιουργούνται οι αγροτικές κομμούνες.
- 1959 Άσχημες σοδειές και διαφωνίες με τη Μόσχα.
- 1960 Το σινο-σοβιετικό σχίσμα. Ο Χρουσώφ αποσύρει κάθε βοήθεια προς την Κίνα.
- 1961 Οι αγροτικές κομμούνες δεν αποδίδουν και τρεις συνεχείς κακές σοδειές δημιουργούν μεγάλο πρόβλημα πείνας. Ο Μάο αποσύρεται από το προσκήνιο. Αναλαμβάνει συλλογική ηγεσία με επικεφαλής τον Λιου Χσάοχι που έχει ως βοηθό τον Ντένγκ Χιάο Πίνγκ. Χαλαρώνονται οι αυστηροί οικονομικοί έλεγχοι.
- 1966 Ο Μάο εξαπολύει την Πολιτιστική

- Επανάσταση για να ανακτήσει την χαμένη εξουσία.
- 1967 Η εποχή των Ερυθροφρουρών.
- 1969 Ο Μάο καταφεύγει στο στρατό για να αποκαταστήσει την τάξη και να δαμάσει το κίνημα των Ερυθροφρουρών.
- 1971 Συνωμοσία πραξικοπήματος από τον ηγέτη του στρατού Λιν Πιάο. Αποκαλύπτεται και διαφεύγει προς τη Σ. Ένωση, αλλά το αεροσκάφος στο οποίο επέβαινε συντρίβεται στη Μογγολία.
- 1972 Ο πρωθυπουργός Τσου Εν Λάι, ανίσχυρος σχεδόν κατά τη διάρκεια της Πολιτιστικής Επανάστασης, πανσποκτά κάποια επιρροή. Ο Αμερικανός πρόεδρος Νίξον επισκέπτεται την Κίνα. Αρχίζουν τα προσεκτικά ανοίγματα στο Πεκίνο. Επανεμφανίζεται ο Ντενγκ μετά από 5 χρόνια σφάνειας.
- 1974 Η εκστρατεία κατά του Λιν και κατά του Κονφούκιου. Επιθέσεις της «συμμορίας των 4» με επικεφαλής τη σύζυγο του Μάο, Ζιάνγκ Κουίνγκ, εναντίον του Τσου.
- 1978 Πεθαίνει ο Τσου. Η κηδεία του μετατρέπεται σε διαδήλωση κατά της ηγεσίας. Ο Ντενγκ θεωρείται υπεύθυνος και καθαιρείται εκ νέου.

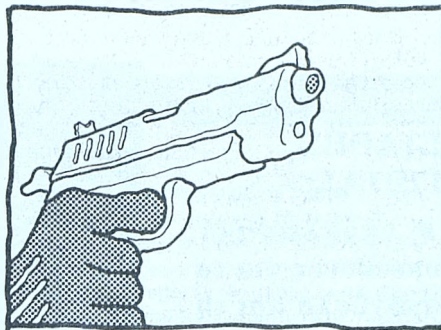
- Πεθαίνει ο Μάο. Συλλαμβάνεται η «συμμορία των 4».
- 1978 Επιστροφή του Ντενγκ.
- 1979 Μεταρρυθμίσεις στην αγροτική οικονομία που οδηγούν στην κατάργηση της κομμούνας. Πρώτοι νόμοι που επιτρέπουν τις ξένες επενδύσεις.
- 1980 Διορίζεται πρωθυπουργός ο Ζάο Ζιγιάνγκ, προστατευόμενος του Ντενγκ.
- 1981 Ο Χου Γιαομπάνγκ διορίζεται γεν. γραμματέας του ΚΚ.
- 1984 Υιοθετούνται μέτρα οικονομικών μεταρρυθμίσεων με στόχο την κατάργηση των γραφειοκρατικών ελέγχων επί των επιχειρήσεων.
- 1986 Διαδηλώσεις διαμαρτυρίας φοιτητών.
- 1987 Ο Χου θεωρείται υπεύθυνος για τις φοιτητικές κινητοποιήσεις και καθαιρείται. Τον αντικαθιστά ο Ζάο ενώ ο Λι Πενγκ γίνεται πρωθυπουργός.
- 1988 Τον χρόνο αυτό πληθωρισμός, διαφθορά, κερδοσκοπία δεν έχουν όρια.
- 1989 Πεθαίνει ο Χου. Αρχίζουν οι φοιτητικές κινητοποιήσεις για ελευθερία και δημοκρατία.

Ποιος σκότωσε τον ψηφοφόρο;

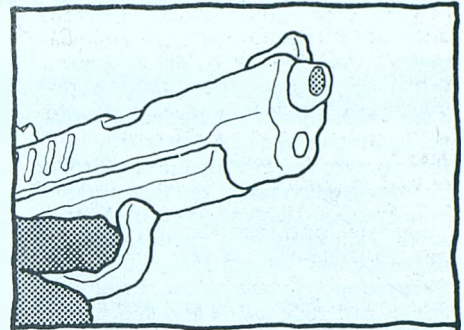
του Δημήτρη Χαντζόπουλου

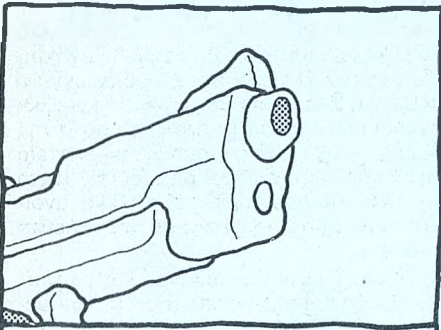
ΑΥΤΟΠΤΕΣ ΜΑΡΤΥΡΕΣ ΚΑΤΕΘΕΣΑΝ ΟΤΙ ΟΙ ΔΡΑΣΤΕΣ ΗΤΑΝ ΠΑΡΑ ΠΟΛΛΟΙ.

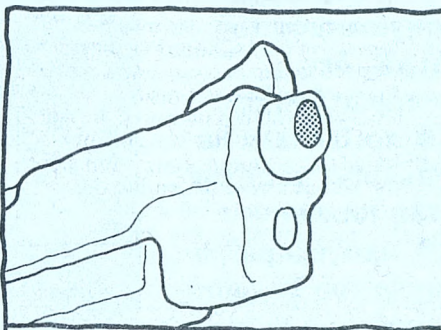
ΓΥΡΩ ΣΤΟΥΣ 40. ΟΙ 3 ΗΤΑΝ ΠΡΟΧΩΡΗΜΕΝΗΣ ΗΛΙΚΙΑΣ ΚΙ ΟΙ ΥΠΟΛΟΙΠΟΙ ΠΑΙΔΙΑ.

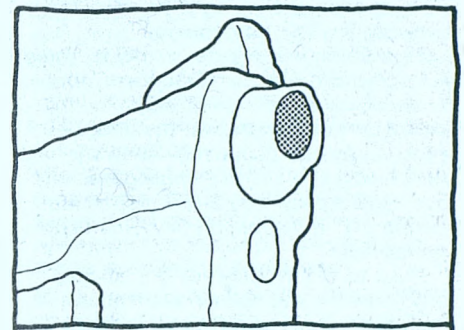
ΕΔΡΑΣΑΝ ΑΣΤΡΑΠΙΔΙΑ ΚΑΙ Ο ΨΗΦΟΦΟΡΟΣ ΔΕΝ ΠΡΟΛΑΒΕ ΚΑΝ ΝΑ ΑΝΤΙΔΡΑΣΕΙ.

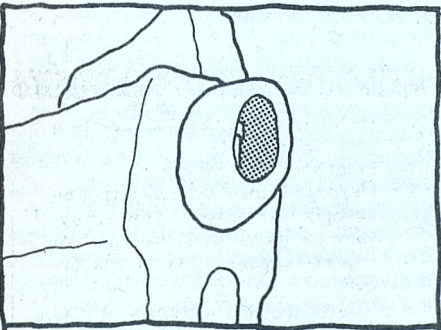
Η ΜΙΑ ΣΦΑΙΡΑ ΤΟΝ ΒΡΗΚΕ ΣΤΟ ΚΕΦΑΛΙ ΚΙ ΟΙ ΥΠΟΛΟΙΠΕΣ ΣΤΑ ΧΕΡΙΑ ΠΟΥ ΨΗΦΙΖΑΝ.

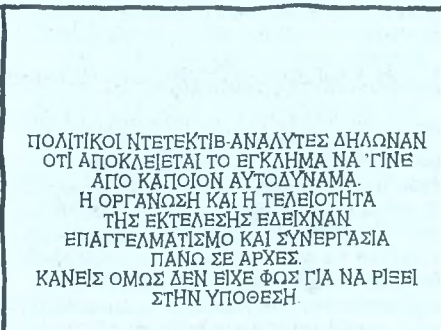
ΠΡΟΚΗΡΥΞΗ ΔΕΝ ΒΡΕΘΗΚΕ ΣΤΟΝ ΤΟΠΟ ΠΟΥ ΕΓΙΝΕ ΤΟ ΕΓΚΛΗΜΑ. ΣΕ ΚΟΝΤΙΝΟ ΟΜΩΣ...

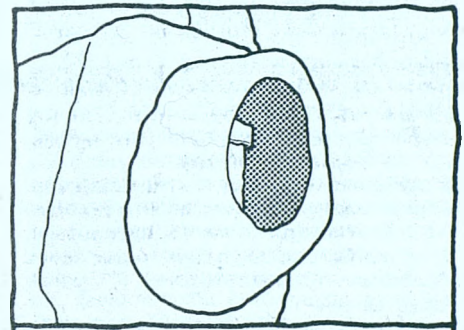
...ΚΑΛΑΘΙ ΑΠΟΡΡΙΜΜΑΤΩΝ ΒΡΕΘΗΚΑΝ ΠΟΛΛΑ ΨΗΦΟΔΕΛΤΙΑ ΟΛΩΝ ΤΩΝ ΚΟΜΜΑΤΩΝ.

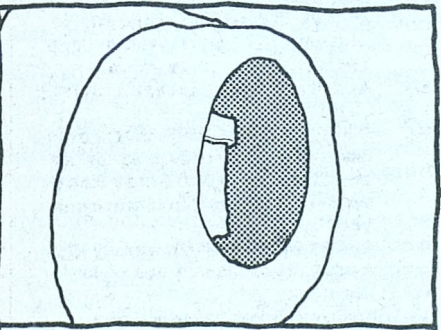
Η ΑΣΤΥΝΟΜΙΑ ΑΚΟΥΜΠΗΣΕ ΠΑΛΙ ΚΑΤΙ ΚΑΙ ΑΦΟΥ ΤΟ ΕΕΥΣΕ ΣΤΡΑΦΗΚΕ ΑΛΛΟΥ.

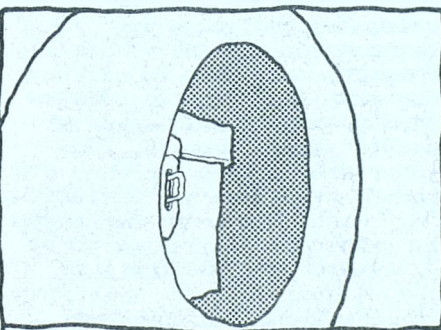
ΠΟΛΙΤΙΚΟΙ ΝΤΕΤΕΚΤΙΒ-ΑΝΑΛΥΤΕΣ ΔΗΛΩΝΑΝ ΟΤΙ ΑΠΟΚΛΕΙΕΤΑΙ ΤΟ ΕΓΚΛΗΜΑ ΝΑ ΓΙΝΕ ΑΠΟ ΚΑΠΟΙΟΝ ΑΥΤΟΔΥΝΑΜΑ. Η ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΚΑΙ Η ΤΕΛΕΙΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΕΚΤΕΛΕΣΗΣ ΕΔΕΙΧΝΑΝ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΣΜΟ ΚΑΙ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΠΑΝΩ ΣΕ ΑΡΧΕΣ. ΚΑΝΕΙΣ ΟΜΩΣ ΔΕΝ ΕΙΧΕ ΦΩΣ ΓΙΑ ΝΑ ΡΙΞΕΙ ΣΤΗΝ ΥΠΟΘΕΣΗ.

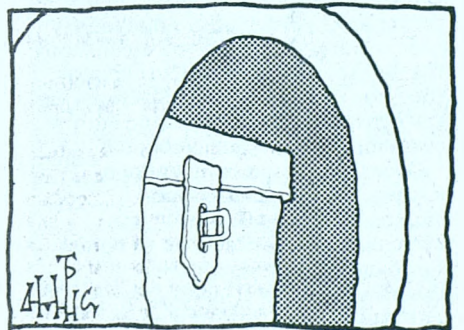
Η ΥΠΟΘΕΣΗ ΛΟΙΠΟΝ ΒΡΙΣΚΟΤΑΝ ΣΤΑ ΧΕΡΙΑ ΤΩΝ ΚΟΜΠΙΟΥΤΕΡ ΚΑΙ ΤΩΝ ΓΚΑΛΟΠ.

ΕΡΕΥΝΕΣ ΣΕ ΜΕΓΑΛΑ ΔΕΙΓΜΑΤΑ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΕΔΙΝΑΝ ΚΑΠΟΙΑ ΠΟΣΟΣΤΑ ΕΝΟΧΗΣ.

ΑΛΛΑ ΤΕΛΙΚΑ ΤΑ ΠΟΣΟΣΤΑ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ ΣΤΗ ΔΟΛΟΦΟΝΙΑ ΤΟΥ ΨΗΦΟΦΟΡΟΥ...

...ΘΑ ΤΑ ΞΕΡΑΜΕ ΑΡΓΑ ΤΟ ΒΡΑΔΥ ΤΗΣ 18ης ΙΟΥΝΗ. ΥΠΟΜΟΝΗ.

ΣΤΑΘΗΣ ΓΙΩΤΑΣ: Ο ΠΑΡΑΝΟΜΟΣ ΜΗΧ.

Το ΠΑΣΟΚ θα διαλυθεί μετά τις εκλογές προβλέπει ο πρώην αναπληρωτής υπουργός Άμυνας και πρώτος υποψήφιος βουλευτής Επικρατείας του Συνασπισμού κ. Στάθης Γιώτας σε συνέντευξή του που δημοσιεύουμε σε διπλανές στήλες του ΑΝΤΙ. Ο κ. Γιώτας ήταν επί πολλά χρόνια στέλεχος του ΠΑΚ και μέλος του Εκτελεστικού Γραφείου του. Είναι λοιπόν από τους πλέον αρμόδιους να προβλέψουν τις μετεκλογικές εξελίξεις στο χώρο του σημερινού κυβερνητικού κόμματος και η πρόβλεψή του αυτή αποκτά ιδιαίτερη πολιτική σημασία, λίγες μόνο ημέρες από την κρίσιμη εκλογική αναμέτρηση της 18ης Ιουνίου.

Σε άλλα σημεία της συνέντευξής του ο κ. Γιώτας εκτιμά ότι «η διεύρυνση του Συνασπισμού ολοκληρώθηκε με επιτυχία» και διαπιστώνει την ύπαρξη ενός «υπόγειου ρεύματος» υπέρ της Αριστεράς. Ο κ. Γιώτας αναφέρεται και στα «εσωτερικά» του Συνασπισμού και εκτιμά ότι «η διεύρυνση δεν ήταν θέμα προσώπων».

Αλλά το πιο ενδιαφέρον σημείο της συνέντευξης του πρώην αναπληρωτή υπουργού Άμυνας είναι εκείνο που αποκαλύπτει την ύπαρξη και δράση ενός «παράνομου κέντρου αποφάσεων» στο ΠΑΣΟΚ, που είχε συγκροτηθεί από πρώην στελέχη του ΠΑΚ, τα οποία έδρασαν κατά τη διάρκεια της δικτατορίας στην Ευρώπη και μετά τη μεταπολίτευση κατέβηκαν στην Ελλάδα για να συνεχίσουν τον ένοπλο αγώνα. Το ΑΝΤΙ επιμένει στο σημείο αυτό, επειδή η περαιτέρω δημοσιογραφική διερεύνησή του ενδέχεται να οδηγήσει όχι μόνο στην αποκάλυψη αρκετών και άκρως σημαντικών γεγονότων που συνέβησαν τα τελευταία χρόνια και παραμένουν αδιευκρίνιστα, όπως η δράση των διαφόρων «τρομοκρατικών» οργανώσεων.

Σύμφωνα με τον κ. Γιώτα, στελέχη του ΠΑΚ που κατά τη διάρκεια της δικτατορίας έδρασαν στη Δυτική Ευρώπη, δεν αποδέχθηκαν ποτέ την ιδρυτική διακήρυξη του «3ης Σεπτέμβρη» και δρούσαν παράνομα μέσα στο ΠΑΣΟΚ για να του επιβάλλουν την ιδεολογικοπολιτική «πλατφόρμα» τους που ήταν ο «ένοπλος αγώνας» για την ανατροπή του καθεστώτος και την εγκαθίδρυση του «σοσιαλισμού».

Πρόκειται για μια πολύ σοβαρή καταγγελία. Για πρώτη φορά αποκαλύπτεται ένα στοιχείο που ενδεχομένως σχετίζεται με τη δράση των διαφόρων τρομοκρατικών οργανώσεων στην Ελλάδα, από τη μεταπολίτευση μέχρι σήμερα. Η πραγματική ταυτότητα των οργανώσεων αυτών έχει επανειλημμένα συσχετισθεί με το ΠΑΣΟΚ. Όλες αυτές σύμφωνα με

ΣΤΑΘΗΣ ΓΙΩΤΑΣ:

- αποκλειστικός υπεύθυνος για τα σκάνδαλα και τη σήψη ο Ανδρέας Παπανδρέου
- ο παράνομος μηχανισμός του ΠΑΚ, δεν «παραιτήθηκε»
- το ΠΑΣΟΚ θα διαλυθεί μετά την 18η Ιουνίου
- υπόγειο ρεύμα υπέρ του Συνασπισμού

πολλούς αναλυτές ενίσχυσαν κατ' ουσίαν το ΠΑΣΟΚ καλώντας το λαό «να ψηφίσει άκυρο ή λευκό, ή να απόσχει από τις εκλογές, επειδή – προσέξτε τη διαβάθμιση – «η ΝΔ είναι "αρχικλέφτες", το ΠΑΣΟΚ απλώς "κλεφτρόνια" και ο Συνασπισμός το "κολλητήρι"».

Στη συνέντευξή του προς το ΑΝΤΙ ο κ. Γιώτας αποκαλύπτει ότι λίγες μέρες μετά την ίδρυση του ΠΑΣΟΚ και τη διακήρυξη της 3ης του Σεπτέμβρη (1974) στο Βούπερταλ της Δυτικής Γερμανίας, συνεδρίασαν μυστικά ορισμένα στελέχη της ΠΑΚ τα οποία έκριναν ότι η ιδρυτική διακήρυξη του ΠΑΣΟΚ δεν τους εξέφραζε και αποφάσισαν να συνεχίσουν την «αντίσταση» και τον «ένοπλο αγώνα» μέσα από το νεοϊδρυθέν ΠΑΣΟΚ, το οποίο θεώρησαν «οργάνωση επιφάνειας». Όπως διευκρινίζει και ο πρώην αναπληρωτής υπουργός Άμυνας, ο όρος «οργάνωση επιφάνειας» χρησιμοποιείται από «επαναστάτες» που δρουν στην «παραιομία» για μια νόμιμη οργάνωση ή κόμμα (όπως το ΠΑΣΟΚ) η οποία συγγενεύει ιδεολογικοπολιτικά μαζί τους και δρουν μέσα της χρησιμοποιώντας την ως «ιμάντα» για τη μεταθίβαση των ιδεών τους στις μάζες.

Ο κ. Γιώτας δηλώνει πως «δεν πιστεύει ότι υπάρχει ή δεν υπάρχει σχέση με τη 17 Νοέμβρη», αλλά η σύνδεση με τις τρομοκρατικές οργανώσεις που έδρασαν στην Ελλάδα από τη μεταπολίτευση μέχρι σήμερα, είναι πιθανή. Σε άλλο σημείο ο κ. Γιώτας αναφέρει ότι κατά την ιδρυτική φάση του ΠΑΣΟΚ υπήρχε

διαφωνία για το θέμα «της αποδοχής της πλουραλιστικής και πολυκομματικής δημοκρατίας». Προφανώς κατά του πλουραλισμού, ήταν και η οργάνωση του Βούπερταλ.

Σημειώνεται επίσης ότι, απαντώντας σε σχετική ερώτηση, ο κ. Γιώτας αποφεύγει μεν να συνδέσει τη μυστική σύσκεψη του Βούπερταλ με τη «17 Νοέμβρη», δηλώνει όμως ότι δε γνωρίζει αν και πότε διαλύθηκε η παράνομη οργάνωση που συγκροτήθηκε στο Βούπερταλ και παραπέμπει το ερώτημα στον Ανδρέα Παπανδρέου. «Πρέπει να απαντήσει ο κ. Παπανδρέου», δηλώνει ο κ. Γιώτας «Ας μας πει τότε και πώς διαλύθηκε» ο παράνομος μηχανισμός που συγκροτήθηκε στο Βούπερταλ και σε άλλες συσκέψεις στο εξωτερικό.

«Πρώτα απ' όλα πρέπει να καταθέσει γι' αυτά ο ίδιος ο Ανδρέας Παπανδρέου» συνεχίζει ο κ. Γιώτας «και θα πρέπει επίσης να καταθέσουν τις μαρτυρίες τους όλοι εκείνοι που γνωρίζουν σχετικά ή συνέβαλαν για την εξέλιξη αυτή των πραγμάτων». Το ερώτημα στο οποίο πρέπει να απαντήσουν, είναι ποιοι ήταν αυτοί οι οποίοι συμφωνούσαν με τον Ανδρέα Παπανδρέου ότι η μεταπολίτευση ήταν απλώς μια «αλλαγή φρουράς» και συσκέφθηκαν πολλές φορές μαζί του, πριν ο ιδρυτής του ΠΑΣΟΚ αποφασίσει να κατέβει στην Ελλάδα, το καλοκαίρι του 1974.

Εκτός του Ανδρέα Παπανδρέου ο οποίος γνώριζε τι έγινε στο Βούπερταλ, τη συγκρότηση και τη δράση του

ΝΙΣΜΟΣ ΤΟΥ «ΕΠΙΦΑΝΕΙΑΚΟΥ» ΠΑΣΟΚ

ΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ ΤΗΣ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗΣ:

παράνομου μηχανισμού γνωρίζουν και άλλα κορυφαία στελέχη του ΠΑΣΟΚ. Η καταγγελία του κ. Γιώτα, είναι σαφής στο σημείο αυτό: «Τη στιγμή που ιδρύονταν εδώ το ΠΑΣΟΚ, δυνάμεις οι οποίες αυτοαποκαλούντο αντιστασιακές του γλυκού νερού θέβαια δέσμευαν πολιτικές δυνάμεις που είχαν έρθει στην Ελλάδα, για το πώς θα κινηθεί το ΠΑΣΟΚ». Ποιοι λοιπόν ήταν αυτοί που «δεσμεύτηκαν» από τους λάτρεις του ένοπλου αγώνα στο Βούπερταλ για να υποστηρίξουν τη συνέχιση της αντίστασης και του ένοπλου αγώνα, μέσα από το ΠΑΣΟΚ; Και τι σχέση έχει αυτή η «δέσμευση» με την απεγνωσμένη προσπάθεια του ΠΑΣΟΚ να συγκαλύψει τα όποια στοιχεία έχουν αποκαλυφθεί; Μήπως οι παλιές δεσμεύσεις τρομοκρατούν τον κ. Ανδρέα Παπανδρέου και τους περί αυτόν;

Ο κ. Γιώτας χαρακτηρίζει τα ιδρυτικά μέλη της παράνομης οργάνωσης που δρούσε μέσα στο ΠΑΣΟΚ «αρειμάνιους αντιστασιακούς του γλυκού νερού», για να τους οριοθετήσει προφανώς με τον εαυτό του και τα άλλα ιδρυτικά στελέχη του ΠΑΣΟΚ που καθ' όλη τη διάρκεια της δικτατορίας, έδρασαν στην Ελλάδα. Σύμφωνα με τον κ. Γιώτα, τα εν λόγω στελέχη του ΠΑΚ έδρασαν «στα βουλεβάρτα των πρωτευουσών της Δυτικής Ευρώπης».

Στη μυστική διάσκεψη του Βούπερταλ αποφασίσθηκε η «διατήρηση του παράνομου μηχανισμού του ΠΑΚ» και η «συνέχιση του ένοπλου αγώνα». Αυτή η πληροφορία εξηγεί ίσως τις καταγγελίες που έχουν δημοσιευθεί κατά καιρούς εναντίον της κυβέρνησης του ΠΑΣΟΚ και προσωπικά του πρώην αρχηγού της ΕΥΠ κ. Τζίμα ότι «απέκρυπταν» στοιχεία που ενδεχομένως μπορούσαν να μεταλλαχθούν με τις τρομοκρατικές οργανώσεις.

Η καταγγελία του κ. Γιώτα είναι σοβαρή, όχι μόνο γιατί αποκαλύπτει την ύπαρξη ενός μυστικού κέντρου καθοδήγησης του ΠΑΣΟΚ από πρώην στελέχη του ΠΑΚ, με άγνωστα ακόμα αποτελέσματα και συνέπειες. Εξίσου σοβαρός, είναι και ο υπαινιγμός που αφορά τον Ανδρέα Παπανδρέου, ο οποίος σύμφωνα με τον κ. Γιώτα, είναι ο μόνος που γνωρίζει αν διαλύθηκε ή όχι η παράνομη οργάνωση του Βούπερταλ. Ο Ανδρέας Παπανδρέου που, σύμφωνα πάντα με τη συνέντευξη, συμφωνούσε ότι η μεταπολίτευση ήταν «αλλαγή φρουράς» και επανήλθε στην Ελλάδα καθυστερημένα αφού προηγήθηκαν πολλές συσκέψεις με τους πρωτεργάτες του Βούπερταλ και άλλα στελέχη του ΠΑΚ.

Βασίλης Ζήσης

ΑΝΤΙ: κ. Γιώτα, προβλέψατε πρόσφατα ότι την επομένη των εκλογών το ΠΑΣΟΚ θα διαλυθεί. Πού στηρίζετε την πρόβλεψή σας αυτή;

Στάθος Γιώτας: Η εκτίμηση αυτή βασίζεται στο γεγονός ότι μέσα στο ΠΑΣΟΚ υπάρχουν δυνάμεις με διαφορετική ιδεολογική τοποθέτηση. Υπάρχουν μέσα στο ΠΑΣΟΚ δυνάμεις συντηρητικές και υπάρχουν και δυνάμεις προοδευτικές. Μιλάμε βέβαια για το συγκεκριμένο χώρο που βρίσκεται μεταξύ των παρυφών της Δεξιάς και των παρυφών της Αριστεράς. Θα πρέπει κανείς να ανατρέξει στην ίδρυση του ΠΑΣΟΚ και την πολυσυλλεκτικότητα του ΠΑΣΟΚ για να διαπιστώσει ότι πράγματι υπάρχουν κεντρόφυγες δυνάμεις που με την αποχώρηση του Ανδρέα Παπανδρέου μετά τις 19 Ιουνίου θα απελευθερωθούν και θα αναζητήσουν πιστεύω νέα σχήματα για να εκφράσουν τη συγκεκριμένη ιδεολογική τους τοποθέτηση. Μετά τις 19 Ιουνίου θα σπάσει ο σημερινός συνεκτικός κρίκος του ΠΑΣΟΚ και θα ακολουθήσει η διαφορετική έκφραση των σημερινών ιδεολογικών και πολιτικών τάσεων που υπάρχουν μέσα του.

ΕΡ.: Πρέπει να παρατηρήσουμε ότι η αντίληψή σας αυτή περί «προοδευτικού» και «συντηρητικού» ΠΑΣΟΚ συμπίπτει με την «ιστορική» αντίληψη της Αριστεράς για το κυβερνητικό κόμμα. Για παράδειγμα, πριν ξεσπάσουν τα σκάνδαλα και μέχρι το περασμένο καλοκαίρι η Αριστερά στήριζε την τακτική της απέναντι στο ΠΑΣΟΚ στην εκτίμηση ότι «μετά την αποχώρηση του Ανδρέα Παπανδρέου θα υπάρξουν δυο ΠΑΣΟΚ και εμείς πρέπει να προσεταιριστούμε το ένα». Σήμερα η αντίληψη αυτή έχει μεταλλαχθεί στο σχήμα «καλό» και «κακό» ΠΑΣΟΚ. Μπορούμε λοιπόν να πούμε ότι ο Συνασπισμός της Αριστεράς είναι έτοιμος να συνεργαστεί μετεκλογικά με το «καλό» ΠΑΣΟΚ;

ΑΠ.: Εγώ δεν μιλώ για «καλό» και «κακό» ΠΑΣΟΚ. Υπάρχει ένα θέμα πολιτικών ευθυνών και αυτός ήταν ο λόγος που προσωπικά πήρα την απόφασή μου και αποχώρησα, αρνούμενος να συμμετάσχω στις πολιτικές ευθύνες, για τη σήψη τα σκάνδαλα και τη διαφθορά για τα οποία πιστεύω ότι υπεύθυνος είναι ο πρωθυπουργός της χώρας. Πρέπει να πω ότι για το Συνασπισμό δεν υπάρχει θέμα προσανατολισμού. Έχει διακηρύξει με απόφαση μάλιστα της Πολιτικής του Επιτροπής την τακτική του και ο λαός γνωρίζει πλέον ποιες είναι οι θέσεις του για τις μετεκλογικές εξελίξεις και την πιθανότητα σχηματισμού συμμαχικής κυβέρνησης. Ο Συνασπισμός δεν θα στηρίξει κυβέρνηση στην οποία θα συμμετάσχουν πρόσωπα που έχουν πολιτικές ή άλλες ευθύνες για τα σκάνδαλα.

Η πορεία του Συνασπισμού

ΕΡ.: Ποια είναι η σημερινή δυναμική του Συνασπισμού. Έχει ξεπεράσει αυτό που χαρακτηρίστηκε ως «κοιλιά»;

ΑΠ.: Ο Συνασπισμός ξεκίνησε έχοντας να αντιμετωπίσει τη συστηματική αγνόηση του από τα μεγάλα κόμματα. Για να φτάσουμε σήμερα στη διαπίστωση, των ιδίων των δυο μονομάχων, ότι ο Συνασπισμός διαμορφώνεται σε πολιτική δύναμη που υπολογίζεται. Για παράδειγμα, το τελευταίο δεκαπενθήμερο ο Συνασπισμός δέχθηκε επιθέσεις και από τα δυο κόμματα, πράγμα που ενισχύει την εκτίμηση ότι αποτελεί πλέον υπολογίσιμο παράγοντα στη διαμόρφωση των πολιτικών πραγμάτων.

ΕΡ.: Θεωρείτε δηλαδή ότι έχουν ξεπεραστεί οι αρνητικές επιπτώσεις των δηλώσεων Φλωράκη για την πιθανότητα μετεκλογικής συνεργασίας με ένα ΠΑΣΟΚ του οποίου θα ηγείται ο Ανδρέας Παπανδρέου;

ΑΠ.: Δε νομίζω ότι υπήρξε μια τοποθέτηση αυτής της μορφής. Ο κ. Φλωράκης έδωσε συνέντευξη ύστερα από λίγες μέρες και δήλωσε απερίφραστα ότι οι δηλώσεις του στη Λάρισα παραποιήθηκαν. Και εν πάση περιπτώσει υπήρξε απόφαση της Πολιτικής Επιτροπής η οποία αποσαφήνισε την τοποθέτηση του Συνασπισμού. Και πρέπει εδώ να προσθέσω και δεν το αποδίδω βέβαια στο ΑΝΤΙ, ότι όσον αφορά την ουσία αυτού του θέματος υπήρξε μια σύγκριση και μια ύπουλη πολεμική μέσω διαφόρων δημοσιευμάτων που πρέπει να εκπορεύονταν από συντηρητικά κέντρα. Δημοσιεύματα που προσπάθησαν να δημιουργήσουν και να συντηρήσουν την εντύπωση ότι ο Συνασπισμός δεν ολοκληρώθηκε. Η παραποίηση των δηλώσεων του προέδρου του Συνασπισμού εντάσσεται, πιστεύω, μέσα σε αυτό το πλαίσιο.

ΕΡ.: Τι ακριβώς εννοείτε;

ΑΠ.: Είναι γνωστό πώς συγκροτήθηκε ο Συνασπισμός, υπήρξε φυσικά και προσκήνιο και παρασκήνιο. Πολλά θέματα υπήρξαν νεφελώδη και υπήρξε και σύγχυση και δεν μπορούσε να συμβεί διαφορετικά επειδή όταν συνασπίζονται διαφορετικές δυνάμεις πρέπει να υπάρξει σύγκλιση των διαφορετικών απόψεων για να διαμορφωθεί ένα καινούργιο πολιτικό σχήμα.

ΕΡ.: Υπάρχει η εκτίμηση ότι ο Συνασπισμός απέτυχε να διευρυνθεί στον πασοκογενή χώρο σύμφωνα με τους αρχικούς στόχους του.

ΑΠ.: Πιστεύω ότι αυτό το περίφημο θέμα της διεύρυνσης έχει κλείσει με την έννοια ότι οι δυνάμεις που ήθελαν να εκφραστούν μέσα από ένα καινούριο πολιτικό σχήμα με προοδευτικές αντιλήψεις και ιδέες εκφράστηκαν με το Συνασπι-

σμό. Βέβαια πρέπει να καταστήσουμε σαφές ότι δεν έκλεισε η πόρτα. Ο Συνασπισμός δεν είναι υπόθεση μόνο της 18ης Ιουνίου. Ο Συνασπισμός έχει ένα κοινό πρόγραμμα μακράς πνοής που είναι πρόγραμμα εκλογικής μάχης αλλά είναι πρόγραμμα εξουσίας, πράγμα που δεν σημαίνει ότι απαντά στα προβλήματα της ελληνικής κοινωνίας όχι μόνο για σήμερα αλλά και για το μέλλον του τόπου. Και με την έννοια αυτή πρέπει να αποδεχθούμε ότι η διεύρυνση έχει επιτευχθεί γιατί το πρόγραμμα ξεπερνά τις θέσεις της «παραδοσιακής Αριστεράς» και καλύπτει πράγματι ένα ευρύτερο ιδεολογικά και πολιτικά χώρο που μπορούμε να πούμε ότι καλύπτει όλο το χώρο του παραδοσιακού Κέντρου. Φτάνει πράγματι, όπως έχει ειπωθεί, μέχρι τις παρυφές της Δεξιάς. Με την έννοια ότι βασικά θέματα τα οποία άλλοτε αντιμετωπιζόνταν αρνητικά, αντιμετωπίζονται σήμερα κάτω από ένα άλλο πρίσμα κάτω από τις κοσμογονικές εξελίξεις που συντελούνται στην Ευρώπη και στις σχέσεις των δύο υπερδυνάμεων. Παράδειγμα το θέμα του ΝΑΤΟ. Το πρόβλημα της συμμετοχής της χώρας μας στην Ατλαντική Συμμαχία αντιμετωπίζεται σήμερα από το Συνασπισμό κάτω από ένα διαφορετικό πρίσμα από αυτό που το αντιμετώπιζε η παραδοσιακή Αριστερά. Το πρόγραμμα του Συνασπισμού απαντά με θετικό τρόπο στη νέα πραγματικότητα που έχει διαμορφωθεί στην Ευρώπη και με την έννοια αυτή μπορεί να πω ότι η διεύρυνση είναι δεδομένη. Ο Συνασπισμός δεν ήταν ποτέ και δεν μπορούσε να είναι μόνο μια υπόθεση προσώπων.

Αυτό που έπρεπε να γίνει —και έγινε κατά τη γνώμη μου— είναι να έχει μεγάλη εμβέλεια με το πρόγραμμα και τις ιδέες του και να δημιουργήσει μέσα στην κρίση έναν άλλο πολιτικό λόγο ένα λόγο πειστικό.

ΕΡ.: Δεν θα ήθελα να αντιδικήσω, αλλά πρέπει να πω ότι φοβάμαι πως πολλά από αυτά που είπατε προηγουμένως αναφέρονται στο χώρο του επιθυμητού. Μπορεί πράγματι το πρόγραμμα του Συνασπισμού να αποτελεί τη βάση για μια ευρύτερη συσπείρωση. Αυτό όμως μένει ακόμα να διαπιστωθεί την 18η Ιουνίου. Υπάρχει η αίσθηση ότι ο Συνασπισμός δεν κατάφερε ακόμα να δημιουργήσει ένα πολιτικό «ρεύμα» ικανό να του δώσει ένα ισχυρό εκλογικό αποτέλεσμα.

ΑΠ.: Θα διαπιστώσουμε σε ποιο βαθμό δημιούργησε το ρεύμα. Δεν νομίζω ότι αυτό αποτελεί σωστή ανάλυση της πραγματικής κατάστασης. Δεν μπορούμε να λέμε αορίστως ότι ο Συνασπισμός δεν δημιούργησε ρεύμα, αν δεν εξετάσουμε όλες τις παραμέτρους που δεν οδήγησαν στην έκρηξη. Γιατί ρεύμα υπάρχει. Αλλά δεν είναι φανερό κι αυτό για πολλούς λόγους. Για παράδειγμα πολλοί δημόσιοι υπάλληλοι αλλά και πολίτες που έχουν εργασιακή ή άλλη υπηρεσιακή εξάρτηση από την κυβέρνηση και έχουν αποφασίσει να ψηφίσουν Συνασπισμό δεν εκδηλώνονται. Δυστυχώς ζούμε μια ανάλογη κατάσταση με αυτήν που ζούσε ο κόσμος την εποχή της Δεξιάς. Θα το δούμε όμως στις εκλογές.

ΕΡ.: Μιλάτε δηλαδή κι εσείς, όπως και η

Δεξιά, για «μυστική ψηφοφορία»;

ΑΠ.: Μιλάω ακριβώς γι' αυτό: Ότι πολλοί Έλληνες δεν αισθάνονται ακόμα σήμερα ότι κατά βάθος μπορούν να εκφράζουν ελεύθερα τις απόψεις τους. Πηγαίνω σε δημόσιες υπηρεσίες και βλέπω ανθρώπους οι οποίοι ξέρω ότι είναι ταγμένοι με το Συνασπισμό. Όμως δηλώνουν ότι είναι ΠΑΣΟΚ. Αλλά θα ψηφίσουν το Συνασπισμό. Φοβούνται. Το θέμα δεν είναι το ρεύμα, αλλά αν ο Συνασπισμός έχει εμπνεύσει εμπιστοσύνη και το έχει κάνει. Αλλά υπάρχει και μια άλλη παράμετρος, η παράμετρος του φόβου την οποία δεν πρέπει να αγνοούμε. Ξέρετε ότι ένας πρώην βουλευτής του ΠΑΣΟΚ μου είπε ένα βράδυ ότι «υπάρχει φασισμός του ΠΑΣΟΚ στα χωριά»; Αυτό μου το είπε πριν από δυόμιση μήνες. Είναι τραγικό για τον τόπο, πρόσωπα που είναι δημοκρατικά τοποθετημένα και υποτίθεται ότι αγωνίζονται για την πρόοδο να ομολογούν ότι «υπάρχει φασισμός του ΠΑΣΟΚ».

Μένει να διπιστώσουμε το ρεύμα, διότι υπάρχουν τα επιφανειακά ρεύματα, υπάρχουν όμως και τα υπόγεια.

Η «απόφαση του Βούπερταλ»

ΕΡ.: Όμως για την κατάσταση αυτή του ΠΑΣΟΚ έχετε κι εσείς ευθύνες. Υπήρξε τότε χρόνιο στέλεχος του ΠΑΣΟΚ, μέλος της ΚΕ του και του ΕΓ, αναπληρωτής υπουργός...

ΑΠ.: Σήμερα υπάρχει ένας συνεχής εκτραχηλισμός που πηγάζει από τον αγώνα διατήρησης της εξουσίας και την απελπισία του τέλους που πλησιάζει. Αλλά βέβαια όλοι έχουμε ευθύνες για πολλά από τα αρνητικά του ΠΑΣΟΚ και πρέπει να σας πω εδώ ότι μην νομίζετε ότι μέσα στο ΠΑΣΟΚ δεν έγινε αγώνας για να διορθωθούν πολλά κακώς κείμενα που ξεκινούσαν από την ίδρυση του ΠΑΣΟΚ. Για παράδειγμα σας λέω ότι χθες διάβαζα σε μια εφημερίδα, έχει ξαναγραφεί αυτό, για τις σχέσεις της «17 Νοέμβρη» με το ΠΑΣΟΚ. Εγώ δεν πιστεύω ότι υπάρχει τέτοια σχέση. Αλλά θα πρέπει να γίνει γνωστό για να δείτε τα προβλήματα που αντιμετώπισε αυτός ο χώρος, ο κεντροαριστερός, ο σοσιαλιστικός ως τον πούμε έτσι, που τελικά διαμορφώθηκε με την ιδρυτική διακήρυξη της «3ης του Σεπτεμβρίου».

Ξέρετε ότι τη στιγμή που ιδρύονταν εδώ το ΠΑΣΟΚ, δυνάμεις οι οποίες αυτοαποκαλούντο «αντιστασιακές» —το γλυκό νερό βέβαια— δέσμευαν πολιτικές δυνάμεις που είχαν έρθει στην Ελλάδα για το πώς θα κινήσει αυτό το καινούριο πολιτικό κίνημα, το ΠΑΣΟΚ;

ΕΡ.: Το δέσμευαν προς ποια κατεύθυνση;

ΑΠ.: Θα σας αναφέρω χαρακτηριστικά ένα γεγονός του οποίου έχω προσωπική γνώση. Στις 3 Σεπτεμβρίου έγινε εδώ στην Ελλάδα η γνωστή διακήρυξη και ιδρύθηκε το ΠΑΣΟΚ. Στις 20 Οκτωβρίου 1974, αν θυμάμαι καλά, στο Βούπερταλ της Δυτικής Γερμανίας συνήρχοντο κάποιον αρειμάνιοι αντιστασιακοί του γλυκού νερού και καθόριζαν, αποφάσιζαν ουσιαστικά, το μέλλον αυτού του κινήματος. Γιατί μεταξύ άλλων αποφάσισαν ότι το ΠΑΣΟΚ ήταν «οργάνωση επιφανείας». Στην επαναστατική γλώσσα...

ΕΡ.: Αυτοί ήταν μέλη του ΠΑΚ;

ΑΠ.: Ναι του ΠΑΚ ήταν. Λοιπόν, στην επαναστατική γλώσσα, «οργάνωση επιφανείας» σημαίνει ότι είναι μια οργάνωση η οποία λειτουργεί νόμιμα, ενώ ταυτόχρονα υπάρχει ένας παράνομος μηχανισμός.

ΕΡ.: Αυτός ο μηχανισμός συνέχισε να υπάρχει μέχρι σήμερα;

ΑΠ.: Δεν γνωρίζω. Σ' αυτό πρέπει να απαντήσει ο κ. Παπανδρέου. Πότε και πώς διαλύθηκε.

ΕΡ.: Πρόκειται για μια πολύ σοβαρή καταγγελία...

ΑΠ.: Εγώ καταθέτω, ότι ιστορικά γνωρίζω μέσα από την ίδρυση του ΠΑΣΟΚ και θα πρέπει να καταθέσουν τις μαρτυρίες τους όλοι εκείνοι που γνωρίζουν σχετικά ή συνέβαλαν για την εξέλιξη αυτή των πραγμάτων. Και πρώτα απ' όλα πρέπει να μιλήσει γι' αυτά ο ίδιος ο κ. Παπανδρέου. Δεδομένου ότι πολλοί από αυτούς που έκαναν την επανάσταση και την αντίσταση στα «βουλεβέρτα» των πρωτευουσών της Δυτικής Ευρώπης ήρθαν μετά την πτώση της δικτατορίας, ή μάλλον διακήρυξαν διάφορα μετά την πτώση της δικτατορίας —άλλωστε μέσα στο νόημα αυτό ήταν και η δήλωση τότε του Α. Παπανδρέου ότι έγινε μόνο «μια αλλαγή φρουράς». Μέσα στο κλίμα αυτό τοποθετείται και αυτή η τάση, η τακτική εκείνων για τους οποίους μίλησα προηγουμένως να πιστεύουν ότι θα πρέπει να διατηρηθεί ο παρόνομος μηχανισμός και να συνεχιστεί ο ένοπλος αγώνας. Δεν γνωρίζω ποιες ήταν οι δεσμεύσεις και τι επεδίωκαν. Αφού καλοπέρασαν στην Ευρώπη τα χρόνια της δικτατορίας ήρθαν μετά το τέλος της να κάνουν τον ένοπλο αγώνα. Για ποια υπόθεση;

ΕΡ.: Ποια ήταν η ιδεολογική και πολιτική πλατφόρμα τους;

ΑΠ.: Δεν γνωρίζω ακριβώς, αυτό που είχα δει τότε ήταν ένα κείμενο, την «απόφαση του Βούπερταλ». Και αυτό που μου έκανε εντύπωση ήταν ότι μεταξύ των άλλων έλεγε ότι το ΠΑΣΟΚ είναι «οργάνωση επιφανείας». Και βέβαια υπήρξαν και άλλα γεγονότα στη συνέχεια, όπως τα γεγονότα του Δεκέμβρη του '76, τα οποία έφεραν στην επιφάνεια το «ΠΑΣΟΚ Β'» και κάποιες άλλες ιστορίες οι οποίες έδειχναν ότι υπήρχε κάτι ανώμαλο στη γένεση του Κινήματος σε σχέση με τις καταστάσεις που υπήρχαν προηγουμένως και τα πρόσωπα που είχαν αναμειχθεί σε όλη αυτή την αντιστασιολογία. Γιατί δεν επρόκειτο φυσικά περί αντίστασης, αλλά περί αντιστασιολογίας.

ΕΡ.: Ο Ανδρέας Παπανδρέου είχε προσωπική σχέση με τη «σύσκεψη του Βούπερταλ»;

ΑΠ.: Δεν το γνωρίζω. Αυτό που γνωρίζω είναι ότι έγινε σύσκεψη στο Βούπερταλ, όπως επίσης γνωρίζω ότι έγιναν και πολλές συσκέψεις πριν αποφασίσουν να έρθει ο Ανδρέας Παπανδρέου στην Ελλάδα.

ΕΡ.: Πιστεύετε δηλαδή ότι όλα αυτά τα χρόνια λειτούργησε ένα παράνομο κέντρο καθοδήγησης του ΠΑΣΟΚ;

ΑΠ.: Δεν το πιστεύω. Αλλά επειδή αναφερθήκατε στην εσωτερική κατάσταση του ΠΑΣΟΚ, και τις ευθύνες των στελεχών ήθελα να σας δώσω ένα από τα πιο

χαρακτηριστικά παραδείγματα των προβλημάτων που αντιμετωπίσαμε στην προσπάθειά μας για τη συγκρότηση αυτού του χώρου. Και υπήρξαν και άλλα σημαντικά προβλήματα που έπρεπε να λυθούν στην πορεία, όπως και το θέμα της αποδοχής της πλουραλιστικής, πολυκομματικής δημοκρατίας. Πρέπει να τονίσουμε βέβαια ότι ο Α. Παπανδρέου ήταν αυτός που ίδρυσε το ΠΑΣΟΚ αλλά στο τέλος επέβαλε μια σχέση ηγεμόνα και υπηκόων, φεουδάρχη και δουλοπάροικων στο ΠΑΣΟΚ.

«Ουδείς εξαγνίζεται»

ΕΡ.: Αν εξαιρέσουμε εσάς και άλλους ολίγους «έντιμους» του ΠΑΣΟΚ, η συντριπτική πλειοψηφία των στελεχών του ΠΑΣΟΚ παρέμεναν μέσα, προτίμησαν να είναι «δουλοπάροικοι του Ανδρέα». Την κοινή γνώμη δεν ενδιαφέρει η φημολογία, για παράδειγμα ότι ο κ. Αλευράς διαμαρτυρήθηκε «κατ' ιδίαν» στον Ανδρέα, ενδιαφέρει τι κάνει δημοσίως. Δεν ενδιαφέρει η αριστερή πρόσωψη του κ. Λαλιώτη, αλλά όταν κάνει μια δημόσια δήλωση και περιορίζεται στη «γραφικότητα» του χαρακτήρα του Θ. Τόμπρα. Όσον αφορά το Συνασπισμό, ενδιαφέρει αν ο κ. Λάζαρης τάχθηκε στο πλευρό του, αλλά και γιατί διατάζει να εκθέσει υποψηφιότητα και κρατάει μια επιφυλακτική στάση. Για παράδειγμα, υπάρχουν πληροφορίες, που καταγράφηκαν ότι και ο κ. Μαγκάκης και ο κ. Λάζαρης απέσπασαν υποσχέσεις από το ΠΑΣΟΚ ότι θα χρησιμοποιηθούν μετά τις εκλογές και γι' αυτό να μην εκδηλωθεί υπέρ του Συνασπισμού ο πρώτος και να μην εκθέσει υποψηφιότητα ο δεύτερος.

ΑΠ.: Θα τα γράψει αυτά το ΑΝΤΙ;

ΕΡ.: Φυσικά και θα τα γράψει. Εξάλλου έχουν αναφερθεί. Βλέπουμε ότι πολύ λίγα, συγκριτικά, στελέχη από το ΠΑΣΟΚ επέλεξαν το δρόμο της διαφοροποίησης και της στράτευσης με την Αριστερά.

ΑΠ.: Θα ήθελα να αποφύγω να κάνω προσωπικές αναφορές. Εκείνο που θέλω να πω και είναι αρκετά σαφές είναι ότι κάθε πολιτικός άνδρας αναλαμβάνει τις ευθύνες του και απέναντι στο λαό και απέναντι στην ιστορία του τόπου. Εγώ πήρα τις αποφάσεις μου, έκρινα ότι δεν μπορούσα να συμμετέχω στις πολιτικές ευθύνες για τις οποίες είναι κυρίως υπεύθυνος ο πρωθυπουργός της χώρας και διαχώρησα τη θέση μου. Από εκεί και πέρα πιστεύω ότι καθένας έχει και νομική γνώση για να αποφασίσει γιατί αυτός έχει και την ευθύνη των αποφάσεων.

ΕΡ.: Νομίζω ότι αποφεύγετε να μας απαντήσετε. Δεν θέλετε να πείτε τα πράγματα με το όνομά τους.

ΑΠ.: Κοιτάτε δεν είναι νομίζω θεμιτό να κρίνω τον κ. Λάζαρη και τον κ. Μαγκάκη. Τον κ. Μαγκάκη τον τιμώ ιδιαίτερα γιατί πήρε την απόφαση να διαχωρίσει τις πολιτικές του ευθύνες από την ηγεσία του ΠΑΣΟΚ.

ΕΡ.: Με συγχωρείτε που σας διακόπτω, αλλά νομίζω ότι είναι ίσως κωμικό να λέμε ότι αποτελεί γενναιότητα να διαφωνήσει κανείς με όλα όσα έκανε ο Ανδρέας Παπανδρέου και να διαχωρίσει τη θέση του. Εδώ πρόκειται για έναν πρωθυπουργό και ένα

κόμμα που κατηγορούνται ανοικτά ότι δήλωσαν τον τόπο. Έγιναν μια σειρά πράγματα που μπορούν να χαρακτηρισθούν εγκληματικά και για τα οποία ευθύνεται προσωπικά ο κ. Α. Παπανδρέου. Τι περιμένουν λοιπόν;

ΑΠ.: Μου ζητάτε να απαντήσω γιατί οι πρώην συνάδελφοί μου παραμένουν στο ΠΑΣΟΚ. Θα μου επιτρέπατε να αποφύγω την απάντηση για λόγους δεοντολογικούς.

ΕΡ.: Επιμένω κ. Γιώτα, επειδή η ερώτηση έχει σχέση με την αρχική σας διαπίστωση για «προοδευτικό» και «συντηρητικό» ΠΑΣΟΚ. Ποιος από τη σημερινή ηγεσία του ΠΑΣΟΚ που στηρίζει τον Ανδρέα Παπανδρέου και δεν έχει την παρησία να διαχωρίσει δημοσίως τη θέση του και να παραιτηθεί δικαιούται τον τίτλο του «προοδευτικού» και του «έντιμου»;

Οι πολιτικές εξελίξεις

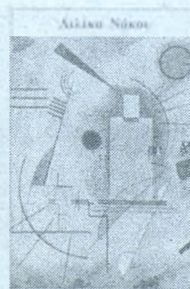
ΑΠ.: Δεν είναι τυχαίο ότι ο Ανδρέας Παπανδρέου είπε επανειλημμένως, από το Νοέμβριο και μετά, το «ουδείς εξαγνίζεται», προσπαθώντας να περάσει στην οργανωμένη βάση του ΠΑΣΟΚ και στην κοινωνία την αντίληψη της συλλογικής ευθύνης όλων των στελεχών και μελών του ΠΑΣΟΚ. Δεν είναι τυχαίο ότι σήμερα περνάει η αντίληψη, που περνούν στη βάση και την κοινωνία, η αντίληψη του «προτιμήστε αυτόν που έκλεψε λιγότερο» υπονοώντας ότι η Νέα Δημοκρατία έχει κλέψει περισσότερο, κατά συνέπεια θα πρέπει να αποφύγουν να ψηφίσουν τη Νέα Δημοκρατία και να ψηφίσουν το ΠΑΣΟΚ που έκλεψε λιγότερο! Δεν μπορούμε πραγματικά και αυτό δεν αποτελεί προσπάθεια υπεκψυχής να θεωρήσουμε πολιτικά υπεύθυνους όλα τα στελέχη του ΠΑΣΟΚ. Στην κορυφή βέβαια υπάρχουν σαφέστατες και μεγάλες πολιτικές ευθύνες.

ΕΡ.: Η ερώτηση έχει σημασία επειδή η αδυναμία να κατονομαστούν αυτοί που έχουν τις κορυφαίες πολιτικές ευθύνες και οι άλλοι που θα ηγηθούν του «προοδευτικού» ΠΑΣΟΚ οδηγεί την Αριστερά στο να μην έχει μια πειστική εναλλακτική πρόταση εξουσίας κι αυτή θεωρείται ότι είναι η «αχιλλείας πτέρνα» της. Γιατί τελικά η Αριστερά θεωρεί ότι πρέπει πάντα να υπάρχει ένας ενδιάμεσος χώρος που πρέπει να τον προσεταιριστεί και να μην μπορεί να διατυπώσει «πρόταση εξουσίας»;

ΑΠ.: Κατ' αρχήν θα ήθελα να αποκρούσω την άποψη ότι δεν υπάρχει από το Συνασπισμό πειστική πρόταση εξουσίας. Μετά τις 18 Ιουνίου θα δημιουργηθεί μια καινούρια πολιτική πραγματικότητα, ένας νέος πολιτικός χάρτης. Δεν μπορεί λοιπόν κανείς να προδιαγράψει από αυτή τη στιγμή με ακρίβεια ποιες θα είναι οι δυνάμεις που θα αποτελέσουν αυτή τη νέα πολιτική πραγματικότητα. Θα έχουμε ένα κόμμα, το ΠΑΣΟΚ, που θα έχει 100-110 βουλευτές και θα εκφράζει μια πραγματικότητα, σε συνδυασμό με αυτό που πιστεύω ότι θα γίνει, να αποχωρήσει δηλαδή ο Ανδρέας Παπανδρέου. Τότε δεν θα πρέπει να βλέπουμε μόνο τα πρόσωπα της σημερινής ηγεσίας του ΠΑΣΟΚ όσον αφορά τη συνεργασία με το Συνασπισμό. Πιστεύω ότι θα δημιουργηθούν καινούργιες καταστάσεις, αν θέλετε και με υπέρβαση ακόμα του σημερινού σχήματος του ΠΑΣΟΚ. Υπάρχουν δυνάμεις οι οποίες δεν εκφράζονται ακόμα κοινοβουλευτικά αλλά συγκροτούνται και θα εκφρασθούν στο μέλλον.

Δεν πρέπει επίσης να αγνοηθεί το γεγονός ότι μέσα από τις δραστηριότητες του Συνασπισμού συγκροτείται σήμερα η αποκαλούμενη «τρίτη συνιστώσα» του σοσιαλιστικού χώρου, η οργανωτική συγκρότηση της οποίας αποφασίστηκε στο Στάδιο Ειρήνης και Φιλίας να προχωρήσει.

ΛΙΛΙΚΑΣ ΝΑΚΟΥ

Για μια
καινούργια
ζωή

ΓΙΑ ΜΙΑ
ΚΑΙΝΟΥΡΓΙΑ ΖΩΗ

Μετά την κυρία Ντορεμί ένα ακόμα έργο της Λιλίκας Νάκου από την Ελληνική τηλεόραση.

Το βιβλίο κυκλοφορεί από τις εκδόσεις ΔΩΡΙΚΟΣ Μαυρομιχάλη 64 ΑΘΗΝΑ τηλ. 3629675.

Κι ακόμα, πάντα από τις εκδόσεις ΔΩΡΙΚΟΣ, τα έργα της:

- Τ' ανθρώπινα πεπρωμένα
- Η κυρία Ντορεμί
- Οι παραγνωρισμένοι
 - Το χρονικό μιας δημοσιογράφου
- Προσωπικότητες που γνώρισα
- Η Ξεπαρθενή
- Η ιστορία της παρθενίας της δεσποινίδας τάδε
- Ποτέ πια
- Οι οραματιστές της Ικαρίας
- Η Ζωή του Σεμελβאים
- Ζαν Ζωρές

ΡΕΑ ΓΙΑ ΤΙΣ «ΜΙΖΕΣ»

του Βασίλη Ζήση

ραϊττες προϋποθέσεις για την επιτυχία είναι η υπευθυνότητα, η μυστικότητα και η ταχύτητα». Διερωτάται κανείς. Αν οι προθέσεις του Καμπάνη και των άλλων ήταν νόμιμες και διαφανείς, τότε προς τι η μυστικότητα ως απαραίτητη προϋπόθεση της επιτυχίας;

Εξίσου διευκρινιστική για τους επιδιωκόμενους σκοπούς είναι και μια άλλη παράγραφος του σχεδίου. Ενώ σε άλλο σημείο αναφέρεται ότι τα οικονομικά του οργανισμού θα εξασφαλιστούν από τον προϋπολογισμό του υπουργείου Εθνικής Άμυνας, η παράγραφος αυτή αναφέρει τα εξής καταπληκτικά: «Η διαχείριση του προϋπολογισμού θα ανήκει υπεύθυνα στην ομάδα Διοικήσεως. Αποκλείεται η ανάμιξη του συστήματος του Δημόσιου λογιστικού, διότι με αυτόν τον τρόπο καταλύονται οι παραπάνω απαραίτητες προϋποθέσεις», δηλαδή «η μυστικότητα» και η «ταχύτητα». Αν παρεμβάλετο ο έλεγχος του δημόσιου λογιστικού πως θα κυκλοφορούσαν γρήγορα και μυστικά οι «μίζες»;

Το μυστικό σχέδιο εφαρμόζεται
Είδαμε πως από το 1982 ο Ανδρέας Πα-

πανδρέου μεθόδευσε δια μέσου του Σταμάτη Καμπάνη την υπαγωγή της πολεμικής βιομηχανίας στον απόλυτο έλεγχό του. Στην αρχική φάση του σχεδίου προβλεπόταν η ίδρυση μιας εταιρείας η οποία θα έπαιρνε τη νομική μορφή της «αλλοδαπής εταιρείας» και θα εμπορευόταν πολεμικό υλικό.

Για διαφόρους λόγους η εταιρεία αυτή δεν ιδρύθηκε. Το καλοκαίρι του 1986 όμως συναντάμε τους κ. Καμπάνη, Τζουβελέκη, Χατήρα και Χαλατσά να ελέγχουν, μετά την εκπαράθυρωση του κ. Βικ. Αρσένη, την ΕΒΟ. Ύστερα από δυο χρόνια, το Νοέμβριο του 1988 ο κ. Γιώτας κατέθετε στον Εισαγγελέα μηνυτήρια αναφορά που αφορούσε μια σειρά παράνομες πράξεις που διέπραξαν κατά τη διάρκεια της θητείας τους στην ΕΒΟ οι εν λόγω άνθρωποι του Ανδρέα (βλ. τχ. 389 και ημερήσιο Τύπο της εποχής). Για την υπόθεση αυτή άλλωστε προφυλακίστηκε και ο Καμπάνης. Το μυστικό σχέδιο για την άλωση της πολεμικής βιομηχανίας είχε εφαρμοστεί στην ΕΒΟ.

Το μεγάλο σκάνδαλο που διέπραξε ο Καμπάνης κατ' εντολήν του Ανδρέα Παπανδρέου και στα πλαίσια προφανώς του

μυστικού σχεδίου που αποκαλύπτουμε σήμερα ήταν η περίφημη πλέον «υπόθεση του Ιράκ». Υπενθυμίζουμε (βλ. και τχ. 391-392) ότι ο Καμπάνης κατηγορείται ότι έστειλε 4.500.000 δολάρια στο λογαριασμό ΡΟ-426239.1 της Swiss Bank Corporation, για προμήθεια, υποτίθεται της εταιρείας COASTAL η οποία, πάλι με ενέργειες του Καμπάνη, είχε μεσολαβήσει για να πουληθούν πολεμοφόδια της ΕΒΟ στο Ιράκ. Αλλά, όπως αποκάλυψε το ΑΝΤΙ, ο ιδιοκτήτης της COASTAL, **Στέφεν Μπόμγκαρτ**, άνθρωπος του πρώην υπουργού Άμυνας των ΗΠΑ **Φράνκο Καρλούτσι**, μήνυσε την ΕΒΟ και το ελληνικό δημόσιο επειδή δεν εισέπραξε ποτέ την προμήθεια των 4,5 εκ. δολαρίων.

Ο Μπόμγκαρτ κατηγορεί το συνεταιίρο του **Αλ Σαντούν** και τον Καμπάνη ότι ιδιοποιήθηκαν τη «μίζα» που ανήκε στον ίδιο. Τα έγγραφα που αποκαλύπτουμε σήμερα μας οδηγούν στη βάσιμη υπόνοια ότι ο Καμπάνης ενεργούσε στα πλαίσια του μυστικού σχεδίου και κατέθεσε τη μίζα για λογαριασμό του γνωστού πλέον σε όλους «μιζαδόρου».

□

ΙΣΠΑΝΙΚΟ ΣΠΟΥΔΑΣΤΗΡΙΟ

ΕΝΤΑΤΙΚΑ ΘΕΡΙΝΑ ΤΜΗΜΑΤΑ

ΑΘΗΝΑ

1 Ιουνίου — 31 Ιουλίου

ΙΣΠΑΝΙΑ

1 Ιουλίου — 31 Ιουλίου

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ - ΕΓΓΡΑΦΕΣ

Σόλωνος 34 • Τηλ. 3608055 - 3606882
(Καθημερινά 9.00 - 12.00 και 17.00 - 20.00)

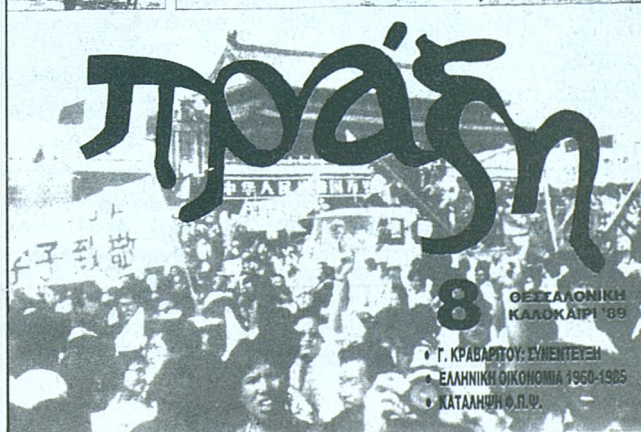
35
ΙΟΥΝΗΣ 1989

ΡΗΞΗ

Η ΕΝΑ ΟΙ ΤΑΥΤΟΙ ΕΝΔΕΛΛΑΚΤΙΚΟΙ ΕΠΑΝΑΣΤΑΤΙΚΟ ΚΙΝΗΜΑ

ANTRE
ΓΚΟΡΖ

Ενθύμιον Εκδόσεις ♥ 18ης Ιουνίου 1989

ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ: ΜΙΛ

Ο πρόεδρος του Πειθαρχικού Συμβουλίου του ΠΑΣΟΚ και της Εξεταστικής Επιτροπής της Βουλής κ. Δημ. Παγορόπουλος εξομολογείται στη Λιάνα Κανέλλη

Μέσα Μαρτίου, επιχείρησα μιαν επικοινωνία με τον κ. Δημήτρη Παγορόπουλο, παντελώς άγνωστό μου ως τότε, για μια συνέντευξη στην εφημερίδα «Το ΒΗΜΑ». Η υπόθεση των 2 εκ. δολαρίων του Μένιου, η παλινωδία «πάει δεν πάει στην Αμερική κλιμάκιο της εξεταστικής επιτροπής να ανακρίνει τον Κοσκωτά», έκαναν την όποια συνέντευξη αυτού του «πανίσχυρου» κυρίου, ενδιαφέρουσα.

Είχε απαντήσει πέντε ή έξι φορές ο ίδιος στο τηλέφωνο, πως δεν ήταν η κατάλληλη εποχή να μιλήσει, αλλά με είχε διαβεβαιώσει ότι: «Αν είναι να τη δώσω θα τη δώσω σε σένα, επειδή σε ξέρω και σε συμπαθώ χρόνια από την τηλεόραση και δεν είσαι και πολιτικός συντάκτης για να με σφάξουνε οι υπόλοιποι...».

Τουθ' όπερ μεθερμηνευόμενον, «θα πω ό,τι θέλω και το πολύ πολύ να πέσει πάνω σου το βάρος για τις ερμηνείες και τον τρόπο που πήρες τη συνέντευξη».

Μια Τρίτη βράδυ του ξανατηλεφώνησα και εμφανώς εκτός ελέγχου – διέκρινα ίχνη αλκοόλ στην ομιλία από τηλεφώνου – ο Δ. Παγορόπουλος ενεφανίσθη «ανοιχτός για όλα απόψε».

Είχε επιτύχει μια σημαντική αναβολή, αν όχι διαστρέβλωση της ίδιας της ιστορίας: Ενώ η Εξεταστική Επιτροπή επρόκειτο να βγάλει πόρισμα και έκλεινε τις εργασίες της, αιφνιδίως έπαιρνε άλλες 45 μέρες παράταση! Με τις εκλογές να γίνονται 18 Ιουνίου (και παρά τις αναλύσεις που είδαν εκείνη την εποχή το φως της δημοσιότητας σε όλες τις εφημερίδες) ο Δ. Παγορόπουλος, ο Ανδρέας δηλαδή και προφανώς και η Ν.Δ. (το εσπευσμένο κλείσιμο της Βουλής ουδείς αμφιβάλλει πλέον πως και γιατί έγινε), είχαν επιτύχει το προθυμένο: Να μην υπάρξει πόρισμα πριν από τις εκλογές!

Ο Δ. Παγορόπουλος εκείνο το βράδυ ήταν απελπισμένος. Έπινε και μίλαγε αρκετά ασυνάρτητα αλλά και εξομολογητικά. Ήξερε πως «έγραφε μια ιστορία» που δεν του άρεσε συνειδησιακά καθόλου. Είχαμε συμφωνήσει να δει το κείμενο της συνέντευξης πριν αυτή δημοσιευθεί. Του το έστειλα στο γραφείο του.

Η συνέντευξη δε δημοσιεύθηκε την Κυριακή 2 Απριλίου, χάρη στη μεγαλοψυχία του διευθυντή του «Βήματος» κ. Σταύρου Ψυχάρη. Ο κ. Ψυχάρης κατά δήλωσή του, δεν μπορούσε να πάρει την ανθρώπινη ευθύνη να δημοσιεύσει τα λεχθέντα, αφού ο κ. Παγορόπουλος κατέπλευσε στο γραφείο του απειλώντας ότι «θα αυτοκτονήσει επί τόπου». «Εγώ δεν την παίρνω την ευθύνη, εσύ την παίρνεις; Πείσε τον να συναινέσει και τη δημοσιεύουμε την άλλη Κυριακή», ήταν η συμβουλή του.

Ο κ. Παγορόπουλος δε συγκατατέθηκε. Επί δύο εβδομάδες συνομιλούσε μαζί μου στο τηλέφωνο επικαλούμενος και μιαν άλλη τραγωδία του. «Αν δημοσιευθεί τώρα κήκη. Και καθώς δεν έχω προλάβει να στήσω κι εγώ προεκλογική εκστρατεία, πάω χαμένος...». Αντιπρότεινε μάλιστα μια ηπιότερη συνέντευξη, που εγώ δεν αποδέχθηκα.

Σήμερα, δέκα μέρες πριν από τις εκλογές, δεν

περισεύουν «ανθρωπιστικά» κριτήρια. Για δυο τρεις λόγους θεμελιώδεις. Κατ' αρχήν είναι οι κρίσιμότερες εκλογές, τουλάχιστον κατά τους επαίοντες, των τελευταίων δεκαετιών στον τόπο. Ο πρωθυπουργός μπορεί να ισχυρίζεται ότι «αργά κατάλαβε ποιος ήταν ο Κοσκωτάς». Αλλά κανένας από μας τους απλούς ψηφοφόρους δεν έχει το παπικό αλάθητο ενός τέτοιου πρωθυπουργού και οφείλει να ξέρει ακόμη και το στοιχειώδες «άγνοια νόμου...» κ.λπ.

Ο Δ. Παγορόπουλος απ' την άλλη, θα εκλεγεί οπωσδήποτε βουλευτής και μάλιστα στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, έχων εξαργυρώσει τις υπηρεσίες του προς τον Ανδρέα Παπανδρέου, επιτέλους, με ένα αξίωμα.

Επομένως δεν πρόκειται να αυτοκτονήσει με τίποτε, κανείς δε θα φέρει πλέον με τη δημοσίευση της συνέντευξης που εκείνος ΘΕΛΗΣΕ να παραχωρήσει σε μένα, την ευθύνη για δράματα, ενώ το ΑΝΤΙ αντιθέτως, ανέλαβε την ευθύνη να δημοσιεύσει ετεροχρονισμένες αποκαλύψεις, την ύστατη προ της κάλπης στιγμή. Όπως και να το κάνουμε, έτσι κανείς δε θα μπορεί να ισχυρισθεί, προπάντων ο κ. Παγορόπουλος, πως «η ιστορία γράφεται από τις διαγραφές που έχει κάνει το ΠΑΣΟΚ ως σήμερα» όταν η παραδοχή αυτή δε θα έχει καμιά απολύτως σημασία, μετεκλογικώς.

Τέλος ούτε εγώ θα φέρω το βάρος της ολιγωρίας μου, έστω χάνοντας την ευκαιρία να μετατραπώ κάποτε σε Κεραμά και να πλουτίσω, αφού το ΑΝΤΙ καταβάλει συμβολικές αμοιβές σε συνεργάτες, η δε συνέντευξη εμπεριέχει πολλά ενδιαφέροντα πολιτικά αλλά «δυστυχώς» καθόλου σεξ. Για να προκαταλάβω δε πάντα «εκτελεστικό» ή μη και λαλιωτικές τινές «επαναποποθετήσεις» περί το πρόσωπο του κ. Δ. Παγορόπουλου, δηλώνω κατηγορηματικώς, ότι γνωρίζω ότι πίνει. Πίνει πολύ. Αλλά δεν είναι αλκοολικός τόσο όσο τομπρικός είναι ο Τόμπρας.

Μέρος της συζήτησης που δεν καταγράφηκε στα μαγνητόφωνα μας, μου ήταν αρκετό για να καταλάβω πως βρίσκουμε μπροστά σ' έναν άνθρωπο δυστυχή, που έτεινε να αποσύρει εσωτερικώς την εμπιστοσύνη του προς το «θεό» Ανδρέα Παπανδρέου, επί του οποίου είχε επενδύσει όλη του τη ζωή, ακόμη και τα νεανικά του κομμουνιστικά ιδεώδη, την επαγγελματική του επιτυχία, το ίδιο του το «είναι».

Στην ίδια τη συνέντευξη, κάνει μιαν απέλπιδα προσπάθεια να βγάλει τον Ανδρέα «καθαρό», με το πανίσχυρο επιχείρημα «Το λέει ο Παγορόπουλος αυτό». Μόνο που πόρισμα δεν έχει βγει, είναι άγνωστο αν τα κόμματα αντέχουν την προεκλογική δέσμευση ότι κάποτε θα βγει, οπότε η δήλωση Παγορόπουλου να προσυπογράφεται ή να ακυρώνεται και από άλλους...

Για να μη μελαγχολήσει κανείς ακόμη περισσότερο, αφού όσα ακολουθούν είναι τώντι θλιβερά, ας παρηγορηθούμε με τη ρήση του Καβάφη προς το νεαρό Τσίρκα «...πραγματική καλλιέργεια είναι ό,τι απομείνει, αφού ξεχάσουμε όσα μάθαμε...».

Λιάνα Κανέλλη

Α ΟΜΟΛΟΓΗΜΕΝΗ ΚΟΜΠΙΝΑ

Η ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΜΕ ΤΟΝ ΔΗΜΗΤΡΗ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟ ή και ΜΕΑ CULPA

Συναντηθήκαμε στο παλαικό δικηγορικό του γραφείο, σε μια πολυκατοικία δίπλα στα γραφεία του ΠΑΣΟΚ, το βράδυ της Τρίτης, 28 του Μάρτη. Πρώτη εντύπωση: Μια διάθεση φυγής από την ασφυκτική πίεση που ασκούν πάνω του οι περιστάσεις και η πολιτική δίνη, μέσα από μια «προσωπική» συνέντευξη, «απόψε είμαι ανοιχτός για όλα». Η πρώτη εντύπωση είναι άλλωστε πάντα η ανθρώπινη μεταξύ δύο ατόμων που συναντώνται πρώτη φορά στη ζωή τους.

Τελευταία εντύπωση: Ένας αυτοαποκαλούμενος «σταλινικός» και μάλιστα «Ζαχαριαδικός» εθελοντής που έχει φορτωθεί «τα φυσεκλίκια του» για χάρη της διακήρυξης της 3ης του Σεπτέμβρη, αλλά και για χάρη του Ανδρέα Παπανδρέου, με «καρδιακή ανεπάρκεια και δύο εμφράγματα», βρίσκεται στη σχετικώς σχιζοφρενική θέση του προέδρου του Πειθαρχικού Συμβουλίου του κόμματος και ταυτοχρόνως του προέδρου της Εξεταστικής Επιτροπής της Βουλής για το σκάνδαλο Κοσκωτά, την οποία οριοθετεί μεταξύ απόλυτης παντοδυναμίας και (θεβιασμένως συνειδητοποιούμενης) πολιτικής και δικανικής αδυναμίας, ο ίδιος, με την άκρως συναισθηματική φράση: «Εάν με προδώσει ο πρόεδρος μου, αυτοκτονώ...».

Η κουβέντα μας καταγράφηκε από δυο φανερά κασετόφωνα. Ένα το δικό του κι ένα το δικό μου. Σ' αυτήν, το μέγα πάθος η ορμή και η οργή του συνομιλητή μου, έχει αποκαλυφθεί ηχητικά, όπως η ανάσα του αρσιβαρίστα μπροστά από ένα βάρος, που δεν έχει ξανασηκώσει ποτέ πριν στην πετυχημένη και πρωταθλητική του καριέρα...

Εδώ η ουσία είναι μόνον τυπωμένη. Η ουσία όσων ελέγχθησαν ακριβώς όπως ελέγχθησαν, αλλά και εκείνη που είναι και η μεγαλύτερη, όσων σκόπιμα και ρητώς όμως, όπως διακρίνεται, απεφεύχθησαν αλλά παραμένουν εντούτοις, «λεχθέντα».

Οι φυσικοί ελιγμοί μιας συζήτησης, εδώ κινήθηκαν μεταξύ δημίου και αυτόχειρος εν ταυτοπροσωπία. Μετά από δύο ώρες όμως, έφυγα πεπεισμένη πως ο κύριος απέναντί μου, θα επιθυμούσε αφάνταστα, να βρίσκεται στη χαλαρή και εύκολη δική μου θέση, του ερωτώντος «τρίτου».

Ο Δημήτρης Παγορόπουλος, γεννήθηκε το Γενάρη του '31. «Είμαι Υδροχόος

σαν τον Παπανδρέου, είμαστε μαζί, γι' αυτό ταιριάζουμε». Γεννήθηκε στην κλινική του νονού του τού Λεωνίδα Μαντά, στην οδό Χαριλάου Τρικούπη 50, όπου σήμερα βρίσκονται τα γραφεία του ΠΑΣΟΚ. «Είδα το φως στη Χαρ. Τρικούπη και ελπίζω, εδώ, να πάψω να το βλέπω».

Ο πατέρας του βασιλικός. Η μάνα του δημοκρατική είναι και αυτή που τον έφε-

ρε στη δημοκρατική παράταξη. Με παπού βουλευτή του Βενιζέλου, αντιπρόεδρο της γερουσίας και γενικό διοικητή Ηπείρου με υπουργούς όπως ο Καφαντάρης κι ο Τσικόλης, ο Δημήτρης Παγορόπουλος μετακομίζει στο Καρπενήσι το '40-'41, οικογενειακώς. Με την επιστροφή, μεγαλώνει στο Μεταξουργείο και εγγράφεται στην ΕΠΟΝ. Υφίσταται κυνηγή-

τό και κάποτε διαγράφεται «από μια ΚΟ-ΒΑ που ήμουνα».¹

Αν έχουν σημασία όλ' αυτά, είναι γιατί τους τη δίνει ο ίδιος όταν εξηγεί πώς γνώρισε τον Ανδρέα Παπανδρέου, πώς βρέθηκε στο πανίσχυρο θώκο του προέδρου του πειθαρχικού συμβουλίου του κόμματος και με ποια ιδεολογική ταυτότητα, ερμηνεύεται η ευκολία του, στους «αποκεφαλισμούς».

– «Εγώ ούτε στο ΠΑΚ ήμουνα, ούτε ποτέ ψήφισα Ένωση Κέντρου. Είμαι Ζαχαριαδικός και Σταλινικός. Εγώ είμαι βασικά στο ΚΚΕ, Ζαχαριαδικός...». Με λίγα λόγια δεν πολιτεύτηκε, περιορίστηκε στη δικηγορία και ειδικεύθηκε στα εργατικά. Ώσπου...

– «Όταν το '74 ήμουνα πραγματικά στη Γλυφάδα με τη γυναίκα μου και τα παιδιά μου, κάθισα και διάβασα στην εφημερίδα, τη "Διακήρυξη της 3ης του Σεπτεμβρη". Πίστεψέ με ότι προβληματίστηκα για δυο θραδίες. Έμεινα έκπληκτος. Δύο ημέρες. Είχα κλειστεί μέσα στο διαμέρισμα και κάθισα και διάβαζα. Προβληματίστηκα μόνος μου. Κάπνισα 40 πακέτα τσιγάρα και τελικά είπα, "έχει δίκιο ο Αντρέας, θα πάω μαζί του". Και πήγα μαζί του. Πήγα στην Ακαδημία. Το Λιβάνη δεν τον ήξερα. Του λέω "καλημέρα σας θέλω να οργανωθώ". Μου είπαν ότι η οργάνωση η αυτόνομη ήταν η Κυψέλη, για μένα. Πήγα και θρήκα την Κυψέλη, την οργάνωσα την Κυψέλη, γιατί είχα οργανωτικές ικανότητες... Στο γραφείο μου, έφτιαξα την κλαδική δικηγόρων, με τον Μπέη και με άλλους συντρόφους, γιατί με τον Δ. Μπέη ήμασταν συμμαθητές. Οργανώσαμε αυτή την ιστορία, μπήκα μέσα, είχα μια πείρα οργανωτική...».

– Φουλ, όμως, μπήκες με το κεφάλι, έτσι!

– «Στα γραφεία τα κεντρικά του κόμματος. Και από το '76 έγινα στέλεχος. Πέραν του ότι είχα μία κλαδική 500 δικηγόρων, έγινα στη συνέχεια πρόεδρος του Πειθαρχικού, διορισμένος στην αρχή το Μάρτη του '76. Σύμφωνα με το καταστατικό, το πειθαρχικό είναι ισότιμο με

την Κεντρική Επιτροπή. Δηλαδή ο πρόεδρος του Πειθαρχικού είναι... άσε να πάει στο διάλογο...».

– Είναι πρόεδρος.

– «Είπα, άσε να πάει στο διάλογο...».

– Κατάλαβα.

– «Και το αστείο είναι ότι κάποτε πείραζα τον Παπανδρέου και του έλεγα στη Συνδιάσκεψη το '77 (οπότε και εκλέγεται πρόεδρος του Πειθαρχικού) "άκουσε Πρόεδρε, εγώ είμαι εκλεγμένος πρόεδρος, εσύ δεν είσαι εκλεγμένος πρόεδρος" (γέλια)»...

Μιλάμε για το Πειθαρχικό. Τη δομή και τη λειτουργία του, που τον κούρασε τόσο ώστε το '84 να θέλει να το εγκαταλείψει. Είναι άκρως διευκρινιστικός: «Το Πειθαρχικό – και το έχω πει το "όργανό μου", το "ταίρκο" δηλαδή, είναι το όργανό μου, – δεν είναι να διαγράψεις τον Χ,ψ επώνυμο. Αυτό είναι πολύ απλό. Είναι ένα: Να κρατάς τις ισορροπίες μέσα στο κόμμα...».

– Ιδεολογικά;

– «Όχι. Για να έχεις κάτι υπόψη σου, συνήθως αυτοί που είναι στο Πειθαρχικό είναι η μειοψηφία. Διότι η πλειοψηφία θγαίνει στη νομαρχιακή και σκοτώνονται, γίνονται μαλλιά κουθάρια...».

– Αν δεν κάνω λάθος από το '76 ανέλαβες τις πρώτες «μεγάλες» διαγραφές.

– «Τσεκούρας ήταν η πρώτη».²

– Γιατί διεγράφη ο Τσεκούρας;

– «Άσε να πάει στο καλό. Θα μου επιτρέψεις να μην επεκταθώ. Κι όπως καταλαβαίνεις από το αρχείο του Πειθαρχικού γράφεται η ιστορία του κόμματος».

– Πόσα ονόματα έχει το αρχείο;

– «Αυτό θα μου επιτρέψεις να μην σου το απαντήσω. Δηλαδή όχι για τίποτε άλλο, αλλά γιατί εγώ είμαι ζαχαριαδικός...».

Όταν αργότερα θα μιλάμε (ύστερα από μια ώρα και είκοσι λεπτά) για την επιστολή Τσεκούρα που δημοσιεύθηκε πρόσφατα στις εφημερίδες και που έμεινε ουσιαστικώς αναπάντητη, ο Δημήτρης Παγορόπουλος θα πει με εκπληκτική έμφαση:

– «Ο Τσεκούρας απλώς σηματοδότησε πέντε πράγματα. Γιατί ο Τσεκούρας εξακολουθεί να ζει στο 1800...».

– Μπακουνικός είναι ο Τσεκούρας;

– «Μπακουνικός, είναι. Δεν έχει καταλάβει κάτι. Όταν είσαι εξουσία είσαι υποχρεωμένος να προσαρμοστείς...».

– Προβοκαρίστηκε όμως ο Τσεκούρας. Η κουβέντα του Πεκίνου δεν ήταν τυχαία...

– «Κάνεις λάθος... Το Πεκίνο δεν προβοκάρισε τον Τσεκούρα. Πού βρέθηκε επαναστάτης ο Τσεκούρας; Άσε με να πάει στο διάλογο...»

– Και γιατί ελέγχθη η κουβέντα (αιχμές

για συνάφεια Τσεκούρα και ΕΟ 17Ν) και βούιξε τότε ο τόπος;

– «Εγώ τον διέγραψα-χτυπάει το χέρι του δυνατά στο γραφείο. Εγώ τον διέγραψα το '76. Ο καθένας μπορεί να λέει ό,τι θέλει».

– Και ο πρόεδρος (ο Α. Παπανδρέου);

– «Οι πάντες».

– Η κουβέντα του Πεκίνου ήταν προεδρική, δεν την είπαμε εσύ κι εγώ.

– «Άκουσε. Ο πρόεδρος μπορεί να σηματοδοτήσει κάτι. Ο πρόεδρος έχει πάντα δίκιο!»³

– Συναισθηματικά; Η θρησκεία είναι συναίσθημα...

– «Όχι δεν είμαι θρήσκος εγώ. Ψυχρά».

«Με κατηγορήσαν για χρηματισμό»

Η συζήτηση δολιχοδρομεί. Θέλω να μιλήσουμε για τα σκάνδαλα. Για το Μένιο. Για τον Παγορόπουλο ως πρόεδρο της Εξεταστικής Επιτροπής που μόλις έχει ανακοινωθεί (24 ώρες πριν από τη συνομιλία μας) ότι θα παρατείνει για άλλες 45 ημέρες τις εργασίες της ενώ επέκειτο η έκδοση πορίσματος εν μέσω θυελλωδών αντιδράσεων!

Ο Δ. Παγορόπουλος όμως θέλει να μιλήσει για τον Αντρέα. Να πει την άποψή του για όλους και για όλα γύρω απ' τα σκάνδαλα. Αλλά δεν μπορεί. Είναι προφανές ότι ταλαντεύεται ανάμεσα σ' αυτά που θέλει και σ' αυτά που πρέπει να πει. Άλλοτε τα καταφέρνει κι άλλοτε όχι. Έτσι σε ορισμένα σημεία της συνέντευξης, η λεκτική αμηχανία και ασυνταξία, διατηρείται και γραπτά. Και ο νοών, νοήτω.⁴

Ίσως δεν είναι ευρέως γνωστό, ότι κάπου ανάμεσα 77-81, ο Δημήτρης Παγορόπουλος έχει θρεθεί στη θέση των σημερινών στελεχών του κυβερνώντος κόμματος, κατηγορούμενος για χρηματισμό!... Μόνο που τότε το κόμμα δεν ήταν κυβερνών.

– «Κάποιο από τα στελέχη του κόμματος, με κατηγορήσε, όταν ήμουν καθηγητής όλων των απεργιών (μέσα από τις παλαβές ιστορίες που φτιάχναμε τότε και λυπάμαι που δεν είναι κοντά μου ακόμη ο Πιπεργιάς, κι ήτανε ο Κατσιμπάρδης, ο Τσοβόλας, η Λαμπράκη, ο Κακλαμάνης, ο πρόεδρος του Δικηγορικού Συλλόγου τότε ο Βαγγέλης Γιαννόπουλος) ότι χρηματίζομαι. Ότι έπαιρνα τις υποθέσεις τις εργατικές, γιατί είμαι εργατολόγος, στο γραφείο μου. Ο πρόεδρος, ο Ανδρέας είχε μια φοβερή ευαισθησία, πραγματικά φοβερή ευαισθησία, το έχω ζήσει στο πετσί μου αυτό, αν ακούει ότι κάποιος πήρε λεφτά. Σκέψου

1. Αρνείται να πει ποια ΚΟΒ και αν υπέστη «διώξεις».

2. Την εποχή της συνέντευξης είχε προκαλέσει σάλο η επιστολή Τσεκούρα. Μόνο που ο Παγορόπουλος δικαιώνει εδώ τον Κεραμά για την εκτόξευση κατηγοριών από στόματος Ανδρέα στο Πεκίνο, περί ανάμιξης του κ. Τσεκούρα στη «17Ν».

3. Πώς μπορεί κανείς να δικάζει είτε ως πρόεδρος πειθαρχικού, είτε ως πρόεδρος της Εξεταστικής Επιτροπής, αποδεχόμενος εκ των προτέρων το αλάθητο του εντολέως του και ταυτοχρόνως πολιτικού κατηγορούμενου;

4. Όποιος τολμήσει να ισχυρισθεί ότι επειδή ο Παγορόπουλος «το τσούζει», είναι αφερέγγυος, φέρει ακεραία την ευθύνη για όσα έπραξε και όσα θα πράξει και ως βουλευτής, ενώ ο Δ.Π. καμία!...

ένα πράγμα όμως. Διέταξε (το λέει εμ-
φατικά τρεις φορές) ο πρόεδρος και το
Εκτελεστικό, τον Παρασκευά τον Αυγε-
ρινό να κάνει ανάκριση! ...Βέβαια όπως
καταλαβαίνεις, ξεσηκώθηκαν οι συνδικα-
λιστές, θέλησαν να κάνουν απεργίες
εναντίον του κόμματος... Απεδείχθη ότι
ήταν γελοιότητα αυτό που έκανε ο "σύν-
τροφος" και το έχω κρατήσει το έγγρα-
φο, είναι κλασσικό, μου ζητάνε συγγνώ-
μη».

Τολμώ να του θυμίσω ότι κάποτε απο-
δόθηκε στον κ. Α. Παπανδρέου η κουβέ-
ντα για την υπόθεση Μαυράκη (σκάνδα-
λο ΔΕΗ) «ένα δωράκι το καταλαβαίνω,
αλλά όχι και 500 εκατομμύρια!» Είναι κα-
τηγορηματικός:

– «Δεν το έχει πει ποτέ αυτό ο
Αντρέας. Ποτέ».

Ισχυρίζομαι ότι είμαστε σε εποχή που
οι συνειρμοί είναι αναπόφευκτοι. Με λί-
γα λόγια, ότι κάπου την εποχή εκείνη,
πυροδοτήθηκε η... «άνεση των στελε-
χών» και τα εισαγωγικά δικά μου.

– «Τα εισαγωγικά τα δέχομαι για ορι-
σμένους. Σου είπα ότι τον πρόεδρο, δεν
τον ψήφισα ποτέ πριν από το 74. Εν ψυ-
χρώ και στην τιμή μου, τόν έχω ζησει,
προσωπικά, σε δύσκολες στιγμές».

– Θα πρέπει λοιπόν να ζει ένα τερά-
στιο δράμα ο Αντρέας αυτόν τον καιρό.

– «Σοβαρά μιλάω. Το ζει. Με ποια έν-
νοια στο λέω... Ενώπιος ενωπίω, μου είπε
κάποια στιγμή, "δεν μπορώ να καταλάβω
Δημήτρη μου τι συμβαίνει"».

Ο άρρωστος Λούβαρης

– Ότι κάτι τρέχει, κάτι τρέχει. Κάποιοι
τα πιάσανε...

– «Μπορεί... Άκουσε εδώ... Λυπάμαι
γιατί ως πρόεδρος της Επιτροπής δεν
μπορώ να μιλήσω, αλλά ένα σου λέω, ένα
μπορώ να σου πω. Σε καμιά περίπτωση,
σε καμιά περίπτωση, ο Ανδρέας δεν είναι
αναμειγμένος. Αυτές οι αηδίες που
λένε για τον πρόεδρο...».⁵

– Ότι φοβάται το Λούβαρη, ότι ο Λού-
βαρης θα μιλήσει κλπ.

– «Εδώ με προβοκάρεις τώρα και θα
φύγω απ' εκεί που πρέπει εγώ σαν πρόε-
δρος του Πειθαρχικού. Ο Λούβαρης είναι
ένας άρρωστος άνθρωπος».

– Το ξέρω.

– «Λοιπόν ο άνθρωπος έχει σκληρυν-
ση κατά πλάκας».

– Το ξέρω κι αυτό.

– «Δεν ξέρω, ομολογώ ότι δεν είμαι
ούτε γιατρός ούτε ψυχίατρος, πώς αντι-
δρά κάποιος άνθρωπος κάτω από μια
πίεση. Αυτή τη στιγμή έχουμε κάποιο
πρόβλημα. Έχουμε ένα πρόβλημα, μεγά-
λο πρόβλημα. Πρέπει να κατανοήσει κά-
ποιος ανεξάρτητα από τον Μαίλη ή τον
Άρμακοστ, ή ότι διάολο υπάρχει...

υπάρχει και το τονίζω Λιάνα, ένα κέντρο
εσωτερικό, το οποίο έχει ένα καλεντάρι
μπροστά του και λέει: Σήμερα είναι 27
Μαρτίου. Καλώ τον Ακριθάκη. Στις 31
τον θάζω φυλακή... Λιάνα είναι καθοδη-
γημένες οι καταστάσεις».

– Αν δε δώσεις αφορμή, αν είσαι άμε-
μπτος, πολιτικά ώριμος και διοικητικά
ικανός, δεν μπορεί να μην την ξέρεις τη
λούμπα! Καταθέτεις την ύποπτη περίοδο
λεφτά στην Κρήτης;

– «Έρχομαι και σου λέω το εξής. Θα
παραβιάσω η συνειδήσή μου σαν δικα-
στής και θα σου πω κάτι. Ομολογώ ότι εί-
ναι απαράδεκτο. Αλλά κάποια στιγμή,
υπάρχει στη δομή την κοινωνική στην
οποία ζούμε, της φιλελεύθερης οικονο-
μίας, ότι διάολο θες περ την, ένα ελε-
γκτικό όργανο που λέγεται Τράπεζα της
Ελλάδος. Όταν (έρχεται) ο Διοικητής
της Τράπεζας της Ελλάδος το 1987 και
λέει "κύριοι σας επιτρέπω να καταθέσε-
τε στις ξένες τράπεζες" και όταν κάποια
στιγμή λέει ότι το "επιτόκιο είναι ελεύ-
θερο", ανά πάσα στιγμή επειδή το έχω
ζήσει, κάθε πρωί υπάρχει ένα "παζάρι",
κάποιο δωμάτιο, που λέει "πόσα θέλετε,
εγώ έχω τόσα, πάω τόσα". Αν τυχόν Λιά-
να μου, αν τυχόν εγώ πίστευα ότι η τρά-
πεζα η δική σου... κάτι δεν πάει καλά,
δεν θα έβγαζα μια ανακοίνωση, ή δε θα
έστελνα στον υπουργό Εθνικής Οικονο-
μίας να του πω "ρε φίλε, ειδοποίησε
τους ανθρώπους να μην πάνε στην τρά-
πεζα τάδε, στην Χ, γιατί κάτι δεν πάει κα-
λά"; Έτσι»;

– Ναι.

– «Μπράβο. Δεν το κάνει ο Χαλικιάς».

– Δεν το κάνει, συμφωνώ.

– «Αλλά παράλληλα κάνει το εξής.
Από 2,7 που ήταν ο τρεχούμενος λογα-
ριασμός ανάμεσα τράπεζα Κρήτης και
Ελλάδος, διότι ξέρεις οι τράπεζες έχου-
νε τρεχούμενο λογαριασμό, τον φτάνει
18,7, δηλαδή τους δίνει (στην Κρήτης) 16
δισ...

– 87 μου λες τώρα.

– «88 Αύγουστο και το έχει καταθέσει
ο Χαλικιάς αυτό. Και έρχομαι και λέω το
εξής. Με ποια δικαιολογία κύριε Κρου-
σταλλάκη και κύριε Δωρή, θάζεις τους
ανθρώπους μέσα, όταν δεν τους ειδο-
ποιεί κανένας; Έρχομαι και λέω, κύριε
Καμάρα, κύριε Επίτροπε, γιατί έρχεσαι
εσύ, ο οποίος είσαι ο απρόσωπος, ο ψυ-
χρός, ο οποίος διοικείς και μου καταθέ-
τεις στην Επιτροπή, ότι "εμένα κύριε
Παγορόπουλε και 30% να μου δίνανε
(τόκο) δε θα τα κατέθετα". Καθοδηγείται
ή όχι; Ο άλλος που λέγεται εισαγγελέας
Εφετών, γιατί παίρνει την καθοδήγηση
του 30% και λέει χαζομάρες».

– Σε ρωτώ εγώ τώρα. Ο Χαλικιάς κά-
νει τα 2,7 δισ 18 (με διακόπτει)...

– «Το λάθος του».

– Θες λάθος, λάθος. Θες χοντρότερη
λέξη, τι θες;

– «Το λάθος του» (επιμένει σ' αυτή τη
συγκεκριμένη λέξη).

– Το κάνει. Θες να ήταν και σκόπιμο;

– «Δεν το δέχομαι».

– Καλά, όμως βούιζε ο Τύπος...

Εδώ με διακόπτει με ένα παρατεταμέ-
νο «Α! α! α! α! α!...» και συνεχίζει επιθε-
τικός:

– «28 Μαΐου του 88 ρώτησα την κυρία
Αθανασιάδου γιατί πούλησε την εφημε-
ρίδα στον Κοσκωτά όταν βούιζαν τα πά-
ντα και ξέρεις τι μου απαντάει. "Γιατί κύ-
ριε Παγορόπουλε, την εποχή τότε, όλη η
Ελλάδα είχε πουληθεί στον Κοσκωτά"»...

– Και σε ρωτώ Δημήτρη, αν δήλωνα
ότι έχασα το διαβατήριό μου και δεν το
είχα χάσει θα με πηγαίνανε φυλακή ή
όχι;

– «Όχι».

– Θα με πηγαίνανε άμα υπέγραφα δή-
λωση του Ν 105.

– «Εδώ είναι το θέμα. Δεν υπέγραψε.
Απλώς έκανε δήλωση (ο Κοσκωτάς). Δεν
υπέγραψε δήλωση του ν. 105 και είναι
λάθος».

Ο Κοσκωτάς δεν έκανε τίποτε κακό!

– Θα μου επιτρέψεις να σου πω κάτι.
Λυπάμαι, εις θάρος μου είναι που το
λέω, και μπορείς να το χρησιμοποιήσεις,
δεν έχω πρόβλημα. Αλλά ο Τύπος κάνει
παραπληροφόρηση. Ο Κοσκωτάς, δεν
υπέγραψε τη δήλωση του Νο 105, αλλά
έκανε δήλωση».

– Τον σταματήσανε για απάτες εκεί;

– «Ποιος; Ο Άρμακοστ, τι λέει στην
ΕΠΙΚΑΙΡΟΤΗΤΑ προχθές;»⁶

– Τον σταματήσανε για απάτες; Τότε
μιλάω, άσε τον Άρμακοστ.

– «Ξέρεις κάτι; Το θέμα είναι ένα: Ο
Κοσκωτάς δεν έχει κάνει τίποτα! Τον
ΟΑΕΔ, το ΙΚΑ έριξε. Τι κάνει; Τρίχες κα-
τσαρές δηλαδή. Αν τα μαζέψεις σούμα,
είναι τρίχες κατσαρές...».

– Ξέρεις πολλούς υπαλλήλους της
Τράπεζας, να αγοράζουν μια Τράπεζα
μετά;

– «Μισό λεπτό, μισό λεπτό...».

– Εσύ που έχεις φάει τη ζωή σου, στα
δικαστήρια, για να βγάλεις το ψωμί σου...

– «Μισό λεπτό. Βρε Λιάνα μου, θέλω

5. Η εκδοχή ότι η συναισθηματική φόρτιση της
σχέσης Παγορόπουλου-Ανδρέα δεν επέτρεψε
την έκδοση πορίσματος, κατατίθεται προς ερ-
μηνεία στους ιστορικούς και τους ψυχαναλυ-
τές.

6. Η «Επικαιρότητα» είχε επιχειρήσει «ρελάνς»
στις Κοσκωτικές αποκαλύψεις με δήλωση Άρ-
μακοστ ότι ο Μαίλης ήταν πράκτωρ, σύμφωνα
με τις καταστάσεις της C.I.A.

να σου πω το εξής. Το πόρισμα του Καμάρα, '83-'84 που μας έφερε, ήταν ένα. Το '83-'84 ο Κοσκωτάς έπαιξε κάτι αθροίσμα σε συνάλλαγμα της Τράπεζας Κρήτης μαζί με τον Μάικλ Πάπας, τα έπαιξε στο Χρηματιστήριο. Στη συνέχεια, είναι αδιανόητο να πιστέψεις, ότι ο κ. Καλαμουτουσάκης και ο κ. Ζούβελας και ο κ. «Κολοκυθόπουλος», δεν κατάλαβαν που πάνε. Όταν μπαίνει ο Βακάλης (χτυπάει τα χέρια του) και λέει, "εγώ παραιτήθηκα, γιατί ο ισολογισμός, ήταν λάθος". Δεν είναι δυνατόν ο Παλιεράκης (χτυπάει πάλι τα χέρια του) να λέει, ότι "όλα ήταν καλά". Το θέμα ήταν ένα. Λιάνα, μπας και είναι αλήθεια αυτά που λέει ο Μαΐλης, ότι κάποιος, κάπου, κάποτε... Θα φέρω ένα παράδειγμα: Ο Καλαμουτουσάκης ο οποίος, τον πήρε τον Κοσκωτά και τον έφτιαξε|στέλεχος, στη συνέχεια πού πήγε; Έφυγε από την Τράπεζα Κρήτης, με απαίτηση του Κοσκωτά, πήγε στην AMERICAN EXPRESS του Καίρου, κάθησε εκεί, ξαναπήρε για μετεκπαίδευση στις ΗΠΑ ξαναγύρισε εδώ και είναι ο ΟΝ THE TOP διοικητής της AMERICAN EXPRESS της Ελλάδας, για Ελλάδα και Κύπρο. Και σου λέω το εξής. Μην τον πιστέψεις».

– Ο Καλαμουτουσάκης με τους Αμερικάνους, ο Μαΐλης με τους Αμερικάνους, ο Κοσκωτάς από τους Αμερικάνους...

– «Άρμακοστ...» (Το όνομα το λέει ωσάν «σουσάμι ανοίξε»)

– Και άλλοι 50 επώνυμοι αυτή τη στιγμή, είτε αμερικανοσπούδαχτοι, είτε προερχόμενοι από την Αμερική... (διακόπτει).

– «Λιάνα, να σου πω κάτι, δεν διαφωνώ, αν αμερικανοτραφείς είναι μέσα στο ΠΑΣΟΚ, ένα μπορώ να σου πω...».

– Όχι μόνο μέσα στο ΠΑΣΟΚ, αλλά παντού. Δεν μπορεί να είναι όλοι πράκτορες!

– «Με συγχωρείς μιλάνε για ανοησίες αυτή τη στιγμή...».

– Ο Κοσκωτάς είναι καλό παιδί δηλαδή;

– «Είπα. Μιλάνε για ανοησίες. Μου έρχεται η Ελένη η Βλάχου και μου λέει το "παιδί δικό μας". Έτσι; Η Ελένη η Αθανασιάδου και μου λέει "δικός μας" και ξαναπουλάει η ίδια, αφού είχε πουλήσει στο σύνολο, ξαναπουλάει το Νοέμβριο στον Σαλιαρέλη. Ανεβαίνει, κατεβαίνει ο Παλαιοκρασσάς εκεί, ανεβαίνει-κατεβαίνει ο Κούβελας, η γιαγιά μου, ο παππούς μου...».

– Κοινωνική κάλυψη μια χαρά.

– «Όλη η κοινωνία, έχει μία ανοχή».

– Όλοι οι άλλοι κάνουν παραπληροφόρηση; Τα συμφέροντά τους κοιτάνε οι εκδότες; Και εκδότες άσχετοι μεταξύ τους, που δεν έχουν ιδεολογική ταύτιση;

– «Λιάνα, τι είπαν οι εκδότες;».

– Είναι απατεώνας! Και ότι...

– «Όχι, όχι... Ο μόνος που το είπε αυτό είναι ο Χρ. Τεγόπουλος...».

– Το 'πε όμως...

– «Ο Κίτσος το είπε».

– Και μετά που το είπε ο Κίτσος τι έγινε;

– «Ο πρωθυπουργός έδινε εντολή στις 17 Ιουνίου να γίνει έλεγχος. Όταν ο Φιλιππόπουλος και ο Μπόμπολας...».

– Και ο «κουτσονόμος» γιατί πέρασε και ο Ματζουράνης, τι σχέση έχει με την Αμερική και τον Άρμακοστ;

– «Θα πάμε σ' αυτό γιατί έχω το απόρρητο».

– Βέβαια έχεις το απόρρητο, το ξέρω, αλλά μιλάμε...

– «Σου είπα, έχω το απόρρητο. Άρα σου λέω το εξής. Όταν ο Κίτσος ο Τεγόπουλος, μου λέει στην κατάθεσή του, "πάω και το λέω στον πρωθυπουργό, ο πρωθυπουργός παίρνει τηλέφωνο μπροστά μου (χτυπάει τα χέρια του στο τραπέζι), λέει στο Χαλικιά, κάνε έλεγχο". Δεν τον κάνει στις αρχές Ιουνίου. Το ξαναλέει στις 17 Ιουνίου, μετά το γράμμα του Τεγόπουλου και ξέρεις γιατί;».

– Χωρίς το έγγραφο της «Μ. Ληντς», θα είχε ξεκινήσει η διαδικασία, Δημήτρη; Χωρίς το ξένο έγγραφο που έφερε ο Γιωργάκης, θα είχε ξεκινήσει;

– «Εγώ πιστεύω, στο εξής. Ότι αν ο πρωθυπουργός, δεν ήταν άρρωστος, θα είχε τελειώσει μέσα στον Ιούνιο» (η υπόθεση Κοσκωτά-Κρήτης)

– Άραγε;

– «Δεν ξέρω άραγε».

– Α!

– «Δεν κάνω κανένα συμπέρασμα».⁷

– Δικό μου το συμπέρασμα. Τον καιρό που αρρώστησε ο πρωθυπουργός, κάποιος είδανε το δικό τους συμφέρον;

– «Όχι. Θα μου επιτρέψεις, αυτό δεν το πιστεύω, δεν το πιστεύω, και ξέρεις γιατί;».

– Γράφει ο Κίτσος την επιστολή, αντιδρά ο πρωθυπουργός μας σε ένα 24ωρο. Βγαίνει ο Ματζουράνης και δίνει έναν αριθμό στην Ελβετία και ο Μένιος δεν αντιδρά. Πείσε τον κοσμάκη μετά, ότι είναι παραπληροφόρηση. Έχω ένα αριθμό στην Ελβετία που ανήκει στον Δημ. Παγορόπουλο και έχει μέσα 2.000.000 δολ.!

– «Τέτοιον λογαριασμό δε βρίσκεις με τίποτα».

– Σε ένα 24ωρο τι θα μου κάνεις;

– «Θα σε είχα σφάξει. Στο λέω εγώ, θα σε είχα σφάξει!».

– Ο Μένιος τι έκανε;

– «Πρόβλημα ο καθένας πώς αντιδρά. Λιάνα, κάνε μου μια χάρη. Ένα πράγμα θέλω να σου πω. Αν δε δώ «εξτρέ» της

Τράπεζας και αν δε βεβαιωθώ, σε καμία περίπτωση...».

– Δεν κουνιέσαι!

– «Όχι, δεν κουνιέμαι. Σαν άνθρωπος, δεν μπορώ να μην πιστέψω, ότι ο Μένιος, είναι σκάρτος».

– Και αν δεις;

– «Από κει και πέρα, έχω κάνει λάθος».

– Σαν πρόεδρος του Πειθαρχικού τι θα κάνεις;

– «Από κει και πέρα, δεν υπάρχει πρόεδρος του Πειθαρχικού. Από κει και πέρα, ο άνθρωπος, είναι εκτός Κινήματος. Αν τυχόν πράγμα το οποίο εγώ προσωπικά δεν πιστεύω».

– Και ο Ματζουράνης;

– «Αυτός ο λεβέντης;»

– Ο λεβέντης, αυτός ο λεβέντης ήταν γραμματέας του Υπουργικού Συμβουλίου.

– «Εδώ προσωπικά, θέλω να πω το εξής. Τρίχες κατσαρές, είναι γραμματέας του Υπουργικού Συμβουλίου».

– Είναι μπροστά, σε δέκα κουβέντες.

– «Τίποτα. Ένας γραφειοκράτης, που βάζει μια υπογραφή. Αλλά, θέλω να σου πω, γιατί το ήλεγξα για να δω τι είναι. Είναι οι άνθρωποι, οι οποίοι χρησιμοποίησαν το ΠΑΣΟΚ ως σσανσέρ, ν' ανέθουν από το υπόγειο, ως τον 7ο όροφο».

– Ο κ. Γιώτας έλεγε προχθές για δυο χουντικούς που τους κάνετε βουλευτές... Πώς δεν μπόρεσε το Κίνημα να τους βαστήσει αυτούς έξω;

– «Ο Στάθης δεν μπορεί να πει για το δήμαρχο τον Μπότσαρη. Δεν μπορεί να μιλήσει ο Στάθης. Το κόμμα, τον κάλυψε και θγάλαμε τον Μπότσαρη, ενώ, έπρεπε να θγάλαμε το Βάρθη».⁸

– Μα εδώ μιλάει για 3% μίζες στην Ελβετία.

– «Λυπάμαι Αυτά είναι ανοησίες. Ποιος, τις πήρε Λιάνα μου; Κι όταν ο Στάθης ήταν υπουργός και υπέγραφε; Δεν τις πήρε ο Στάθης, σε καμία περίπτωση δεν το πιστεύω αυτό. Αλλά γιατί υπέγραψε; Δεν μπορεί να αποστασιοποιηθεί ο οποιοσδήποτε. Εγώ, ο οποίος δεν ήμουν ο κυβερνήτης του καραβιού, ούτε κανένα στέλεχος του καραβιού, ήμουν ανθρωπάκι του θεού...».

– Τις όποιες ευθύνες σου τις έχεις.

– «Τις έχω τις ευθύνες μου, αλλά ποτέ δε θα προδώσω το κόμμα μου και τον πρόεδρό μου. Κατάλαβες; Διότι εγώ από το '81 που είμαστε εξουσία, μέχρι σήμερα το '89 δεν με έχει τιμήσει το κόμμα μου με μια κυβερνητική θέση. Το κατάλαβες; Αλλά όταν ο πρόεδρός μου μου είπε, "Δημήτρη, θέλω να ξαναπάρεις τα φυσεκλίκια και να θγάλεις αυτό" ξαναπήγα. Παρά το ότι, έχω ανεπάρκεια της θαλβίδας της αορτής, έχω δύο εμφράγματα, και ζω με 5 ή 6 χάπια την ημέρα. Όχι για τίποτα άλλο, γιατί είμαι παλιός κομμουνιστής».

7. Πλην ενός, ότι ο Κοσκωτάς δεν έχει κάνει τίποτα σπουδαίο και κακό!

8. Ο κ. Στάθης Γιώτας είχε δώσει συνέντευξη με την προσχώρησή του στο Συνσπισμό, περί της στεγασίας δύο τουλάχιστον χουντικών στο ΠΑΣΟΚ.

— Και σε ρωτώ εγώ. Ο Μένιος, 35 χρόνια στο κουρμπέτι, μπορεί να τυλιχτεί σε μια κόλλα χαρτί από όποιο «κέντρο», απ' όποιο «καλεντάρι», από όποιο κέντρο ελληνικό που αποφασίζει ναβάλει μια γραμμή: Ή μήπως κανένας δεν ξέρει, αν ασχολείται με την πολιτική, πού είναι η φωτιά, πού είναι το μαχαίρι, πού είναι η πλάτη; Πώς μπορεί να τυλιχτεί ένας Μένιος σε μια κόλλα χαρτί; Γιατί ο Ματζουράνης, ή οι διάφοροι άλλοι του ασανσέρ; Ή ο Μεταξάς, που ξεσηκώνει τα παιδιά στο Πανεπιστήμιο και δεν τον θέλουν (και καλά κάνουν κατά τη γνώμη μου) εντάξει ασανσέρ ας πούμε...

— «Για τον Μεταξά μου επιτρέπεις; Δεν χρησιμοποιεί ασανσέρ! Διότι τα παιδιά δεν μπορούν να κρίνουν αυτή τη στιγμή, γιατί δεν μπορούν να γράψουν ένα γράμμα».⁹

Ελιγμός η 45ήμερη παράταση!

— Ο Μένιος σε μια κόλλα χαρτί, ο Μένιος ακάλυπτος; Το κόμμα τον έχει ακάλυπτο. Ο πρόεδρος τον άφησε ακάλυπτο. Εσύ περιμένεις «εξτρέ» και καλά κάνεις σαν δικαστής. Γιατί, πώς;

— «Να τα πούμε ύστερα από μερικούς μήνες».

— Να τα πούμε. Γιατί πόρισμα δε θα βγει πριν από τις εκλογές...

— «Ίσως θγει».

— 45 ημέρες παράταση; Δε θα θγει. Πόσες μέρες μένουν από τις εκλογές, 80 μένουν;

— «Μην τ'ες. Το θέμα είναι, ποιες συγκυρίες υπάρχουν».

— Είναι πόλεμος με το καλεντάρι δηλαδή;

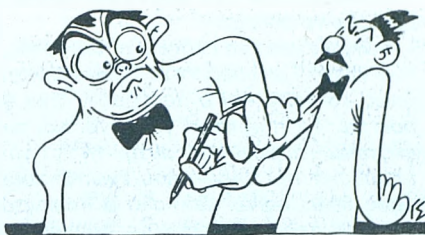
— «Όχι, κάνεις λάθος. Στη φάση αυτή, ήτανε ένας ελιγμός, τον οποίο προσωπικά εισηγήθηκα. Αρνήθηκα να παίξω το παιχνίδι αυτών των κυρίων, οι οποίοι μας ωθούσαν σε κάποιο «πόρισμα». Αρνήθηκα να το παίξω αυτό το παιχνίδι, διότι δεν μπορούσα να φανταστώ, ότι μπορούσαμε να βγάλουμε ένα πόρισμα, δεν είχαμε...».

— Όλα τα στοιχεία;

— «Όχι μόνο τα στοιχεία. Γιατί μην ξεχνάς, ότι χθες το βράδυ του ξέφυγε του Μπουλούκου και μίλησε για τον Μανταγό, ότι "ο Μανταγός, είπε ότι ο Πέτσος, ο τάδε και ο τάδε του είπαν κάτι". Του είπα, δεν κατάλαβα κ. Μπουλούκο, τον μπλοκάρισα, "πού το ξέρετε;". Λέει, "εγώ είπα, ότι ίσως να το πει και να μην το λέτε κ. Παγορόπουλε, ότι εγώ σηματοδοτώ τις εξελίξεις"...».¹⁰

9. Κατά Παγορόπουλο ο Μεταξάς είναι ανώτερης του Ματζουράνη κατηγορίας στέλεχος και οι φοιτητές του — επί ΠΑΣΟΚ — αγράμματοι.

10. Είχε ξεσπάσει θόρυβος για τη διαρροή των όσων λέγονταν στην Επιτροπή, από τα ίδια τα μέλη της προς φιλικές τους εφημερίδες.

Στο προηγούμενο τεύχος είχαμε αναφερθεί στον γνωστό αυριανιστή και διορισμένο από τη χούντα στη θέση του προέδρου του δικηγορικού συλλόγου Θήβας, υποψήφιο —σε εκλόγιμη θέση— ευρωβουλευτή του ΠΑΣΟΚ, **Γιάννη Σταμούλη**. Οι πολυσχιδείς δραστηριότητές του για την παραπληροφόρηση περί την υπόθεση Κοσκωτά είναι γνωστές. Πριν δέκα μέρες ο κ. Γ. Σταμούλης επετέθη από τον ΑΝΤΕΝΑ στον επίτροπο κ. Γ. Καμάρα. Ο τελευταίος απάντησε αναφερόμενος σε «κάποιο χαρτί» που τον πίεσε ο Γ. Σταμούλης να υπογράψει προκειμένου να δοθεί «άφεση αμαρτιών» στον πελάτη του κ. **Αλ. Ακριβάκη**.

Είναι περίεργο αλλά ο κ. **Κρούσταλλάκης** που ερευνά τις ΔΕΚΟ δεν κάλεσε κανέναν από τους εμπλεκόμενους να καταθέσουν γι' αυτό το «χαρτί».

Στη δημοσιευμένη συνέντευξη του κ. **Δ. Παγορόπουλου** στην **Λιάνα Κανέλλη** γίνεται και πάλι αναφορά στον κ. Καμάρα —με αφορμή «λεγόμενα» του Σταμούλη. Είναι όσα περίπου, λέει και η «Αυριανή» που έγραφε στο φύλλο της 2/4/89 (λίγες ημέρες αφού ο Παγορόπουλος έδινε τη συνέντευξή του): «μπαίνει πλέον το ερώτημα, ΠΟΣΑ ΕΔΩΣΕ Ο Κοσκωτάς στον Χαλικιά και τους ανθρώπους του...».

Το ΑΝΤΙ αναζήτησε και βρήκε το περιφημο «χαρτί» που ο Σταμούλης επέμενε να υπογραφεί από τον κ. Καμάρα (το έχει συντάξει ο ίδιος ο Σταμούλης για ...λογαριασμό Καμάρα). Ιδού το πλήρες κείμενο:

«Ο Προσωρινός Επίτροπος της "Τράπεζας Κρήτης" κ. Καμάρας, έκανε την ακόλουθη δήλωση:

Σε συνάντηση που είχα με τον Πρόεδρο της "Ολυμπιακής Αεροπορίας" κ. Αλέξανδρο Ακριβάκη, μου εξηγήθηκε ότι η Διαταγή Πληρωμής, εκδόθηκε από το αρμόδιο Δικαστήριο μετά από αίτησή της και βάσει αυτής, γράφτηκε επί ακινήτων της Τράπεζας, προσημειώση για να διασφαλιστεί η απαίτησή της.

Παράλληλα μου δόθηκε η διαβεβαίωση ότι σκοπός της "Ολυμπιακής Αεροπορίας" δεν είναι να επισπεύσει αναγκαστική εκτέλεση, όσο διαρκεί το έργο του Επιτρόπου, ούτε πολύ περισσότερο να παρεμβάλει προσκόμματα στον ενεργούμενο έλεγχο, ή στη λειτουργία της Τράπεζας. Αντίθετα η Διοίκηση της Ο.Α. επιθυμεί και τον Επίτροπο να συνδράμει στο έργο του και στην εύρυθμη λειτουργία της Τράπεζας να συμβάλει.

Κατόπιν αυτού είναι φανερό ότι δεν έχει πλέον νόημα η αντιδικία μεταξύ Τρά-

πεζας Κρήτης και "Ολυμπιακής Αεροπορίας" και συνεπώς η ανακοπή και η αίτηση αναστολής που ασκήθηκαν, δεν πρόκειται να δικαστούν μετά της ως άνω διαβεβαίωσης του κ. Ακριβάκη. Εξάλλου τα χτεσινά και σημερινά δημοσιεύματα ότι η νόμιμη ενέργεια της Ο.Α. προς διασφάλιση της απαιτήσεώς της, είχε σκοπό τη διακοπή του ελεγκτικού έργου του Επιτρόπου, αποτελούν απαράδεκτες κρίσεις που στερούνται οποιασδήποτε βασιμότητας».

Στην τελευταία παράγραφο ήταν το «ζουμί» για τον Γ. Σταμούλη και τον πελάτη του...

Αναζητήσαμε τον κ. Γ. Καμάρα, μας επιβεβαίωσε το γνήσιο του, συνταχθέντος από Σταμούλη, κειμένου και μας έκανε την ακόλουθη δήλωση:

«Σχετικά με την επίθεση που εξαπολύθηκε εναντίον μου και η οποία υποθέτω ότι εξυπηρετεί στόχους άλλους απ' αυτούς που προβάλλονται, παρατηρώ τα εξής:

1. Τον Μάρτιο του 1989 είχε δημιουργηθεί θόρυβος από δημοσιεύματα του Τύπου σχετικά με τις δικαστικές ενέργειες του κ. Ακριβάκη κατά της Τράπεζας Κρήτης. Αμεινόμενη η Τράπεζα Κρήτης άσκησε το πρωί της 20ης Μαρτίου 1989 τα νόμιμα ένδικα μέσα κατά της διαταγής πληρωμής που είχε ζητήσει και λάβει η ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ. Τα ένδικα μέσα στόχευσαν στην ακύρωση της διαταγής πληρωμής και κατ' επέκταση, των προσημειώσεων που είχαν εγγραφεί βάσει αυτής στα ακίνητα της Τράπεζας Κρήτης. Με την αφορμή αυτή με επισκέφθηκαν το απόγευμα στις 20.03.89 οι κ. Σταμούλης και Ακριβάκης. Κατά τη συζήτηση αναγνώρισα ότι τα σχετικά δικόγραφα περιείχαν οξείες εκφράσεις τις οποίες εγώ, ως μη δικηγόρος ίσως να μη χρησιμοποιούσα. Ανέλαβα όμως την ευθύνη των γραφέντων. Σε σχετική κρούση των επισκεπτών μου δεν αρνήθηκα να δηλώσω, ότι δεν διέκρινα από τη θέση μου, προθέσεις του κ. Ακριβάκη να καταστρέψει την Τράπεζα και δέχθηκα να συντάξει ο κ. Σταμούλης σχετική δήλωση, την οποία αφού ενέκρινα, θα έδινα στη δημοσιότητα το ίδιο βράδυ, υπό την προϋπόθεση ότι και ο υπουργός Εθνικής Οικονομίας θα δήλωνε ταυτόχρονα, ότι η Τράπεζα Κρήτης δεν θα «κλείσει», όπως του πρότεινε ο κ. Ακριβάκης, ο οποίος προβληματιζόταν μόνο με το πως θα έφερνε από την Κω τον κ. Ρουμελιώτη.

2. Όταν το ίδιο βράδυ μου έδωσαν το σχέδιο της δήλωσης, διαπίστωσα με έκπληξη ότι περιείχετο παράγραφος σύμφωνα με την οποία δεχόμουν να μην εκδικασθούν τα ένδικα μέσα της Τράπεζας Κρήτης, πράγμα που αρνήθηκα. Ίσως κάτι τέτοιο να ελάφρυνε τη θέση του κ. Ακριβάκη απέναντι στον ανακριτή κ. Κρούσταλλάκη, αλλά μου ήταν αδιανόητο να συμπεράνω σ' αυτό, πολύ δε περισσότερο σε μια ενέργειά μου που στρεφόταν ευθέως κατά των συμφερόντων της Τράπεζας Κρήτης».

Τον λόγο έχει τώρα ο κ. **Κρούσταλλάκης**.

Το «Καλεντάρι»

– Γιατί, δεν πήγατε την πρώτη φορά στην Αμερική να εξετάσετε τον Κοσκωτά.

– «Ήξερα...».

– Γιατί, εσύ που έχεις μάθει σαν πρόεδρος του Πειθαρχικού όπως λες, να τηρείς τις ισορροπίες...

– «Άσε με Λιάνα, μου επιτρέπεις να σου απαντήσω;».

– Γιατί δεν πήγατε την πρώτη φορά στην Αμερική;

– «Ήξερα, ότι ο Κοσκωτάς δεν θα εξεταστεί, δε θέλει. Και προβοκάρισα ανθες, είναι πρώτη φορά που το λέω, προβοκάρισα τους δικηγόρους του. Είχα μια επαφή με τον Μπουρντί, είχαμε πάρει και ορισμένους άλλους και ήξερα, ο Λίμπμαν τι είναι. Είναι στο Λόμπυ των Εβραίων, ήξερα ότι είναι ο NUMBER ONE ίσως, ή TWO ή THREE των δικηγόρων και λειτούργησα ως δικηγόρος Λιάνα μου. Και προβοκάρισα τον Λυκουρέζο...».

– Και ήρθε η επιστολή εννοείς;

– «Ήρθε ο Λυκουρέζος να μου κάνει την πλάκα του».

– Ότι «ήρθε η επιστολή, ελάτε;».

– «Αγάπη μου του λέω, ότι θέλεις μαζί σου».

– Αν είχατε πάει την πρώτη φορά εσείς...

– «Δεν θα είχαμε πάει ποτέ, ποτέ».

– Γιατί;

– «Εγώ εισηγήθηκα κάτι».

– Μα δεν θα αποδεικνυόταν, όταν πηγαίνατε εσείς...

– «Μα σου είπα, εισηγήθηκα κάτι...».

– ...ότι εσείς ήσασταν από πάνω;

– «Μα είπα, εισηγήθηκα κάτι. Είχαμε πει να πάμε τη Δευτέρα στη Βοστώνη, και την Τετάρτη να τον έχουμε. Εγώ προσωπικά, γιατί μου ζήτησε το TIME, τη γνώμη μου και έγραψε το TIME (και είχα δημοσιεύσει την επιστολή που τους έδωσα) αλλά δεν την δημοσίευσε το TIME. Απλώς είπε ότι ο κ. Παγορόπουλος, είπε κάτι. Ήξερα, ότι, είχε μιλήσει στο TIME. Επέμενα να πάμε τη Δευτέρα εκεί. Όταν θα είχε δημοσιευθεί και δε θα μπορούσε ο Κοσκωτάς να μας πει, ότι δε θα έρθει. Λυπάμαι, διότι η Επιτροπή αποφάσισε ανάποδα!».

– Δεν μπορούσες να κάνεις την Επιτροπή να αποφασίσει να πάτε;

– «Όχι. Κάνεις ένα λάθος. Δεν είμαι παντοδύναμος. Στο μεν κόμμα μου σαν πρόεδρος Πειθαρχικού, είμαι παντοδύναμος».

– Στην Επιτροπή δεν είσαι...

– «Στην Επιτροπή κάνεις με συντρόφους και με άλλους».¹¹

11. Κατ' εμέ ωμή ομολογία συναλλαγής περί το πόρισμα.

12. Δεν φταίει λοιπόν ο Παγορόπουλος που δεν έκοψε το κεφάλι του Μένιου κι άλλων, αλλά οι μη παραπέμψαντες αυτόν.

– Δε θα εκδοθεί ο Κοσκωτάς;

– «Αυτό είναι ένα θέμα που ομολογώ δε θέλω να μπλέξω».

– Θέλεις εσύ να εκδοθεί ο Κοσκωτάς;

– «Εγώ, οπωσδήποτε! Οπωσδήποτε, όπως το θέλει και ο πρόεδρος. Ένα θα σου πω. Το τι μετράει για μένα. Και σου εκφράζω προσωπικά αυτή τη στιγμή, υπεύθυνα την άποψη που έχω: Ο πρόεδρος θέλει σώνει και καλά ο Κοσκωτάς να έρθει εδώ. (Χτυπάει το τραπέζι και ακούγονται ποτήρια). Να έρθει να τα πει ο αλήτης (ξαναχτυπάει). Μου το είπε "Δημήτρη μου, να έρθει ο Κοσκωτάς εδώ"».

– Τη μήνυση την κάνατε στο TIME;

– «Σήμερα μου ζήτησε μέσω της Αγγέλας, κάτι χαρτιά, το Νόμο 1806, την απόφαση που είχε βγει να μεταφραστεί, γιατί ο άνθρωπος ήθελε να τα χρησιμοποιήσει».

– Υπάρχει και κάτι, που έχει κάνει τα πράγματα πειστικά. Συμπίπτουν χρονικά αυτά που λέει ο Ματζουράνης και μπλέκει τον Μένιο, με το Νόμο τον περίφημο «κουτσονόμο» και εκείνη την περίφημη τροπολογία που άφηνε πόρτες...

– «Να σου πω κάτι. Μιλώ προσωπικά σα δικηγόρος σου μιλάω. Με βάση αυτό το νόμο, ότι θέλω κάνω, διαλύω το σύμπαν. Το θέμα είναι ένα. Ερεύνησε, από το Γιάννη το Σταμούλη, που κατέθεσε σήμερα στην Ολυμπιακή, ο οποίος είπε "Ο Στάθης ο Παπαγεωργίου, ο μακαρίτης ο Επίτροπος και ο νυν Επίτροπος, τα πιάσανε". Τα είπε ευθέως, ένορκα στο δικαστήριο. Ένα σου λέω. Σηματοδοτώ το εξής. Ότι μέχρι το Μάη του 1988, η Τράπεζα κάλυπτε την Τράπεζα Κρήτης».

Η σωτηρία του κυρίου μου

– Από κει και μετά όμως...

– «Δεν απαντώ. Ένα απαντώ: Ο Παπανδρέου, δίνει εντολή αρχές Ιουνίου για έλεγχο. Δίνει 17 Ιουνίου για έλεγχο και το ανακοινώνει ο κυβερνητικός εκπρόσωπος. Αρχές Ιουλίου σύμφωνα με κατάθεση Χαλικιά, τον παίρνει ο Αντρέας και Χαλικιάς λέει πάλι "όχι"... Χαλικιά να προχωρήσεις (δίνει μπουνιές με τα χέρια του), επιμένει ο Πρόεδρος».

Από κει και πέρα, ο Ανδρέας είναι άρρωστος. Τώρα ποιοι κάνανε και τι κάνανε δεν ξέρω...».

– Είπες ότι μετά από μερικούς μήνες θα το δούμε!

– «Εγώ είμαι δικαστής, δεν μπορώ να απαντήσω. Εγώ ξέρω κάτι. Παπανδρέου, Κασσιμάτης, Χαλικιάς, Ρουμелиώτης, χαρτιά, επιβεβαιώνουν και τις 3 ημερομηνίες αυτές. Εγώ ξέρω, ότι ο πρόεδρος μου είναι έξω, και το ΠΑΣΟΚ είναι έξω, μου είναι αδιάφορο. (Σημ. έξω σημαίνει Χέρφλιντ). Αν κάποιοι κάνανε κάποιο στραβό, αυτό δεν με πειράζει. Το κόμμα μου, η θρησκεία μου και ο Θεός

μου, είναι το ΠΑΣΟΚ και ο Ανδρέας (χτυπάει τα χέρια του στο τραπέζι). Το κατάλαβες; Αν ο Παγορόπουλος κάποια στιγμή, που διέταξε ο Ανδρέας ανάκριση, ήταν στραβός και ανάποδος, έπρεπε να πεθάνει. Εάν κάποιος είναι στραβός και ανάποδος θα πεθάνει, αλλά το ΠΑΣΟΚ δεν πεθαίνει. Το κατάλαβες, Λιάνα;».

– Στην αρχή της κουβέντας είπες, μια φράση. Ότι ο Ανδρέας έφτασε κάποια στιγμή και σου είπε «δεν καταλαβαίνω».

– «Όχι, "δεν καταλαβαίνω". Ο Ανδρέας δεν είπε ποτέ "δεν καταλαβαίνω τι συμβαίνει". Στενοχωρήθηκε».

– Ναι, με αυτή την έννοια, με την έννοια έστω της στενοχωρίας, «δεν καταλαβαίνω όλη αυτή την κατάσταση».

– «Εκτιμάς έναν άνθρωπο. Σε κάποια στιγμή, αν κάποιοι σου πουν, ότι ο άνθρωπος αυτός είναι στραβός και ανάποδος δε θα στενοχωρεθείς;».

– Βέβαια. Και θα στενοχωρηθώ ακόμη περισσότερο, αν μου το αποδείξουν.

– «Αυτή είναι η έννοια που σου είπα για τον πρόεδρο».

– Ο Μένιος όμως είναι ακάλυπτος από τον πρόεδρο. Τον ρώτησαν 10 φορές οι δημοσιογράφοι αν εξακολουθεί να τον περιβάλλει με την εμπιστοσύνη του και ο άνθρωπος Ανδρέας, έχει συγκρατήσει τον πολιτικό.

– «Είναι λογικό. Μα σου λέω, ότι σε κάποια στιγμή, όχι σα δικαστής, ως άνθρωπος: Ρωτάω τη Λιάνα "Ρε Λιάνα, έχεις το θεό σου;" και μου λέει η Λιάνα, ότι "θ' απαντήσεις σε κάποιες μέρες, γιατί περιμένω κάποια στοιχεία". Εγώ δεν θα προβληματιστώ;».

– Ναι!

– «Σου λέω, ότι θα προβληματιστώ και δε θα μιλήσω».

– Δε θα μιλήσεις, σύμφωνα.

– «Άρα, έχει δίκιο, ο Ανδρέας που δεν μιλάει».

– Το κόμμα όμως;

– «Το κόμμα τι έκανε;».

– Το κόμμα έχει άλλη γραμμή. Εσύ σαν πρόεδρος του Πειθαρχικού τα ξέρεις αυτά. Δεν σχολιάζουν τα δημοσιεύματα, δεν σχολιάζουν τις δηλώσεις του κ. τάδε...

– «Εγώ λειτουργώ με βάση την παραπομπή. Δεν είμαι εισαγγελέας. Παραπέμπουνε κάποιοι. Το κόμμα δεν παρέπεμψε κάποιον. Αν παραπέμψει κάποιον θα τον εξετάσω. Το κατάλαβες;»¹²

«Ο Κορυδαλλός θ' αδειάσει, το ΠΑΣΟΚ θ' αντέξει»

Η συνέντευξη έχει γεμίσει κορώνες. Φθάνει φυσιολογικά στο τέλος, καθώς πλησιάζουν μεσάνυχτα, ο Δημήτρης Παγορόπουλος καπνίζει και πίνει συνεχώς, με φανερά τα σημάδια της κόπωσης, γίνεται emphaticός, καθώς επιμένει να προσπαθεί να πείσει ελαυτόν και εμένα, σε ρυθμό ανακριτικών ερωταπαντήσεων,

πως ο Ανδρέας Παπανδρέου θα παραμείνει «κυρίαρχος του παιχνιδιού» και το '89 όπως το '81 και το '85...

Για να προσθέσει αμέσως πως:

– «Να έχεις υπόψη σου κάτι. Προσωπικά, αν ζήτησα αυτή την παράταση αυτή τη στιγμή (των εργασιών της Εξεταστικής Επιτροπής) τη ζήτησα γιατί συγκινησιακά δεν ήμουν ώριμος για να θγάλω ένα πόρισμα. Όχι για τίποτ' άλλο. Αν μου έλεγε ο πρόεδρος μου να το κάνω, θα το έκανα. Αλλά ο ίδιος ο πρόεδρος, όταν του είπα "πρόεδρε υπάρχει εκείνο, εκείνο, εκείνο" μου λέει: "Δημήτρη έχεις δίκιο". Γιατί ο Αντρέας Παπανδρέου, έχει ένα μειονέκτημα. Σιχαίνεται τους ανθρώπους που χρηματίζονται».¹³

– Αν βγει – που δεν το πιστεύω – πόρισμα πριν από τις εκλογές και αποδειχθεί ότι κάποιοι έχουν χρηματισθεί, ρωτάω, τι θα κάνει ο πρόεδρος του Πειθαρχικού. Η απάντηση είναι δυο λέξεις «θα το κάνω». Και εννοεί ότι είναι διατεθειμένος (χτυπώντας συνέχεια τα χέρια στο γραφείο) να πάρει ως και πεντακόσια κεφάλια. «Γιατί το ΠΑΣΟΚ θ' αντέξει. Γιατί το ΠΑΣΟΚ είναι ιδέα και ο Ανδρέας Παπανδρέου, Ανδρέας Παπανδρέου. Δεν έχουν σημασία οι άνθρωποι κι οι τυχόν προδοτές».

– Γιατί δεν κάνετε συνέδριο, τότε;

– «Επειδή είμαι τόσο απασχολημένος».

– Γιατί από το συνέδριο πάτε στη Συνδιάσκεψη;

– «Α, όχι εδώ θα μου επιτρέψεις να μη συζητήσουμε με την έννοια ότι είμαι πολύ απασχολημένος με τον Κοσκαβά...».

– Ο Κορυδαλλός έχει γεμίσει.

– «Θα αδειάσει...».

– Μακάρι, μπορεί όμως να γεμίσει με άλλους...

– «Όχι. Ο Κορυδαλλός έχει γεμίσει παράνομα. Παράνομα. Στο λέω εγώ, εν ψυχρώ, σαν δικηγόρος».

– Και για το Ματζουράνη;

– «Όχι γι' αυτόν».

– Μιλάς για τους επικεφαλής των ΔΕΚΟ.

– «Και για το Ματζουράνη ακόμη. Μήπως είναι ύποπτος φυγής;»

– Πολλές φορές σε βάζουν μέσα για να είσαι ασφαλής. Τρεις δικαστές «χτυπήθηκαν».

– «Εγώ αρνήθηκα, όπως και ο Άκης προχθές, να με φυλάνε και να έχω δυο τρεις μοτοσυκλέτες που περνάνε, που ράνουν... Αν με φάνε, με φάγανε...».

– Είπες ότι ο πρόεδρος έχει πάντα δίκιο. Αν βρισκόσουν απέναντι στον πρόεδρό σου ως δικαστής;

– «Αυτοκτονώ. Αν με προδώσει ο πρόεδρός μου αυτοκτονώ».

– Και σαν Ζαχαριαδικός και σαν παλιός κομμουνιστής;

– «Είπα αυτοκτονώ».

– Θα καθαρίσουμε Δημήτρη απ' όλη αυτή την ιστορία;

– «Λοιπόν μάγκα, ο Παπανδρέου είναι καθαρός. OVER! Το λέει ο Παγορόπουλος αυτό».

Τελευταία ερώτηση: Θ' αντέξει ο Α. Παπανδρέου, εσύ που τον ξέρεις, ψυχικά, το ενδεχόμενο ένας «κολλητός» του να...

Η ερώτηση έμεινε μετέωρη.

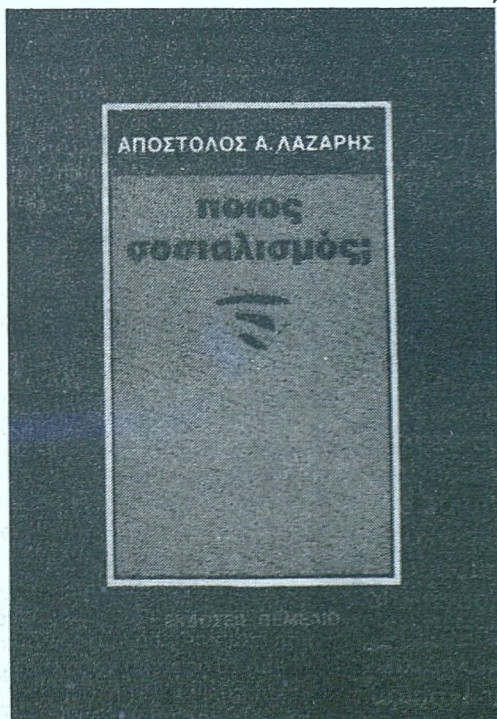
– «Κλείστο το μαγνητόφωνο».

Ότι δεν καταγράφηκε, σφραγίστηκε με μια καληνύχτα... Την επομένη το πρωί, ο κ. Καμάρας πετούσε για την Ελβετία και τη μεθεπομένη της συνέντευξης του Δημήτρη Παγορόπουλου, ο πρόεδρός του, πέρναγε με επιτυχία το τρίτο μετεγχειρητικό, (άνευ Γιακούμη), τσεκ-απ, κατέθετε αίτηση διαζυγίου και διέψευδε τις φήμες για πρόωρες εκλογές.

Λιάνα Κανέλλη

13. Ποιος Α. Παπανδρέου εκ των δύο; Διότι κατά Παγορόπουλο ο Α.Π. του '75 έστειλε στο Πειθαρχικό τον ίδιο με την απλή κατηγορία «συντρόφου» ότι τα «πιάνει» από εργατικές διαφορές. Ο πρωθυπουργός Α.Π. του σήμερα δεν έχει σχέση θεθαίως μ' εκείνον του «σιχασιάρη». Κι αυτό είναι κατά Παγορόπουλο «μειονέκτημα» και ταυτοχρόνως «πρόσδος» του Ανδρέα από τότε ως σήμερα.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΘΕΜΕΛΙΟ • ΣΟΛΩΝΟΣ 84 • ΤΗΛ. 36.08.180
Μόλις κυκλοφόρησαν

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΘΕΜΕΛΙΟ - ΛΕΣΧΗ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ - ΣΟΛΩΝΟΣ 84, Τηλ. 36.08.180

Πρό ήμερών, είχα δόση ραντεβού με μίαν ιδιοκτήτρια μπουτίκ των Πατρών γιά νά μιλήσομαι μέ τήν ησυχία μας διά τās πιθανάς μελλοντικές πολιτικές εξελίξεις. Έξεντύθημεν, έπειδή είχε ζέστη διά νά ηπάρχη άνεσις κατά τήν σιγήτησιν κέ νά μήν έσθανόμεθα τόν κάφσονα. Ή πρώτη έργασία πού κάναμε άμφοτέροι, έγώ μέ έσόβρακον κέ άφτή μέ σχεδόν άδαμιέαν περιβολέιν ήτο νά έπιθεορήσομαι σχολαστικός τό δομάτιον, μήπως ύπάρχουν πουθενά μικρόφωνα κέ φωτογραφική έγκαταστάσεις. Άφτό μās έφαγε πολλήν χρόνον. Έπί δύο ώρας ψάχναμε ματέως κέ εξέτάσαμε πāsαν ύποπτον γόνιαν, μέχρις ότου έπέρασεν τό δώρον.

Τότε άρχισαμε νά ένδυόμεθα, διότη ή ιδιοκτήτρια ήτο έγγαμος μέ πεδί κέ ήτο άδήνατον νά μείνη περισσότερον.

Ή πλούσια κατάκοιτος θεία Μου τής Πλάκας πού είναι άπόγονος του οίκου τής Καπαδοκίας πού μετέφεραν τά χαλιά τής Καβάλας, μου διηγήθη προχθές πού πήγα νά ένδιαφερθώ γιά τήν ήγεία της, μίαν άγνωστον ίστορίαν του Χότζα.

Μίαν φοράν κέ έναν κερόν, ό γυιός του Χότζα, πήγεν περιχαρής κέ άνήγκειλεν εις τόν πατέρα του.

— Σεβαστέ πατέρα, έχω νά Σου άναγκέιλο μίαν έφχάριστον είδησιν. Μαζί μέ διαφόρους άξιολόγους φίλους μου, άνοιξαμε μπακάλικον του όποιου έγώ θά έχω τήν διέφθυνσιν.

— Συγχαρητήρια πεδί μου, είπεν ό Χότζας, πού πάντοτε ήτο ύπέρ τής ιδιωτικής προτοβουλίας. Πότε έχης έγκαινεία;

— Είς τās 18 Ίουνίου, πατέρα. Άλλά θά ήθελα νά έλθεις πρό των έγκενίων νά Μου δώσης μερικές συμβουλές έμπορικης φήσεως. Τό κατάστημα είναι μικρόν, άλλά έλπίζομεν συντόμως νά γίνη πολυκατάστημα. Έξαρτάται από τόν τζίρον κέ τήν προοπτικήν των έγκαινίων. Άναλόγως τά ψάρια πού θά πιάσομαι, κέ τό τηγάνη πού θά τά τηγανίσωμαι.

— Στάσου πεδί μου, είπεν ό Χότζας, νά καταλάβω. Ίχθυοπολείον άνοίγεις ή μπακάλικον;

— Μπακάλικον.

— Έ, τί δουλειά έχουν τά ψάρια εις μίαν άφστηρως μπακαλικήν έπιχήρησιν.

— Τρόπος του λέγειν, πατέρα, μέ συγχωρής. Λοιπόν θά έλθης;

— Θά έλθω, μείνε ήσυχος, καί θά κάνω τό κατά δήναμιν, είπεν ό Χότζας. Μόνο νά μου πής πώς λέγεται τό κατάστημα γιά νά τό έβρω έφκολα.

— Τό όνομάσαμε πατέρα ΠΑΝΤΟΠΟΛΕΙΟΝ τής Άριστερās κέ τής Προόδου.

Καί άκριβώς από κάτω έντός παρενθέσεως βάλαμε τόν τίτλον (ΠΡΩΗΝ ΕΠΑΝΑΣΤΑΤΙΚΟΝ), γιά νά έρχονται οί πελάται άφόβως.

— Πού άκριβώς έβρίσκεται άφτό τό προσδεφτικόν Ίδρημα;

— Είναι στό μέσον άκριβώς δύο συνοικιών. Οί γείτονες τής μίας συνοικίας (άνω Σιδηρούπολις) πού πίπτει εις τό άριστερό μας χέρι όπος άνεβένομεν, είναι μικρομεσαίοι, βολεμένοι πού λατρέβουν τόν Δήμαρχόν των πού λέγεται Σιδερένιος. Οί κάτοικοι τής άλλης συνοικίας, κάπως καλυτέρας είσοδηματικής καταστάσεως, κατοικούν εις τό δεξιόν μέρος, πού λέγεται Ψηλούπολις έκ του ίδρητου τής πόλεως Ψηλού.

Άφου έδοσεν ό γυιός άφτές τίς πληροφορίες στόν Χότζα ό όποιος τίς σημείωσε εις τό πακέτο των τσιγάρων του, πατέρας κέ γιός έχόρισαν.

Δύο μέρες μετά, ό Χότζας κατηυθύνθη εις τό έπαναστατικόν Παντοπολίον. Έθάβασε τήν καλιγραφικήν έπιγραφήν, περιηγάσθη τās βιτρίνας κέ τέλος εισήλθε εις τό κατάστημα. Κάτωθεν μιάς έπιγραφής πού έλεγεν ΠΙΣΤΩΣΙΣ ΔΕΝ ΔΙΔΕΤΑΙ, είδε σκυμένον τόν γιό του σ' ένα γραφίον πού έκανε διάφορους ύπολογισμούς κέ έμονολόγει. «Έάν δώσω πίστοσιν εις άφτούς τούς πελάτας, μου φεύγουν άφτοί. Έάν στηρίξω τούς άλλους γείτονες, χάνω άφτούς. Έάν πάλι κόψω τελείως τήν πίστωσιν εις όλους κέ δέν στηρίξω κανέναν δεινοπαθούντα, τότε κλεινομεν τελείως τό κατάστημα καί φυτοζωούμαι εις όλην μας τήν ζωήν».

Κάνων άφτούς τούς μπακάλικους λογαριασμούς, ό γιός άντελήφθη τόν πατέρα του πού είχαν εισέλθη άθορήβως κέ έσηκόθη μέ μεγάλον σεβασμόν δίδων εις άφτόν κάθισμα διά νά καθίξη.

— Κάθισε πατέρα. Χέρομαι πολή πού ήλθες διά νά μέ βοηθήσης εις έν πολήπλοκον πρόβλημα πού μέ ταλανίζει. Τό Παντοπολίον μου έβρίσκεται εις άδιέξοδον. Δέν ξέβρω τί φτέει κέ είμε εις προσορινήν σύγχισιν.

— Πεδί μου, είπεν ό Χότζας καθήμενος άναπαφτικά, άκουσα εισερχόμενος όλον σου τόν άγονιόδη μονόλογον κέ νομίζο ότι πτέει ή έπιγραφή ΠΙΣΤΩΣΙΣ ΔΕΝ ΔΙΔΕΤΑΙ. Έάν πράγματι έπιθυμής άφξηςιν έργασιών, άφέρεσε άφτήν τήν έπιγραφήν πού ίσος σου διώξη κόσμον κέ βάλε μίαν άλλην πού νά λέγη ΠΙΣΤΩΣΙΣ ΥΠΟ ΟΡΟΥΣ.

— Πατέρα, κηριολεκτικός μέ σώζης. Άπορώ πώς δέν τό είχα καταλάβη τόσον κερόν. Άφτό είναι ή λύσις. Όχι άπεριό-

ριστος πίστοσις χωρίς όρους κέ έγγυήσεις. Όχι νά στηρίξομεν τούς μικρομεσαίους διά νά σταθούν εις τά πόδια των κέ άβριον νά μās βάλουν εις τήν γονίαν.

— Είδες λοιπόν γιέ μου πόσον χριάζεται ή σοφία των γερόντων;

— Ναί, πατέρα. Κέ από άφτήν τήν στιγμήν ή έκτίμησίς μου πρός έσέ, άφξήθη εις άφάνταστον σημείον.

— Χέρο πού σέ έβοήθησα πεδί μου, είπεν ό Χότζας. Κέ τώρα τίς πηγένω νά μή σέ άπασχολώ από τήν έργασία σου. Άβριον θά ξαναπεράσω.

Μόλις έφηνεν ό σοφός πατέρας του, ό γιός άρχισεν νά κάνη νέους λογαριασμούς.

— Άπό σήμερα, οί όροι του προσδεφτικού παντοπολίου, έχουν ως έξης: Πίστοσιν θά λαμβάνουν μόνον όσοι είναι έντιμοι. Μικρομεσέος διά τόν όποιον θά ύπάρχουν ύπόνοιαι ότι δέν είναι έντιμος, δέν θά τόν στηρίξει τό κατάστημα. Άλλά πώς θά ξεχωρίζω τόν έντιμον από τόν μή φερέγγυον; Άφτό δέν μου τό είπεν ό πατέρας μου. Όλοι θά μου λέγουν ότι είναι έντιμοι. Καί τότε πώς νά τούς άρνηθώ; Μέ άφτήν τήν τακτικήν θά δημιουργήσω δυσαρρεσκείας. Άν πάλι ξανοιχτώ πολύ εις πιστώσεις καί στηρίξω όλην τήν συνοικίαν, στηρίξω μέν την συνοικίαν διά νά όρθοποδήση, άλλά διαλύομαι έγώ. Ή έπιγραφή ΠΙΣΤΩΣΙΣ ΔΕΝ ΔΙΔΕΤΕ είχεν μίαν άσάφειαν, άλλά κέ ή νεωτέρα ΠΙΣΤΩΣΙΣ ΥΠΟ ΟΡΟΥΣ πάλιν δέν λύει τό πρόβλημα. Άς περιμένω καλύτερα τόν πατέρα

ΟΜΩΣ ΑΛΗΘΙΝΑ

Μου πού είνε σοφός καί δίδη πάντα ἀπλᾶς λύσεις.

Τήν ἐπάβριον ἡμέραν συμφόνος πρός τήν ὑπόσχεσιν πού ἔδωσε στόν γιό του, πέρασεν ὁ Χότζας νά τόν ἐπισκεφθῇ. Εἶδε τόν γιό του πολλή στενοχωρημένον.

— Τί συμβένει πάλι;

— "Αχ, πατέρα, μετά τήν ἀναχώρησίν σου, μπερδέφτηκα ἀκόμη περισσότερο. Ἦλθεν ἐπὶ πλέον κι ἕνας ἐκπρόσωπος τῶν μικρομεσέων κέ μοῦ εἶπεν ὅτι δέν ἔχω ἄλλην ἐπιλογήν, παρά νά στηρίξω ἀφτούς. Τοῦ ἀπήντησα ὅτι δέν θά μοῦ ὑποδείξει ἀφτός τί δέον νά κάνω.

— Πολύ καλά τοῦ εἶπες. Κουμάντο στό δικό σου μαγαζί θά κάνη;

— "Ελα, ντέ. Ἀλλά πατέρα, ἐάν δόσω πίστοισιν μέ ὄρους κέ μόνον ἀποκλειστικά εἰς τούς ἐντίμους, τότε περιορίζω τήν κήκλον ἐργασιῶν. Οἱ ἐντίμοι εἰς ὅλας τὰς συνοικίας, κατά κανόνα εἶνε ὀλίγοι. Ἄσε πού δέν ἔχω ἐμπιστοσύνην κέ εἰς τόν Δήμαρχον τῶν μικρομεσαίων.

— Κέ διατί δέν λές ἕνα ὀριστικόν κέ κοφτόν ΟΧΙ ΣΤΟΝ ΣΙΔΗΡΕΝΙΟ, νά διέφκολυνθῇ;

— "Α, ἀφτό πατέρα, δέν μπορῶ νά τό πῶ. Θά δυσαρεστήσω τήν συνοικίαν πού τόν ἐκτιμᾷ.

— Ἐσού, τόν ἐκτιμᾷς;

— "Οχι, δι' ἐμέ εἶνε ὑποπτον πρόσωπον. Μ' ἔχει ρίξη πολλές φορές. Τόν στηρίζω κέ μετά μέ περιφρονεῖ.

— "Ε, τότε πάρε ἀπόφασιν κέ πές ΟΧΙ. Τρεῖς λέξεις εἶνε ὅλες κι ὅλες.

— Ἀφτό ἀφήνω νά ἐνοηθῇ, ἀλλά μέ πολλήλοκον φρασεολογίαν.

— Μά, ἔτσι, προκαλεῖς σύγχισιν βρέ πεδί μου, κέ τούς σίγουρους πελάτες σου ἀπογοητέβης κέ τούς θέλοντας νά εἰσέλθουν εἰς τό ριζοσπαστικόν κέ ἀριστερόν σου παντοπολεῖον θά διώχνης. Θά βγάλης κέ κακήν φήμην ἐξ αἰτίας τῆς παραπλανητικῆς ἐπιγραφῆς. Θά διαδόσουν ὅλοι ὅτι κατά βάθος εἶσε στυγνός ἐπιχειρηματίας κέ καιροσκοπός κέ θά σέ ἀποφέβγουν. Ἐπιτρέπεται ἐξ ἐνός προσόπου νά ἀροστένης; Αἱ συνοικίαι πρέπει νά σέ ἀπασχολοῦν, ὄχι τὰ πρόσοπα.

— "Αχ, σεβαστέ πατέρα, δέν ξέβρω εἰλικρινός τί νά κάνω κέ τὰ ἐγκένεια πλησιάζουν.

— Μήν πανικοβάλεσαι. Ἀφοῦ ἀρνεῖσαι νά βοηθήσης τήν συνοικίαν τῶν πασχόντων μικρομεσέων, κάνε ἀνοιγμα κέ ἔλα εἰς ἐπαφήν μέ τούς ἐντίμους τῆς ἄλλης συνοικίας.

— Μά, ἀφτοί ἰσχυρίζονται ὅτι δέν θέλουν βοήθειαν. Εἶνε ἀφτοδῆναμοι εἰς τροφάς.

— Κακά εἶνε τὰ ψέματα. "Ολοι αἱ συνοι-

κίαι ἔχουν ἀνάγκην βοηθίας, ἀλλά τό παίζουσι «ὑπερήφανοι».

— "Οχι, ἀφτό ἀποκλείεται πατέρα, διότι δεσμέβομε ἐπὶ πλέον κέ ἀπό τόν τίτλον τῆς ἐπιχειρήσεως... Ξέρεις τί ἀσχημα μοῦ ἔχουν φερθῇ εἰς τό παρελθόν κέ τί ὑπέφερα ἀπό ἀφτούς πρό πεντηκονταετίας;

— Πεδί μου, κύταξε τό μέλον τῆς ἐπιχειρήσεώς σου κέ μήν εἶσαι μακροπροθέσμως μνησικάκος. Λάκτισε τό παρελθόν, κύτα μπροστά κέ ἀδιαφόρησε διά τὰς ἐπιγραφάς. "Ολοι σήμερον διεθνῶς κάνουν ἀνορθόδοξους συναλαγάς. Μήν εἶσε δούλος τοῦ παρελθόντος κέ δέσμιος προκαταλήψεων. Τί σοῖ Ἐπαναστατικόν κατάστημα εἶσαι, ἀφοῦ δέν τολμᾷς. Ὁ τολμῶν προσδέβει. Ἐτσι, μόνον θά ἔχεις ἐβόδοσιν ἐργασιῶν. Ἐάν συντόμως δέν κάνης μίαν ἐπαναστατικὴν πράξιν σέ βλέπο μελοντικός ἕναν μονίμως φθίνοντα καί μίζερων συνοικιακόν μικρομπακάλην.

— Πατέρα, μοῦ φένεται ὅτι ὀμιλεῖς ὡς μουσικοσυνθέτης.

— Μήν βιάζεσαι. Οἱ μουσικοσυνθέται εἶναι ἐρασιτέχνη παντοπόλοι, κέ ὀμιλοῦν παρασυρόμενοι ἀπό ἐφηβικούς ἐνθουσιασμούς. Ἐγώ ἕνα σέ συμβουλέβω. Κράτα τό κύρος κέ τήν ἀξιοπρέπειαν τοῦ καταστήματός σου ἀφστηρῶς μέχρι τήν ἡμέραν τῶν ἐγκενίων, χωρίς προκαταβολικά δεσμεύσεις. Γίνε Σφίγγς τῆς μπακαλικῆς. Καί φρόντισε εἰς ἀφτό τό διάστημα νά διαφημίσεις ἀνελλιπῶς τὰ πλεονεκτήματα τοῦ ἰδικοῦ σου καταστήματος ἐναντι τῶν ἄλλων, ὥστε νά σέ θεωροῦν σοβαρό μαγαζί. Καί μόνον ὅταν ἐξακριβώσεις τήν ἡμέραν τῶν ἐγκαίνιων ποῖαν ὑποδοχήν θά σοῦ ἐπιφυλάξουν οἱ γείτονες τῶν συνοικιῶν καί ἰσχυροποιηθῇς εἰς τήν συνείδησιν ὄλων, τότε μέ ψυχρεμίαν ἀνάγκειλε ποῖους θά στηρίξης κέ μέ ποῖους θά συνεργασθῇς. ΟΧΙ ΕΝΩΡΙΤΕΡΟΝ. Ἀφτό θά εἶνε μέγα ἱστορικόν λάθος.

Ἀφτήν τήν ἱστορίαν τοῦ Χότζα μοῦ διηγῆθη ἡ κατάκοιτος πλοῦσια θεία μου κέ κατόπιν ἐσταμάτησεν, διότι πιάστηκε λίγο ἡ ἀναπνοή της. Διά νά τήν διεφκολύω, τῆς ἀνήγγειλα ὅτι δύο ὁμαξοστοιχίαι συγκρούστηκαν εἰς τὰ Οὐράλια μέ 650 νεκρούς κέ ὅτι 3.000 φοιτητέ Κινέζοι ἐδολοφονήθησαν εἰς τήν πλατείαν τῆς Οὐράνιας Γαλήνης. Κι ὅταν βεβεόθηκα ὅτι ἄκουσε ἀφτάς τὰς εἰδήσεις μέ οὐράνιον γαλήνην κέ χωρίς καμίαν σύσπασιν τοῦ προσόπου της, τήν καληνύχτησα κέ ἀνεχώρησα ἀπρακτός.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΡΙΤΙΚΗ

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

Ἰταλο Καλβίνο

Ἡ ΜΕΡΑ ΕΝΟΣ
ΕΚΛΟΓΙΚΟῦ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΥ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΡΙΤΙΚΗ

Ἰταλο Καλβίνο

Ἡ μέρα ἐνός ἐκλογικοῦ ἀντιπροσώπου

Εκλογές στη γειτονική Ιταλία και το πολιτικό μάρκετινγκ, η άγρια ψήφων με κάθε μέσο βρίσκονται στο αποκορύφωμά τους.

Μέχρι και την τελευταία στιγμή της ψηφοφορίας επιστρατεύεται κάθε τρόπος επηρεασμού των «κυρίαρχων πολιτών» οι αδυναμίες, η εξάρτησή τους, το θρησκευτικό του αίσθημα, η φιλανθρωπία, ο ανθρώπινος πόνος.

Με χιούμορ, γνώση και διορατικότητα ο Ἰταλο Καλβίνο παρουσιάζει σε μια «στην ουσία αληθινή ιστορία με φανταστικά πρόσωπα» αυτή την αθέατη πλευρά της «λαϊκής κυριαρχίας».

Στην ίδια σειρά κυκλοφοροῦν

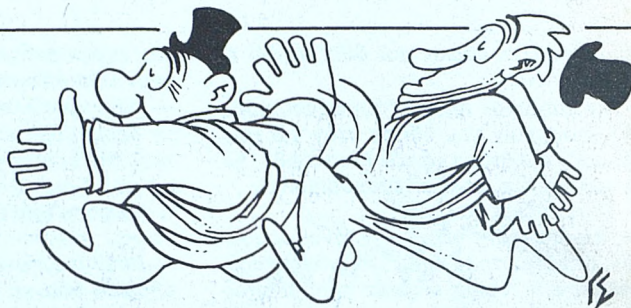
Τόμας Μαν
Τρεῖς νουβέλες

Μπέρτολτ Μπρεχτ
Οι δουλειές του κ. Ιουλίου Καίσαρος

Γιάκομπ Βάσερμαν
Το χρυσάφι της Καχαμάκα

Εκδόσεις Κριτική, Πατούσα 3, Αθήνα,
τηλ. 3639434

ΣΤΗΝ ΑΘΗΝΑ ΣΦΑΖΟΝΤΑΙ «ΠΑΛΙΚΑ

Στις εκλογικές περιφέρειες της Α' και Β' Αθηνών όπως και της Α' και Β' Πειραιά γίνονται οι μεγαλύτερες μάχες μεταξύ των υποψηφίων του ΠΑΣΟΚ και της ΝΔ για την κατάκτηση μιας θέσης για τις εκλογίμες έδρες. Η αντιπαράθεση μεταξύ των υποψηφίων για την κατάκτηση του σταυρού είναι οξύτατη.

Στο ΠΑΣΟΚ δοκιμάζονται π.χ. για πρώτη φορά στελέχη με ηγετικές φιλοδοξίες όπως οι Γ. Γεννηματάς (Α' Αθήνας) και Κ. Σημίτης (Α' Πειραιά). Συγκρούονται «επιφανή» ονόματα που έχουν την δεδηλωμένη υποστήριξη της «Αυριανής» όπως ο Μ. Κουρής και ο Δ. Τσοβόλας με παραδοσιακούς εκφραστές των ψηφοφόρων του ΠΑΣΟΚ. Χτυπιούνται πρώην βουλευτές με πρώην υπουργούς. Θα «φαγωθούν» βουλευτές της λίστας με νέα «αστέρια», «κομματικοί» με «παλαιοκομματικούς». Υπουργοί κινδυνεύουν να «πατώσουν» και βουλευτές θα ψάχνονται για σταυρούς. Οι εκλογίμες θέσεις, με δεδομένο ότι το '89 δεν είναι '85 και πολύ περισσότερο '81, είναι λίγες και οι μνηστήρες πολλοί.

Το ίδιο ισχύει και για τη ΝΔ με μόνη διαφορά ότι η πτώση του ΠΑΣΟΚ δίνει μεγαλύτερες ελπίδες σε περισσότερους. Αλλά αυτό «φουντώνει» τον ανταγωνισμό και την αντιπαράθεση. Και εδώ δοκιμάζονται «δελφίνοι». Ο Μ. Έμπερτ στην Α' Αθήνας και ο Α. Ανδριανόπουλος στον Πειραιά. Και εδώ πρώην υπουργοί και βουλευτές νιώθουν την ανάσα των καινούριων «κομματικών» ή νέων «αστέρων» στην πλάτη τους. Και εδώ όπως και στο ΠΑΣΟΚ «κληρονόμοι» διεκδικούν εκλογική πελατεία. Γ. Κατσιφάρας «αγωνίζεται» στο ΠΑΣΟΚ. Ζάχος Χατζηφωτίου «παλεύει» στη ΝΔ.

Η τρισταυρία δίνει ελπίδες αλλά η «σφαγή» είναι αναπόφευκτη. Κάποιοι πρώην υπουργοί και πρώην βουλευτές θα μείνουν με το όνειρο της βουλευτικής έδρας.

Δυο στοιχεία θα πρέπει να σημειώσουμε για τη «σφαγή» στις τέσσερις περιφέρειες. Πρώτον τη συγκρότηση των ψηφοδελτίων μετά τις μετακινήσεις που έγιναν. Και δεύτερον τη σημασία που έχουν για την κατανομή των εδρών αφού συνολικά οι έδρες που «δίνουν» αποτελούν πάνω από το 1/5 της Βουλής.

Ακόμη είναι περιφέρειες με «κεντρικές» αντιπαραθέσεις τόσο μεταξύ των κομμάτων, όσο και στο εσωτερικό τους. Παράλληλα, εξαιτίας της κοινωνικής τους σύνθεσης και των πληθυσμιακών μεταβολών τα αποτελέσματα αυτών των συγκρούσεων αποτελούν δείκτες για το πώς διαμορφώνονται οι πολιτικές τάσεις και τα ρεύματα και στην υπόλοιπη χώρα.

Ένα «панόραμα» των αντιπαραθέσεων που υπάρχουν μεταξύ των υποψηφίων ακολουθεί. Οι μάχες γίνονται «σώμα με σώμα». Και βγαίνουν «όπλα» πολλά και κυρίως πολυσυλλεκτικά. Ρουσφέτια και «πρόγραμμα». Υποσχέσεις και «θέσεις». «Έργο» και συνθήματα. Λόμπι ενεργοποιούνται, κομματικοί μηχανισμοί «επιλέγουν».

Ιδού μια πρώτη γεύση του «σφαγείου»...

Α' ΑΘΗΝΩΝ

ΠΑΣΟΚ: Επίγονοι και... θυρωροί

Το ΠΑΣΟΚ είχε πάρει 44,44% το 1981 και είχε εκλέξει 12 βουλευτές. Το '85 με 39,76% έβγαλε 9 βουλευτές. Με τα σημερινά δεδομένα και με μια φυσιολογική φθορά, αν κάνουμε την υπόθεση ότι χάνει 1 στους 5 ψηφοφόρους του, έχει «σίγουρους» 6, πιθανά 7 και πολύ δύσκολα εκλέγει 8. Με μια τέτοια πτώση το ΠΑΣΟΚ θα φθάσει περίπου στο 32%. Αφού το εκλογικό μέτρο είναι 4,55, αν ξεπεράσει το 31,8% εξασφαλίζει τις 7 έδρες. Για να εκλέξει 8 χρειάζεται να ξεπεράσει τα 36,4% πράγμα που θεωρείται δύσκολο αφού το '85 πήρε 39,8%.

Θα πρέπει να σημειωθεί ότι στις δημοτικές εκλογές το 1986 ο Δ. Μπέης υποψήφιος του ΠΑΣΟΚ συγκέντρωσε 29,2% που από ορισμένους θεωρείται το «οριακό» σημείο πτώσης του ΠΑΣΟΚ.

Με αυτά τα δεδομένα οι υποψήφιοι στην Α' Αθήνας του ΠΑΣΟΚ για να αντικρύσουν τη Βουλή θα πρέπει να πλασαρισθούν στην «επτάδα».

Η λίστα του ΠΑΣΟΚ έχει τώρα διαφορετική σύνθεση από ό,τι στις προηγούμενες αναμετρήσεις.

Επικεφαλής παραμένει ο πρωθυπουργός Α. Παπανδρέου που εκλέγεται βέβαια χωρίς σταυρό. Υπάρχει και το ενδεχόμενο να προτιμήσει τη Β' Πειραιά για να «ελευθερωθεί» μια έδρα στην Α' Αθήνας.

Το νέο στοιχείο είναι η «εισβολή» του Γ. Γεννηματά από τη Μεσσηνία, ο οποίος θεωρείται και ένας εκ των διαδόχων.

Από τους βουλευτές που είχε εκλέξει το ΠΑΣΟΚ το '81 οι 4 πρώτοι μετά τον Α. Παπανδρέου δεν είναι τώρα υποψήφιοι. Ο Μ. Γλέζος (53.165 σταυροί) αποχώρησε (επικεφαλής της «Άμεσης Δημοκρατίας» στη Β' Αθήνας), ο Γ. Αλευράς (46.481) μετακόμισε στο Επικράτειας, η Ρούλα Κακλαμανάκη, τρίτη με 27.140 σταυρούς το '81 προσχώρησε στο Συνασπισμό και η Αμαλία Φλέμινγκ, τέταρτη με 22.098, απεβίωσε.

Ίδια παρατήρηση ισχύει και για το 1985. Οι 4 πρώτοι της λίστας μετά τον Α.

Γιάννης Φλώρος

ΡΙΑ» ΚΑΙ ΣΤΟΝ ΠΕΙΡΑΙΑ ΥΠΟΥΡΓΟΙ...

Παπανδρέου δεν πολιτεύονται στην Α' Αθηνών. Ο Γ. Αλευράς (Επικρατείας), η Αμ. Φλέμινγκ όπως είπαμε απεβίωσε, ο Απ. Λάζαρης απεχώρησε και υποστηρίζει το Συνασπισμό όπως και η Ρ. Κακλαμάνη.

Ο Α. Παπανδρέου εκλέγεται χωρίς σταυροδότηση. Ο Γ. Γεννηματάς όμως του οποίου οι αρχηγικές φιλοδοξίες θα κριθούν σε μεγάλο βαθμό με το αν κατορθώσει να πάρει την πρώτη θέση δεν είναι χωρίς αντιπάλους. Κατ' αρχήν για να θεμελιώσει τις φιλοδοξίες του θα πρέπει να κριθεί ως «Αθηνάρχης». Κάτι τέτοιο όμως δεν είναι εύκολο γιατί θα πρέπει να πλησιάσει τους αντίστοιχους σταυρούς του Γ. Αλευρά και του Μ. Γλέζου ιδιαίτερα τώρα που ισχύει η τρισταυρία και οι επιλογές του εκλογικού σώματος διευρύνονται.

Αν θεωρήσουμε ότι ο Γ. Γεννηματάς θα είναι ο πρώτος βουλευτής και θα καταλάβει τη Β' θέση μετά τον Α. Παπανδρέου, μένουν 5 για να συμπληρωθεί η «επτάδα» της Α' Αθήνας.

Με βάση το τεκμήριο σταυροδότησης του '81 εμφανίζονται ως πλέον ισχυροί οι Σ. Πεπονής (18.418 σταυρούς το '81, τρίτος το '77 με 19.767 μετά τον Γ. Αλευρά και τον Γ. Κουτσόχαρα). Ο Γ. Κατσιφάρας (19.045 σταυρούς το '81). Ο Ευαγ. Κουλουμπής (17.565) και ο Τ. Παπαγεωργόπουλος (13.908). Και οι 4 είχαν εκλεγεί το '81, αλλά και το '85 με τη λίστα, πλην του Παπαγεωργόπουλου που πήρε τη θέση της Αμ. Φλέμινγκ.

Στους 4 προστίθενται όμως, για τη μάχη της «πεντάδας» πλέον, η Καλλιόπη Μπουρδάρα (εκλέχθηκε «φυτευτή» με τη λίστα το '85, είχε αποτύχει το '81 στην Α' Πειραιώς) και ο Γ. Παπαντωνίου (πήρε τη θέση του Απ. Λάζαρη και θεωρείται «νέο αίμα», με εκσυγχρονιστικές απόψεις και... αρκετά λεφτά για τον προεκλογικό αγώνα).

Τους 6 πρώην βουλευτές της Α', που έτσι και αλλιώς δεν πρόκειται να εκλεγούν όλοι (οι θέσεις είναι 5) έρχονται να απειλήσουν δυο αστέρες της Τ.Β. ο Στ. Ληναίος και η Ελ. Ανουσάκη, δυο αστέρες του κόμματος ο Θαν. Τσούρας και ο Αντ. Καρράς, ένας αποτυχών υποψήφιος στο Δήμο, αλλά δήμαρχος Αθηναίων επί μια οκταετία ο Δ. Μπέης και δυο αστέρες της λίστας του '85, ο Χρ. Μαρκόπουλος (επικρατείας) νυν βουλευτής και αυτός και η Τιτίνα Πανταζή (ευρωλίστα) ευρωβουλευτής. Σε αυτούς θα πρέπει να προστεθεί και η Μαρία Καρρά (προέρχεται από την ΕΔΑ, αλλά είναι τ. βουλευτής).

Υπάρχουν λοιπόν 14 υποψήφιοι που θα πρέπει, για να καθίσουν σε ένα βουλευτικό έδρανο, να «πλασσαρισθούν» στις 5 πρώτες θέσεις ή στην καλύτερη των περιπτώσεων για το ΠΑΣΟΚ, στις πρώτες 6.

Μάχη λοιπόν με εξαιρετικό ενδιαφέρον για μια θέση όχι πλέον για τη χρυσή δωδεκάδα του '81, αλλά τη σκληρή επτάδα. Κι όλα αυτά σε μια περιφέρεια όπου το ΠΑΣΟΚ παρουσιάζει αισθητά χαμηλότερα ποσοστά από αυτά που συγκέντρωνε στην υπόλοιπη χώρα σε όλες τις προηγούμενες αναμετρήσεις, όπου η ΝΔ έχει σαφή υπεροχή και όπου το ΠΑΣΟΚ έχασε 10 μονάδες μεταξύ βουλευτικών '85 (39,76%) και δημοτικών '86 (29,2%).

ΝΔ: Ο πρώτος και ...ο Ζάχος

Η ΝΔ, που είχε το '81 34,42% (8 έδρες) και 44,05% το '85 (10 έδρες), λογικά με μια μικρή αύξηση (45,5%) αναμένεται να κερδίσει από την Α' κατανομή 10 βουλευτές και διεκδικεί πολύ δύσκολα 11ο από την Β' κατανομή. Για να πάρει 11 από την Α' κατανομή χρειάζεται ποσοστό πάνω από 50% πράγμα μάλλον δύσκολο.

Από τους τωρινούς υποψήφιους υπάρχει μια βασική πεντάδα που εκλέχθηκε και το '81 και το '85. Είναι ο Μ. Έμπερτ (πρώτος σε σταυρούς '77 και '81, εκλέγεται από το '74. Πήρε 23.314 σταυρούς το '74, 40.175 το '77 (έκανε ρεκόρ) και 30.003 το '81). Αν ο Γεννηματάς θεωρείται ότι θα διεκδικήσει τον τίτλο του «Αθηνάρχη» του ΠΑΣΟΚ, αυτό για τον Μ. Έμπερτ είναι βέβαιο. Συνεπώς και οι ψήφοι του «Αθηνάρχη» της ΝΔ θα αποτελέσουν πρόκριμα για τη διαδοχή στη ΝΔ, μιας και η θητεία του κ. Έμπερτ στο δήμο Αθηναίων έχει καταγραφεί ήδη και τώρα μένει να επιβεβαιωθεί η υπεροχή. Μόνο, που λόγω της τρισταυρίας, και αυτός θα πρέπει να ανεβάσει αρκετά τους ψήφους του (μεταξύ 46-50.000) για να θεωρηθεί επιτυχία.

Ο Τζ. Τζαννετάκης, πρωτοεξελέγη το '77, 20.355 σταυρούς το '81.

Ο Ν. Αναγνωστόπουλος, εκλέγεται συνεχώς από το '63 —εξαιρεση το '77 όπου αποκλείστηκε από τους συνδυασμούς— 20.140 σταυρούς το '81.

Η Άννα Συνοδινού πρωτοεξελέγη το '74. 17.403 σταυρούς το '81, είχε παραιτηθεί πρόσφατα, διαμαρτυρούμενη για τα σκάνδαλα.

Ο Αλ. Παπαδόγγονας, πρωτοεξελέγη το '74, 16.306 σταυρούς το '81.

Οι 5 αυτοί αποτελούν το σταθερό πυ-

ρήνα της ΝΔ στην Α' Αθηνών και έχουν εκλεγεί και το '81 και το '85, όπως είπαμε. Ο Γ. Ράλλης που ήταν επίσης στο σταθερό πυρήνα έχει αποχωρήσει.

Σε αυτούς θα πρέπει να προστεθούν με βάση το κριτήριο σταυροδότησης του '81 και του '77 οι παρακάτω βουλευτές που δεν εκλέχθηκαν το '81 και το '85.

Κ. Σαψάλης. Ήταν 5ος το '81 με 17.653 σταυρούς και εκλέχθηκε. Το '85 πήγε στην Ευρυτανία (μονοεδρική) και έχασε. Στη συνέχεια επέστρεψε στην Αθήνα (αντιδήμαρχος στο Δήμο).

Στ. Μάνος. Το '77 εκλέχθηκε (17.748 σταυρούς). Το '81, 11ος (12.666 σταυρούς) δεν εκλέχθηκε. Βγήκε το '85 (λίστα).

Άννα Ψαρούδα-Μπενάκη. Δεν έχει δοκιμασθεί με σταυροδοσία. Το '81 ήταν Επικρατείας το '85 εκλέχθηκε με τη λίστα.

Δ. Μπουλούκος. Με τη ΝΔ δεν έχει τεκμήριο σταυρού. Είχε εκλεγεί το '81 με το ΠΑΣΟΚ με 12.949 σταυρούς. Το '85 εκλέχθηκε με τη ΝΔ από τη λίστα.

Βιργινία Τσουδερού. Βγήκε με ΕΔΗΚ '74 και '77. Το '81 πάλι με ΕΔΗΚ απέτυχε. Το '85 εκλέχθηκε με τη ΝΔ (Επικρατείας).

Β. Σταθόπουλος. Δεν έχει τεκμήριο σταυρού. Δέκατος και τελευταίος εκλέχθηκε με τη λίστα το '85.

Σπ. Μαρκέτος. Διαδέχθηκε τον Μ. Έμπερτ όταν παραιτήθηκε για το Δήμο Αθηνών.

Ν. Αναστασάκης. Διαδέχθηκε την κ. Άννα Συνοδινού όταν παραιτήθηκε πρόσφατα.

Στους 13 νυν και πρώην βουλευτές της ΝΔ στην Α' Αθηνών θα πρέπει να προστεθούν και καινούριοι με δύναμη.

Κατ' αρχήν ο συνθέτης Στ. Ξαρχάκος με θητεία στο Δήμο. Ο πρόεδρος της ΟΝΝΕΔ Γ. Βουλγαράκης.

3 εκπρόσωποι κλαδικών χώρων. Ο Λ. Ευφραϊμογλου (εμποροβιοτεχνικό επιμελητήριο), ο Ν. Ζαφειρόπουλος (πρώην πρόεδρος του Δικηγορικού Συλλόγου Αθηνών) και ο Ν. Κακλαμάνης (γιατροί).

Ένας, αλλά με «κοσμική» ακτινοβολία και ταυτόχρονα «αστήρ» των σαλονιών ο Ζάχος Χατζηφωτίου.

Αν λοιπόν αφαιρέσουμε το σταθερό πυρήνα των «5» μένουν 14 υποψήφιοι όλοι με δύναμη που διεκδικούν μια από τις υπόλοιπες πέντε θέσεις της δεκάδας που οδηγούν στη Βουλή. Συνεπώς προβλέπεται αν εδώ μάχη σώμα με σώμα ιδιαίτερα αν δούμε ότι ο πλέον παραδοσιακός —από άποψη χρόνων εκλογής βουλευτής της ΝΔ είναι μόνο ένας, ο Ν. Αναγνωστόπουλος.

Α' ΑΘΗΝΩΝ							Α' ΠΕΙΡΑΙΩΣ						
	1985			1981				1985			1981		
	Έγκυρα	%	Έδρες	Έγκυρα	%	Έδρες		Ψήφοι	%	Έδρες	Ψήφοι	%	Έδρες
Άκρα Δεξιά	2.414	0,54	—	9.058	2,12	—	Άκρα Δεξιά	754	0,44	—	1.832	1,15	—
Ν.Δ.	199.054	44,05	10	146.686	34,42	8	ΝΔ	72.288	42,54	4	54.060	34,17	3
ΚΟΔΗΣΟ	—	—	—	8.383	1,96	—	Διάφ. Δεξιοί	—	—	—	—	—	—
Διάφ. Κεντρώοι	777	0,17	—	40,33	0,94	—	ΚΟΔΗΣΟ	—	—	—	1.297	0,81	—
ΠΑΣΟΚ	179.665	39,76	9	188.548	44,44	12	Διάφ. Κεντρ.	320	0,19	—	1.792	1,12	—
ΚΚΕ	48.063	10,64	2	53.839	12,63	2	ΠΑΣΟΚ	74.908	44,08	4	76.200	48,17	4
ΚΚΕ Εσ.	19.748	4,37	—	13.817	3,26	—	ΚΚΕ	16.230	9,55	—	19.347	12,20	1
Άκρα Αριστ.	1.014	0,28	—	1.504	0,34	—	ΚΚΕ Εσ.	4.514	2,66	—	3.048	1,92	—
Διάφοροι	1.148	0,25	—	161	0,03	—	Άκρα Αριστ.	434	0,25	—	529	0,32	—
Σύνολο	451.881	100,0	21	426.145	100,0	22	Διάφοροι	474	0,28	—	—	—	—
							Σύνολο	169.922	100,0	8	158.187	100,0	8

Β' ΑΘΗΝΩΝ

ΠΑΣΟΚ: Όλοι «τρέμουν»... «τα παιδιά» του Κουρή

Το ΠΑΣΟΚ θα πρέπει να ελπίζει στη Β' Αθηνών με δεδομένο πάντα τη φθορά που αναφέραμε και στην Α', σε 12 βουλευτές. Το 1981 με 48,73% είχε 15 και 15 επίσης είχε το '85 με 44,99%. Με το εκλογικό μέτρο που ισχύει 3,03% χρειάζεται 36,4% για να εκλέξει 12 βουλευτές. Για 13 χρειάζεται από την Α' κατανομή 39,4%.

Χαρακτηριστικό και στη Β' Αθηνών για το ΠΑΣΟΚ όπως και στην Α' είναι ορισμένες μετακινήσεις, εξαιτίας των αποχωρήσεων.

Από τους εκλεγέντες το 1985 δεν υπάρχουν τώρα οι Γ. Ζιγδής (κατεβαίνει αυτόνομα με την ΕΔΗΚ) Δ. Παγορόπουλος μετακόμισε στο ψηφοδέλτιο του Ευρωκοινοβουλίου, ο Κ. Μπαντουβάς στο Ηράκλειο, ο Γ.Α. Μαγκάκης απεχώρησε, ενώ ο Στ. Παναγιώλης είχε φύγει από το '81.

Οι βουλευτές δηλαδή που είχαν εκλεγεί το '81 και το '85 στην Β' Αθηνών και ξαναπολιτεύονται πάλι είναι 11 όσες δηλαδή περίπου και οι πιθανές θέσεις εκλογής.

Από αυτούς οι βασική τριπλέτα του ΠΑΣΟΚ στην Β' Αθήνας από το 1977 είναι οι Απ. Κακλαμάνης, Γ. Χαραλάμπους και Ε. Βερυβάκης που μαζί με το Στ. Παναγιώλη είχαν τις 4 πρώτες θέσεις και το '77 και το '81.

Πρώτος και με ρεκόρ σταυρών το '81 ο Απ. Κακλαμάνης (72.532). Ο Γ. Χαραλάμπους είχε 38.254 και ο Ε. Βερυβάκης 34.415.

Η δεύτερη βασική τριπλέτα του ΠΑΣΟΚ το '81 ήταν οι Στ. Τζουμάκας (32.249), Σύλβα Ακριτά (24.320) και Ε. Γιαννόπουλος (23.055). Αυτοί οι 6 είχαν πάρει και τις αντίστοιχες θέσεις στη λίστα του 1985.

Οι υπόλοιποι 4 βουλευτές που πολιτεύονται είναι ο Κ. Κουλούρης για τον οποίο δεν υπάρχει τεκμήριο για τη σταυροσυλλεκτική ικανότητά του. Πρωτοεκλέχθηκε το 1985, 9ος στη λίστα. Ο Μιλτ. Παπαϊωάννου (14ος το '81 12.090 σταυρούς και 10ος στη λίστα του '85). Η Ειρή-

νη Λαμπράκη (8η το '81 με 18.636 σταυρούς και 13η στη λίστα του '85. Ο Ι. Χαραλάμπους (12ος το '81 με 16.059 σταυρούς και 15ος στη λίστα του '85).

Με βάση τα παραπάνω αναμένεται σκληρή μάχη μεταξύ των «4» αλλά και της πρώτης εξάδας, αφού όλους έρχεται και τους απειλεί το δίδυμο Μάκη Κουρή και Δ. Τσοβόλα — ο Φ. Τόμπρας συμπλήρωνε την τριάδα που κυρίως στηρίζει η «Αυριανή». Φιλοδοξία της να περάσει στην πρώτη τριάδα τους δικούς της. Επομένως παίζεται και η «πρωτιά», αλλά και οι «συσχετισμοί» στην πρώτη εξάδα.

Αν όμως με βάση τα δεδομένα των προηγούμενων αναμετρήσεων θεωρηθούν ότι οι 2 «τριπλέτες», «πλασσάρονται» στις εκλόγιμες θέσεις και οι επίσης σίγουροι Μ. Κουρή, Δ. Τσοβόλας (λόγω «Αυριανής») και ο Κ. Κουλούρης που έχει αναπτύξει πολύπλευρες δραστηριότητες για τις υπόλοιπες 3 ή παραπάνω θέσεις, αν οι πλέον «δυνατοί» αποδειχθούν «αδύναμοι», στο συναγωνισμό μπαίνουν μαζί με τους 3 πρώην βουλευτές (Λαμπράκη, Παπαϊωάννου και Χαραλάμπους) με φιλοδοξίες νεοφώτιστοι, γαμπροί, «κομματικοί» και πρώην κυβερνητικά στελέχη.

Ο νεοφώτιστος στον εκλογικό αγώνα Νίκων Αρκουδέας, αλλά παλαιότατος σε άλλους... αστυνομικούς αγώνες για να επιβεβαιωθεί και το σύνθημα ότι ούτε «εκλογές» δεν γίνονται χωρίς τον Αρκουδέα.

Ο Θ. Κατσανέβας, γαμπρός του πρωθυπουργού.

Τρεις πρώην βουλευτές ο Κ. Αλαβάνος, «δεξί χέρι» της Μελίνας στο υπουργείο Πολιτισμού (βουλευτής με την ΕΚΝΔ το '74 και '77). Ο Γ. Ζαφειρόπουλος, πρώην βουλευτής του ΠΑΣΟΚ (1977). Ο Π. Κοντογιώργης πρώην και αυτός το '81 (15ος με 11.577 σταυρούς).

Δυο κυβερνητικά στελέχη. Ο Κ. Γεϊτονας και ο Κ. Παπαπαναγιώτου (το '81 στην Α' Αθηνών ήρθε 19ος με 5.602 σταυρούς). Οι δυο μαζί με τον Κ. Αλαβάνο, αλλά και τους Ν. Αρκουδέα και Θ. Κατσανέβα θεωρούνται το «νέο αίμα» στη Β' Αθηνών που μαζί με τους «παλαιότερους» που θα «αντέξουν» στη μάχη, θα αποτελέσουν το «τείχος» στην επίθεση του Συ-

νασπισμού και της ΝΔ.

Όμως δεν είναι μόνοι τους. Στη μάχη που θα δοθεί για να κερδίσουν την πολύτιμη θέση από τις περιορισμένες πλέον για το ΠΑΣΟΚ, θα αντιμετωπίσουν τον «κομματικό» Γ. Χατζόπουλο, τον πρώην διοικητή Δημόσιου Οργανισμού Τ. Άρμαλο, τη συνδικαλίστρια Ιωάννα Ζερβάκη, τον δήμαρχο Ν. Παπαδίου (10.901 σταυρούς το '81) και τον Αλ. Ζαρκάδα (9.108 σταυρούς) που αποτελούν μόνιμους υποψήφιους στη Β' Αθηνών.

Μάχη ιδιόμορφη και διαφορετική από την Α' Αθηνών. Μπορεί εδώ το ΠΑΣΟΚ να ελπίζει ότι θα επωφεληθεί από τη δυτική ζώνη και τις νοτιοανατολικές περιοχές που αποτέλεσαν και το '81 και το '85 δεξαμενές ψηφοφόρων γι' αυτό.

ΝΔ: Στρώσε το στρώμα σου... για 4

Στις τελευταίες εκλογές η ΝΔ είχε εκλέξει 11 βουλευτές (34,79%). Τώρα ελπίζει να τους αυξήσει σε 12-14. Από την Α' κατανομή για να πάρει 12 χρειάζεται 36,4%, για 13, 39,4% και για 14 πρέπει να φθάσει το 42,4%.

Από τους 11 βουλευτές που είχαν εκλεγεί το '85 στη Β' Αθηνών ο Γ. Πεσματζίδης μετακόμισε επικεφαλής της λίστας για την Ευρωβουλή, ο Αθ. Τσαλδάρης στο Επικρατείας, ο Αρ. Μπουλούκος πήγε στη Μεσσηνία, ο Κ. Λάσκαρης πέθανε και ο Δ. Βρεττάκος εγκατέλειψε τη ΝΔ με την ίδρυση της ΔΗΑΝΑ.

Η βασική πεντάδα των βουλευτών που είχαν εκλεγεί και το '81 και το '85, και πολιτεύονται και τώρα είναι οι:

Γ. Βαρβιτσιώτης. Εκλέγεται συνεχώς από το 1961. Συγκεντρώνει τους περισσότερους σταυρούς προτίμησης μετά τη μεταπολίτευση (στη ΝΔ) αλλά με πτώση (61.797 το '74, 43.615 το '77 και 26.707 το '81).

Κ. Παπαρηγόπουλος. Εκλέγεται συνεχώς μεταδικτατορικά. Εκλέχθηκε επίσης το '63. Το 1981, 15.412 σταυρούς.

Απ. Κράτσας (12.460 σταυρούς το '81) εκλέγεται συνεχώς μετά το '74, όπως και ο Αθ. Κρίκος (14.028 σταυρούς το '81).

Β. Πολυδώρας. Πρωτοεξελέγη το '81 (13.784).

Β' ΑΘΗΝΩΝ						
	1985			1981		
	Έγκυρα	%	Έδρες	Έγκυρα	%	Έδρες
Άκρα Δεξιά	3.289	0,47	—	9.058	2,12	—
Ν.Δ.	243.279	34,79	11	157.940	26,36	8
ΚΟΔΗΣΟ	—	—	—	5.932	0,99	—
Διάφ. Κεντρώοι	1.063	0,15	—	7.113	1,17	—
ΠΑΣΟΚ	314.738	44,99	15	291.951	48,73	15
ΚΚΕ	108.476	15,51	5	108.101	18,04	5
ΚΚΕ Εσ.	24.917	3,56	1	18.509	2,75	—
Άκρα Αριστ.	1.857	0,27	—	1.975	0,32	—
Διάφοροι	1.751	0,24	—	330	0,04	—
Σύνολο	699.350	100,0	32	599.094	100,0	28

Σε αυτούς θα πρέπει να προστεθούν οι βουλευτές του '85 Γ. Βολουδάκης (εκλέχθηκε μετά το θάνατο του Κ. Λάσκαρη) και Φάνη Πετραλιά η οποία εκλέχτηκε ύστερα από ένσταση στη θέση του Μ. Λιάπη οι οποίοι όμως έχουν να αντιμετωπίσουν μια σειρά από νέους στους οποίους περιλαμβάνονται και πρώην βουλευτές.

Ο Μιχ. Λιάπης, ανηψιός του Κ. Καραμανλή. Πρωτοπολιτεύθηκε το '85, βγήκε, αλλά έχασε τη βουλευτική γεύση από... μια ένσταση.

Ο Ασ. Φωτήλας πρώην βουλευτής. Το '61 βγήκε με την ΕΔΑ στην Πάτρα. Μετά τη μεταπολίτευση με το ΠΑΣΟΚ. Βουλευτής το '77, ευρωβουλευτής το '81.

Γ. Αποστολάτος. Μετακόμισε στη Β' από την Α'. Είχε εκλεγεί το 1977 και το '74.

Γ. Δαλακούρας εκλέχθηκε το '77... 12ος το '81 με 10.079 σταυρούς δεν βγήκε.

Φ. Μαύρος αδελφός του Γ. Μαύρου. Βουλευτής της προδικτατορικής Ε.Κ.

Στ. Παπαδάκης. Βγήκε το '74 και το '64 με τη βία και νοθεία. Το '81 11ος με 11.274 σταυρούς προτίμησης. Είναι ακροδεξιός με εκλογική πελατεία παλιά στους αστυνομικούς.

Τον αποβίωσαντα Κ. Λάσκαρη, διαδέχεται ο υιός Γ. Λάσκαρης, που φιλοδοξεί να κληρονομήσει τους 24.137 σταυρούς προτίμησης που πήρε ο πατέρας του το 1981.

Επικεφαλής του ψηφοδελτίου στη Β' Αθηνών είναι ο Κ. Μητσotάκης, που βέβαια δεν είναι γνωστό αν θα κρατήσει τη θέση.

Το ενδιαφέρον όμως εδώ είναι το «άδειασμα» από «δυνατά» ονόματα που έκανε ο Κ. Μητσotάκης με αποτέλεσμα να γίνεται «βατός» ο συνδυασμός. Ίσως αυτό να μην είναι άσχετο με την επιδρομή των «κομματικών» και βεβαίως στενών συνεργατών του Μητσotάκη.

Μια νέα τετράδα κάνει δυναμική εμφάνιση. Είναι ο Θ. Κασίμης, ο Γ. Βουκελάτος, ο Ε. Μείμαράκης και ο Δ. Μπεχράκης, στη λίστα με την πλέον κατάλληλη σύνθεση για να εκλεγούν. Βεβαίως η «μάχη» θα γίνει. Αλλά στις 12 ή 13 έδρες και με αντιπάλους «ισοδύναμους», πλην

εξαιρέσεων, οι ελπίδες μεγαλώνουν.

Αυτό πάντως που αποτελεί «αγκάθι» για τη ΝΔ είναι ότι η Β' Αθηνών είναι μια από τις χειρότερες εκλογικές περιφέρειές της παρ' όλο που το 26,36% του '81 το έφτασε στο 34,79% το '85. Μέχρι το 44% όμως είναι 10 σχεδόν ολόκληρες μονάδες...

Α' ΠΕΙΡΑΙΩΣ

ΠΑΣΟΚ: Ένας «Ροκάρ»... στο λιμάνι

Το ΠΑΣΟΚ είχε εκλέξει 4 βουλευτές το '81 (48,17%) και 4 το '85 (44,08%). Το εκλογικό μέτρο είναι 11,1%. Συνεπώς του αρκεί όσο και αν πέσει το 33,3% για να βγάλει 3 έδρες. Τέταρτη έδρα αποκλείεται τώρα να βγάλει γιατί τη μια θα πάρει ο Συνασπισμός (το ΚΚΕ την είχε χάσει το '85) και 4 η ΝΔ που είχε πάρει 42,54 το '85 και 4 έδρες και τότε.

Για τις 3 έδρες «χτυπιούνται» 4 πρώην υπουργοί.

Ο Γ. Παπασπύρου (πρώην υπουργός και δήμαρχος 82-86) ο Κ. Σημίτης, ο Α. Ντεντιδάκης και ο Β. Σαραντίτης, ενώ υπάρχουν και ο πρώην βουλευτής, Κ. Καναβάκης 4ος το '81 (7.757 σταυρούς) και 4ος το '85 στη λίστα, εκλεγείς και τις δυο φορές. Και επίσης ο Μ. Μπετηνιώτης πρώην βουλευτής με 6.867 το '81 εκλεγείς και 5ος στη λίστα το '85 μη εκλεγείς.

Τις 4 έδρες του '85 είχαν οι Κ. Σημίτης και Β. Σαραντίτης (πρωτοεκλεγέντες με τη λίστα) και Α. Ντεντιδάκης (βουλευτής το '74 με ΕΚ-ΝΔ, 4.158 σταυρούς - με ΠΑΣΟΚ '81, 8.530 σταυρούς) με τον Κ. Καναβάκη.

Ο Γ. Παπασπύρου προδικτατορικά είχε εκλεγεί με την ΕΚ και μεταδικτατορικά με το ΠΑΣΟΚ ('74, 6.743 σταυρούς, '77, 12.194 στ. και '81 15.147 σταυρούς).

Συνεπώς η «μάχη» αναμένεται να γίνει μεταξύ των 4 πρώην υπουργών και των 2 πρώην βουλευτών ενώ λίγες πιθανότητες έχουν οι δυο καινούριοι υποψήφιοι Δήμητρα Παπακώστα και Σ. Σουμάκης για μια από τις 3 θέσεις, αν και τίποτα δεν αποκλείεται στην κάλη.

Ένα ακόμη στοιχείο για τη σύγκρουση στον Πειραιά είναι η μάχη ανάμεσα στα

Β' ΠΕΙΡΑΙΩΣ Βουλευτικές εκλογές						
	1985			1981		
	Ψήφοι	%	Έδρες	Ψήφοι	%	Έδρες
Άκρα Δεξιά	639	0,36	—	960	0,60	—
Ν.Δ.	52.369	29,70	2	36.646	23,09	2
Διάφ. δεξιοί	—	—	—	—	—	—
ΚΟΔΗΣΟ	—	—	—	703	0,44	—
Διάφ. Κεντρώοι	258	0,15	—	1.320	0,83	—
ΠΑΣΟΚ	86.974	49,33	5	81.188	51,16	5
ΚΚΕ	30.193	17,13	1	33.768	21,28	1
ΚΚΕ Εσ.	4.653	2,64	—	3.330	2,09	—
Άκρα Αριστ.	630	0,36	—	739	0,45	—
Διάφοροι	583	0,33	—	—	—	—
Σύνολο	176.299	100,0	8	158.670	100	8

«παλιά» τζάκια και τα «νέα», αν θεωρηθούν «νέα» τζάκια οι εκλεγέντες το '85 Σημίτης - Σαραντίτης.

Ο Κ. Σημίτης πάντως δοκιμάζεται σκληρά αφού η πολιτική που προβάλλει φιλοδοξεί να αποτελέσει μια διάδοχη κατάσταση στο ΠΑΣΟΚ. Ο εκφραστής της εκσυγχρονιστικής τάσης στο ΠΑΣΟΚ θα κριθεί για πρώτη φορά σε έναν εκλογικό αγώνα δύσκολο και σε μια περιφέρεια που από τους τέσσερις πρώην υπουργούς - υποψήφιους δεν αποκλείεται καθόλου να μην πάνε στη Βουλή οι δύο. Αν μάλιστα πάρουμε υπόψη την «παράδοση» του Γ. Παπασπύρου και αυτή του Α. Ντεντιδάκη καθώς και τις πολύ καλές σχέσεις του Β. Σαραντίτη με τον εφοπλιστικό κόσμο, τότε θα έχουμε πραγματικά ένα δύσκολο αγώνα που η έκβασή του θα «μετρήσει» και σε άλλες εξελίξεις στο χώρο του ΠΑΣΟΚ.

Ένα ακόμη εκλογικό στοιχείο που θα πρέπει να ληφθεί υπόψη είναι ότι το 15% των εκλογέων της Α' Πειραιά δεν ανήκει στο Δήμο Πειραιώς, αλλά στα νησιά του Αργοσαρωνικού, την Τροιζινία και τα Κύθηρα, ενώ μετά το '81 η εκλογική πορεία της Α' Πειραιά δεν ακολουθεί αυτή της Α' Αθηνών όπως συνέβαινε προδικτατορικά και στην πρώτη μεταπολεμική περίοδο.

ΝΔ: Στην μπανιέρα... πέντε

Η ΝΔ είχε 3 έδρες το '81 με 34,17% και 4 έδρες το '85 με 44,08%. Τώρα αρκεί το 44,4% για 4 έδρες ενώ είναι δύσκολη η 5η αν όχι αδύνατη. (ΠΑΣΟΚ 3 - Συνασπισμός 1).

Στη ΝΔ «μονομαχούν» 5 νυν και πρώην βουλευτές για τις 4 θέσεις.

Ο Ανδρέας Ανδριανόπουλος, σταθερά πρώτος στο ψηφοδέλτιο της ΝΔ, με φιλοδοξίες διαδόχου στο χώρο της ΝΔ και διετή θητεία όπως ο Μ. Έμπερτ στο Δήμο. Εκλέγεται από το 1974 15.500 σταυρούς, '77 (19.960 σταυρούς), '81 (11.027 σταυρούς).

Ο Σ. Παπαπολίτης (βουλευτής με ΕΚ-ΝΔ το 1974, με τη ΝΔ το '81, 6.713 σταυρούς).

Ο Δ. Χονδροκούκης. (Τό '77 και το '81 11.837 σταυρούς) με το ΠΑΣΟΚ είχε εκλεγεί. Εκλέχθηκε με τη ΝΔ '85 (λίστα).

Ο **Στ. Μπίρης** πρώην βουλευτής υποψήφιος και το '81 (5.551 σταυρούς) χωρίς να εκλεγεί και

ο **Μ. Μαρινάκης**, 5ος στη λίστα του '85, πήρε τη θέση του Α. Ανδριανόπουλου όταν παραιτήθηκε για το Δήμο.

Ο νυν βουλευτής της Α' Πειραιά κ. **Σαρλής** μετακόμισε σε εκλόγιμη θέση της λίστας για την Ευρωβουλή αδειάζοντας έτσι μία θέση για τον κ. **Στ. Μπίρη** που θεωρείται ευνοούμενος του Κ. Μητσotάκη.

Β' ΠΕΙΡΑΙΑ

ΠΑΣΟΚ: ο τρίτος εύχεται...

Το ΠΑΣΟΚ είχε εκλέξει 5 το 1981 (51,16%) και 4 το '85 (49,33%). Μια μικρή άνοδος της ΝΔ και του Συνασπισμού στη β' Πειραιά που είναι όχι μόνο πιθανή αλλά και σίγουρη θα αφαιρέσει ένα ακόμη βουλευτή από το ΠΑΣΟΚ. Αν η ΝΔ από 29,7 πάει στο 33,3 εκλέγει 3 από Α' κατανομή και ο Συνασπισμός αν από 19,8% (ΚΚΕ και ΚΚΕ Εσ. το '85) πάει στο 22,2% εκλέγει 2 από την Α' κατανομή επίσης.

Σε μια τέτοια περίπτωση το ΠΑΣΟΚ ακόμα και αν συγκεντρώσει τις υπόλοιπες ψήφους θα περιορισθεί στις 3 μόνο έδρες τις οποίες έχει και σίγουρες μιας και του αρκεί ένα 33% για να εκλέξει 3 από την Α' κατανομή. Για να κερδίσει 4η δεν εξαρτάται μόνο από το ίδιο, αλλά και

από τους αντιπάλους του.

Ίσως γι' αυτό να ενίσχυσε το ψηφοδέλτιό του με τον **Α. Παπανδρέου**. Το '85 επικεφαλής ήταν ο **Μ. Γλέζος** που είχε φύγει από την Α' Αθηνών, ενώ η **Μελίνα Μερκούρη** είχε πάει τότε από επικρατείας. Η Μ. Μερκούρη είχε εκλεγεί δεύτερη το '81 μετά τον Π. Κρητικό με 13.198 σταυρούς.

Το πλέον πιθανό είναι να εκλεγούν 3. Αν ο ένας είναι ο Α. Παπανδρέου —μπορεί να κρατήσει την έδρα της Α'— μένουν 2.

Συνεπώς για τις 2 ή τις 3 έδρες δίνουν μάχη 3 πρώην βουλευτές και ένας γιός πρώην βουλευτή.

Ο **Π. Κρητικός** (15.488 σταυρούς το '81 πρώτος βουλευτής) **Χρ. Φωτίου** (7.653 σταυρούς το '81) **Ε. Πεντάρης** (7.251 σταυρούς το '81). Ο **Γ. Διαμαντίδης**, γιός του Δ. Διαμαντίδη βουλευτή της Ε.Κ. πριν και μετά τη δικτατορία και του ΠΑΣΟΚ από το '81 (5ος με 6.742 σταυρούς) που βγήκε και για το '85 μετά την παραίτηση Γλέζου, φιλοδοξεί να συνεχίσει την πορεία του πατέρα του κληρονομώντας βέβαια όχι μόνο την παράδοση και τις ψήφους.

Σε αυτούς προστέθηκαν δύο πολιτευτές του ΠΑΣΟΚ στην περιοχή ο **Ε. Αστράκος** (6.158 σταυρούς το '81) ο **Γ. Νιώτης** (5.137) και ένας καινούριος ο **Σ. Σαββόπουλος**.

Αν ο Α. Παπανδρέου κρατήσει την έδρα και διατηρήσει την παράδοση ο Π. Κρητικός, τότε στη Β' Πειραιά 2 βουλευτές, ένας «διάδοχος» και 3 πολιτευτές θα μονομαχήσουν για μια έδρα.

Αν μάλιστα γυρίσουμε λίγο πίσω και δούμε ιστορικά τη διάταξη των δυνάμεων στη Β' Πειραιά και τα κέρδη που είχε η Αριστερά στις τελευταίες δημοτικές εκλογές τότε η μάχη αυτή ίσως να έχει γενικότερο ενδιαφέρον για την εκλογική συμπεριφορά των εργατικών και λαϊκών στρωμάτων.

ΝΔ: 3 απειλούν 3

Η ΝΔ είχε εκλέξει 2 το '81 (23,09%) και 3 το '85 (29,70). Αναμένεται λογικά να εκλέξει, αν φθάσει το 33,3%, πάλι 3 από την Α' κατανομή. Για να εκλέξει 4 από την Α' κατανομή πρέπει να ξεπεράσει το 44,4%.

Οι σημερινοί 3 βουλευτές **Ηλ. Βουγιουκλάκης** (6.529 το '81), **Γ. Μπουγάς** (εκλέγεται συνεχώς από το '77, 5.656 σταυρούς το '81), **Δ. Πάλλας** (πρωτοεξελέγη το '85, λίστα) απειλούνται από τον **Γ. Τραγάκη** εκλέχθηκε το '74 7.720) και το '77 (8.180), τρίτος το '81, αλλά δεν βγήκε (4.977 σταυρούς), 4ος στη λίστα το '85), τον **Αν. Νεράντζη** (4.729 σταυρούς το '81 δεν εκλέχθηκε είχε εκλεγεί το '74) και τον **Φ. Χρηματοπούλο** (εκλέχθηκε το '77 (10.671), το '81 (4.291)).

ΕΘΝΙΚΗ ΟΔΟΣ
Μαρίζα Κώχ

ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕ
Ο ΔΙΣΚΟΣ
ΕΚΠΛΗΞΗ!

Μαρίζα Κωχ
ΕΘΝΙΚΗ ΟΔΟΣ
12 Νέα τραγούδια

ΔΙΑΝΟΜΗ MINOS

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΣΥΓΚΛΙΣΗ ΠΑΣΟΚ και Ν.Δ.

Ο επικεφαλής της επιτροπής ε-λογικού αγώνα της ΝΔ, βουλευ-τής κ. Τζαννής Τζαννετάκης, σε μια σύντομη συνέντευξή του στο «Αντί», που δημοσιεύεται στη συνέ-χεια:

● *μιλάει για τους άμεσους τακτικούς στόχους του κόμματός του στην τελική ευθεία προς την κάλπη·*

● *αναλύει τη σημερινή φυσιογνωμία της ΝΔ και επισημαίνει τις διαφορές αλλά και τις ομοιότητες της με το ΠΑΣΟΚ·*

● *εξηγεί ποιος είναι κατά τη γνώμη του, ο κυρίαρχος χαρακτήρας της εκλογικής αναμέτρησης·*

● *μιλάει για την καθαρή στη δημόσια ζωή, αλλά και στα ενδότερα της ΝΔ.*

Και ακόμη, για τους αναποφάσιστους, το αίτημα του εκσυγχρονισμού, τα προγράμματα ΠΑΣΟΚ και ΝΔ, κλπ.

Η συνέντευξη, το κείμενό της ό-ποιας ακολουθεί, δόθηκε στον Πά-νο Παναγιωτόπουλο.

ΕΡ.: κ. Τζαννετάκη, στην τελική ευθεία προς την εκλογική κάλπη του Ιουνίου ποια είναι η κύρια επιδίωξη της ΝΔ σε επίπεδο τακτικού στόχου;

ΑΠ.: Επιδιώκουμε την προσέλκυση των αναποφάσιστων, όπως κι εκείνων που στο παρελθόν δεν ψήφισαν την παράτα-ξή μας.

ΕΡ.: Ποιο ποσοστό του εκλογικού σώματος, προσεγγίζουν σήμερα οι αναποφάσιστοι, κατά την εκτίμηση της ΝΔ;

ΑΠ.: Περίπου το 13%...

ΕΡ.: Και η διαφορά των δυο κομμάτων, ΝΔ και ΠΑΣΟΚ, ποια είναι κατά την εκτίμηση σας, πάντοτε;

ΑΠ.: Γύρω στο 12%, με πρώτη, βεβαίως τη ΝΔ... Ήθελα να προσθέσω στην πρώτη απάντησή που σας έδωσα, ότι επιδιώκουμε την προσέλκυση όσο το δυ-νατόν μεγαλύτερου αριθμού αναποφά-σιστων, αλλά και ανθρώπων που δεν μας έχουν ψηφίσει στο παρελθόν, γιατί πιστεύουμε ότι η αυριανή κυβέρνηση της ΝΔ θα βρεθεί αντιμέτωπη με κρίσι-μα προβλήματα που απαιτούν την αξιο-ποίηση όλων των δυνάμεων της χώρας και την ευρύτερη δυνατή συναίνεση.

ΕΡ.: Ποιος είναι, κατά τη γνώμη σας, ο

κυρίαρχος χαρακτήρας των εκλογών της 18ης Ιουνίου;

ΑΠ.: Το ερώτημα που τίθεται στις εκλο-γές αυτές δεν είναι Αριστερά ή Δεξιά, αλλά το ποιος μπορεί να επιτύχει την α-νασυγκρότηση της χώρας. Και, βε-βαίως, το προαπαιτούμενο υπό τις πα-ρούσες δραματικές συνθήκες: Την κά-θαρση...

ΕΡ.: Το κόμμα σας ασκεί κριτική στο ΠΑΣΟΚ για τις πολιτικές ευθύνες που έχει η ηγεσία του κυβερνώντος κόμματος για τα σκάνδαλα. Στην υπόθεση Κοσκωτά, που πήρε διαστάσεις ενός πρωτοφανούς σκανδάλου, έχουν αναμειχθεί όμως και ονόματα πολιτικών στη ΝΔ. Γιατί δεν αναλαμβάνετε και τις δικές σας ευθύνες για καθαρή στα ενδότερα της ΝΔ;

ΑΠ.: Σε καμιά περίπτωση δεν έχει προ-κύψει τίποτα το συγκεκριμένο. Τίποτα το ενοχοποιητικό, για πολιτικά πρόσω-πα της ΝΔ. Είναι μόνον κουβέντες...

Πάντως θέλω να σας πω γενικότερα, ότι η ΝΔ, σαν κυβέρνηση, θα προχωρή-σει στη διαλεύκανση των σκανδάλων και στον καταλογισμό των ευθυνών προς κάθε κατεύθυνση.

ΕΡ.: Παρατηρείται όμως ότι π.χ. από την προεκλογική σας αντιπαράθεση με το ΠΑΣΟΚ έχει εξαλειφθεί κάθε αναφορά στο τεράστιο σκάνδαλο των όπλων. Γιατί;

ΑΠ.: Ο πρόεδρος της ΝΔ έχει καταγγεί-λει επανειλημμένως αυτό το τεράστιο σκάνδαλο. Αλλά μπορούμε πρώι, μεση-μέρι και βράδυ να μιλάμε, συνεχώς για σκάνδαλα; Εδώ κινδυνεύει να σαπίσει ο τόπος!... Πάντως, για να απαντήσω με σαφήνεια στο ερώτημά σας, θέλω να ξε-καθαρίσω ότι ποτέ δεν σταματήσαμε να καυτηριάζουμε τον κ. Α. Παπανδρέου και την κυβέρνησή του για την σκανδα-λοποιό δράση τους.

ΕΡ.: Τι μπορεί να περιμένει σήμερα ο έλληνας πολίτης από τη ΝΔ;

ΑΠ.: Σας είπα, καθαρή και ανασυγκρ-ότηση του τόπου. Είμαστε σε θέση να εκ-συγχρονίσουμε τις δομές και τις λει-τουργίες, σε διάφορους τομείς που πά-σχουν, όπως η δημόσια διοίκηση. Θα περιορίσουμε τα τεράστια ελλείμματα του δημόσιου τομέα και θα ξαναζωντα-νίσουμε την οικονομική ζωή του τόπου.

Το ζήτημα σήμερα είναι η συγκέντρω-ση και όχι η διανομή πλούτου και είναι γνωστό ότι ο τρόπος που προτείνει η ΝΔ, είναι ο πιο κατάλληλος. Όλοι το α-ναγνωρίζουν σε ανατολή και δύση, αρι-στεροί και φιλελεύθεροι, ότι ο πλούτος παράγεται από εμάς του ιδιώτες, όταν εργαζόμαστε σε ένα περιβάλλον που λειτουργούν οι κανόνες της αγοράς.

ΕΡ.: Μα, και το ΠΑΣΟΚ τα τελευταία χρόνια

εφάρμοσε πολλά μέτρα από τα λεγόμενα «οικονομικά της αγοράς»!...

ΑΠ.: Και το ΠΑΣΟΚ αναγνωρίζει την αξία της ελεύθερης αγοράς. Μιλάει για ε-πενδύσεις, για συνθήκες ελεύθερου αν-ταγωνισμού. Η ίδια του, όμως, η φύση δεν του επέτρεψε να προχωρήσει προς αυτή την κατεύθυνση. Το ΠΑΣΟΚ αντλεί το μεγαλύτερο μέρος της δύναμής του από τον έλεγχο που ασκεί στο δημόσιο τομέα, αλλά και σε τομείς της οικονο-μίας που κανονικά θα έπρεπε να ελέγ-χονται από ιδιώτες. Τούτο έκανε αναπό-φευκτη τη σύγχυση του κόμματος και των περιοχών που τούτο ελέγχει και στη συνέχεια το μπέρδεμα της τσέπης κομματικών στελεχών με τα ταμεία των οργανισμών που διοικούσαν.

ΕΡ.: Δηλαδή, αν δεν είχε ανακύψει το μείζον πολιτικό θέμα της καθαρής, θα μπορούσαμε να μιλάμε για «προγραμματικές συγκλίσεις» ΠΑΣΟΚ-ΝΔ;

ΑΠ.: Οι διαφορές στα προγράμματα και τις εξαγγελίες των δυο μεγάλων κομμά-των, δεν δικαιολογούν ένταση και φα-νατισμό κατά την αναμέτρησή τους. Δεν βρίσκονται στα προγράμματα οι διαφο-ρές, αλλά στον τρόπο διακυβέρνησης και διαχείρισης των πόρων του δημο-σίου.

Άλλωστε σήμερα έχουν προκύψει προβλήματα επιβίωσης για τη χώρα μας, ώστε ιδεολογικές διαφορές του τύ-που πόσο κράτος και πόση ιδιωτική πρωτοβουλία, να έρχονται σε δεύτερη μοίρα.

Σήμερα, η διαχωριστική γραμμή δεν χωρίζει τους αριστερούς από τους φιλε-λεύθερους. Δεν διαπερνά, δεν διχάζει την ελληνική κοινωνία, όπως παλαιότε-ρα. Η διαχωριστική γραμμή διακρίνει αυτούς που έχουν κατανοήσει την α-νάγκη ανασυγκρότησης της χώρας, α-πό αυτούς που ακόμα δεν έχουν κατα-λάβει τις διαστάσεις των σημερινών προβλημάτων.

Τούτο δεν συμβαίνει για πρώτη φορά. Και στις εκλογές του 1974 το δίλημμα δεν ήταν δεξιά ή αριστερά. Και τότε α-ναζητείτο ο σχηματισμός, που θα μπο-ρούσε να αντιμετωπίσει τα κρίσιμα προ-βλήματα της εποχής εκείνης. Δυστυ-χώς το 1989 μοιάζει σε πολλά σημεία με το 1974.

Δεν ισχυρίζομαι ότι οι άλλες παρατά-ξεις παραδέχονται το αλάθητο της ΝΔ. Απλώς, οι εποχές έχουν αλλάξει, υπάρ-χει σύγκλιση ιδεολογιών και απόψεων. Και εμείς πλησιάσαμε και εκείνοι έκα-ναν το ίδιο. Έχουν εκλείψει τα εμφυλιο-πολεμικά πάθη και μάταια προσπαθούν ορισμένοι να τα αναβιώσουν. □

Η ΧΑΜΕΝΗ ΤΙΜΗ ΤΟΥ ΠΡΟΕΚΛΟΓ

Λίγες ημέρες απομένουν ως τις εκλογές. Ας ελπίσουμε ότι θα κατορθώσουμε να επιβιώσουμε, παρ' όλα όσα ακούμε και βλέπουμε, όλο αυτό το διάστημα, θέλοντας και μη.

Ο προεκλογικός αγώνας πράγματι διεξάγεται σε υψηλότατο επίπεδο. Πάνε πια τα λόγια του αέρα. Τώρα ό,τι λέγεται... τεκμηριώνεται. Οι μεν κομίζουν γυμνές φωτογραφίες, οι δε κασέτες με ιδιωτικές συνομιλίες. Αμφότεροι συμπληρώνουν το «πολιτικό» τους πρόγραμμα με ενδιαφέροντα βιβλία, επίκαιρης ύλης, καταλλήλως εικονογραφημένα. Μια σου και μία μου, οφθαλμός αντί οφθαλμού. Δεν μένει παρά να στηθούν οι κάλπες στα υπνοδωμάτια. Καθώς φαίνεται υπάρχει τόσο πολύ ανέκδοτο «υλικό» που φθάνει για να καλυφθούν οι επόμενες ή και οι μεθεπόμενες εκλογές.

Στο μεταξύ ο κ. Λαλιώτης έκανε μια ακόμη «ρήξη». Εξοργίστηκε με την υποψηφιότητα Τόμπρα. Για το λόγο αυτό αρνήθηκε την τρίτη θέση στο ψηφοδέλτιο Επικρατείας και προτίμησε τη δωδέκατη, την τελευταία. Παρ' ότι τον έγκλειστο στον Κορυδαλλό τον είχε επιλέξει προσωπικά ο ίδιος ο πρωθυπουργός, ο κ. Λαλιώτης στην οκτασέλιδη ανακοίνωσή του δεν μπόρεσε να βρει ούτε μια λέξη για την πολιτικοϊδεολογική συγγένεια Παπανδρέου-Τόμπρα.

Όσοι αποκλείστηκαν από τις εκλογικές λίστες του ΠΑΣΟΚ καταγγέλλουν με αγανάκτηση την οικογενειοκρατία, τον αυταρχισμό, τη διαφθορά, το νεποτισμό κλπ. που —τι σύμπτωση— εκείνη ακριβώς τη στιγμή ανακάλυψαν. Μόλις θυγούν τα καλά και συμφέροντα, εντοπίζονται τα κακώς κείμενα.

Η «έγκυρη» κυβερνητική εφημερίδα και ο σταθμός της (του αξιότιμου κ. Κουρή, υποψήφιου βουλευτή του ΠΑΣΟΚ) επιδίδονται σε ροζ εκβιασμούς με τον πλέον απροκάλυπτο τρόπο π.χ. έχουμε τόσες κασέτες και τόσες φωτογραφίες, καθήστε ήσυχα, γιατί αλλιώς θα μας αναγκάσετε να τις χρησιμοποιήσουμε όλες. Τι παραπάνω κάνουν οι νονοί και οι μικρογκάγκστερ;

Σαν να μην φθάνει όλη αυτή η χυδαιότητα υπάρχει, επιπλέον, και το θλιβερό προεκλογικό χαρτομάνι. Όπου και αν κοιτάξει κανείς βλέπει αφίσες τεραστίων διαστάσεων είτε με εκείνο το περίεργο καλπάζον τετράποδο του ΠΑΣΟΚ, διασταύρωση αλόγου και ζέμπρας, είτε με ευτυχισμένα παιδάκια της Νέας Δημοκρατίας που χτίζουν με λευκά και γαλάζια τουβλά την ελληνική σημαία...

Μπακάλικά, μανάβικα και μπουτίκ πα-

ντός είδους έχουν μετατραπεί σε εκλογικά κέντρα μεμονωμένων υποψηφίων έναντι ποσών που ανέρχονται, σε πολλές περιπτώσεις, σε πολλά εκατομμύρια. Αναρτημένοι σε βιτρίνες, τοίχους, κολώνες οι υποψήφιοι, ασπρόμαυροι ή έγχρωμοι, μας καλούν να τους προτιμήσουμε. Το κέντρο της Αθήνας, και όχι μόνον αυτό, θυμίζει για τα καλά πρωτεύουσα της Μέσης Ανατολής.

Οι Πράσινοι, οι Κόκκινοι, οι Βένετοι

Η Μέκκα του προεκλογικού θεάματος βρίσκεται στην πλατεία Ομονοίας. Η Νέα Δημοκρατία, ο Συνασπισμός της Αριστεράς, το ΠΑΣΟΚ, όλοι είναι εδώ. Μια βόλτα στην Ομόνοια αρκεί για να «απολαύσει» κανείς το θέατρο των κομμάτων.

Στο «στρατηγείο» της Νέας Δημοκρατίας που μοιάζει με γραφείο αεροπορικής εταιρείας κυριαρχεί το σύνθημα *αξίζουμε μια καλύτερη Ελλάδα*. Υποθέτουμε ότι στην οικοδόμηση αυτής της καλύτερης Ελλάδας θα συνεισφέρουν και οι ακροδεξιοί υποψήφιοι που έχουν συμπεριληφθεί στους εκλογικούς καταλόγους της Νέας Δημοκρατίας.

Λίγο πιο πέρα στο κέντρο του Συνασπισμού της Αριστεράς επικρατεί «λαϊκότερη» ατμόσφαιρα». Στις αφίσες και τα

πάνω προβάλλονται ιδιαίτερα δυο συνθήματα. Το αρκετά ασαφές *τολμάμε το σήμερα, δημιουργούμε το αύριο* και το με το Συνασπισμό τώρα και στην Ευρώπη. Με επικεφαλής στο ευρωψηφοδέλτιο τον κ. Ευφραιμίδα αναρωτιέται κανείς μήπως ο Συνασπισμός απέκτησε χιούμορ. Εκτός και αν θεωρούν ότι οι Ευρωεκλογές έχουν κάποια σχέση με την ΚΟΜΕΚΟΝ...

Στο εκλογικό κέντρο του ΠΑΣΟΚ το ...ενδιαφέρον αρχίζει από την είσοδο. Εκεί βρίσκονται παρατεταγμένοι «σύντροφοι» με μπλοκάκια για την ...οικονομική ενίσχυση του κινήματος! Γύρω τους υπάρχουν αφίσες οι οποίες μας πληροφορούν ότι μόνο το ΠΑΣΟΚ έχει φανερούς πόρους: εσάς. Μα είναι με τα καλά τους οι άνθρωποι; Η κυβέρνηση πλέει στο σκάνδαλο Κοσκωτά και ο πρωθυπουργός είναι ο μέγας υπεύθυνος, στενοί συνεργάτες του κ. Παπανδρέου έχουν χρηματισθεί, στελέχη του κόμματος έχουν εμπλακεί σε απάτες ή έχουν λάβει σημαντικά «δωράκια», άλλοι βρίσκονται στον Κορυδαλλό κατηγορούμενοι για αδικήματα του κοινού ποινικού δικαίου και παρ' όλα

ΚΟΥ ΑΓΩΝΑ

της Τέτας Παπαδοπούλου

αυτά το ΠΑΣΟΚ χρειάζεται οικονομική ενίσχυση; Δεν αντιλαμβάνονται ότι θα έπρεπε να αποφεύγουν τις περιττές προκλήσεις; Εκτός κι αν ισχύει αυτό που δήλωσε προ ημερών στο σταθμό της Αυριανής ο κ. Πάγκαλος ότι δηλαδή το σκάνδαλο Κοσκωτά δεν απασχολεί πια τον κόσμο, έχει πάρει τις πραγματικές του διαστάσεις...

Στο κέντρο του ΠΑΣΟΚ μπορείτε να παρακολουθήσετε τη βιντεοταινία «Δικαίωμα στη μνήμη», η οποία αναφέρεται στην περίοδο από το 1964 ως τη μεταπολίτευση. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται, φυσικά, στο καλοκαίρι της αποστασίας. Καθώς βαδίζουμε προς το περίφημο 1992 το ΠΑΣΟΚ όλο και περισσότερο εμμένει στην παρελθοντολογία. Μπορείτε επίσης να αγοράσετε ενδιαφέροντα βιβλία π.χ. μελέτες του κ. Ανδρέα Παπανδρέου, συγγράματα του κ. Σωτήρη Κωστόπουλου καθώς επίσης τα «Κείμενα μάχης» του κ. Κυριάκου Διακογιάννη, ήτοι την αρθρογραφία του στην Αυριανή.

Πολίτες, πελάτες, οπαδοί

Στα εκλογικά κέντρα των μεγάλων κομμάτων υπάρχει άφθονο «ενημερωτικό υλικό» κατά τομείς — παιδεία, υγεία, τοπική αυτοδιοίκηση, κλπ. — με τις προτάσεις και τις απόψεις τους. Υποτίθεται ότι τα κόμματα τυπώνουν όλα αυτά τα φυλλάδια για να «εξηγήσουν» στους ψηφοφόρους όσα δεν μπορούν να πουν οι αφίσες, για να αναπτύξουν τελοσπάντων τι σημαίνει σιγουριά για το παρόν, ελπίδα για το μέλλον (ΠΑΣΟΚ), αξίζουμε μια καλύτερη Ελλάδα (Νέα Δημοκρατία), καλούμε το σήμερα, δημιουργούμε το αύριο (Συνασπισμός της Αριστεράς).

Όμως σε αυτά τα έντυπα, με τα οποία μπορεί να γεμίσει μια μεγάλη βαλίτσα, επαναλαμβάνονται κατά κανόνα συνθήματα επί συνθημάτων, γενικολογίες και αοριστολογίες. Τα κόμματα δεν θεωρούν ότι απευθύνονται σε πολίτες αλλά σε πελάτες (που ενδέχεται να προτιμήσουν ανταγωνιστικό προϊόν) ή το πολύ πολύ σε οπαδούς (που το μόνο που τους χρειάζεται είναι να αποστηθίσουν ορισμένα σλόγκαν και κάποιες βαρύγδουπες φράσεις).

Από το προεκλογικό ευχολόγιο της Νέας Δημοκρατίας Ελληνίδα, η δύναμη του σήμερα και του αύριο:

Προσανατολισμένη σταθερά στο μέλλον η Νέα Δημοκρατία πιστεύει ότι πρέπει να δοθούν στην Ελληνίδα όλες εκείνες οι ευκαιρίες που θα της επιτρέψουν να ενισχύσει την παρουσία της στα κέντρα λήψης των αποφάσεων. Και τάσσε-

ται υπέρ της ευρύτατης συμμετοχής των γυναικών σε όλες τις βαθμίδες της πολιτικής ζωής.

Σπεύσατε, φεμινίστριες και μη. Μοιράζονται πρέπει και θα.

Σύμφωνα με τα έντυπα του Συνασπισμού υπάρχουν τουλάχιστον έξι λόγοι για να τον ψηφίσετε:

Γιατί ο Συνασπισμός είναι η ανερχόμενη πολιτική δύναμη της χώρας. Γιατί μόνο αυτός μπορεί να αποτρέψει τη δεξιά πολιτική από όπου και αν προέρχεται. Γιατί άμεσα, μετεκλογικά, μπορεί να αλλάξει το πολιτικό σκηνικό. Γιατί μπορεί να επιβάλλει την καθαράση. Γιατί μπορεί να αντιμετωπίσει τα σημερινά προβλήματα. Γιατί είναι η δύναμη που μπορεί να φέρει τη δημοκρατική και σοσιαλιστική αναγέννηση της Ελλάδας.

Απορία: Υπάρχει τίποτα που να μην το μπορεί ο Συνασπισμός;

Ο υπόκοσμος τώρα δικαιώνεται

Από όλα τα «ενημερωτικά» προεκλογικά έντυπα ξεχωρίζουν εκείνα του ΠΑΣΟΚ. Πρόκειται για μνημεία όχι απλώς ξύλινης αλλά μπετόν-αρμέ συνθηματολογίας. Τα άλλα κόμματα έχουν το πλεονέκτημα να αναφέρονται σε ό,τι θα κάνουν εφόσον βρεθούν στην κυβέρνηση. Το ΠΑΣΟΚ πρέπει να αναφερθεί και σε όσα έπραξε στο διάστημα '81-'89.

Ωστόσο αν έχει κανείς το κουράγιο και την ψυχραιμία να τα «μελετήσει», μένει στο τέλος με μια τεράστια απορία. Μήπως ζούμε σε άλλη χώρα και δεν το έχουμε αντιληφθεί; Μήπως είμαστε αχάριστοι και αγνώμονες προς αυτή την υποδειγματική, την σχεδόν ...εθνοσωτήρια κυβέρνηση; Πώς είναι δυνατόν να μην αναγνωρίζουμε το τεράστιο έργο του ΠΑΣΟΚ, τη συμβολή ιδίως του πρωθυπουργού στη διεθνή ύφεση; Αναλογισθήκαμε αν υπάρχουν και άλλες κυβερνήσεις, π.χ. στην Ευρώπη, που να διαθέτουν τόσους ανιδιοτελείς υπηρέτες του δημοσίου συμφέροντος για τους οποίους μάλιστα η επίσημη εφημερίδα του κινήματος (1-8-88) ανέφερε ότι ο Ανδρέας τους περισσότερους τους μαζέψε από τους δρόμους και τα καφενεία, τους έκανε βουλευτές, υπουργούς, αξιωματούχους, τους γέμισε τις τσέπες τους με λεφτά. Υπάρχουν μήπως άλλα κόμματα που έχουν το θάρρος να συμπεριλάβουν στους εκλογικούς τους καταλόγους είτε υπόδικους του κοινού ποινικού δικαίου είτε άτομα στα οποία έχει απαγορευθεί η έξοδος από τη χώρα;

Ο αγώνας δικαιώθηκε. Τώρα δικαιώνεται και ο υπόκοσμος. □

Βιβλιοπώλες

Ο Περιπλανώμενος ΤΟΥ Μίκα Βάλταρι

Θα διανέμεται
και από:

1. ΠΑΤΑΡΙ

Χ. Τρικούπη 13
τηλ. 3602542

2. ΠΡΟΟΔΟΣ

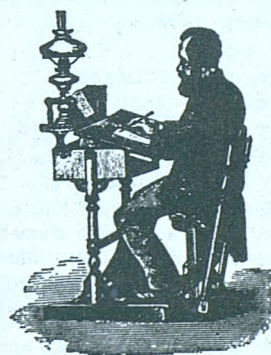
Μεσολογγίου 5
τηλ. 3621001

3. ΣΤΑΜΟΥΛΗ - ΚΑΝΑΚΗ

Ζωοδόχου Πηγής 2
τηλ. 3623113

4. ΧΡΙΣΤΑΚΗ

Σόλωνος 77
τηλ. 3639336

Εκδόσεις ΚΑΛΕΝΤΗΣ

Μαυρομιχάλη 5, τηλ. 3623553

ΑΥΤΟΚΤΟΝΙΕΣ ΣΤΟ ΣΤΡΑΤΟ

Οι αυτοκτονίες στο στρατό δεν είναι ασφαλώς καινούργιο πρόβλημα. Υπάρχουν από τότε που υπάρχει κι ο στρατός. Αλλά παρόλα αυτά ποτέ δεν αναγνωρίστηκαν επίσημα από την ηγεσία του στρατεύματος. Είναι η πρώτη φορά που το Γενικό Επιτελείο Στρατού κοινοποιεί μια μελέτη για τις αυτοκτονίες στο στρατό στις 18.9.1984, που συντάχθηκε από τη Διεύθυνση Μελετών, σ' όλους τους Διοικητές των Μονάδων. Το ντοκουμέντο αυτό που αποκαλύφθηκε από το **ΡΑΔΙΟ-ΕΝΑΤΟ ΚΥΜΑ** της Θεσσαλονίκης, μετά από έρευνες του γράφοντος και του συναδέλφου του Μπάμπη Μπίκα έχει ιδιαίτερη αξία όχι μόνο γιατί – για πρώτη φορά – αναγνωρίζεται με επίσημο έγγραφο το πρόβλημα των αυτοκτονιών στο στρατό, αλλά κυρίως για το αυταρχικό πνεύμα και τη μεσσιανική αντίληψη που διακατέχει ακόμη και σήμερα την ηγεσία του στρατού. Η μελέτη χαρακτηρίζεται ως «**εμπιστευτική**» και υπογράφεται από τον Αντιστράτηγο **Β. Κούρκου** και τον Αντισυνταγματάρχη **Β. Μπασαγιάννη**, ενώ ως συντάκτης εμφανίζεται ο Ταξίαρχος **Ευθύμιος Καρλιάσης**. Αποτελείται από 150 σελίδες και περιλαμβάνει αναλύσεις και συμπεράσματα κάποιων στατιστικών ερευνών που έγιναν προφανώς από τις στρατιωτικές υπηρεσίες. Η επιλογή μας να δοθεί το ντοκουμέντο στη δημοσιότητα αυτή τη στιγμή καθορίστηκε από την επικαιρότητα των εκλογών και από την κρυφή ελπίδα ότι όλα τα κόμματα (και κυρίως τα δυο μεγάλα) θα εγκαταλείψουν το «πολιτικό μπανιστήρι» και θ' ασχοληθούν έστω και την ύστατη στιγμή με τα σοβαρά προβλήματα του τόπου.

Η δημοκρατία στο στρατό

Το αίτημα για περισσότερη δημοκρατία στο στράτευμα προβλήθηκε απ' όλες σχεδόν τις νεολαίες (μ' εξαίρεση την ΟΝΝΕΔ) σ' όλη τη διάρκεια της μεταπολιτευτικής περιόδου. Τα τελευταία χρόνια έγιναν κάποια βήματα στην κατεύθυνση του εκδημοκρατισμού, αλλά ήταν τόσο δειλά και τόσο επιφανειακά που άφησαν σχεδόν άθικτο το κέλυφος της εμφυλιοπολεμικής εμπάθειας και του αντιδημοκρατικού μίσους. Δεν πρέπει να ξεχνιέται ότι ο στρατός ανασυγκροτήθηκε ακριβώς την εποχή του εμφυλίου πολέμου και με την καθοδήγηση των αμερικανικών μυστικών υπηρεσιών. Το αίτημα συνεπώς για εκδημοκρατισμό είναι άρρηκτα συνδεδεμένο με το αίτημα για την ευρύτερη εμπέδωση και διεύρυνση των δημοκρατικών κατακτήσεων του λαού.

Αυτή τη στιγμή το ισχύον καθεστώς στο στρατό βρίσκεται σε πλήρη αναντιστοιχία με το ευρύτερο καθεστώς του δημοκρατικού και κοινοβουλευτικού πολιτεύματος.

Την ώρα που οι αστυνομικοί αναγορεύονται σε συγγραφείς, οι ποινικοί κατάδικοι σε λαϊκούς ήρωες, οι επαναστάτες του «γλυκού νερού» βάζουν βόμβες εφαρμόζοντας την πιο ακραία μορφή του καπιταλιστικού μάρκετινγκ, οι ιδιότυποι γέροντες της πολιτικής μας ζωής παλιμπαιδίζουν υποδουμένοι το ρόλο των «λιγωμένων μεσογειακών καμακιών», αυτή την ώρα πρέπει να εκφρασθούν με κάθε τρόπο και οι αντιστάσεις των πολιτών. Η συνεπής εμμονή στην αποκάλυψη και προβολή των προβλημάτων που ταλανίζουν για χρόνια αυτό το λαό και τον τόπο, είναι και ο καλύτερος τρόπος αντίστασης.

του Βαγγέλη Γιαχνή

Αυτή είναι και η βασικότερη αιτία της αποστροφής των νέων για την εκπλήρωση των στρατιωτικών τους υποχρεώσεων αλλά και των αυτοκτονιών όπως αποδεικνύεται και από τα στοιχεία του εν λόγω ντοκουμέντου. Κι αυτή η αλήθεια δεν είναι δυνατόν να επισκιασθεί από το επισημοκοινοφανή επιχειρήματα που παρατίθενται στη μελέτη.

«**Η έμφαση που δόθηκε στο θέμα των αυτοκτονιών από τον Τύπο** – αναφέρεται στη μελέτη – είχε θετικά αλλά και αρνητικά αποτελέσματα. Το πιο θετικό σημείο είναι ότι θέτει το θέμα των αυτοκτονιών στη θέση που του πρέπει δηλαδή σε υψηλή προτεραιότητα για όλα τα κλιμάκια της ιεραρχίας και τα πιο αρνητικά είναι ότι συνετέλεσε ή υποβοήθησε σημαντικά στην εκδήλωση ενός έως δύο περιστατικών αυτοκτονιών, όπου οι αυτόχειρες έθεταν τέρμα στη ζωή τους πιστεύοντας αβάσιμα ότι εκτελούν ηρωική πράξη. Ο Τύπος φυσικά – συνεχίζει η μελέτη – πρέπει να είναι ελεύθερος (sic) αλλά ποτέ δεν πρέπει να ξεπερνάει ορισμένα όρια και κυρίως να εξωθεί ή παρακινεί τους στρατιώτες σε απειθαρχία. Είναι γνωστό ότι από τα καθεστώτα δουλείας που έχει διατελέσει ο άνθρωπος στο παρελθόν, του έχει μείνει μια ασυνείδητη τάση ανυπακοής σε κάθε προτροπή ή

απαγορευτική διάταξη. Αυτή η τάση ανυπακοής αποτελεί αντικείμενο εκμεταλλεύσεως της οργανωμένης προπαγάνδας (σ.σ. αλήθεια, τι σας θυμίζει;) η οποία με κατάλληλα συνθήματα παρακινεί τους οπλίτες σε άρνηση προσφοράς των υπηρεσιών τους για εκπλήρωση των υποχρεώσεών τους προς την πατρίδα. Τούτο είναι μια πραγματικότητα που έχει διαπιστωθεί με τις διάφορες ενέργειες αποφυγής της στρατεύσεως πριν ή κατά την κατάταξη και με την αποφυγή καταβολής της απαιτούμενης προσφοράς για προσαρμογή στις συνθήκες της στρατιωτικής ζωής».

Και βέβαια η ευθύνη για το περιεχόμενο των όσων διαβάσατε δεν είναι δυνατόν, να περιορίζεται στο συντάκτη της μελέτης αλλά ανήκει σ' ολόκληρη τη στρατιωτική ηγεσία και κατά προέκταση και στην πολιτική αρχή που προϊστάται του στρατού.

Συνεχίζουμε τη σταχυολόγηση για ν' αποδώσουμε πληρέστερα το πνεύμα και τον τρόπο με τον οποίο επέλεξε το Γ.Ε.Σ. να προσεγγίσει το πρόβλημα των αυτοκτονιών.

- «Οι αυτοκτονίες στην εποχή μας θα έπρεπε να μειωθούν αισθητά γιατί η ζωή του στρατιώτη είναι ασύγκριτα καλύτερη απ' αυτή του παρελθόντος. Αυτό όμως δεν συμβαίνει... γιατί μειώθηκε η αντοχή από τη μαλθακοποίηση των ατόμων...».
- «Αν επιζησαμε σα φυλή το οφείλουμε κατά κάποιο λόγο στη σκληρή σωματική άσκηση και στο γεγονός ότι η αυτοκτονία εθεωρείτο ντροπή (όνειδος) για τον αυτόχειρα...».
- «Αντίθετα στις αυτοκτονίες στο στρατό υπάρχει δειλία και έλλειψη ιδανικού...».
- «Επήλθε σημαντική βελτίωση του συσσιτίου και οι στρατιώτες σιτίζονται άριστα...».
- «Αυξήθηκε ο μισθός των στρατιωτών στις 500 δρχ. το μήνα».
- «Καταργήθηκε το κούρεμα των νεοσυλλέκτων με την ψιλή».
- «Κατά το πρώτο εξάμηνο του έτους 1983 παρατηρήθηκε κάποιο υψηλό ποσοστό αυτοκτονιών... και από τον Τύπο... επιχειρήθηκε να παρουσιασθεί ότι οι αυτόχειρες ήταν θύματα κακής μεταχειρίσεως ή σκληρών και αστόχων ενεργειών των προϊσταμένων τους...».
- «Υπάρχει πρόσφατο χαρακτηριστικό παράδειγμα πλάνης, όπου στρατιώτης απειλούσε ότι θα αυτοκτονήσει και ο πατέρας του εδήλωνε στις στρατιωτικές αρχές «μην τον πιστεύετε, κοροϊδεύει.» Ο στρατιώτης όμως μετά από λίγες ώρες αυτοκτόνησε απαγχονισθείς με λωρίδες που σχημάτισε από τα σεντόνια της κλίνης του».
- «Από ψυχιατρικής απόψεως η αυτοκτονία είναι το «λογικό επακόλουθο» της επικρατήσεως στον ψυχισμό του

ατόμου του ενστίκτου του θανάτου κάτω από την επήρεια διαφόρων ενδογενών ή εξωγενών παραγόντων και η αυτοκαταστροφική δράση των επιθετικών του ενορμήσεων».

• «Η απότομη αλλαγή διαβίωσης δημιουργεί προβλήματα. Το καλοστρωμένο και περιποιημένο από τη «Μαμά» μοναχικό κρεβάτι, αντικαθίσταται από το στρατιωτικό του θαλάμου, το οποίο πρέπει να στρώσει και να περιποιηθεί μόνος του, το σερβιρισμένο φαγητό της αρεσκείας του, αντικαθίσταται από το προγραμματισμένο και τυποποιημένο στρατιωτικό συσσίτιο, το «κατά βούληση» νωχελικό πρωινό ξύπνημα από το άγριο πρωινό γεγερτήριο».

΄Ασχετα από τη σημασία και την αξία αυτών των διαπιστώσεων – που αφήνουμε άλλους να σχολιάσουν – αξίζει να σταθούμε στα στατιστικά στοιχεία που ενσωματώνει η μελέτη.

Στατιστικά στοιχεία

Τα στατιστικά στοιχεία που αναφέρονται στη μελέτη, αφορούν την τελευταία 25ετία (1959-1983) και εξ αρχής πρέπει να σημειώσουμε ότι αμφισβητείται ο συνολικός αριθμός αυτοκτονιών που καταγράφεται στη μελέτη γιατί είναι γνωστό ότι πολλές αυτοκτονίες έχουν χαρακτηριστεί «ατυχήματα» καθώς πολλοί Διοικητές Μονάδων δεν ήθελαν να δώσουν αποδεικτικά στοιχεία για τις αυταρχικές και ενίοτε θάρβαρες μεθόδους που εφαρμόζαν στη διοίκηση των μονάδων τους.

• Κατά την τελευταία 25ετία λοιπόν (μέχρι και το '83) – σύμφωνα με τη μελέτη – αυτοκτόνησαν 270 στρατιώτες και ο μέσος ετήσιος αριθμός είναι 10,8 αυτοκτονίες.

• Ορισμένες χρονιές όμως οι αυτοκτονίες βρίσκονται σε έξαρση. Έτσι προκύπτει ο πίνακας:

Έτος	Αριθμός αυτοκτονιών
1958	18
1968	14
1972	14
1974	20
1975	15
1983	18

• Πρέπει να σημειωθεί ότι οι απόπειρες αυτοκτονιών είναι ακριβώς διπλάσιες.

• Από το σύνολο των αυτοκτονιών το 83,5% είναι απλοί στρατιώτες, το 12,5% υπαξιωματικοί και το 1,3% Μόνιμοι Αξιωματικοί.

• Το υψηλότερο ποσοστό αυτοκτονιών παρουσιάζονταν στο υγειονομικό (16,5%) που ως γνωστό επανδρώνονταν κυρίως από τους «πολιτικά χαρακτηρισμένους» ενώ η μελέτη αποδίδει το φαινόμενο στους «διανοητικά καθυστερημένους».

• Το 52% αυτών που αυτοκτόνησαν είχαν υπηρεσία στο στρατό μέχρι και 9 μήνες.

• Από τις ημέρες, οι αυτόχειρες «προτιμούσαν» τη Δευτέρα (18,8%) αλλά και την Κυριακή (18,7%) όπως και την Παρασκευή (18,7%). Πράγματα που σημαίνει ότι επηρεάζονται από την έξοδο του Σαββατοκύριακου.

• Οι περισσότερες αυτοκτονίες έγιναν τα μεσάνυχτα και τις πρώτες πρωινές ώρες (23.00-05.00) και τις απογευματινές ώρες από 13.00 μέχρι 19.00 (18,3%)

• Το 55% αυτών που αυτοκτόνησαν θρίσκονταν σε «σκοπιά» ενώ το 19% σε ελεύθερη ώρα.

• Το μέσο που χρησιμοποίησαν ήταν: 66% το υπηρεσιακό όπλο, 21% κρεμάστηκαν και το 1,5% χρησιμοποίησε δηλητήρια.

• Το 81% αυτών που αυτοκτόνησαν και το 79% αυτών που αποπειράθηκαν δεν είχαν κανένα επιβαρυντικό στοιχείο στα στρατιωτικά ποινικά μητρώα, πράγμα που αποδεικνύει ότι οι αυτόχειρες δεν ήταν «προβληματικά άτομα» όπως υποστηρίζει ο συντάκτης της μελέτης.

• Από τους αυτοκτονήσαντες, ναρκομανείς ήταν μόνο το 5%, ομοφυλόφιλοι το 3% ενώ το 89% (!!) δεν παρουσιάζε καμία «ιδιομορφία», ανατρέποντας οριστικά την ευρέως διαδεδομένη άποψη ότι οι αυτόχειρες είναι «ψυχοπαθητικά και προβληματικά άτομα». Αυτό αποδεικνύεται και από την περιγραφή των χαρακτήρων:

αγχώδης - νευρικοί - ευέξαπτοι 8%
ρομαντικοί - ευαίσθητοι - ντροπαλοί 5%
προκλητικοί - απειθαρχοί - θρασεείς 5,4%
τεμπέληδες - φυγόπονοι - αδιάφοροι 3%
φιλότιμοι - εργατικοί - πειθαρχικοί 16%
ήσυχοι - σοβαροί - σεμνοί 21,6%

• Τα προβλήματα που απασχολούσαν τους αυτόχειρες έχουν ως εξής

Οικογενειακά 19,7%
Αισθηματικά 23,9%
Ψυχοπαθολογικά 14%
Προσαρμογής 11,3%
Οικονομικά 2,8%
Κανένα πρόβλημα 16,9%

• Το μεγαλύτερο ποσοστό των αυτόχειρων (45,3% για τις αυτοκτονίες και 65,6% για τις απόπειρες) παρουσίαζε συνήθη συμπεριφορά και φαινόταν ότι δεν τους απασχολούσε κάτι ιδιαίτερο.

Επίλογος

Η περιήγηση στη πολυσέλιδη αυτή «πραγματεία» – που απηχεί θεβαίως τη στρατοκρατική νοοτροπία – είναι άκρως ενδιαφέρουσα. Ευαισθητοποιημένη από τη δημοσιοποίηση, μέσα από τον Τύπο, των αυτοκτονιών, αποφασίζει να αντιμετωπίσει το πρόβλημα σοβαρά. Δεν κρίνουμε τη στιγμή αυτή το περιεχόμενο της έκθεσης. Αγνοώντας τις παρατηρήσεις της, έχουμε ένα πλούσιο αποδεικτικό υλικό – με τα στατιστικά στοιχεία – για να επανεξεταστεί το πρόβλημα.

Κάθε ολιγωρία είναι εντελώς αδικαιολόγητη και η υπεύθυνη κυβέρνηση μετά τις εκλογές αν δεν θεσπίσει νέα μέτρα εκδημοκρατισμού, αν δεν σταματήσει τις διώξεις των αντιρρησιών συνείδησης, θα είναι υπόλογη απέναντι στην κοινή γνώμη αν όχι ηθικός αυτουργός των επόμενων αυτοκτονιών που θα ακολουθήσουν. Αλλά, ήδη από τώρα, τα κόμματα και ιδιαίτερα αυτά της αριστεράς – μετά τη δημοσίευση των επισήμων στοιχείων μπορούν και πρέπει να πάρουν θέση σ' ένα τόσο ευαίσθητο πρόβλημα που απασχολεί και ενδιαφέρει ολόκληρο τον ελληνικό λαό.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΔΩΡΙΚΟΣ»

A. ΓΚΟΜΕΖ - ΑΡΚΟΣ

Άνα Νον

Με το βιβλίο του αυτό ο Αγκουστίν Γκομέζ-Άρκος ζωντανεύει μέσα από το ταξίδι της εβδομηνταπεντάχρονης Άνα Νον τους δύσκολους δρόμους που ακολούθησε η δημοκρατική συνείδηση του ισπανικού λαού για να συντηρηθεί μέσα και στα πιο βαθιά φασιστικά σκοτάδια...

MARYKERRY NTIPAS

ήρεμη ζωή

Η «ήρεμη ζωή» είναι ένα βιβλίο γραμμένο μ' αυτή την αισθησιακή και σύγχρονα ρεαλιστική μαγεία του λόγου της Μαργκερίτ Ντυράς. Έτσι όταν η Φρανσουά, η ηρωίδα του βιβλίου ανακαλύπτει τα φοβερά πάθη που κρύβει μέσα της θα πει: «Αν το ΄ξερα πως κάποια μέρα θα είχα μια ιστορία θα την είχα διαλέξει..... Τώρα είναι πολύ αργά. Αυτή η ιστορία έχει αρχίσει, με οδηγεί εκεί που θέλει αυτή, δεν ξέρω πού και δεν έχω τίποτα να δω εκεί».

MAYROMIXALH 64

Η ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ ΤΗΣ ΚΑΜΕΝΗΣ ΓΗΣ

του Μιχ. Παπαγιαννάκη

Θα κληρονομήσει «καμένη γη» ο κ. Μητσοτάκης από τον κ. Παπανδρέου; Τυπικό ερώτημα της παρούσας προεκλογικής εκστρατείας όταν μπαίνουν για λίγο κατά μέρος τα σεξουαλικής υφής επιχειρήματα. Τυπικό αλλά όχι και τόσο προφανές όσο θέλει να δείξει. Γιατί στο τέλος τέλος ούτε είναι βέβαιο ότι ο κ. Μητσοτάκης θα «κληρονομήσει» ό,τι θα αφήσει πίσω του ο κ. Παπανδρέου ούτε θα είναι

προσωπικό πρόβλημα του κ. Μητσοτάκη, ακόμα κι αν είναι αυτός ο νέος πρωθυπουργός, το τι θα έχει να διαχειριστεί στη μεταπασοκική και μεταπαπανδρεϊκή περίοδο. Μας αφορά όλους, και ίσως περισσότερο εμάς, εννοώ τους αριστερούς. Και καλόν είναι να ξέρουμε τα βασικά στοιχεία της «κληρονομιάς» από τώρα, όποια και να είναι η πολιτική μας τοποθέτηση μετά τις εκλογές. Ίσως μάλιστα η εν λόγω γνώση επηρεάσει και την μετεκλογική μας στάση από τώρα...

«Ελευθερία χωρίς δημοκρατία;»

Ποτέ δεν είχαμε τόσες ελευθερίες όσο στην οκταετία του ΠΑΣΟΚ, λένε τα ενορχηστρωμένα άρθρα και σχόλια στα φιλοκυβερνητικά έντυπα. Είναι αλήθεια, αν και δεν θα χρειαζότανε πολλή στρεψοδικία, ούτε καν πασοκικού τύπου, για να βρει κανείς και αξιόλογες εξαιρέσεις. Και βέβαια μιλάμε για τις πολιτικές ελευθερίες, κυρίως λόγου και έκφρασης, και όχι για τις «ελευθερίες» που επίσης άνθισαν επί ΠΑΣΟΚ ή πλουτίστηκαν σε σχέση με τη νεοδημοκρατική περίοδο και ικανοποίησαν στον υπέρτατο βαθμό ορισμένες συγκεκριμένες κατηγορίες του πληθυσμού όπως οι αντιστασιακοί κατά των φορολογικών ελέγχων, οι αντάρτες των πόλεων και ιδιαίτερα οι καταπατητές δημόσιων, κοινωνικών και ιδιωτικών ελευθερών χώρων, οι ηρωικοί αν και ανώνυμοι αυθαίρετοι οικιστές, οι ψαράδες της παρανομίας (με δυναμίτες στη θάλασσα, με θειάφι στα ποτάμια...) και άλλοι ειρίτιμοι συμπολίτες μας. Οι «ελευθερίες» (τους) αυτές συνιστούν συνήθως κλοπή εις βάρος των άλλων και ασφαλώς στερούν τμήμα της ελευθερίας που ανήκει σε όλους. Και είναι ανησυχητικό ότι όλο και περισσότεροι οπαδοί και προπαγανδιστές του ΠΑΣΟΚ σ' αυτές τις «ελευθερίες» αναφέρονται περισσότερο παρά στις άλλες όταν συζητούν με τους ψηφοφόρους τους.

Ας τις αφήσουμε λοιπόν κατά μέρος, δεν τιμούν ούτε λαμπρύνουν την οκταετία του ΠΑΣΟΚ. Αν θελήσουμε ποτέ να μιλήσουμε σοβαρά γι' αυτά τα ζητήματα, μάλλον θα πρέπει να ζητήσουμε περισσότερη και αποτελεσματικότερη αστυνόμευση, και βέβαια χωρίς λαδώματα, ρουσφέτια και επιρροές, στο όνομα της κοινής ελευθερίας...

Εν πάση περιπτώσει η αντίληψη περί ελευθερίας που άνησε επί ΠΑΣΟΚ δεν είναι άσχετη με την αντίληψη που συγκεκριμένα διαποτίζει τα λεγόμενά του περί δημοκρατίας και θεσμών. «Δεν υπάρχουν θεσμοί, μόνο ο λαός» είπε συνοπτικά ο κ. Παπανδρέου. Αντίληψη περί άμεσης δημοκρατίας ρηχή, άκριτη και επικίνδυνη. Και πώς εκφράζεται αυτός ο «λαός» χωρίς θεσμούς τελικά; Κάποτε το ΠΑΣΟΚ μιλούσε για τα τρία βάθρα της δημοκρατίας, τον κοινοβουλευτισμό, το συνδικαλισμό και την Τοπική Αυτοδιοίκηση. Πετυχημένη συμπύκνωση ενός δημοκρατικού προγράμματος. Τι έμεινε από αυτό;

Μια Βουλή - ληξιαρχείο για την κατα-

γραφή και καταχώριση ειλημμένων αλλού αποφάσεων, προδιαγεγραμμένων πορισμάτων και βαρυσήμαντων λόγων των αρχηγών, μια Βουλή που κλείνει εγκαίρως για να μην ασκήσει ούτε και αυτές τις λειτουργίες, μια Βουλή που οδηγείται στο να ψηφίσει την παραγγελία του Κοσκωτά στον κατάλληλα πεπεισμένο αντιπρόεδρο της κυβέρνησης...

Ένας συνδικαλισμός κηδεμονευόμενος από το κράτος και ρυθμιζόμενος από το δικαστικό σώμα, συνδικαλιστές των οποιών η καριέρα εξαρτάται από κρατικές παροχές, συνδικάτα που καταγγέλλονται ως συντεχνίες μόλις πάνε να κάνουν τη δουλειά τους ενώ οι πραγματικές συντεχνίες και τα συνακόλουθα συντεχνιακά και κατοχυρωμένα δικαιώματα ενισχύθηκαν όσο ποτέ άλλοτε...

Μια αυτοδιοίκηση που εξακολουθεί να παραμένει στο καθεστώς μιας μόλις ιδιότυπης κρατικής υπηρεσίας. Ο δεύτερος βαθμός αυτοδιοίκησης ψηφίστηκε με συντεχνιακές στρεβλώσεις (ένα τέταρτο των μελών της διοίκησής της δεν εκλέγονται, αλλά εκπροσωπούν... φορείς) και δεν εφαρμόστηκε ποτέ. Ο τρίτος βαθμός ούτε εφαρμόστηκε, ούτε ψηφίστηκε. Οι ΟΤΑ δεν έχουν παρά ελάχιστους πόρους, μέγα μέρος των οποίων προέρχεται από το κεντρικό κράτος, συχνά μετά από έντονη ζητιανιά. Οι εξουσίες τους παραμένουν περιορισμένες και εξαρτημένες. «Θα έπρεπε να εκλέγουμε δύο δημάρχους, έναν να μένει εδώ και έναν να είναι μόνιμα εγκαταστημένος στην Αθήνα» έλεγε προ μηνών αγανακτισμένος δήμαρχος εκλεγμένος με τα ιδανικά του ΠΑΣΟΚ σε μεγάλη μακεδονική πόλη...

Υπάρχουν βέβαια και άλλοι θεσμοί που δοκίμασαν συγκεκριμένα τι σημαίνει η προτεραιότητα στο «λαό», δηλαδή στην ελευθερία του περιούσιου ηγέτη του. Η δικαιοσύνη (υπόθεση των κωδικών, προπηλακισμοί με την ευκαιρία του σκανδάλου Κοσκωτά, διωγμοί των όσων δικαστικών τόλμησαν να καταγγείλουν το άγος του Γεντί Κουλέ...), η ίδια η κυβέρνηση υπό τη μορφή του Υπουργικού Συμβουλίου: ποτέ άλλοτε δεν εμφανίστηκε η περίπτωση του Υπουργικού Συμβουλίου που συνέρχεται σε ολομέλεια δυο φορές το χρόνο υπό τους προβολείς της τηλεόρασης για να... χειροκροτήσει το μοναδικό θέμα της ημερήσιας διάταξης, δηλαδή το λόγο του προέδρου του! Και ως μη μιληθούμε για τις талаιπωρίες του ίδιου του κόμματος, που και αυτό αποτελεί ιδιότυπο θεσμό της Δημοκρα-

τίας: συνέδριο που μεταβάλλεται σε Συνδιάσκεψη που τελικά ματαιώνεται. Κεντρική Επιτροπή που δίνει εν λευκώ εξουσιοδοτήσεις, διαγραφές που γίνονται πριν ακόμη διαπιστωθεί το αδίκημα...

Όλα αυτά συνιστούν και θεσμική κληρονομιά που ασφαλώς και δεν αφορά μόνο την ενδεχόμενη κυβέρνηση της δεξιάς ή κεντροδεξιάς απόκλισης ούτε μόνο το ΠΑΣΟΚ, γιατί περιλαμβάνει και κάποια «εσωτερικά» του ζητήματα. Μας αφορά όλους, γιατί καθορίζει την ποιότητα του δημόσιου βίου και των μελλοντικών εξελίξεων σε όλα τα επίπεδα.

Μια οικονομία ανοικονόμητη

Σε όλους τους τόνους οι κυβερνητικοί τελάληδες διαλαλούν τις επιτυχίες της οικονομικής τους πολιτικής: ο πληθωρισμός είναι μικρότερος από το 1985 (γύρω στο 14% έναντι 25%), το έλλειμμα του ισοζυγίου πληρωμών τίθασε (από 3,3 δισεκατομμύρια δολάρια σε λιγότερο από 1,4), το ΑΕΠ αυξήθηκε φέτος κατά 3,5%, οι ιδιωτικές επενδύσεις αυξήθηκαν κατά 10%, το «κλίμα» βελτιώθηκε για τις επιχειρήσεις και εύλογα αφού τα κέρδη τείνουν να αυξηθούν.

Σωστά όλα αυτά αλλά λειψά...

Ο πληθωρισμός έπρεπε, σύμφωνα με παλαιότερες κυβερνητικές διακηρύξεις να βρίσκεται πολύ κάτω από το 10%. Και στο επίπεδο που βρίσκεται σήμερα είναι τριπλάσιος ή τετραπλάσιος από τον ευρωπαϊκό. Σοβαρές δε προβλέψεις λένε ότι τον Σεπτέμβριο θα «τρέχει» με κοντά 20%. Η διαφορά από τον ευρωπαϊκό πληθωρισμό, κάπου 10%, μειώνει την ανταγωνιστικότητα των ελληνικών εξαγωγών και ωθεί σε συνεχή υποτίμηση της δραχμής με τη μέθοδο της διολίσθησης.

Το έλλειμμα του ισοζυγίου πράγματι μειώθηκε. Όμως το έλλειμμα του εμπορικού ισοζυγίου που καθρεφτίζει την πραγματική κατάσταση της παραγωγής και της οικονομίας αυξάνεται συνεχώς και σε σχετικούς όρους μας δίνει την παγκόσμια πρωτοπορία. Η συνολική βελτίωση οφείλεται σε παράγοντες που δεν ελέγχονται τόσο από την κυβερνητική πολιτική όπως η μείωση της τιμής του πετρελαίου, η ανάκαμψη της ναυτιλίας διεθνώς, η αύξηση του τουρισμού χάρη στην ανάκαμψη των χωρών από όπου έρχονται οι τουρίστες. Αλλά και κυρίως στην είσοδο κεφαλαίων που έρχονται στην Ελλάδα χάρη σε μια πολιτική, πράγματι κυβερνητική αυτή τη φορά, υψηλών επιτοκίων. Όμως τα υψηλά επιτόκια στραγγαλίζουν τις επενδύσεις και φρενάρουν την ανάπτυξη. Επιπλέον, και άλλες χώρες κάνουν την ίδια πολιτική, και αν τα δικά τους επιτόκια ξεπεράσουν τα δικά μας η ροή κεφαλαίων μπορεί να αναστραφεί. Το κυβερνητικό επίτευγμα δεν είναι ανάξιο λόγου, το μέλλον του όμως

δεν είναι καθόλου εξασφαλισμένο. Εν πάση δε περίπτωση ήταν απαραίτητο κάτι να γίνει, γιατί τα ελλείμματα του ισοζυγίου οδήγησαν σε υπέρμετρη αύξηση του εξωτερικού χρέους, το οποίο τριπλασιάστηκε στην οκταετία του ΠΑΣΟΚ για να πλησιάσει τα 20 δισεκατομμύρια δολάρια.

Η λιτότητα του 1985-87 μείωσε το πραγματικό εισόδημα των μισθωτών κατά περίπου 14-15%, και δεν είναι εκπληκτικό ότι αυτή η μείωση συνοδεύτηκε από αύξηση των κερδών και σε κάποιο βαθμό των επενδύσεων. Πολύ περισσότερο μάλιστα που η στασιμότητα τόσων χρόνων επιβάλλει κάποια ανανέωση εξοπλισμού των επιχειρήσεων. Ωστόσο οι επενδύσεις παραμένουν γύρω στο 15% του ΑΕΠ, ενώ παλαιότερα το ποσοστό αυτό ξεπερνούσε το 20-22% και ενώ είναι αναγκαίο να το ξαναπλησιάσουμε αν θέλουμε να μιλάμε σοβαρά για ανάπτυξη, υποδομές, τεχνολογική αναβάθμιση, δημιουργία απασχολήσεων κλπ.

Σε ένα άλλο επίπεδο τώρα ας σημειώσουμε τη διακριτικότητα της κυβερνητικής προπαγάνδας σχετικά με τα οικονομικά του κράτους, και ιδίως τα δημόσια ελλείμματα και την κατάσταση του δημόσιου τομέα της οικονομίας. Τα ελλείμματα αυτά φτάνουν συνολικά κοντά στα 1500 δισεκατομμύρια δραχμές για φέτος, με τα επίσημα στοιχεία. Ανέπιστες εκτιμήσεις λένε ότι τρέχουμε προς ένα έλλειμμα που θα αγγίξει ή θα ξεπεράσει τα 2000 δισεκατομμύρια. Πρόκειται για ένα κολοσσιαίο ποσό, εκτός ελέγχου πια. Για να συγκρατηθεί το έλλειμμα στα επίπεδα που προέβλεπε ο κ. Τσοβόλας το Δεκέμβριο του 1988 (στον προϋπολογισμό, αλλά αυτός δεν έχει περίπου κανένα νόημα σήμερα και θα χρειαστεί η όποια νέα κυβέρνηση να τον... ξαναφτιάξει) θα χρειαστούν μετά τις εκλογές πρόσθετοι φόροι περίπου 300 δισ., λέει μια εμπιστευτική έκθεση του υπουργείου Εθνικής Οικονομίας που διέρρευσε στον «Οικονομικό Ταχυδρόμο». Ποιος και πώς θα τα πληρώσει; Κατεξοχήν πολιτικό ζήτημα που και το ΠΑΣΟΚ και η ΝΔ αποσιωπούν αιδημόνως.

Και δεν αναφέρομαι λεπτομερώς σε «εκκρεμότητες» με πιο μακροχρόνια εμβέλεια: ανασυγκρότηση ενός δημόσιου τομέα που στενάζει κάτω από τον ασφυκτικό έλεγχο των υπουργών, των φίλων τους (όχι βέβαια του κράτους γενικώς...), η απελπιστική στασιμότητα των «προετοιμασιών ενόψει του 1992» (που όμως δεν έρχεται αύριο, ήλθε χτες...), η αναπόδραστη ανάγκη να μεταρρυθμιστεί ένα φορολογικό σύστημα που για την ώρα επιβαρύνει μόνο τους μισθωτούς και ενισχύει πάσα αυθαιρέσια και πάσα παραοικονομία, οι «προβληματικές» επιχειρήσεις και η τύχη τους, κλπ., κλπ., κλπ.

Αναρίθμητες οι εκκρεμότητες

Και φυσικά δεν πρέπει να ξεχνάμε τους άλλους τομείς της δημόσιας ζωής, είτε σχετίζονται άμεσα με την οικονομία και την ανάπτυξη είτε όχι, είτε απαιτούν άμεσες απαντήσεις είτε επιβάλλουν μακροχρόνιους προγραμματισμούς: **παιδεία και έρευνα** (τα μεταπτυχιακά της τελευταίας στιγμής δεν αφορούν παρά τους προεκλογικούς σχεδιασμούς του πρωθυπουργικού υιού...), **υγεία** (έχουμε κτίρια και κλητήρες ή κηπουρούς στο ΕΣΥ αλλά όχι εξοπλισμούς ή γιατρούς, ιδίως στην επαρχία, και είναι ένα άλλο ζήτημα τι πολιτική ασκείται συνολικά —ας αναφέρουμε την συνήθη πρακτική απλής χορήγησης φαρμάκων χωρίς καμιά εντολή, ιδιαίτερα ηρεμιστικών, που αποτελούν απειλή μεγαλύτερη από τα ναρκωτικά που αποκλειστικά συγκεντρώνουν την προσοχή των εύκολων εκστρατειών), **περιβάλλον** (θυμηθείτε τους πέντε χιλιάδες νεκρούς του προπερσινού καύσωνα στην Αθήνα, μόνο που δεν ανήκουν στην ευθύνη του καύσωνα, τέτοιους είχαμε και άλλοτε χωρίς τέτοια σφαγή, αλλά σε μια πόλη και σε μια συσσώρευση πράξεων και παραλείψεων, κυβερνητικών και άλλων, που συνιστούν συνολική πολιτική και συνενοχή — η προσεχής κυβέρνηση δεν έχει παρά να προσεύχεται στο θεό των ανέμων, βραχυχρόνια τουλάχιστον), **εξωτερική πολιτική** (αλήθεια πώς θα ξεφορτωθούμε το Νταβός και πώς θα επανορθώσουμε τις culprae του κ. Παπανδρέου;)

★ ★ ★

Καιρός να σταματήσουμε, γιατί και ο πιο αισιόδοξος των αναγνώστών του ANTI θα ζητήσει έλεος. Ας ζητήσει όμως και από την Αριστερά να ζυγίσει καλά τα πράγματα. Η αντιμετώπιση της πασοκικής κληρονομιάς δεν επιτρέπει και πολλές εξάρσεις, απαιτεί, μαζί με τα οράματα και ρεαλισμό και πεζές διαχειριστικές παρεμβάσεις. Και βέβαια αξιοπιστία και φερεγγυότητα, πράγμα που απαγορεύει τα πολιτικάντικα όνειρα ενίσχυσης των υπευθύνων αυτής της κατάστασης ή συνεργασίας μαζί τους. Και μόνο η «εκκρεμότητα» της κάθαρσης, για την οποία δεν έγινε λόγος εδώ μια και το ANTI έχει επαρκώς και επάξια ασχοληθεί με όλες τις πλευρές, θα απαγόρευε κάτι τέτοιο. Αλλά και όσα προαναφέρθηκαν τείνουν εξίσου ή και περισσότερο προς την ίδια κατεύθυνση. Μένει βέβαια ανοιχτό το θέμα της πολιτικής που αυτόνομα και με άλλη αντίληψη των συνεργασιών η Αριστερά μπορεί στις συγκεκριμένες συνθήκες να ασκήσει και να προωθήσει. Ας ελπίσουμε ότι το ANTI θα θελήσει να επανέλθει...

[]

ΕΠΙ
σημαί
νουμε

Το τέλος του Πασοκικού πολιτισμού

Σε δέκα μέρες φτάνει στο τέλος της η διακυβέρνηση της χώρας από το ΠΑΣΟΚ μέσα σε ένα όργιο σκανδάλων, ροζ αποκαλύψεων και πολλών ανεκπλήρωτων υποσχέσεων. Οι στόχοι του «σοσιαλιστικού» αυτού κόμματος και της επί του πολιτισμού υπουργού του, η επιστροφή των ελγινείων μαρμάρων και οι Ολυμπιακοί αγώνες του '96, έχουν από καιρό μεταφερθεί στις καλένδες. Τους έχουν αντικαταστήσει οι περί ποδοσφαίρου προβληματισμοί, όχι μόνο για τη βορά των ψήφων.

Ο πρωθυπουργός της χώρας δηλώνει αυτάρεσκα ότι δεν πάει κινηματογράφο αν και πολύ του αρέσει, για να μην ενοχλήσει τους υπόλοιπους θεατές της αίθουσας. Δυο φορές εθεάθη σε θέατρο, τον τελευταίο χρόνο μάλιστα και τις δυο, με τη συνοδεία της κυρίας Λιάνη αλλά φαίνεται ότι δεν μπόρεσε να αντέξει τόσο μεγάλη δόση κουλτούρας σε τόσο μικρό διάστημα, και δεν ξαναπήγε.

Ο πολιτισμός του Τόμπρα, του Κουρή, του παραγκωνισμένου σήμερα Κατσιφάρα, του σπασίματος των πιάτων και της κυρίας Σακελαρίου έχει καθίσει σαν ταφόπλακα στην Ελλάδα.

Άλλα επτά χρόνια πήγαν χαμένα, αν και η περίοδος αυτή είχε ξεκινήσει με πολλές προσδοκίες και προοπτικές. Σε δέκα μέρες, πιστεύουμε, οι δυνάμεις της Αριστεράς να έχουν τη δύναμη για μια ουσιαστική παρέμβαση χωρίς δογματισμούς και κενούς εντυπωσιασμούς, και στα πολιτιστικά πράγματα, με μόνο σκοπό να αποκτήσει παιδεία και πολιτισμό αυτός ο τόπος.

«Πεθαίνει ο ελληνικός χορός»;

Το φαινόμενο του «εξευρωπαϊσμού» της νεώτερης Ελλάδας άρχισε να παίρνει τις πραγματικές του διαστάσεις σχεδόν ταυτόχρονα με την αναγνώρισή της ως αυτόνομο κράτος το 1827.

Εκτοτε η άρχουσα τάξη και τα προσκείμενα σε αυτήν κοινωνικά στρώματα έδωσαν σε ό,τι σχετικό με το λαϊκό πολι-

τισμό το στίγμα του «ακαλλιέργητου» και του «κακόγουστου». Ένα στίγμα, το οποίο κανένα κόμμα —συμπεριλαμβανομένων και των προοδευτικών— και κανένας φορέας δεν προσπάθησε μέχρι σήμερα να αποβάλλει.

Έτσι μια και η άσκηση πίεσης ήταν ανύπαρκτη, οι υπεύθυνοι για τα πολιτιστικά δρώμενα προσάρμοσαν με μοναδική συνέπεια —οι εξαιρέσεις ήταν ελάχιστες— την πολιτική τους στο γενικότερο κλίμα αποδοκιμασίας καλλιέργωντας αφενός μεν το συναίσθημα ενοχής του νεοέλληνα αναφορικά με τις ρίζες του, αφετέρου οδηγώντας μέσω της γνωστής μεθόδου της αδιαφορίας αναπόφευκτα την λαϊκή παράδοση στα όρια του αφανισμού.

Το ΠΑΣΟΚ παρά τις μεγαλειόβολες εξαγγελίες του για την προώθηση του λαϊκού πολιτισμού δεν κατόρθωσε και εδώ να εφαρμόσει μια πολιτική διαφορετική από εκείνη του κενού εντυπωσιασμού.

Τρανταχτό τεκμήριο αποτελεί η εικόνα που παρουσιάζει

Την ίδια στιγμή που τα εκατομμύρια σπαταλώνται αφειδώς στη διοργάνωση των καλοκαιρινών φεστιβάλ για την προβολή κάποιων σχολών μπαλέτου ή την παρουσίαση χιλιοπαλεγμένων συναυλιών κλασικής μουσικής και όπερας αμφότεροι οι χρηματοδότες του θεάτρου Δόρα Στράτου, ΕΟΤ, και ΥΠΠΟ, δηλώνουν αδυναμία να αυξήσουν την επιχορήγηση των 200 παραστάσεων ενός συγκροτήματος 100 αυθεντικών χορευτών πλέον των 13 εκατομμυρίων δρχ. Ας σημειωθεί ότι στη διάρκεια των παραστάσεων αυτών, όπου το τελετουργικό στοιχείο διατηρείται ανέπαφο, ξεφεύγοντας έτσι τον κίνδυνο της στεγνής απομίμησης, παρουσιάζονται 1000 αυθεντικές φορεσιές.

Οι επικλήσεις του προέδρου του Δ.Σ. για αύξηση της επιδότησης, μια και μόνον τα τρέχοντα έξοδα ανέρχονται σε 50 εκατομμύρια, ηχούν ως φωνή βοώντος εν τη ερήμω.

Ο ΕΟΤ μάλιστα αρνήθηκε όχι μόνο να συμβάλλει στη διάφηση του θεάτρου τυπώ-

Χορός των κουταλιών (Ικόνιο Μικράς Ασίας).

σήμερα, το μοναδικό, σε ευρωπαϊκό τουλάχιστον επίπεδο ζωντανό μουσείο παραδοσιακού ελληνικού χορού, το θέατρο της Δόρας Στράτου.

Όπως δήλωσε σε συνέντευξη Τύπου την περασμένη Πέμπτη ο πρόεδρος του Διοικητικού Συμβουλίου, καθηγητής Άλκης Ράφτης «τα οικονομικά του θεάτρου βρίσκονται σε άθλια κατάσταση» έτσι ώστε να μην είναι δυνατή όχι μόνον η συντήρηση των 3.000 αυθεντικών φορεσιών που διαθέτει αλλά ούτε καν η φύλαξή τους. Οι χορευτές του Σωματείου «Ελληνικοί Χοροί Δόρα Στράτου» παραμένουν απλήρωτοι από τον Αύγουστο και υπάρχει περιπτωση «αν δεν γίνουν κάποιες ενέργειες το θέατρο να κλείσει».

νοντας έστω στο πρόγραμμά του μια πρόσφατη ενημερωτική σελίδα σχετικά με τις παραστάσεις του, αλλά και να καθιερώσει την πώληση των εισιτηρίων από τα γραφεία του ΦΕΣΤΙΒΑΛ Αθηνών.

Η παντελής έλλειψη ενδιαφέροντος είναι πλέον προφανής μια και κανείς από τους ιθύνοντες δεν θα μπορούσε να ισχυρισθεί ότι οι ξένοι έρχονται στα ΦΕΣΤΙΒΑΛ για να παρακολουθήσουν συναυλίες κλασικής μουσικής ή μπαλέτου, που έχουν την ευκαιρία να προσεγγίσουν καθημερινά στους τόπους καταγωγής τους.

Τραγικό αποτέλεσμα της πολιτικής αυτής είναι η ραγδαία πτώση του αριθμού των θεατών σε ένα διάστημα μό-

χορος

λις 10 ετών στο 1/3 (από 105.000 το '79 μειώθηκαν σε 29.000 το '87).

Σε μια εποχή που η ανάγκη για τη διατήρηση των χαρακτηριστικών της εθνικής μας ταυτότητας —και εν όψει του θρυλικού πλέον 1992— γίνεται ολοένα και πιο επιτακτική και τόσο στη Δύση όσο και στην Ανατολή οι ιθύνοντες στα πολιτιστικά προσπαθούν να συγκεντρώσουν τα υπολείμματα της παράδοσής τους στην «Ελλάδα του 2000» οι υπεύθυνοι συντελούν στη νέκρωση των τελευταίων ζωντανών κυττάρων» της παράδοσης βοηθούμενοι και κινούμενοι από τη γενική αδιαφορία.

Η συμβολή μας στην αντιμετώπιση της είναι αναγκαία, για να μη βγει αληθινή η προφητεία της Δόρας Στράτου «Όταν πεθάνω εγώ, θα πεθάνει και ο ελληνικός χορός».

Λήδα Καζαντζάκη

Η αποτύπωση της γραφικότητας

Δ.Α. Φατούρος, Εικαστική Δίοδος

Πρώτο τεύχος μιας σειράς χρονολογικής, η έκδοση αυτή του *Παρατηρητή* (Θεσσαλονίκη 1988) έρχεται να επαληθεύσει κάτι που λίγο-πολύ ήταν γνωστό από πριν: ότι ο Δημήτρης Φατούρος από τα σπουδαστικά του χρόνια ασχολήθηκε με εικαστικές αναζητήσεις, τότε αποδεκτή τάση ανάμεσα στους σπουδαστές της Αρχιτεκτονικής Σχολής. Οπότε μια έκδοση σκίτσων-σπουδών του από την περίοδο 1950-54 σήμερα απλά επιβεβαιώνει τις πρώτες του εκείνες συγκινήσεις και επιρροές, με κάποιο τρόπο λειτουργώντας ταυτόχρονα ως χρονικό και τεκμήριο μιας ιδιαίτερης εποχής. Γιατί εκείνη η «ένδοξη» περίοδος —ίσως δίκαια μυθοποιημένη σήμερα— με ένα Πικιώνη στην έδρα της Διακοσμητικής, με ένα Χατζηκυριάκο στην έδρα της Ζωγραφικής (για να μην

πούμε τίποτε για τον Μιχαήλ και τον Ορλάνδο) και το σπουδαιότερο: με μικρές, ομοιογενείς τάξεις σπουδαστών, ανήκει πια στην ιστορία.

Από ό,τι φαίνεται, ο Δ. Φατούρος δεν ήταν μόνος στην καλλιέργεια της ζωγραφικής ως τρόπου προσέγγισης του αρχιτεκτονικού προβλήματος. Ήταν διάχυτη τότε η αντίληψη ότι αυτός ήταν ο σωστός τρόπος καλλιέργειας μιας απαραίτητης ευαισθησίας στον αρχιτέκτονα, που θα του επέτρεπε αύριο να αντιμετωπίσει τα τόσο ακανθώδη προβλήματα της δημιουργίας σε ένα τόσο φορτισμένο ιστορικά τόπο όπως είναι η Ελλάδα. Μιλάμε για μια συνειδητή ενδοσκόπηση στα «νάματα» της τοπικής παράδοσης που ανεξάρτητα θα συμπληρωνόταν με την κατάλληλη τριβή στις σύγχρονες τάσεις στην αρχιτεκτονική του εξωτερικού. Έτσι τα σχέδια ήταν «ελληνικά» με όλη τη σημασία της λέξης: ελληνικά ως θεματολογία και, το κυριότερο, ελληνικά ως προς την τεχνική τους.

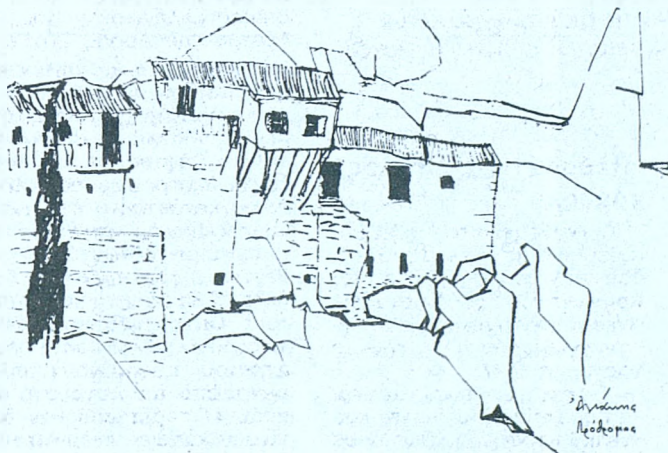
Το ότι σε πολλές περιπτώσεις αναγνωρίζονται άμεσες επιδράσεις κυρίως του Χατζηκυριάκου-Γκίκα και λιγότερο ίσως του Πικιώνη, δεν θα έπρεπε να μας εκπλήσσει. Ο Δ. Φατούρος άλλωστε, για ένα σύντομο διάστημα, εργάστηκε ως βοηθός του πρώτου πριν διοριστεί καθηγητής στη Θεσσαλονίκη (τυχαίνει να τον είχα και δάσκαλο τότε). Οι επιρροές αυτές είναι ένα είδος αναγνώρισης και τιμητική εκδήλωση προς μια σημαντική μορφή της νεοελληνικής τέχνης, πράγμα που θα πρέπει να θεωρηθεί απόλυτα θεμιτό. Εκείνο όμως στο οποίο θα έπρεπε να επιμείνουμε περισσότερο είναι το *περιεχόμενο* αυτών των σκίτσων-σπουδών.

Ο ίδιος ο Δ. Φατούρος στην

εισαγωγή της έκδοσης διακρίνει τρεις κατηγορίες χρήσης τους: ως ανάδυση της ουσίας ενός αρχιτεκτονικού έργου που κυοφορείται, ως καλλιέργεια συνθετικής ικανότητας και ως ερμηνεία αρχιτεκτονικού έργου. Θα συμπληρώνα ότι οι τρεις κατηγορίες συνυπάρχουν αδιαίρετες, μια και είναι συχνά δύσκολο να εκλογικευθεί η αιτία που κάποιος αρχιτεκτόνημα έχει τραβήξει την προσοχή μας. Βέβαια, όταν έχουμε να κάνουμε καθαρά με σπουδές αρχιτεκτονικών συνόλων από βυζαντινές εικόνες είναι προφανής η αναζήτηση της σκηνογραφικής «λύσης», εφάπτομενικά στη διδασκαλία του Πικιώνη. Κάτι τέτοιο λοιπόν θα πρέπει να αναγνωριστεί κυρίως ως «ψάξιμο» για μια σύγχρονη αρχιτεκτονική. Σε άλλες όμως περιπτώσεις η διακρίση δεν είναι προφανής και μένουμε με την απορία ποιο είναι το ζητούμενο.

Σίγουρα υπάρχει παντού η αποτύπωση μιας γραφικότητας, έτσι όπως απορρέει από την παραδοσιακή αρχιτεκτονική. Υπάρχει μάλιστα ένα ελαφρά μεταγενέστερο κείμενό του (*Νέα Εστία* 69/1961) όπου «επεξηγεί» αυτή τη χρήση της παραδοσιακής αρχιτεκτονικής. Οπότε το ενδιαφέρον είναι πως οι αρχιτέκτονες εκείνης της περιόδου, μέσα στους οποίους περιλαμβάνεται και ο Δ. Φατούρος με το χτισμένο του έργο, κατάφεραν να μετουσιώσουν τα «διδάγματα» από αυτές τις σπουδές και αν αυτή η θεματολογία λειτούργησε όπως προβλεπόταν. Από τη στιγμή που η έκδοση της *Εικαστικής Δόδου* αρχίζει να μας θέτει τέτοια ερωτήματα, νομίζω ότι έχει ήδη δικαιώσει την ύπαρξή της πέρα για πέρα.

Δημήτρης Φιλιππίδης

Για την τέχνη της Αναγέννησης

Μαρίνα Λαμπράκη - Πλάκα
Οι πραγματίες περί ζωγραφικής
Αλμπέρτι και Λεονάρντο
Εκδ. Βικελαίας Δημοτικής
Βιβλιοθήκης, Ηράκλειο Κρήτης
(262 σελίδες και 73 σελίδες με εικόνες).

Είναι γνωστό ότι οι πλαστικές τέχνες έχουν ελάχιστη απήχηση στο ελληνικό κοινό. Δύο από τις αιτίες αυτού του φαινομένου είναι ότι α) υπάρχουν πολύ λίγα βιβλία γι' αυτές στην ελληνική γλώσσα και β) η ποιότητα του λόγου που τις παρακολουθεί και τις υποστηρίζει στις αρμόδιες σελίδες του περιοδικού και του ημερήσιου Τύπου είναι γενικά χαμηλή. Τα βιβλία για τη ζωγραφική, τη γλυπτική και την αρχιτεκτονική έχουν συνήθως μια καλή ποιότητα χαρτί που δεν παρακολουθείται από ανάλογη ποιότητα περιεχομένου. Ο λόγος για τα εικαστικά στον Τύπο, συνήθως με τη μορφή παρουσιάσης εκθέσεων, καμιά φορά όμως και με τη μορφή άρθρων, είναι —με ελάχιστες εξαιρέσεις— από τα είδη εκείνα του λόγου που δικαιολογημένα έδωσε, κάποτε, λαβή στους ευθυμογράφους να λαιδωρούν το λόγο για την τέχνη σχεδόν άκοπα: αόριστος και γι' αυτό γενικής εφαρμογής, συγκεκριμένος και γι' αυτό δυσνόητος, ελιττίστικος και γι' αυτό επαρχιώτικος, έχει σαν αποτέλεσμα να προσπερνάει κανείς την κριτική των εικαστικών ή την αρθρογραφία γι' αυτά, με την απέχθεια που δημιουργούν τα συνονθυλεύματα από πρόχειρους συνδυασμούς όρων και λέξεων που φανερώσουν δήθεν τη βαθιά γνώση του αντικειμένου που διαθέτει ο συγγραφέας τους, στην πραγματικότητα όμως τη μορφωτική και πνευματική του ένδεια. Ύστερα από αυτά μπορεί κανείς να καταλάβει την ανακούφιση που δημιουργούν τα βιβλία όπως (με τη σειρά που εκδόθηκαν την τελευταία πενταετία). Τα θρησκευτικά θέματα στη νεοελληνική ζω-

γραφική 1900-1940 της Ευθυμίας Γεωργιάδου - Κούντουρα, ο Τζιόρτζιο ντε Κίρικο και η σουρεαλιστική επανάσταση της Νίκης Λοϊζίδη και τελευταία το βιβλίο που έχει για αντικείμενο το σημείωμα αυτό, οι πραγματείες περί ζωγραφικής Αλμπέρτι και Λεονάρντο της Μαρίνας Λαμπράκη - Πλάκα. Είναι άραγε σύμπτωση το φύλο των συγγραφέων; Νομίζω όχι.

Από τότε που η ιστορία της τέχνης συγκροτήθηκε σαν ιδιαίτερος κλάδος της επιστήμης της ιστορίας, στα μέσα του 19ου αιώνα, η μελέτη της Αναγέννησης συγκέντρωσε τις προτιμήσεις των περισσότερων επιστημόνων του κλάδου. Η προνομιακή αυτή μεταχείριση δεν είναι καθόλου τυχαία και το γεγονός ότι εξακολουθεί να ισχύει ως τις μέρες μας, δικαιολογεί τον ισχυρισμό ότι η Αναγέννηση είναι η καλύτερα μελετημένη περίοδος στην ιστορία της δυτικής τέχνης. Πραγματικά όλες οι μειζόνες μέθοδοι παρουσίασης, ανάλυσης και ερμηνείας της τέχνης έχουν εφαρμοστεί στη μελέτη της Αναγέννησης με αποτέλεσμα τα περισσότερα και εγκυρότερα συγγράμματα ιστορίας και θεωρίας της τέχνης να έχουν σαν αντικείμενό τους την τέχνη αυτής της περιόδου. Ο λόγος είναι απλός: οι αρχές της Αναγέννησης για την τέχνη, με αφετηρία τις ιταλικές πόλεις - κράτη του 13ου αιώνα και προεξάρχουσα την Φλωρεντινή Δημοκρατία, εξαπλώθηκαν και κυριάρχησαν σε μια ευρύτατη γεωγραφική περιοχή και αναγορεύτηκαν σε κοινό πολιτιστικό παρονομαστή των πιο προηγμένων κοινωνιών της Δύσης για αιώνες. Πρόκειται για αρχές που όχι μόνο καθόρισαν τα πλαίσια μέσα στα οποία αναπτύχθηκε η τέχνη, αλλά δεν αμφισβητήθηκαν από κανέναν ως την εποχή των ιστορικών πρωτοποριών του αιώνα μας που είναι γνωστές με τον γενικό όρο Μοντερνισμός.

Η ιταλική αναγέννηση προηγείται χρονικά των αναλογιών πολιτιστικών συστημάτων στη Δύση ακριβώς γιατί πρώτες οι ιταλικές κοινωνίες κατάρχησαν τη φεουδαρχική συγκρότηση των παραγωγικών σχέσεων και αστικοποίησαν τις οικονομίες τους σαν αποτέλεσμα της επιβολής της αστικής τάξης ως κυρίαρχης κοινωνικής και πολιτικής δύναμης. Τα άλματα αυτής της τάξης στο εμπόριο, τη βιομηχανία και τις τραπεζικές υπηρεσίες δημιούργησαν νέες ανάγκες: η αστική τάξη ήθελε

να εξυπηρετήσει τις δικές της λειτουργικές ανάγκες και ταυτόχρονα να επιβάλει τις αξίες της για να παγιώσει την κυρίαρχη θέση της στο κοινωνικό σύνολο. Από κει ξεπήδησε η αρχιτεκτονική της Αναγέννησης που καθιέρωσε νέες αρχές για την οργάνωση του χώρου μέσα και γύρω από τους ναούς και τα άλλα δημόσια οικοδομήματα για να εκφράσει τις νέες, πολύ λιγότερο θεοκρατούμενες σχέσεις του ανθρώπου με τον κόσμο. Την προοπτική απεικόνιση του χώρου, σύστημα για το σχεδιασμό ψευδαισθησιακών εικόνων που δημιουργεί την εντύπωση του βάθους στις επιπέδες, δισδιάστατες επιφάνειες της ζωγραφιάς, χρησιμοποιήσαν οι ζωγράφοι για να εικονογραφήσουν τις ιδεολογικές προκαταλήψεις των αστών παραγγελλιοδοτών τους. Το έκανε ο Τζότο στις περικοπές και πρωτόγονα, το έκανε τέλεια έναν αιώνα αργότερα ο Μασάτσο. Αλλά και οι δύο δούλεψαν στη διάρκεια μιας ηρωικής εποχής που ακόμα δεν είχε προφτάσει να καταθέσει τη γνώση της, τα θεωρητικά της επιτεύγματα σε ένα σώμα προσιτό σε κάθε καλλιτέχνη. Αυτό έγινε με την πραγματεία περί ζω-

φορμή το γεγονός ότι είναι καθηγήτρια στη Σχολή Καλών Τεχνών. Τι καλύτερο δώρο θα μπορούσε να κάνει ένας ιστορικός της τέχνης στους μαθητές του που είναι εκκολλημένοι καλλιτέχνες των εικαστικών τεχνών, από το να τους φέρει σε επαφή με την ποιητική του Αλμπέρτι και του Λεονάρντο, δυο κορυφαίων καλλιτεχνών και διανοητών της Αναγέννησης που οι απόψεις τους καθόρισαν σε μεγάλο βαθμό τις ίδιες τις αρχές της τέχνης, στη δυτική, την κεντρική και τη βόρεια Ευρώπη; Η προσφορά όμως της ΜΛΠ δεν σταματάει εκεί, δηλαδή, στην αφετηρία.

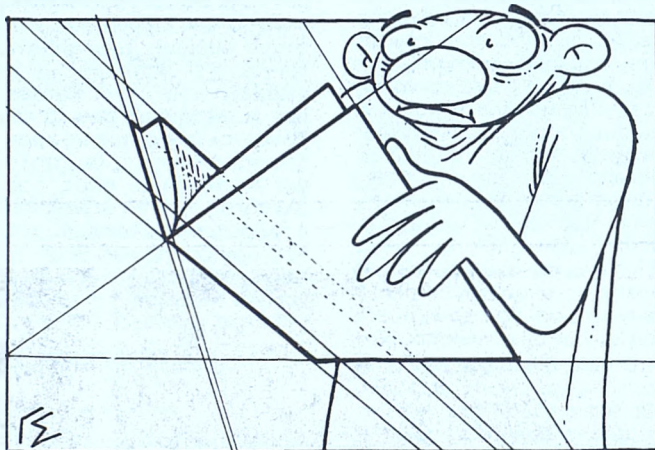
Το βιβλίο είναι μια γοητευτική διείσδυση στην αναγεννησιακή σκέψη, εμπλουτισμένη με τις απόψεις των παλιότερων αλλά και των σύγχρονων μελετητών της σε τρόπο ώστε διαβάζοντας το κείμενο να μην πληροφορούμαστε μονάχα για τις απόψεις των κορυφαίων της Αναγέννησης, αλλά και για το πώς βλέπει η εποχή μας αυτές τις απόψεις.

Η συγγραφέας προτάσσει ένα κεφάλαιο για τις αντιλήψεις περί τέχνης που υπήρχαν από την αρχαιότητα (και που φυσικά επηρέασαν τους δυο καλλιτέχνες) ως την εποχή της συγγραφής των πραγ-

σμειώνει η συγγραφέας τη φράση επιβίωμα αυτής της αντίληψης στο λαό μέχρι σήμερα. Με πολύ αδρά περιγράμματα παραθέτει τις δυο διαφορετικές απόψεις για τη μίμηση, την πλατωνική και την αριστοτελική και στη συνέχεια εξηγεί τους λόγους της υπέρβασής τους από τη μεσαιωνική τέχνη. Συνδέει την έννοια του μύθου στον Αριστοτέλη με την έννοια της ιστορίας στον Αλμπέρτι τονίζοντας πόσο τεράστια σημασία δίνουν σε αυτή την παράμετρο της καλλιτεχνικής δημιουργίας ο Έλληνας φιλόσοφος και ο Φλωρεντινός καλλιτέχνης.

Στο κεφάλαιο για την προσωπικότητα του Αλμπέρτι η συγγραφέας αναφέρεται, ανάμεσα στα άλλα, και στο μετάλλιό του που σχεδίασε ο Μ. ντε Πάσκο το 1446. Η ανάλυση της παράστασης γίνεται με την εικονολογική μέθοδο που για το μελετητή είναι από τις πιο απαιτητικές μεθόδους προσέγγισης της καλλιτεχνικής δημιουργίας ενώ για τον αναγνώστη μια από τις πιο συναρπαστικές. Έχουμε ελάχιστες εικονολογικές αναλύσεις στην ελληνική γλώσσα — ο δάσκαλος της ΜΛΠ Παντελής Πρεβελάκης είχε επιχειρήσει ανάλογες στο παρελθόν στη μελέτη του «Αρχαία Θέματα στη Ζωγραφική της Αναγέννησης». Μολονότι η παρούσα δεν έχει την έκταση μιας τυπικής εικονολογικής ανάλυσης, είναι ενδεικτική της άνεσης με την οποία χειρίζεται η συγγραφέας αυτή τη μέθοδο. Στη συνέχεια η πραγματεία του Αλμπέρτι παρουσιάζεται και σχολιάζεται με το γνωστό και από άλλα κείμενα της ΜΛΠ, σαφή, εύληπτο και ακριβή λόγο που είναι ένα από τα μεγαλύτερα προσόντα του βιβλίου. Επί πλέον η συγγραφέας επισημαίνει και την οπτική της κριτικής σκέψης του 20ού αιώνα, απέναντι στις διάφορες θέσεις του Αλμπέρτι κάνοντας, για παράδειγμα, εκτενή αναφορά στις συμβολικές ποιότητες της προοπτικής που κατάδειξε ο Πανόφσκι, εφαρμόζοντας στην περιοχή της ερμηνείας της τέχνης τη σχετική αισθητική θεωρία που διατύπωσε ο Κασίρερ στα 1924.

Κάτι που δίνει μεγάλο ενδιαφέρον στην πραγματεία του Αλμπέρτι είναι ότι δεν παρήκει μονάχα οδηγίες σχετικά με τα τεχνικά ζητήματα (κατατομές, σύνθεση, απεικόνιση της δράσης, ερμηνεία φωτός - χρωμάτων) αλλά παραθέτει τα ζητούμενα της εποχής από το ζωγράφο στο ή-

γραφικής του Αλμπέρτι. Αρκετές δεκαετίες αργότερα, και ενώ είχε προηγηθεί η συγγραφή και άλλων πραγματειών που συγκροτούσαν σε σώμα τις θεωρητικές αρχές της Αναγέννησης για την τέχνη διατύπωσε ο Λεονάρντο τις σκέψεις του για τη ζωγραφική που συγκροτήθηκαν σε σώμα και κυκλοφόρησαν πολύ αργότερα, μόλις το 1651.

Πιστεύουμε ότι η Μαρίνα Λαμπράκη-Πλάκα (ΜΛΠ) διάλεξε να γνωρίσει στο ελληνικό κοινό αυτές τις δυο βασικές πηγές της αναγεννησιακής σκέψης και πράξης με α-

ματειών. Το ότι η τέχνη έχει σκοπό της τη μίμηση της φύσης είναι μια αρχή παρμένη από την αρχαιότητα, ξεχασμένη σε ολόκληρη τη διάρκεια του Μεσαίωνα και ξαναγεννημένη από τους αναγεννησιακούς. Αυτοί με τη βοήθεια της προοπτικής φτάνουν την αντίληψη αυτή σε ένα ακραίο σημείο εφαρμογής δημιουργώντας ψευδαισθησιακές εικόνες που κάνουν το θεατή τους να νομίζει ότι σχεδόν μπορεί να πάρει κι αυτός μέρος σε αυτά που συμβαίνουν, ότι μπορεί να τα αγγίξει, ότι «θα του μιλήσουν» όπως εύστοχα

θος και την παιδεία. Είναι πολύ ενδιαφέρον να δει κανείς με ποια επιχειρήματα επιδιώκει ο Αλμπέρτι (καθώς και όλοι οι Ανθρωπιστές) να απαλλάξει τον καλλιτέχνη από την υπόσταση του χειρώνακτα, όπου ήταν παραδοσιακά τοποθετημένος από τη συλλογική κοινωνική συνείδηση, και να τον ανυψώσει σε κείνην του θεράποντα μιας ελεύθερης τέχνης, όπως ονομάζονταν τότε οι ανθρωπιστικές επιστήμες. Θα δυσκολευόμασταν πάντως να συμφωνήσουμε με τη συγγραφέα όταν αναφέρει αυτό τον αγώνα των Ανθρωπιστών και των καλλιτεχνών της Αναγέννησης σε μια μορφή πάλης των τάξεων, όπως φαίνεται να πιστεύει στο εισαγωγικό κείμενο (σ. 17).

Το πρώτο μέρος του βιβλίου τελειώνει με συνοπτικές αναφορές στο αντικείμενο των δύο άλλων πραγματειών του Αλμπέρτι: Περί του Αγάλματος (η θεωρία του για τη γλυπτική) και Περί της Οικοδομικής Τέχνης, που είναι τεράστια σε έκταση και αποτελεί το θεωρητικό αριστούργημα του Αλμπέρτι. Δεν παραλείπει να τονίσει την πολυδιάστατη δράση του καλλιτέχνη που οι αντιλήψεις του για τη χωρο-ταξική κατανομή των λειτουργιών μιας πόλης τον κατατάσσουν αντικειμενικά στους μεγάλους αναγεννησιακούς πολεοδόμους και μάλιστα φανερώνουν πόσο ψηλά στην ιεραρχία των προτε-

ραιότητων του ήταν οι οικολογικοί παράγοντες του αστικού σχεδιασμού.

Στο δεύτερο μέρος του βιβλίου εξετάζεται το γνωστό συμπλήρωμα των αποσπασματικών σκεψων-εγγραφών του Λεονάρντο που είναι γνωστό ως η πραγματεία του για τη ζωγραφική. Ο ντα Βίντσι διευρύνει και εμπλουτίζει τα βασικά θέματα του Αλμπέρτι, έστω και με τον αποσπασματικό χαρακτήρα με τον οποίο διασώθηκαν οι θεωρητικές του απόψεις για τη ζωγραφική. Σωστά υπογραμμίζεται η επίδραση αυτών των ιδεών στη διαμόρφωση της τέχνης από τον 18ο αιώνα ως τις μέρες μας (ενδεικτικά παραθέτει την περίπτωση του Μαξ Έρνστ).

Στον επίλογο η συγγραφέας παραλληλίζει το ιδεολογικό υπόβαθρο των θεωριών του Λεονάρντο και του Αλμπέρτι και καταλήγει στο συμπέρασμα ότι οι αντιλήψεις τους και οι έρευνές τους έχουν καθαρά φυσιοκρατικό χαρακτήρα. Η μεταφυσική διάθεση και ο ιδεαλισμός της νεοπλατωνικής φιλοσοφίας, που βρήκαν την εικαστική τους έκφραση στο έργο ενός Μποτιτσέλι, κι ενός Μιχαήλ Άγγελου, άφησαν ανεπηρέαστο, κατά τη γνώμη της, το έργο των δύο μεγάλων καλλιτεχνών του βιβλίου.

Όσο κι αν συμφωνεί κανείς απόλυτα στην περίπτωση των δύο πρώτων, είναι δύσκολο να δει το ζωγραφικό έργο του

Λεονάρντο απόλυτα προσηλωμένο στο φυσιοκρατισμό (είναι μάλλον αποτέλεσμα μιας συναίρεσης φυσιοκρατικών και ιδεαλιστικών στοιχείων), ενώ ακόμα δυσκολότερα θα παράβλεπε κανείς τα ιδεαλιστικά χαρακτηριστικά της αρχιτεκτονικής του Αλμπέρτι.

Σε επίμετρο η Μαρίνα Λαμπράκη - Πλάκα παραθέτει σε μετάφραση που έκανε η ίδια, τα εξής κείμενα που πλουτίζουν τη φτωχή σε αναγεννησιακά κείμενα ελληνόφωνη βιβλιογραφία:

α. Το κείμενο της αφιέρωσης της πραγματείας στον Φίλιππο Μπρουνελλέσκι.

β. Το κείμενο του Αντόνιο Μανέτι από τη βιογραφία του Μπρουνελλέσκι, για την ανακάλυψη της προοπτικής.

γ. Την εισαγωγή του Βαζάρι (1568) στο βίο του Λεονάρντο.

δ. Δύο κείμενα του Λεονάρντο για τη σύνθεση.

Οι εικόνες που συνοδεύουν το κείμενο έχουν χωριστό υπομνηματισμό και βοηθάνε τον αναγνώστη να κατανοήσει καλύτερα ορισμένες από τις αρχές που εκθέτουν για την τέχνη στις πραγματείες τους οι δύο καλλιτέχνες.

Αντώνης Κωτίδης

● Το περιοδικό «Ακροβασία» διοργανώνει στο Θέατρο της Ρεματιάς Χαλανδρίου ένα διήμερο εκδηλώσεων (10 και 11 Ιουνίου) για τη διάσωση της Ρεματιάς. Στα πλαίσια των εκδηλώσεων αυτών που περιλαμβάνουν εκτός

των άλλων εκθέσεις ζωγραφικής και φωτογραφίας θα διοργανωθεί το Σάββατο 10 Ιουνίου στις 8 μ.μ. συζήτηση πάνω στο σχέδιο «Αναμόρφωσης - Καταστροφής της Ρεματιάς από τον Δήμο».

Προσκεκλημένοι είναι ο Δήμος Χαλανδρίου, Δημοτικοί Σύμβουλοι της Συμπαρατάξης και η Συσπείρωση Αρχιτεκτόνων.

● Έκθεση έργων χειροτεχνίας που φτιάχθηκαν από κρατούμενους Σωφρονιστικών Καταστημάτων και Ιδρυμάτων Αγωγής Ανηλίκων παρουσιάζεται στα γραφεία του ΕΟΜΜΕΧ (Μητροπόλεως 9) μέχρι τις 13 Ιουνίου.

Τα έσοδα από τις πωλήσεις των εκθεμάτων —μεταξύ των οποίων διακρίνονται ιδιαίτερα για την δεξιότητά της κατασκευής τους τα ξύλινα καραβάκια και οι ζωγραφιστές κασέλες— θα διατεθούν για την οικονομική ενίσχυση των οικογενειών των κρατουμένων.

● Το «Πνευματικό Κέντρο» του Δήμου Καλλιθέας (Πλ. Δαβάκη) θα φιλοξενήσει από την Κυριακή 11.6. έργα των παιδιών που πήραν μέρος στην εικονογράφηση του παιδικού βιβλίου «Στην Βηθλέεμ του Βυθού» της Σοφίας Φιλντίση. Η έκθεση θα διαρκέσει μέχρι τις 16.6.

● Εγκαινιάσθηκε χθες στην γκαλερί Jean Bernier (Μαρασλή 51) έκθεση έργων του Ιάπωνα καλλιτέχνη Kenzi Fuzita. Τα έργα του Kenzi Fuzita που εκθέτει για πρώτη φορά στην Ελλάδα είναι κατασκευές από διάφορα υλικά που συντίθενται και επανασυντίθενται συνεχώς. Η έκθεση θα διαρκέσει μέχρι τις 30 Ιουνίου.

Books and comics from USA

at very cheap prices

Fiction and non-fiction books

We have thousand titles of books: Novels, scientific books (computer, economy, psychology, biology, history, geography etc.).

Movie classics, rare art books and magazines for collectors.

Rare Comics (Marvel, DC etc.).

ΦΙΛΟΛΑΟΥ 151, ΤΗΛ. 7015292
ΣΤΕΛΙΟΣ ΣΤΑΘΟΠΟΥΛΟΣ

ΑΠΟ ΙΟΥΝΙΟ ΣΕ

Ο Αλέξανδρος Γκέρτσεν είναι ο ήρωας του βιβλίου: «Ένας άνθρωπος μια εποχή» του Μήτσου Αλεξανδρόπουλου (κυκλοφορεί προσεχώς από τις εκδόσεις «Γνώση»). Τον Γκέρτσεν οι πολιτικοί τον θεωρούν πολιτικό, οι φιλόσοφοι φιλόσοφο, οι δημοσιογράφοι δημοσιογράφο, οι συντηρητικοί επαναστάτη, οι επαναστάτες αναρχικό, οι αναρχικοί φιλελεύθερο, οι μαρξιστές αντιμαρξιστή, οι Ρώσοι σοσιαλιστές πρώτο τους δάσκαλο και οι σκεπτόμενοι άνθρωποι ανά τον κόσμο βρίσκουν στον Αλέξανδρο Γκέρτσεν έναν δικό τους συνομιλητή σε αρκετά ενδιαφέροντά τους ιδιωτικά και κοινωνικά. Κι όλοι έχουν δίκιο γιατί ήταν πολλά μαζί. Ήταν επιπλέον ένας από τους σπουδαιότερους Ρώσους λογοτέχνες του περασμένου αιώνα, άριστος μάστορας της γλώσσας κι από τα πρώτα-πρώτα βιολιά στη μεγάλη ορχήστρα του ρωσικού αφηγηματικού λόγου...

Τα αποσπάσματα είναι από το κεφάλαιο «Η αλήθεια γυμνή» - ο Γκέρτσεν στο Παρίσι το 1848-49. Επειδή τα περιγραφόμενα γεγονότα συνέβησαν τον Ιούνιο του 1848 και τον Ιούνιο του 1849 και η δημοσίευση γίνεται τον δικό μας Ιούνιο, του τρέχοντος 1989 το «ΑΝΤΙ» ενώνει και τις δυο περικοπές με τον τίτλο: «Από Ιούνιο σε Ιούνιο...».

Το Παρίσι το είχαν κατακλύσει στρατηγοί χωρίς στρατό, αρχηγοί κομμάτων χωρίς κόμματα, επαναστάτες χωρίς επανάσταση. Ο Γκέρτσεν ήταν μέσα στους πολύ λίγους που είδαν πως η επανάσταση είχε ξεφύγει από τον πρώτο Ιούνιο ακόμη. Οι άλλοι, οι πολλοί —γάλλοι, πολωνοί, ιταλοί, ούγγροι, γερμανοί— πίστευαν πως ο θρίαμβος των αντιπάλων τους ήταν προσωρινός, η γαλλική δημοκρατία δεν είχε ακόμη χάσει το παιχνίδι, γρήγορα θα τους βοηθούσε ν' αναζωογονηθεί το δημοκρατικό κίνημα σ' όλη την Ευρώπη.

Σ' αυτές τις περιπτώσεις πολύ βοηθά το χιούμορ. Στις συναναστροφές με τους άλλους πρόσφυγες παρατηρεί, όχι τόσο με σκωπτική διάθεση, αλλά με συμπάθεια και λύπη, τις υπερβολές τους, τον ανεμπτισμό τους, την άγνοιά τους για την πραγματική τροπή που παίρνουν τα πράγματα στην ίδια τη Γαλλία καθώς βαδίζει ολοταχώς στη μοναρχία. Τους βλέπει να φωνάζουν και να χειρονομούν όλοι μαζί. Ο καθένας μιλάει γλώσσα δική του. Ακόμη και μέσα στην ίδια πατρίδα τα ίδια λόγια μπορούν να σημαίνουν τα πιο διαφορετικά πράγματα. Η έννοια της δημοκρατίας, όταν πρόκειται για την κατάργηση της μοναρχίας και την αντικατάστασή της με δημοκρατικό πολίτευμα, είναι σαφής. Όσο όμως προχωρεί προς την κοινωνική δημοκρατία, όπως εκφράζονταν τότε, η ασάφεια των ιδεών καταντά απελπιστική. Η σοσιαλιστική ιδέα όχι μόνο δεν γίνεται δεκτή από όλους, αλλά και μεταξυ εκείνων, που τη δέχονται, η διαφωνία είναι κάποτε πλήρης. Τι μπορεί να γίνει μ' αυτούς τους ανθρώπους; Όλους μαζί τους ονομάζει κορίστες (χωρδούς), ψάλτες και θαμνούς της επανάστασης, αιώνιους μνηστήρες της Πηνελόπης, αυλή της υπηρέσιας. Αν στην παράταξη της αντίδρασης υπάρχει κάτι παρόμοιο με αυτούς τους ντιλετάντες της επανάστασης, είναι ακριβώς οι αυλικοί, οι άνθρωποι που τους χρησιμοποιούν για τις ανάγκες της εθιμοτυπίας, για τις εξόδους και τις υποδοχές. Οι άνθρωποι που προσρίζονται να κάνουν μπούγιο στα βαφτίσια και στους γάμους, στις στέψεις και στις κηδείες, αυτοί που βάνουν τις στολές και είναι η φιγούρα, η μόστρα της εξουσίας, το άρωμά της.

Αυτοί οι επαναστάτες όλα μπορούν και τα κάνουν, εκτός από την επανάσταση —μόνιμοι ρήτορες στα καφενεία και στις λέσχες, στα σαλόνια των πλούσιων σπιτιών, εντελώς ανικανοποίητοι απ' όλους και απ' όλα. Κάθε στιγμή είναι έτοιμοι να ανακοινώσουν ακόμη και όσα δεν έγιναν.

Ύστερ' από μερικές συναντήσεις μαζί τους τόσο τους συνηθίζεις που χωρίς αυτούς δε μπορείς να φανταστείς συγκέντρωση, διάλεξη, μια άλλη εκδήλωση, μια συνεστίαση.

Στις θολές εποχές των κοινωνικών αναστατώσεων, λέει ο Γκέρτσεν, όταν τα κράτη βγαίνουν από τον συνηθισμένο ρυθμό τους, γεννιέται ένα νέο είδος ανθρώπων. Διαμορφώνεται μέσα σε μια πολύ ταραγμένη ατμόσφαιρα που μοιραία φέρνει ανάσχεση, μια διακοπή στις κοινές, ανθρώπινες, προσωπικές και κοινωνικές απασχολήσεις. Αυτό το πράγμα φυτεύεται μέσα τους, γίνεται πάγιο στοιχείο του χαρακτήρα τους —ο πολιτικός εκνευρισμός είναι πια μόνιμο γνώρισμά τους, κάτι που τους κάνει να εξανίστανται με όλα, χωρίς να είναι σε θέση να κάνουν τίποτα, τους απορροφούν οι έκτακτες πλευρές των πραγμάτων, ο λαμπερός, επιδεικτικός διάκοσμος. «Όπως για τον τσάρο Νικόλαο το παν στο στρατό ήταν οι παρελάσεις, έτσι και γι' αυτούς οι συνεστίασεις, οι διαδηλώσεις, η διαμαρτυρία, το συλλαλητήριο, οι έρανοι, οι προπόσεις, οι σημαίες είναι το παν στην επανάσταση».

Μερικοί του είναι συμπαθείς. Κάτι ντόμπροι χαρακτήρες, γενναίοι, αφοσιωμένοι στην ιδέα τους, έτοιμοι να προτάξουν το στήθος στη σφαίρα. Αλλά στο μεγαλύτερο μέρος τους πρόκειται «για πολύ κοντόφθαλμους και εξαιρετικά σχολαστικούς ανθρώπους». Αναχρονιστές μπροστά σε καθετί το αληθινά επαναστατικό, καθελώνονται στα όρια κάποιου πολιτικού προγράμματος και δεν εννοούν να κάνουν ούτε ένα βήμα μπροστά. Εκτός από τους αφελείς δογματικούς επαναστάτες, συρρέουν σ' αυτό το περιβάλλον και διάφοροι εστέτ: καλλιτέχνες και συγγραφείς που έμειναν στο περιθώριο, φοιτητές που άφησαν στη μέση τις σπουδές τους ενώ η φοίτηση τελείωσε, δικηγόροι δίχως δίκες, ατάλαντοι ηθοποιοί, άνθρωποι με μεγάλες φιλοδοξίες και μικρές ικανότητες, χωρίς όρεξη, αντοχή και δύναμη για δουλειά.

Οι χωρδοί της επανάστασης, όπως και ο χορός της ελληνικής τραγωδίας, διακρίνονται πιο κάτω σε ημιχώρια: εδώ μπορεί να εφαρμόσει κανείς τη γνωστή διάκριση από τη βοτανολογία, τα κρυπτόγυμα και τα φανερόγυμα. Μερικοί γίνονται μόνιμοι συνωμότες, αλλάζουν συνέχεια σπίτι και σχήμα γενειάδας. Με πολύ συνωμοτικό τρόπο έρχονται και σε καλούν σε κάποιες πολύ σημαντικές κρυφές συναντήσεις, αν είναι δυνατόν νύχτα και στα πιο ακατάλληλα μέρη. Όταν σε δημόσιους χώρους συναντιού-

νται με τους φίλους τους, δε χαιρετούν κουνώντας το κεφάλι, αλλά με έναν δικό τους, πολύ περίεργο τρόπο: είναι κάπως σαν να κάνουν ρεβεράνς με τα βλέμματά τους. Πολλοί κρατούν μυστική τη διεύθυνσή τους, δε λένε σε κανέναν πότε και πού πάνε, μεταδίνουν με αριθμούς και συμπαθητική μελάνη αυτά τα ίδια νέα που κυκλοφορούν τυπωμένα με κατράμι της Φραγκφούρτης στις εφημερίδες...

Οι ερεθισμοί ήταν άφθονοι από λέσχη σε λέσχη κι από καφενείο σε καφενείο. Τις περιγραφές θα μπορούσε να τις αναπτύξει. Δεν ήταν όμως αυτό που τον απασχολούσε. Ήξερε ότι το χιούμορ, η ειρωνεία, ο σαρκασμός φέρνουν στον σκεπτικισμό, εκτελούν μια βαθιά ουσιαστική λειτουργία, καθώς σε απελευθερώνουν από ιδέες που είναι ήδη νεκρές, από σκοπούς και σχήματα που ουσιαστικά δεν λειτουργούν, έχουν αδρανήσει, ξεπεραστεί. Εκδηλώνονται έτσι η ακαταλληλότητα αυτών των ανθρώπων για σοβαρά έργα. Τα φεροίματά τους, όσο πιο επιπόλαια και αστεία ήταν, τόσο υπογράμμιζαν την αδυναμία και τη σύγχυση που υπήρχε στο ίδιο το πολιτικό και κοινωνικό δράμα της δημοκρατίας και του σοσιαλισμού, διαπίστωση που την είχε κάνει από τον Μάιο και τον Ιούνιο του περασμένου χρόνου και έκτοτε όλα όσα έβλεπε να γίνονται στο Παρίσι, οι πολιτικές εξελίξεις και οι προσωπικές του εμπειρίες, επιβεβαίωναν αυτό το συμπέρασμα, εβάθαιναν τον σκεπτικισμό του και την απαισιοδοξία του. Φαίνεται πια να πιστεύει πως η Γαλλία, η Γερμανία, όλη η Ευρώπη έχει χάσει το παιχνίδι όχι μόνο για κάποια χρόνια, αλλά για πάντα σαν πολιτικός θεσμός ζωής, σαν πολιτισμός και ανθρώπινο μέλλον. Βλέπει όλον αυτόν τον κόσμο να έχει γίνει ιστορικό συντρίμμα. Οι ευρωπαίοι τίποτα δεν έχουν να δώσουν μέσα από τον σημερινό τρόπο της ζωής τους. Από τις κοινωνικές δυνάμεις αυτού του καταδικασμένου κόσμου δε μένει παρά το προλεταριάτο. Αλλά δεν αρκεί. Το ευρωπαϊκό προλεταριάτο μόνο του δε μπορεί να δημιουργήσει. Χρειάζονται νέες ιστορικές δυνάμεις, φρέσκοι ανέταφοι λαοί, νέοι βάρβαροι που μαζί με τους παλιούς της Δυτικής Ευρώπης, τους προλετάρους, θα μπορέσουν να προτείνουν τις λύσεις.

Αρχίζουν έτσι να αναζωπυρώνονται παλιότερες σκέψεις του για τη Ρωσία, για το ρόλο που έχει να παίξει αυτή η χώρα, αφανής ως τώρα στην ιστορία. Σε αρκετά σημεία φαίνεται να προσεγγίζει τους παλιούς ιδεολογικούς αντιπάλους, τους σλαβόφιλους. Με τη διαφορά ότι ο ίδιος δεν στρέφεται στο παρελθόν της Ρωσίας. Σκέφτεται το ιστορικό της μέλλον. Προσπαθεί να δει τη Ρωσία μέσα στη σημερινή Ευρώπη.

Μαζί με αυτά λύνει και το άλλο πρόβλημα: αποφασίζει να παραμείνει στην Ευρώπη. Δεν θα πάει ο ίδιος στη Ρωσία. Θα την φέρει εκείνη εδώ. Θα την γνωρίσει στους ευρωπαίους μέσα από μια αυθεντική γνωριμία — όχι όπως ήξεραν τότε την πατρίδα του οι ευρωπαίοι από κάποιες ρηχές περιγραφές.

Παίρνει οριστικά αυτή την απόφαση τις αρχές του 1849. «Παρίσι 1 Μαρτίου» —αυτή την ημερομηνία βάζει στο γράμμα που στέλνει στους φίλους της Μόσχας, ανακοινώνοντας την απόφασή του. Το γράμμα το έστειλε τον Αύγουστο. Αργότερα, θα το βάλει μπροστά σαν μια εισαγωγή στο βιβλίο του «Από την Άλλη Όχθη» κάτω από τον τίτλο: «Αντίο».

Η αβάσταχτη αποστροφή μου και μια δυνατή φωνή, που κάτι προφητεύει μέσα μου, δε μου επιτρέπουν να περάσω τα ρωσικά σύνορα, τώρα μάλιστα που η Απολυταρχία, εξοργισμένη και κατατρομαγμένη απ' όσα βλέπει να γίνονται στην Ευρώπη, επιχειρεί με διπλάσια σκληρότητα να πνίξει κάθε πνευματικό κίνημα και, με τον πιο ωμό τρόπο, κρατά αποκλεισμένα από την ανθρωπότητα, που αναζητά την ελευθερία της, εξήντα εκατομμύρια άτομα, φράζοντας, με το μαύρο σιδερένιο χέρι της που ξερνή φλούδα το τυλίγουν τα αίματα της Πολωνίας, και εκείνο ακόμη το αμυδρό φως που φωτίζει ένα ελάχιστο μέρος του πληθυσμού της. Όχι, φίλοι μου, δε μπορώ να περάσω τα σύνορα που φέρνουν σ' αυτό το βασίλειο του σκότους, της αυθαιρεσίας, του σιωπηλού θανάτου, του εγκλήματος, που συντελείται στα σκοτεινά, των μαρτύρων με το μαντίλι στο στόμα. Θα περιμένω όσο η εξουσία, κουρασμένη από τους μάταιους κόπους της και την οργισμένη αντίσταση, να υποχρεωθεί κάτι τελοσπάντων να σεβαστεί σε κάθε ρώσο!

Άλλη μια φορά διατυπώνει τη σκέψη του που είναι ο ακρογωνιαίος λίθος σε όλο του το ιδεολογικό σύστημα:

Η προσωπική ελευθερία είναι ύψιστη υπόθεση, με κίνητη και μόνο με κίνητη μπορεί ν' ανθοφορήσει η πραγματική θέληση του λαού. Ο ίδιος ο άνθρωπος οφείλει να σέβεται την ελευθερία του και να την τιμά διόλου λιγότερο απ' όσο τη σέβεται και τη τιμά στον πλησίον του, σ' όλο τον λαό. Αν το πιστεύετε αυτό, θα συμφωνήσετε ότι το να μείνω τώρα εδώ είναι δικαίωμα και χρέος μου, είναι η μόνη διαμαρτυρία που μπορεί να επιχειρήσει σε μας ο άνθρωπος, αυτή τη θυσία οφείλει να την προσφέρει στην ανθρωπότητα αξιοπρεπεία μου. Αν την απουσία μου την αποκαλέσετε φυγή και μου την συχωρέσετε μόνον λόγω της αγάπης σας, αυτό θα σημαίνει ότι σεις οι ίδιοι δεν είστε ακόμη ελεύθεροι άνθρωποι.

Τους εξήγειν ότι στην Ευρώπη δεν μένει επειδή τον κρατούν εκεί οι ανένσεις της ζωής.

Τίποτα δεν πιστεύω εδώ, μόνο σ' ένα μικρό κύκλο ανθρώπων, σ' ένα μικρό κύκλο ιδεών και επίσης στο ότι είναι αδύνατο να σταματήσει κανείς την κίνηση προς τα εμπρός. Βλέπω τον αναπόφευχτο θάνατο της παλιάς Ευρώπης και δεν λυπάμαι τίποτα από αυτά που υπάρχουν σήμερα εδώ ούτε το υψηλό επίπεδο της παιδείας ούτε τους θεσμούς... τίποτα δεν μ' αρέσει σ' αυτόν τον κόσμο, εκτός από όσα ο ίδιος έχει θέσει εκποδών, τίποτα δε σέβομαι, εκτός από εκείνα που αυτός ο κόσμος καταδικάζει...

Τον κρατάν στην Ευρώπη οι δυνατότη-

τες, που ακόμα υπάρχουν, να μιλά και να σκέφτεται κανείς ελεύθερα — «κι όπου δεν επέθανε ακόμα ο λόγος, εκεί και τα έργα δεν έχουν χαθεί».

Για τον ελεύθερο λόγο αποφασίζει να μείνει. Έτσι θα μπορέσει ν' ακουστεί ελεύθερη και η φωνή της Ρωσίας έξω στον υπόλοιπο κόσμο και μέσα στην ίδια τη χώρα. Δεν αναφέρει τίποτα ακόμη για τα πρακτικά του σχέδια, αλλά είναι έτοιμη πια η ιδέα για τη δημιουργία ενός ελεύθερου τυπογραφείου στην Ευρώπη.

Είναι ζήτημα αν εκείνη την εποχή στην Ευρώπη υπήρχαν κι άλλοι —μια εξαίρεση ο Μάρξ— που σκέφτονταν τόσο επίμονα την ανάγκη μιας ενιαίας αντίληψης για την κοινωνική δημοκρατία, την ανάγκη μιας κοινής σοσιαλιστικής θεωρίας. Για να το εκτιμήσει κανείς σήμερα αυτό, πρέπει να σκεφθεί όχι τη φάση που περνά τώρα η ιδέα του σοσιαλισμού, όταν η κοινή ιδέα έχει σκορπίσει στους ιδιαίτερους ιστορικούς και γεωγραφικούς της χώρους, αλλά την εποχή που γεννιόταν και με τόσες δυσκολίες προσπαθούσε να διαμορφωθεί μέσα από πλήθος δοξασίες και αυθόρμητα χωριστά κινήματα. Ο Γκέρτσεν μιλά για την ανάγκη ενός συντονισμού, όπως είδαμε να μιλά ο Μαρξ στη συζήτησή του με τον Βέιτλινγκ που μας έχει περιγράψει ο Άνενκοφ. Τον Ιούνιο του '49 στο Παρίσι ξανάδε πόσο επιπόλαια οι ψάλτες της επανάστασης έπαιξαν άλλο ένα παιχνίδι, βέβαιοι πως θα κερδίσουν, ενώ ήταν φανερό, πως «παιζόταν η πέμπτη πράξη», αυτή που θα επιβεβαίωνε τη νίκη των αντιπάλων τους.

Το καλοκαίρι του 1849 είχαν νοικιάσει ένα εξοχικό στο Σαιν Κλου. Από το Παρίσι επέρασε επιδημία χολέρας, πέθανε μια φίλη της μητέρας του. Στο σπίτι τους είχαν άρρωστο τον Τουργκένιεφ.

Την παραμονή των γεγονότων (12 Ιουνίου), κατέφθασε πρωί-πρωί ο παλιός του φίλος από το πανεπιστήμιο της Μόσχας Σαζόννοφ, από τους αντιπροσωπευτικότερους τύπους των επαναστατών του Παρισιού. Του ανακοίνωσε τα σχέδια για την αυριανή εκδήλωση που θα έφερνε το τέλος του Λουδοβίκου Βοναπάρτη και τον θρίαμβο της δημοκρατίας —«ήρθε να με καλέσει να δρῶνουμε από κοινού τις δάφνες». Του απάντησε πως ήταν καθήκον της ανθρωπότητας να πάνε στη διαδήλωση που ετοιμάζει ο Λεντρί Ρολέν.

— Α, είτε ο Σαζόννοφ. Είναι, βέβαιο, πολύ καλότερα να κάνεται κανείς στο σπίτι του και να γράφει αρθράκια με ισχυρές δόσεις σκεπτικισμού, τη στιγμή που οι άλλοι υπερασπίζονται στο πεζοδρόμιο την ελευθερία και την αλληλεγγύη των λαών.

— Είπα απλώς, παρατήρησε ο Γκέρτσεν, ότι αυτό που μου λες να κάνουν είναι ανοησία, δεν ισχυρίστηκα όμως ότι δεν κάνω κι ίδιος ανοησίες. Είμαι στη διάθεσή σου.

Ο Σαζόννοφ τον πήγε κατευθείαν στο καφέ Λαμπλέν, δίπλα στο Παλάι Ρουαγιάλ, όπου οι *habitués* της επανάστασης είχαν πάρει τις θέσεις τους στα τραπέζια ρίχνοντας παντού βαρυσήμαντες μα-

τιές κάτω από τις καπελαδούρες με τον φαρδύ χνουδωτό γύρο και τις τραγιάσκες με το μικροσκοπικό κεραμιδάκι. Εκεί, λέει ο Γκέρτσεν, έμαθα πως όλα ήταν έτοιμα, χωρίς να υπάρχει απολύτως κανένα σχέδιο, κανένα κέντρο οργάνωσης και κανένα πρόγραμμα. Όλα θα ρυθμιζόνταν άνωθεν, όπως κατέβηκε το άγιο πνεύμα κι εφώτισε τους αποστόλους. Είπαν πολλά διασταυρώνοντας πλήθος ιδέες, επήγαν και στις εφημερίδες να επιδώσουν κάποιο μήνυμα, κάτω από το οποίο είχαν βάλει τις υπογραφές τους. Με φρίκη είδαν τον αρχισυντάκτη να κόβει τη μισή κόλα με τα ονόματα και να τη κάνει φιλά κομματάκια — «αύριο θα σας μπαγλαρώσουν όλους».

Έπαιρνε να ξημερώνει όταν έβγαιναν από τα γραφεία της εφημερίδας.

Ο Σαζόννοφ έτριβε τα χέρια του:

— Κοιμάται το Παρίσι χωρίς να υποψιάζεται τι κεραυνός θα το ξυπνήσει!

— Να και κάποιοι που αγρυπνούν, του είπε ο Γκέρτσεν δείχνοντας ψηλά τα φωτισμένα παράθυρα του ρεστοράν «Maison d'or».

Εφάγαμε εκείνη την αυγή στο «Maison d'or» με τόση προσήλωση στο φαί, όπως κι ο Ναπολέων παραδόθηκε στον ύπνο πριν από τη μάχη της Αούστερλιτς. Από τα κόκαλα της γαλοπούλας που αφήσαμε στο τραπέζι κανείς δεν θα μπορούσε να υποψιαστεί πως η χολέρα εμάστιζε το Παρίσι ούτε πως σε δυο ώρες θα πηγαίναμε να αλλάξουμε τις τύχες της Ευρώπης.

Ο Ιούνιος του '49 ήταν παρωδία του περασμένου Ιουνίου. Εχάθηκαν όλα προτού αρχίσουν. Δίχως έναν πυροβολισμό τους ξύλωσαν από παντού οι δραγώνι καβάλα στ' άλογα με τις σπάθες γυμνές στα χέρια. Ο Γκέρτσεν βρέθηκε στριμωγμένος σε κάποια κάγκελα. Από τους συντρόφους του είχε μείνει μόνο ένας — ο γερμανός δραματογράφος Μύλερ - Στρούμπιγκ. «Στα όπλα!» φώναζε ο γερμανός, ενώ είχαν ρητά συμφωνήσει όλοι τους από χτες στο καφέ Λαμπλέν πως θα πήγαιναν χωρίς να έχουν μαζί τους ούτε σουγιά — ήταν το μόνο σημείο όπου όλοι συμφώνησαν κι επανειλημμένα το είχαν θυμίσει ο ένας στον άλλον.

Ο Γκέρτσεν γράφει για την άδοξη επιχείρηση: «Η βαθύτερη αιτία της αποτυχίας ήταν η γύμνια της δημοκρατικής ιδέας από την οποία ξεκινούσε όλο αυτό το κίνημα. Οι ιδέες που έζησαν τον καιρό τους, μπορούν πια να βαδίζουν μόνο με δεκανίκια· μπορούν επίσης —όπως ο Χριστός— να εμφανιστούν μια δυο φορές ακόμη στους οπαδούς τους, αλλά είναι δύσκολο να κατακτήσουν πάλι τη ζωή και να την οδηγήσουν. Δεν εμπνέουν πια όλον τον άνθρωπο ή εμπνέουν μόνον όσους είναι σε κάτι λειψίο».

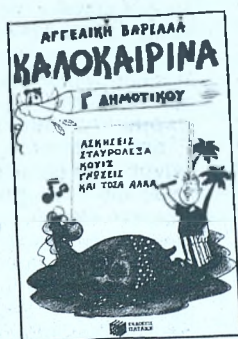
Άρχισαν αμέσως οι συλλήψεις. Στις 22 Ιουνίου βρισκόταν κι ο ίδιος στη Γενεύη που την είχαν κατακλύσει οι πρόσφυγες από Ανατολή και Δύση, άφραγκοι οι περισσότεροι, αλλά με πολλές ακόμα ιδέες και σχέδια, νέες αφορμές για φιλονικίες — «Ο πύργος της Βαβέλ» είναι ένας από τους υπότιτλους στο σχετικό κεφάλαιο των Απομνημονευμάτων... □

ΟΙ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΑΤΑΚΗ

ΓΙΑ ΤΟ ΚΑΛΟΚΑΙΡΙ

ΠΡΟΤΕΙΝΟΥΝ ΒΙΒΛΙΑ

ΓΙΑ ΠΑΙΔΙΑ ΚΑΙ ΓΙΑ ΝΕΟΥΣ

ΧΑΡΟΥΜΕΝΕΣ ΔΙΑΚΟΠΕΣ

Άννα Μερκούρη

Χαρούμενες διακοπές για τα παιδιά της προσχολικής ηλικίας

Ρένα Καρθαίου
- Κατ. Πασσά

Χαρούμενες διακοπές (ένα βιβλίο για κάθε τάξη του δημοτικού — Στο βιβλίο της ΣΤ' συνεργάστηκε ο Θ. Δήμος)

ΚΑΛΟΚΑΙΡΙΝΑ

Αγγελική Βαρελλά

Καλοκαιρινά (ένα βιβλίο για κάθε τάξη του δημοτικού)

ΜΠΛΟΚ ΔΙΑΚΟΠΩΝ—ΤΑΞΙΔΙΩΝ

Παιχνίδια στις διακοπές 1,2
Παιχνίδια στο ταξίδι 1,2

ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ ΓΙΑ ΠΑΙΔΙΑ ΚΑΙ ΓΙΑ ΝΕΟΥΣ

Ντιμίτερ Ινκίοφ

Ο μικρός κυνηγός, Η Μυρτώ και ο λήσταρχος Καραμπούμ — Σειρά Κλάρα (4 βιβλία)

Καλλιόπη Σφαέλλου

Για τον πατέρα

Ρενέ Γκιγιο

Ο κύριος των ελεφάντων

Λότη Πέτροβιτς-
Ανδρουτσοπούλου

Σπίτι για πέντε — Ο μικρός αδελφός — Στο τσιμεντένιο δάσος — Ιστορίες με τους δώδεκα μήνες

Ανδρέας Αγγελάκης

Μια αλεπού στην πλατεία Βάθης — Το τελευταίο φάντασμα

Έριχ Κάιστνερ

Ο Αντώνης και η Κουκιδίτσα — Ο Αιμίλιος και οι ντέτεκτιβ

Μισέλ Τουρνιέ

Ο Παρασκευάς ή η πρωτόγονη ζωή

Ζωρζ Σαρή

Τα Χέγια — Το τρακ

Λίτσα Ψαραύτη

Το διπλό ταξίδι

Γαλάτεια Γρηγοριάδου-
Σουρέλη

Παιχνίδι χωρίς κανόνες — Πριν από το τέρμα

Μαρία Γκρίπε

Λόελλα, η κόρη του Μπαμπά Μπέρτα

Κυκλοφορούν και άλλοι τριάντα τίτλοι

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΠΑΤΑΚΗ

Η ΕΚΘΕΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΕΔΡΟΥ ΤΗΣ ΕΜΠΟΡΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ

Κ. ΑΔΑΜΑΝΤΙΟΥ ΠΕΠΕΛΑΣΗ ΚΑΤΑ ΤΗ ΓΕΝΙΚΗ ΣΥΝΕΛΕΥΣΗ ΤΩΝ ΜΕΤΟΧΩΝ

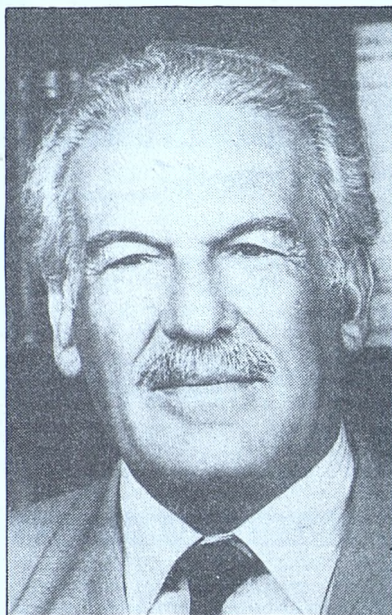
Η επίδοση της Τράπεζας συνδέεται άρρηκτα με το περιβάλλον, ελληνικό και διεθνές, μέσα στο οποίο λειτουργεί και το οποίο διαμορφώνει τελικά και τα χρηματο-οικονομικά αποτελέσματα. Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι ο τόπος διέρχεται μια βαθιά κοινωνική κρίση. Αυτή βεβαίως επηρεάζει την οικονομική και πολιτική ζωή. Η κρίση αυτή εμφανίζεται με διαφορετικές εκφράσεις και εντάσεις και σαφώς μας παρεμποδίζει να επιλέξουμε ως χώρα τη θέση μας στη διεθνή κοινωνία και να ορίσουμε τον ανταγωνιστικό μας ρόλο.

Οι μακρο-οικονομικοί δείκτες κατά το 1988 ήταν προς τη σωστή κατεύθυνση. Βεβαίως, η πορεία της οικονομίας εξακολουθεί να απειλείται σε μεγάλο βαθμό από τα δημοσιονομικά ελλείμματα, τα οποία τροφοδοτούν τον πληθωρισμό και διατηρούν τα επιτόκια σε υψηλά επίπεδα. Η συνταγή για τα ελλείμματα είναι μια, όσο κι αν είναι οδυνηρή, η μείωση των δημοσιονομικών δαπανών. Αυτό σημαίνει ορθολογικό σχεδιασμό των αναγκών του δημόσιου τομέα και αυστηρό έλεγχο των δαπανών του κράτους.

Πέρα από τις εξελίξεις αυτές, πιστεύω ότι η οικονομική κριτική δεν θα πρέπει να εξαντληθεί σε ένα σχολιασμό των βραχυχρόνιων δεικτών και της οικονομικής συγκυρίας. Γίνεται ολοένα σαφέστερο ότι τα προβλήματα της ελληνικής κοινωνίας και οικονομίας δεν μπορούν να προσεγγισθούν παρά μόνο μέσα από μια μεσοπρόθεσμη ή μακροπρόθεσμη οπτική.

Συμβαίνει να είμαστε σήμερα «μαγκωμένοι» σε μια ιστορικά επικίνδυνη αναντιστοιχία. Οι περισσότερες βιομηχανικές κοινωνίες στη Δύση, αλλά και αλλού, τις τρεις τέσσερις δεκαετίες μετά τον πόλεμο, άγγιξαν τα όρια της ταχύρρυθμης ποσοτικής οικονομικής τους ανάπτυξης. Καθώς ο ρυθμός της οικονομικής τους επέκτασης υποχωρεί, στρέφονται ιδιαίτερα κατά την τελευταία δεκαετία, σε άλλες μορφές οργάνωσης της οικονομίας και κοινωνίας τους, με προεξέχοντα στοιχεία την ποιότητα της ζωής και την υφή της ανάπτυξης και των θεσμών τους.

Δεν ισχύει δυστυχώς το ίδιο με τη χώρα μας. Όπως είναι φανερό από το εισοδηματικό χάσμα που μας χωρίζει από τις προηγμένες βιομηχανικές οικονομίες απέχουμε πολύ από τα όρια της ποσοτικής οικονομικής μεγέθυνσης. Παράλληλα, όμως, διατυπώνονται κοινωνικά αιτήματα τα οποία εμπνέονται από τις εξελίξεις

Ο πρόεδρος της Εμπορικής Τράπεζας κ. Αδ. Πεπελάσης.

που χαρακτηρίζουν τις προηγμένες κοινωνίες. Στην κοινωνική και πολιτική μας σκηνή, τα αιτήματα αυτά συνωθούνται με τις παραδοσιακότερες διεκδικήσεις που αφορούν, γενικά, την αύξηση του εισοδήματος. Έτσι, π.χ. η επιταγή για βιομηχανική ανάπτυξη προτείνεται πολλές φορές από τους ίδιους εκείνους ανθρώπους που προτείνουν ταυτόχρονα και την προστασία του περιβάλλοντος. Οι ίδιοι φορείς που υποστηρίζουν με φανατισμό το άνοιγμα νέων βιομηχανικών μονάδων, εναντιώνονται εξίσου κατηγορηματικά στην εγκατάσταση των μονάδων αυτών στην περιοχή τους.

Γενικότερα, η συνύπαρξη αντιφατικών κοινωνικών διεκδικήσεων συνοδεύεται από την απουσία της οργανωτικής και θεσμικής εκείνης υποδομής, η οποία θα εξασφάλιζε την προώθησή τους, με παράλληλη λύση των αντιφάσεων, καθορίζοντας κοινωνικές προτεραιότητες. Απουσιάζει δηλαδή ένα επαρκές θεσμικό πλαίσιο για την κοινωνική διαπραγμάτευση, η οποία όμως, δεν θα περιοριζόταν σε μια σειρά άναρχων και αποσπασματικών κοινωνικών συμβιβασμών, αλλά θα οργάνωνε τους συμβιβασμούς αυτούς εντάσσοντάς τους σε μια συνολική προοπτική για την κοινωνία μας. Και το χειρότερο είναι, ότι δεν εμφανίζεται ούτε καν η «κοι-

νωνική παραγγελία», όπως θα έγραφε ένας σχολιαστής, για ένα τέτοιο θεσμικό πλαίσιο.

Η ιστορική αναντιστοιχία που περιγράφουμε βρίσκεται στην καρδιά του προβλήματος του εκσυγχρονισμού της ελληνικής κοινωνίας. Τα αντιφατικά φαινόμενα που παρατηρούμε δεν μπορούν να γίνουν αντιληπτά αν δεν κατανοήσουμε το συνδυαστικό τους ιστό, δηλαδή το γεγονός ότι η ελληνική κοινωνία και οικονομία *σύρονται* τη στιγμή αυτή σε ένα εκσυγχρονισμό χωρίς την κατάλληλη υποδομή στο οικονομικό, στο τεχνικό, το επιστημονικό και το θεσμικό επίπεδο.

Στη συνέχεια ο πρόεδρος της Εμπορικής Τράπεζας κ. Αδ. Πεπελάσης αναφέρθηκε στις δραστηριότητες της Τράπεζας (χρηματοδότηση, αγορά αποταμιευτών / καταναλωτών, ανθρώπινο δυναμικό, εκσυγχρονισμό, διεθνής δραστηριότητες, πολιτισμική και κοινωνική εξουσία) και κατέληξε:

Πιστεύουμε πως η επίδοση της Τράπεζας κατά το 1988 ήταν εντυπωσιακή όσον αφορά την εξέλιξη των μεγεθών του ισολογισμού της, τον εκσυγχρονισμό της λειτουργίας της και την τοποθέτησή της έναντι των αγορών και αποδεικνύει τον δυναμισμό και τη σωστή στρατηγική ενόψει και της ενοποίησης της εσωτερικής αγοράς της Κοινότητας.

Όπως προαναφέρθηκε, τα καθαρά κέρδη της Τράπεζας θα ήταν της τάξεως των 4 δισεκατομμυρίων δραχμών, αν έλειπαν οι έκτακτες επιβαρύνσεις εκ των αναδρομικώς καταβληθέντων επιδομάτων ευθύνης και των αυξημένων υπέρ του ΤΕΑΠΕΤΕ προβλέψεων. Εξάλλου, σημαντικά για τον δυναμισμό της Τράπεζας είναι και τα στοιχεία που προκύπτουν από εκτιμήσεις που παίρνουν υπόψη την πραγματική αξία (hidden assets) του χαρτοφυλακίου της Τράπεζας, οι οποίες ανεβάζουν την καθαρή μας θέση στα 50 δισεκατομμύρια δραχμές, αυξάνοντας ταυτόχρονα τη λογιστική αξία της μετοχής μας στις 6.621 δραχμές.

Τα στοιχεία του Ισολογισμού του 1988 και οι παραπάνω εκτιμήσεις παρέχουν μια πλήρη εικόνα της πορείας της Τράπεζας και απεικονίζουν με σαφή τρόπο τον δυναμισμό, την οικονομική ισχύ και τις προοπτικές για αποτελεσματικό ανταγωνισμό στην Ευρώπη του 1992 και σημαντική συνεισφορά στις αναπτυξιακές ανάγκες της ελληνικής οικονομίας. □

δια λογος

ΕΙΝΑΙ ΓΝΩΣΤΟΣ

● Συνοδευόμενο από σχετικά σημειώματα, έφτασε την «υσάτη», το ακόλουθο γράμμα:

Αγαπητέ κύριε Διευθυντά, Καθ' ότι τακτικός αναγνώστης του περιοδικού σας, διάβασα με ιδιαίτερο ενδιαφέρον στο τεύχος της Παρασκευής, 2 Ιουνίου (τεύχος 405) το κείμενο του συνεργάτη σας «Γ. Ευρωπαϊκού» με τίτλο «Στην Ευρώπη μέσω ΚΥΠ και Καβάλας» σελ. 16 - 17 που αναφερόμενος στο πρόσωπο μου γράφει:

«Ο κ. Γ. Ζαββός είναι ο άγνωστος του Ευρωπαϊκού, τον οποίον ουδείς γνώριζε στη ΝΔ πριν συμπεριληφθεί στη λίστα. Μια μικρή έρευνα του «Αντί» έδειξε ότι πρόκειται για μόνιμο υπάλληλο της ΕΟΚ, του οποίου η οικογένεια διατηρεί φιλικές

σχέσεις με την οικογένεια Μητσοτάκη».

Επειδή ο συντάκτης αυτού του σχολίου υπονοεί ενδεχομένως ότι η τοποθέτησή μου στο Ευρωπαϊκό δελτίο οφείλεται σε άλλους λόγους πλην των επιστημονικών και επαγγελματικών μου προσόντων και για να συμβάλω «στη μικρή έρευνα», σας εσωκλείω ένα σύντομο βιογραφικό μου σημείωμα και τους τίτλους 11 δημοσιευμένων επιστημονικών μελετών (όλες ξενόγλωσσες) και 12 εισηγήσεών μου σε διεθνή επιστημονικά Συνέδρια που δημοσίευσα και παρουσίασα μόνο κατά το 1988 ως αντιπρόσωπος της Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. Είναι αυτονόητο ότι έχω τα αντίγραφα στη διάθεσή σας.

Παράλληλα δεν θα παραλείψω να σας στείλω το βιβλίο μου (+ - 350 σελ.) που θα εκδόσει εντός των επομένων ημερών η Ένωση Ελληνικών Τραπεζών για τη Τραπεζική πολιτική της ΕΟΚ το 1992 και το Ελληνικό Τραπεζικό Σύστημα.

Ελπίζω ότι θα διαπιστώσετε και σεις ότι υπάρχει περίπτωση να πηγαίνει κάποιος στην «Ευρώπη μόνο μέσω της Ευρώπης».

Με ιδιαίτερη εκτίμηση
Γιώργος Ζαββός

ΕΞΩΔΙΚΩΣ

● Από τον τώως πρέσβη στη Λιβύη κ. Μάνο Καφετζόπουλο πήραμε την ακόλουθη «εξώδικο πρόσκληση-δήλωση» του:

ΠΡΟΣ

Το περιοδικό «ΑΝΤΙ»,
Δημοχάρους 60 Αθήνα,
και κάθε υπεύθυνο

Όπως γνωρίζετε καλά στο τεύχος σας 402 της 5.5.1989 και ειδικότερα στις σελίδες 24-25 δημοσιεύθηκε με τον τίτλο «Πως δένονταν οι φιλίες» ρεπορτάζ άγνωστου σε μένα συνεργάτη σας (ρεπόρτερ), στο οποίο γίνεται εκτεταμένη αναφορά στο πρόσωπό μου για δήθεν μεσολάβησή μου κατ' εντολήν του μετέπειτα πρωθυπουργού της χώρας Ανδρέα Γ. Παπανδρέου, σε ανεπίτρεπτες συναλλαγές εθνικού και διεθνή χαρακτήρα με σκοπό την εξασφάλιση αθέμιτων κομματικών πλεονεκτημάτων υπέρ του ΠΑΣΟΚ αν όχι του ίδιου του Προέδρου του.

Επειδή το δημοσίευμα αυτό είναι σε ότι με αφορά καθ' ολοκληρίαν ψευδές και υπηρετεί — αν δεν έχετε πέσει θύματα παραπληροφόρησης ή εσφαλμένων πληροφοριών — ταπεινές σκοπιμότητες εντασσόμενες σε μια άνευ προηγουμένου αντιπολιτευτική υστερία σε βάρος του Πα-

νελλήνιου Σοσιαλιστικού Κινήματος και του Προέδρου του, αδιανόητες για ένα περιοδικό με τη φήμη που είχε αποκτήσει το ΑΝΤΙ.

Επειδή μέσα από το δημοσίευμα αυτό θίγονται βάνουσα η προσωπική μου τιμή και υπόληψη σαν ανθρώπου, πολίτη και μέλους του ΠΑΣΟΚ, για τις αρχές του οποίου με απόλυτη ανιδιοτέλεια και αυταπάρνηση αγωνίστηκα και συνεχίζω να αγωνίζομαι.

Επειδή στην ως τώρα πορεία μου δεν έδωσα ποτέ την παραμικρή αφορμή να κατηγορηθώ για ενέργειες ή συμπεριφορά αντίθετες στη σοσιαλιστική μου ιδεολογία και ήθος, πράγμα που θα έπρεπε να σας είχε κάνει ιδιαίτερα προσεκτικούς.

Επειδή στους των κακοηθειών αυτό επαναλάβατε στο τεύχος σας 403 της 19.5.1989.

ΓΙΑ ΟΛΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ σας καλώ στο αμέσως επόμενο τεύχος σας, αναγνωρίζοντας το λάθος να αποκαταστήσετε την τιμή και υπόληψή μου στα σημεία που με έχετε θίξει σαν πολίτη, μέλος ενός πολιτικού κινήματος του τ. κρατικού λειτουργού, δηλώνοντάς σας ότι διαφορετικά θα προσφύγω για την αποκατάστασή μου στην Ελληνική Δικαιοσύνη.

Αρμόδιος δικαστικός επιμε-

ΔΙΑΚΗΡΥΞΗ ΤΗΣ ΚΙΝΗΣΗΣ ΠΟΛΙΤΩΝ

● Στις σελίδες αυτές δημοσιεύουμε την προβληματική που ανέπτυξε η «Κίνηση Πολιτών», για τις εκλογές της 18/6/89:

Από κανένα δεν διαφεύγει η σημασία των εκλογών της 18ης Ιουνίου. Πρέπει να κλείσουν οριστικά μια περίοδο και να ξεκινήσουν μια άλλη όπου θα πρέπει να αντιμετωπισθούν τα ουσιαστικά προβλήματα του τόπου: αποκατάσταση των θεσμών στο κύρος και τη λειτουργία τους, οικονομική ανάπτυξη χωρίς καταστροφή του περιβάλλοντος, κοινωνική πολιτική, παιδεία, πληροφόρηση και προστασία της ελευθερίας.

Η «Κίνηση Πολιτών» θεωρεί ότι οι εκλογές είναι ευκαιρία για την αντιπαράθεση προγραμμάτων και για διάλογο με επιχειρήματα, ώστε να δίνεται η δυνατότητα σε κάθε πολίτη να επιλέγει νηφάλια ένα συγκεκριμένο πρόγραμμα και τον πολιτικό φορέα που θεωρεί αξιόπιστο για να το εφαρμόσει. Αποδοκιμάζει όλες τις ανοίκειες προσπάθειες εκβιαστικού επηρεασμού των πολιτών, καλλιέργειας του φανατικού και εκχυδαϊσμού του πολιτικού λόγου. Πρέπει, κατά την άποψή μας, τα κόμματα:

1) Να διατυπώσουν τώρα τις προτάσεις τους για την αναθεώρηση του Συντάγματος, με στόχο την ενίσχυση της διακρίσης των εξουσιών αλλά και τον έλεγχο και την εξισορρόπησή τους, καθώς και την αποφυγή κάθε συγκέντρωσης της εξουσίας.

2) Να αναλάβουν αμέσως και υπεύθυνα συγκεκριμένο προσδιορισμό και ουσιαστική εφαρμογή στο δημόσιο βίο της πολιτικής ευθύνης, που δεν επιτρέπεται, να είναι κενός λόγος. Να προτείνουν ότι η ασυλία των βουλευτών δεν θα καλύπτει ποινικά αδικήματα και δεν θα επιτρέπει να παραγράφονται σε ελάχιστο χρόνο οι ευθύνες εκείνων που με τις α-

ποφάσεις τους υποθηκεύουν επί μακρόν το μέλλον του εθνους.

Ουσιαστικό βήμα για τον πολιτικό εκσυγχρονισμό της χώρας θα ήταν η εξέλιξη όλων των κομματικών σχηματισμών σε πραγματικά κόμματα αρχών, με σεβασμό των κανόνων της εσωκομματικής δημοκρατίας. Αυτό θα γίνει μόνο με την πίεση των πολιτών, που καλούνται να συνειδητοποιήσουν τις δικές τους ευθύνες και να μαυρίσουν και αποδοκιμάσουν οτιδήποτε προσβάλλει τη νοημοσύνη, το ήθος, την αισθητική τους.

Βεγληρής Φαίδων Επίτιμος Καθηγητής Πανεπιστ. Αθηνών, **Αδαμαντιάδης Νίκος** Ασφαλιστής, **Αλιβιζάτος Νίκος** Καθηγητής Παν/μίου Αθηνών, **Αρμακούμιν Βίκτωρ** Πολιτικός Μηχανικός, **Αναγνώστου Διονύσης** Δικηγόρος, **Βελισσάρης Χαράλαμπος** Οικονομολόγος, **Βιδάλης Ορέστης** Αντιστράτηγος ε.α., **Γαλάντης Γιώργος** Καλλιτέχνης - Διευ/ντής Περιοδικού, **Γέμπτος Πέτρος** Καθηγητής Παν/μίου Αθηνών, **Καββαθάς Κώστας** Δημοσιογράφος, **Κατσούλης Ηλίας** Καθηγητής Παντείου, **Κουλουμπής Θεόδωρος** Καθηγητής Παν/μίου Θεσσαλονίκης, **Κυριακοπούλου Φλωρίκα** Δημοσιογράφος, **Κυριακόπουλος Λουκάς** Πολιτικός Μηχανικός, **Λασκαριδής Κώστας** Καθηγητής Ε.Μ.Π., **Μαλάς Απόστολος** Οικονομολόγος, **Μασουρίδης Αντώνης** Δικηγόρος, **Μοδιάνο - Λεών Λύδα** Πολιτικός Επιστήμων, **Νικολάου Νίκος** Δημοσιογράφος - Διευθ/ντής Εφημερίδας, **Ξυδιάς Ιωάννης** Τραπεζικός, **Παπαλεξόπουλος Θεόδωρος** Βιομήχανος, **Παπαποστόλου Κωνσταντίνος** Μηχανολόγος, **Παπαγιάννης Θύμιος** Αρχιτέκτων, **Παπασηλιόπουλος Σπύλιος** Οικονομολόγος, **Παυλόπουλος Προκόπης** Καθηγ. Παν/μίου Αθηνών, **Πίττας Γεώργιος** Επιχειρηματίας, **Ράπτης Μιχάλης** Πολιτειολόγος, **Σγουτάς Βασίλειος** Αρχιτέκτων, **Σταματοπούλου Άρης** Πολιτικός Μηχανικός, **Στράτος Φαίδων** Οικονομολόγος, **Τσαρούχης Γιώργος** Πολιτικός Μηχανικός, **Χάρη - Μπέκετ Μαρία** Πολιτικός Επιστήμων και **Χαζόπης Λορέντζος** Μηχανολόγος.

λήτης να επιδόσει το παρόν στη διεύθυνση του περιοδικού ΑΝΤΙ, Δημοχάρους 40, Αθήνα, για να προβεί στις οφειλόμενες ενέργειες, αντιγράφοντας το ταυτόχρονα ολόκληρο στην έκθεση επιδόσεως.

Ηλιούπολη, 23.5.1989
Ο Προσκαλών και Δηλών
Εμμανουήλ Καφετζόπουλος

● Σ.Σ. Ο κ. Μ. Καφετζόπουλος —για τον οποίο εις το παρελθόν τρέφαμε πολύ εκτίμηση— μπορεί να καταφύγει στα δικαστήρια. Στην εξώδική του όμως «πρόσκληση-δήλωση», έχασε την «ταμπακίερα»: Ότι αυτός ήταν δηλαδή που διαμεσολάβησε μεταξύ Λούβαρη και Ανδρέα. Η φίλια «δέθηκε» στις 11 Ιουλίου 1980... «Εξωδικώς» μαθεύτηκαν όλα αυτά πολύ πρόσφατα. Οι αναγνώστες μας —και ο κ. Μ. Καφετζόπουλος— μπορούν να αναγνωρίσουν τη σχέση μεταξύ αοριστολογίας του τ. πρέσβη και των συγκεκριμένων στοιχείων του ρεπορτάζ που δημοσιεύτηκε στο ΑΝΤΙ.

ΤΟ ΛΕΥΚΟ

● Από το Ε.ΠΟΙ.ΖΩ πήραμε την ακόλουθη διευκρινιστική επιστολή:

Στο προηγούμενο τεύχος σας, σε άρθρο συνεργάτου σας με τίτλο: «Οικολόγοι και

εκλογές», γραφόταν ότι η Ε.ΠΟΙ.ΖΩ. προσχώρησε στο Συνασπισμό.

Αυτό είναι ένα ψέμα, και απορούμε πως ο κ. Σχίζας, που βρίσκεται σ' όλες τις οικολογικές συζητήσεις και τραπέζια, δεν ήξερε ότι η θέση της Ε.ΠΟΙ.ΖΩ. και για αυτές τις βουλευτικές εκλογές του Ιουνίου, είναι ΛΕΥΚΟ, με αποτέλεσμα να εκθέσει και το περιοδικό σας και εμάς: άγνοια ή κάτι άλλο;...

Εκτός απ' αυτή την επιστολή - διάψευση σας στέλνουμε και τις θέσεις της Ε.ΠΟΙ.ΖΩ. για τις βουλευτικές εκλογές του Ιουνίου 1989 ελπίζοντας ότι θα φιλοξενηθούν από τις στήλες του περιοδικού σας, εξ' άλλου γι' αυτό το λόγο —πληρέστερη ενημέρωση— έγινε προεκλογικά εβδομαδιαίο, και ότι θα βοηθήσουν στο καλύτερο προεκλογικό κλίμα και τον τόπο μας.

Το Δ.Σ. της Ε.ΠΟΙ.ΖΩ.
6 Ιουνίου 1989

Σ.Σ. Πληθώρα ύλης και η καθυστερημένη παραλαβή του υλικού του Ε.ΠΟΙ.ΖΩ. δεν επιτρέπουν τη δημοσίευση. Οι θέσεις του είναι άλλωστε γνωστές από τον ημερήσιο Τύπο

ΚΡΙΤΙΚΗ ΣΤΗΝ ΑΡΙΣΤΕΡΑ

Ο Π. Νικολακούδης κάνει κριτική στο πρόγραμμα του Συνασπισμού και εξηγεί τους λόγους για τους οποίους θα ψηφίσει ΝΔ.

Κύριε Διευθυντά, Σαν παλαιός κεντρώος και πρώην οπαδός του καταρρέοντος ΠΑΣΟΚ, που έχω αποφασίσει να ψηφίσω τη μετριοπαθή φιλελεύθερη παράταξη της «Νέας Δημοκρατίας», οφείλω μίαν απάντηση σε φίλους και συμμαχητές οι οποίοι μου αντιτείνουν «γιατί δεν ψηφίζεις "Συνασπισμό"»; Όμως ας δούμε λίγο από κοντά εάν πράγματι εκπροσωπεί κι εκφράζει βιώσιμη εναλλακτική λύση ο «Συνασπισμός» της Αριστεράς και της Προόδου» για τη χώρα και ειδικότερα για τους «αναποφάσι-στους».

Θα αρχίσω με μια πρόχειρη ματιά στο προχειρόλογο, γε-

νικόλογο, ανεδαφικό, απλοϊκό-υπεραπλουστευτικό «Πρόγραμμα». Δυστυχώς πρόκειται για συνονθύλευμα, πρόγραμμα-καρμπόν ΠΑΣΟΚικών «οραμάτων» - ευχολογίων. Θα αποτελέσει μέγιστο νέο ιστορικό σφάλμα της Αριστεράς η μετεκλογική σύμπραξη με το έωλο «κίνημα», προσφέροντάς του δεκανίκια, συγχωροχάρτι και έξωθεν καλή μαρτυρία με αντάλλαγμα το ξεροκόμματο-ξεροκόκκαλο δυσ-τριών υπουργείων.

Γιατί, όμως, η Αριστερά επιχειρεί συμπλεγματικώς θα έλεγα, να εμφανισθεί ως «κόμμα Εξουσίας»; Μήπως θα έπρεπε να αυτο-καθαρθεί και να αναβαπτισθεί έσωθεν ώστε να καταστεί κάποτε η οξεία διαυγής κριτική συνείδηση της γνήσιας ελληνικής πολιτικής διατυπώνουσα συγχρόνως πραγματικές, προσγειωμένες, ευφάνταστες εναλλακτικές προτάσεις, αγόμενες στις ρίζες των πραγμάτων και των καταστάσεων; (Κάτι που θα πρέπει να συνοδεύεται με γνωριμία-αναβάπτιση στη ελληνικότητα, στον ελληνισμό και τη ζωή-παράδοσή του). Εξάλλου, τι είναι περισσότερο σημαντικό: η παντίω τρόπω προσκόλληση - καθήλωση σε παλαιολιθικά δόγματα (μαρξισμός - α-

ΑΙΟΛΟΣ

ΙΟΥΛΙΟΣ ΒΕΡΝ

Οι ναυαγοί του Ιωνάθαν - Ξεχειμώνιασμα στους πάγους - Δόκιμο ΟΞ - Ο μαστρο-Ζαχαρίας - Οι περιπέτειες της οικογένειας Πο-νικέα - Ένας Αμερικανός δημο-σιογράφος το 2889 - Η πλάνη και άλλα διηγήματα - Το νησί με τις έλικες - Ο κύριος Ρε-Δίεση - Οι-κογένεια χωρίς όνομα - Ο δρό-μος της Γαλλίας

ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ
ΓΙΑ ΠΡΩΤΗ ΦΟΡΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Σόλωνος 114, 106 81 Αθήνα ☎ 363.02.14

ΑΙΟΛΟΣ

ΤΑΞΙΔΙΑ-ΑΝΑΚΑΛΥΨΕΙΣ

ΜΑΡΚΟ ΠΟΛΟ: Τα ταξίδια - ΧΡΙ-ΣΤΟΦΟΡΟΣ ΚΟΛΟΜΒΟΣ: Η ανα-κάλυψη της Αμερικής [Α' τόμος: Ημερολόγιο Πλοίου 1492-1493, Β' τόμος: Ταξιδιωτικές αφηγήσεις 1493-1504] - ΒΑΡΘΟΛΟΜΑΙΟΣ ΝΤΕ ΛΑΣ ΚΑΖΑΣ: Σύντομη ανασκόπηση της καταστροφής των Ινδιών - ΤΖΕΪΜΣ ΚΟΥΚ: Τα ταξίδια γύρω από τον κόσμο [Α' και Β' τόμος] - ΧΡΗΣΤΟΣ ΛΑΖΟΣ: Έλληνες θαλασ-σοπόροι στις μεγάλες ανακαλύψεις

Σόλωνος 114, 106 81 Αθήνα ☎ 363.02.14

Νέες Εκδόσεις

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΔΗΜ. Ν. ΠΑΠΑΔΗΜΑ
Ιπποκράτους 8
τηλ. 36.27.318

ναρχισμός κλπ.) και χειραγωγικές-εξουσιαστικές πρακτικές ή η δίψα της ελευθερίας και της αλήθειας;

Γιατί, στο κάτω-κάτω της γραφής, να μην τηρηθεί μια στάση κριτικής ανοχής ή ακόμη και κριτικής (υποστηρίξεως έναντι κάποιας κεντροδεξιάς κυβερνήσεως; (Επί συγκεκριμένων, εννοείται, θεμάτων-ζητημάτων). Ποιον συμφέρει επιτέλους να επισείεται κάθε τόσο ο μπαμπούλας της «επάρατης Δεξιάς»; Ποιον συμφέρει η καλλιέργεια εκδικητισμού και ψυχροπολεμικού-διχαστικού κλίματος;

Αρκετά επίσης με τον πολιτικάντικο «μύθο» περί εντίμων του ΠΑΣΟΚ —δεν τον πιστεύουν ούτε καν οι κατασκευαστές του. Ένας έντιμος, αν μη τι άλλο, έχει το θάρρος να εκφράσει τη γνώμη του και να διαχωρίσει δημοσίως τη θέση του. Και ο τελευταίος Έλλην πολίτης γνωρίζει πλέον ότι η τιμή δεν μπορεί να συνυπάρχει με την αλαζονεία της Εξουσίας, τον κομματαρχισμό-αυταρχισμό τον εθνικοσοσιαλιστικό λαϊκισμό, τη θλιβερή μαζοποίηση-δημοσιούπαλληλοποίηση, τις αφελείς παιδαριώδεις ψευδοθεωρίες, τριτοκοσμικές, τριτοδρομικές, συμμετοχικές και άλλες, των αμερικανικών πα-

νεπιστημιακών βιβλιοθηκών της δεκαετίας 1965-1975.

Τέλος, όσο και αν αυτό φαίνεται εκ πρώτης όψεως παράδοξο, η υπερψήφιση της «Νέας Δημοκρατίας» προλείπει το έδαφος και οδηγεί, δια της τεθλασμένης στην σύμπληξη συναινετικών κυβερνήσεων εκφραζουσών τη μεγάλη πλειοψηφία του δύσμοιρου ταλαίπωρου ελληνικού λαού.

Ευχαριστώ για τη φιλοξενία

Περικλής Νικολακούδης

ΙΔΕΟΛΟΓΙΕΣ

● Μια δημιουργία εναντίον των ιδεολογιών από τον κ. Αθ. Παπατζίμα:

Αγαπητό «Αντί», Το τελευταίο βιβλίο του «Ευρωπαϊστού» δελφίνου του περιωνύμου «κινήματος» κ. Κ. Σημίτη έχει κατά τη γνώμη μου δυο κυρίως στόχους. Αφ' ενός μεν να (απο)δείξει εις

τους «εντός» ότι δεν είναι εν τέλει και τόσο κακό πράγμα ο «λάκκος των λεόντων» (Α. Παπανδρέου) της σοσιαλδημοκρατίας. Αφ' ετέρου να πείσει όλους τους άλλους ότι είναι όντως εφικτός ο (απο)σοσιαλιστικοποιητικός μετασχηματισμός του ΠΑΣΟΚ σε προσγειωμένο αλλά ευφάνταστο κόμμα ανταποκρινόμενο στις απαιτήσεις των καιρών. (Ίσως με γνήσιες συμμετοχικές προθέσεις και γνώση - επίγνωση της ελληνικής και της ελλαδικής ιδιοπροσωπίας).

Σίγουρα, όπως «εχρειάσθασαν» πολλές δεκαετίες πείσμονος εμμονής σε απολιθώματα (και εναγωνίου αν και διστακτικής κριτικής του μαρξισμού εκ των ένδον), για να αντιληφθούν οι μαρξισταί δια στόματος των κ. Γκορμπασόφ και Ντεγκ Ξιάο Πινγκ ότι ο κατά τα άλλα συμπαθής Μαρξ δεν διέθετε το παπικόνα αλάθητον ότι η κοινοβουλευτική δημοκρατία και οι λεγόμενες «αστικές ελευθερίες» δεν είναι απλώς αστικές, έτσι και το πολύπλοκον «κίνημα» δια του κυρίου καθηγητού ανακαλύπτει οψίμως τα «δομικά» αλφαβητάρια της πολιτικής και οικονομικής επιστήμης. Ας είναι.

Πάντως, η υποψία μου είναι ότι θα χρειασθούν πολλές

προσπάθειες ακόμη για να (μετα)πεισθούν τα χρονίως εθισμένα στις αφελείς νεφελώδεις τριτοκοσμικές - τριτοδρομικές λαϊκιστικές ιδεολογίες «στελέχη» της νομπελ-clatura. Είναι μακρύς ο δρόμος για να επιστρέψει κανείς στο αρχικό σημείο του φαύλου κύκλου, καθ' ότι ξυνόν γαρ αρχή και πέρας επί κύκλου περιφέρειας (Ηράκλειτος).

Μετ' εκτιμήσεως
Αθανάσιος Κ. Παπατζίμας

ΜΑΣ ΕΜΠΑΙΖΟΥΝ;

● Ενδιαφέρουσα η προβληματική του φίλου Δημήτρη Κωφ από τον Πειραιά:

Αγαπητό ΑΝΤΙ, Τελευταία, γίνεται πολύς λόγος περί «ήθους και ύφους της εξουσίας». Πώς βέβαια να μη γίνεται, αφού όλοι έχουν ανάγκη από εκφράσεις που να μπορούν να γενικεύουν και να χωρούν τη σήψη του ήθους και του ύφους των κυβερνώντων σε τούτη τη γωνιά της Νοτιοανατολικής Ευρώπης.

Από την άλλη, πολλοί επισημαίνουν επιπλέον ότι η σήψη περιλαμβάνει τα ήθη της πλειοψηφίας του πολιτικού κόσμου της χώρας μας. Με άλλα λόγια, βλέποντας το

Οι Εκδόσεις «Δωδώνη»

μετά από 8 χρόνια παρουσίας τους στα Γιάννινα ως βιβλιοπωλείο - χαρτοπωλείο, μεταφέρονται λόγω ιδιοχρησίας.

- Στο καινούργιο κατάστημα ΜΙΧΑΗΛ ΑΓΓΕΛΟΥ 27, σ' έναν τριόροφο, φωτεινό και άνετο χώρο, θα βρείτε πάλι το δικό σας ζεστό περιβάλλον και την ίδια φιλική διάθεση που γνωρίσατε 8 χρόνια τώρα.
- Λόγω της μεταφοράς μας, θα λειτουργούν τμήματα με μεγάλες προσφορές, στο κατάστημα της οδού Βλαχλείδη 8, μέχρι τον Ιούνιο. Επισκεφθείτε μας. Θα έχετε την ευκαιρία να κάνετε αξιόλογες αγορές από το στοκ που διαθέτουμε.
- Ουδμία σχέση έχουμε με άλλο βιβλιοπωλείο το οποίο χρησιμοποιεί τον ίδιο τίτλο.

Εκδόσεις - Βιβλιοπωλείο «Δωδώνη»
Ασκληπιά 3, Αθήνα

Εκδόσεις - Βιβλιοπωλείο «Δωδώνη»
Μιχαήλ Αγγέλου 27, Γιάννινα

Τα δικά σας βιβλιοπωλεία
28 χρόνια κοντά σας

Εκδόσεις Στιγμή

ΖΗΡΟΔΟΧΟΥ ΠΗΓΗΣ 91-93, ΑΘΗΝΑ 114 73
τηλ. 36.44.064

Κυκλοφορούν οι ποιητικές συλλογές

Κικίης Δημουλά
ΧΑΙΡΕ ΠΟΤΕ

Τάκη Καρβέλη
ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ Ο ΠΕΡΣΙΝΟΣ ΚΑΙΡΟΣ

Πρόδρομον Μάρκογλου
ΠΑΡΟΔΟΣ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΟΥ

Τίτον Πατρίκιον
ΑΝΤΙΚΡΙΣΤΟΙ ΚΑΘΡΕΦΤΕΣ

Γιώργη Πανλόπουλου
ΤΑ ΑΝΤΙΚΛΕΙΔΙΑ

ΕΤΟΙΜΑΖΕΤΑΙ

Βασίλη Καραβίτη
ΛΥΠΟΜΑΝΙΑ

πλέγμα των σχέσεων των πολιτικών μεταξύ τους και με τους ψηφοφόρους παρατηρούμε ότι: από τη μια έχει αναχθεί σε ύψιστο κριτήριο πολιτικής αξίας η προσωπική ζωή κυρίως των δυο γνωστών μονομάχων από την άλλη μεταξύ κομμάτων/πολιτικών/υποψηφίων και ψηφοφόρων έχουν δημιουργηθεί και καλλιεργούνται σχέσεις πελατείας. Η αντιμετώπιση του ψηφοφόρου από τον πολιτικό είναι περιφρονητική και διακατέχεται από μια αίσθηση ανωτερότητας του δευτέρου. Ένδειξη αυτής της αντιμετώπισης είναι η περιδιάβαση των υποψηφίων βουλευτών στους δρόμους και τις γειτονιές της πρωτεύουσας, φαινόμενο που εκδηλώνεται μόνο στο τελευταίο εικοσαήμερο προ των εκλογών. Κατά κάποια λογική, οι υποψήφιοι έτσι δείχνουν το ενδιαφέρον τους για την καθημερινή ζωή των πολιτών της έρημης τούτης χώρας και δη των κατοίκων του «κλεινού άστεος». Ενδιαφέρον για τους χώρους εργασίας, τους χώρους διαβίωσης και ψυχαγωγίας κι ακόμη για τους τρόπους βιοπορισμού, τα προβλήματα, ατομικά και συλλογικά. Εννοείται πως, όταν, με το καλό (και με τις ψήφους των πασχόντων), εκλεγούν, θα λύσουν όλους τους κόμπους που σφίγγουν τη ζωή

κάθε ανυποψίαστου ψηφοφόρου. Σε αυτό το προεκλογικό εικοσαήμερο θα τους δούμε ακόμη να πηγαίνουν στις λαϊκές αγορές, ενδιαφερόμενοι για τη φρενώδη άνοδο των τιμών (μόνο, όχι βέβαια και για την άνοδο των ατιμών). Δεν λείπουν βέβαια και οι άτυχες στιγμές της αποδοκιμασίας και της συνειδητοποίησης από κάποιους ότι πρώτη φορά βλέπουν από κοντά και μάλιστα, στη λαϊκή, τον τάδε βουλευτή.

Μήπως όμως πρέπει να αναρρωτηθούμε όλοι, απατώντες και απατώμενοι, αν αυτός ο τρόπος προσέγγισης του «λαού» είναι σωστός; Αν το επιπλέον ενδιαφέρον και η τόσο άμεση και καταφανής υποτίμηση της νοημοσύνης των ψηφοφόρων φέρνει πάντα τα προσδοκώμενα αποτελέσματα; Μήπως πρέπει και οι ίδιοι οι πολιτικοί να σκεφθούν πως το να περιπαίζουν ασύστολα τον κάθε σταυρόφορο, ίσως φέρει αποτελέσματα μακροπρόθεσμα επιβλαβή;

Κάποτε πρέπει να καταλάβουν όλοι, και κυρίως «οι τα παιδιά» της εξουσίας «φορούντες», ότι η καθιέρωση τέτοιου είδους πολιτικών ηθών διαφοροποιεί συνολικά την Ελλάδα από τους συνοδοιπόρους της στον υπόλοιπο κόσμο. Κι ακόμη πρέπει η σκέψη τους να

φύγει από τα μικροπολιτικά πλαίσια και σχέδια με τις βραχυπρόθεσμες προοπτικές να κάνουν τον κόπο να καταλάβουν ότι η πολιτική ζωή σε τούτο τον τόπο δεν τελειώνει με τον δικό τους πολιτικό θάνατο.

Δημήτρης Κωφ

ΥΓ. Χρησιμοποίησα μόνο μια φορά τη λέξη λαός και μάλιστα μέσα σε εισαγωγικά. Είναι μια λέξη που φοβάμαι. Μήπως κάποτε πρέπει να προσδιορίσουμε το σημασιολογικό της εύρος ξανά με ακρίβεια; Ποιος αμφιβάλλει ότι τώρα αποτελεί καραμέλα στο στόμα κάθε πολιτικού;

Δ.Κ.

ΑΝΑΝΕΩΣΗ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΩΝ

● Ο Α. Παπατζίμας στην επιστολή του προτείνει την «ανανέωση επαγγελμάτων» εν όψει των εκλογών.

Αγαπητό ΑΝΤΙ, Πολλά ακούγονται κατά την διεξαγωγή του προεκλογικού αγώνος περί «ανανεώσεως», «νέου αίματος» και τα όμοια ως προς τους υποψηφίους. Έχω να προτείνω και μίαν ανανέωση επαγγελμάτων, που τόσο κραυγαλέα και μονολιθικά μονοπωλούνται.

Επιγραμματικώς, θα συνιστούσα στους Έλληνες και

στις Ελληνίδες ψηφοφόρους να αποφύγουν, κατά το δυνατόν και μετ' εξαιρέσεων, την σταυροδότηση δικηγόρων και γιατρών (κατά πρώτον λόγον), καθώς και οικονομολόγων και πολιτικών μηχανικών. Τους έχουμε γνωρίσει υπεραρκετά.

Φιλικώς

Αθανάσιος Κ. Παπατζίμας

ΑΝΑΝΗΨΑΝΤΕΣ

● Φαινόμενα των καιρών σχολιάζει ο Αν. Σιμόπουλος:

Εδώ στη Θεσσαλονίκη όπως μας είπε η κ. Ρεζάν έχουμε μια μεγάλη τύχη. Έχουμε και δημοτικό ραδιόφωνο και δημοτική τηλεόραση. Τι πολυραλισμός και πόση πολυφωνία πέφτει δε λέγεται. Τώρα τελευταία μάλιστα με τους ανανήψαντες καλλιτέχνες μας, που μας παρουσιάζονται συχνά-πυκνά από τη δημοτική τηλεόραση το πράγμα ανέβηκε πολύ ψηλά.

Πότε τέλος πάντων οι άνθρωποι αυτοί μας έλεγαν την αλήθεια; Το 1965; Μέσα στην αναμπουμπούλα της 7ετίας; Στα χρόνια του Καραμανλή ή σήμερα; Αναρωτιέμαι μήπως οι άνθρωποι δεν πουλάνε πια

Νέες Εκδόσεις

Φ. Κ. ΒΕΡΟΤ

Τρόποι Σπουδής και
Διδασκαλίας της Ιστορίας

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΣΗΜ. Ν. ΠΑΠΑΔΗΜΑ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΔΗΜ. Ν. ΠΑΠΑΔΗΜΑ
Ιπποκράτους 8
τηλ. 36.27.318

ΟΕΚΔΩΓΗ

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ

Καραολη & Δημητρίου 12

152 32 χαλανδρί

τηλεφ. 68.13.222

ΚΩΝΣΤ. ΑΓΓ. ΒΛΑΧΟΣ

Η
ΖΑΛΗ
ΤΩΝ
ΤΑΞΕΩΝ

Η
ΖΑΛΗ
ΤΩΝ
ΤΑΞΕΩΝ

και γύρισαν στις «ρίζες». Αξίες, αρχές, ιδεολογίες. Μας τελείωσε φαίνεται και το πολιτικοποιημένο και οι ζητωκραυγές για το ελληνικό τραγούδι και τη γλώσσα και το κούρεμα και το πήδημα (είμαι 16ρης σας γ... τα Λύκεια) και όλα τα μασκαριλίκια και πάμε για άνεργοι. Ας ετοιμάσουμε λοιπόν το έδαφος για καινούριες ζητωκραυγαστικές εκπομπές με τα καινούρια ίσως αφεντικά. Ποιος ξέρει τι «Συμφωνίες της συμφιλίωσης» και τι «ζήτω η ενότητα» μπορεί να μας προκύψουν.

Αμ και τούτη η ανανεωμένη δεξιά μας; Δεν ξεχνάει τίποτε από τα παλιά της τα τερτίπια. Δεν πεθάνανε δα και όλοι όσοι ζήσαμε τις δόξες της. Ας βρει πια και τίποτε καινούριο κι ας μη βγάζει από το φοβερό της βεστιάριο εκείνες τις αποκρουστικές μάσκες των «ανανηψάντων κομμουνιστοσυμμοριτών» που τους περιέφερε κείνα τα δοξασμένα της χρόνια από καφενείο σε καφενείο κι από χωριό σε χωριό για να πουν στους κατατρομαγμένους ακροατές τους κάτι ανάλογο με αυτά που μας λένε ο Μίκης και ο Νιόνιος. Τώρα από την τηλεόραση του κ. Κούβελα.

Μάλιστα ο τώως δήμαρχός μας, διαπιστώνει ότι αρέσουν πολύ και τις επαναλαμβάνει μια και δυο φορές έτσι ακριβώς όπως και τότε.

Αναστάσιος Σιμόπουλος
Θεσσαλονίκη

ΝΕΟΣ ΠΟΛΙΤΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ

• Τις θέσεις του για τα πολιτικά πράγματα στην Ελλάδα αναπτύσσει ο Γ. Δόξας στην επιστολή που ακολουθεί:

Αγαπητό ΑΝΤΙ,
Με απορία και με ανησυχία διαβάζω —σχεδόν— καθημερινά στον Τύπο υπεύθυνες δηλώσεις ερευνητών κοινής γνώμης, τομεάρχων κομμάτων, στελεχών πολιτικού μάρκετινγκ για τα σημεία που εστιάζεται το πολιτικό πρόβλημα στην Ελλάδα. Και δεν σας κρύβω ότι νιώθω λύπη για τις εξωγήινες εκτιμήσεις ή γελάω με τις φελέεις και βαρύγδουπες τοποθετήσεις.

Για μια ακόμη φορά πρέπει να γίνει κατανοητό και σαφές προς πάσα κατεύθυνση: η διαμάχη δεν γίνεται για το ποιος θα κυβερνήσει αλλά για το ποιος θα αρθρώσει τον νέο πολιτικό λόγο. Και ποιος θα αντιληφθεί έγκαιρα ότι η συνηματολογία, η υποψήφια ρουσφετολογία, οι ηλικιωμένες θλιβερές μορφές, το ανόητο προεκλογικό σκουπι-

δομάνι και τα —δήθεν— ευφυή και μελετημένα συνθήματα ούτε στο ελάχιστο δεν μας ενδιαφέρουν αλλά και δεν μας αγγίζουν...

Όλα αυτά τα δρώμενα μου θυμίζουν παιδικές στιγμές στο Δημοτικό σχολείο όπου με το καλό ή το ξύλο, οι δασκαλοι ήθελαν —πάση θυσία— να πιστέψουμε ότι λένε το σωστό. Εκτιμώντας τις απόψεις του οικογενειακού και επαγγελματικού μου χώρου σας διαβεβαιώνω ότι αυτό που αποζητάμε είναι να περατωθεί η παράσταση και να γυρίσουμε ήσυχα και καλά στο νέφος, στα καθημερινά σκουπίδια, στον αρνητικό εφησυχασμό μας και στην έλλειψη των αξιών και ήθους.

Τελειώνοντας εκφράζω και το προσωπικό μου παράπονο στους απερχόμενους τριακούς της Βουλής: γιατί δεν θεσμοθέτησαν το ΛΕΥΚΟ ΨΗΦΟΔΕΛΤΙΟ σαν έγκυρο. Γιατί είμαι βέβαιος ότι στην περίπτωση που το ΛΕΥΚΟ ΨΗΦΟΔΕΛΤΙΟ λειτουργούσε σαν ψήφος διαμαρτυρίας, τότε οι μελετητές του εκλογικού χάρτη εκ των πραγμάτων θα αναθεωρήσουν την επομένη των εκλογών άρδην τις απόψεις τους για τον ελληνικό λαό.

Δηλαδή, για τον κάθε Έλληνα πολίτη που θέλει να δει το ήθος και την πολιτική ηθική σαν τους κύριους φωτοδότες για τα χρόνια που έρχονται.

Γιώργης Δόξας

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ
Δημοχάρους 60
115 21 Αθήνα
Τηλ. 72.32.713 — 72.49.300
72.48.240

- Εκδότης:
ΧΡΗΣΤΟΣ ΠΑΠΟΥΤΣΑΚΗΣ
Δεινοκράτους 131
115 21 Αθήνα
- Διαφημίσεις:
ΑΛΕΚΑ ΣΗΜΑΝΤΗΡΑ
- Γραμματεία-Λογιστήριο:
ΤΑΣΙΑ ΡΟΥΜΠΟΥ
- Σελιδοποίηση, Μοντάζ:
ΤΑΣΙΑ ΛΕΒΟΝ
ΜΑΡΙΑ ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΥ
- Φωτοστοιχειοθεσία —
Αναπαραγωγή φιλμς:
«ΠΟΛΥΤΥΠΟ»
Δεινοκράτους 131
Τηλ. 72.49.300
- Εκτύπωση:
«ΝΕΟΣ ΠΑΡΝΑΣΣΟΣ» Α.Ε.
Θέση Μαρίδα Μαντρίγκο
Παλλήνη Αττικής
Τηλ. 66.65.081-66.68.424
- Κάθε ενυπόγραφο άρθρο
εκφράζει τις απόψεις του
συγγραφέα του.
- Χειρόγραφα δεν επιστρέ-
φονται.

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ

Εσωτερικού

Εξάμ. 1.650 δρχ. ·
Ετήσια 3.300
Ετήσια Οργανισμών,
Τραπεζών, κτλ.: 10.000 δρχ.
Φοιτητική ετήσια: 2.800

Εξωτερικού

Ευρώπη - Μεσόγ. χώρες:
εξάμηνη: δολ. 20
ετήσια: δολ. 40
Η.Π.Α. - Καναδάς - Αν. Ασία ·
Αυστραλία - Ωκεανία:
εξάμηνη: δολ. 23
ετήσια: δολ. 45

- Εμβάσματα, επιταγές:
ΧΡΗΣΤΟΣ ΠΑΠΟΥΤΣΑΚΗΣ
Δημοχάρους 60
115 21 ΑΘΗΝΑ

ΤΙΜΗ ΤΕΥΧΟΥΣ: δρχ. 150
ΠΑΛΙΑ ΤΕΥΧΗ: δρχ. 250

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ

- Για τα βιβλιοπωλεία
της Αθήνας:
Περιοδικό «ΑΝΤΙ»
Δημοχάρους 60
τηλ.: 72.32.713 · 72.48.240
- Για τα βιβλιοπωλεία
Β. Ελλάδας:
Κέντρο του βιβλίου.
Α. Πουλουκτσή και Σία Ε.Ε.
Λασσάνη 9,
Τηλ. (031) 285.857
54 622 Θεσσαλονίκη

ΟΙ ΜΠΛΕ ΟΔΗΓΟΙ

Οι ΜΠΛΕ ΟΔΗΓΟΙ είναι η πυξίδα για όποια χώρα ταξιδεύετε σε όποια εποχή και για όποιο λόγο.

Είναι οι πιο έγκυροι ταξιδιωτικοί οδηγοί στον κόσμο. Περιέχουν στοιχεία Γεωγραφίας, Αρχαιολογίας, Ιστορίας, Φιλολογίας, Γλώσσας, Πολιτισμού και καθημερινής ζωής.

Είναι οι οδηγοί ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΕΙΑ για κάθε χώρα και κάθε πόλη και αποτελεί πολύτιμη πηγή γνώσεων ακόμα και όταν δεν ταξιδεύετε.

Οι ΜΠΛΕ ΟΔΗΓΟΙ σας ξεναγούν υπεύθυνα και μεθοδικά ώστε να αξιοποιείτε καλύτερα το χρόνο σας. Περιέχουν χάρτες, σχεδιαγράμματα, αναλυτικά δρομολόγια, πίνακες και ΜΙΚΡΟ ΛΕΞΙΚΟ για κάθε χώρα.

ΟΙ ΜΠΛΕ ΟΔΗΓΟΙ
οι προσωπικοί σας ξεναγοί

Εκδόσεις ΓΙΑΛΛΕΛΗ. Αποκλειστική διάθεση ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΚΥΡΙΟΠΟΥΛΟΣ & ΣΙΑ Ο.Ε.

ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗ 3. ΤΗΛ.: 36.41.249, 36.41.120

ΟΙ ΜΠΛΕ ΟΔΗΓΟΙ
(Les Guides Bleus)
του Γαλλικού οίκου
Hachette

ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ ΟΙ ΤΟΜΟΙ
ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

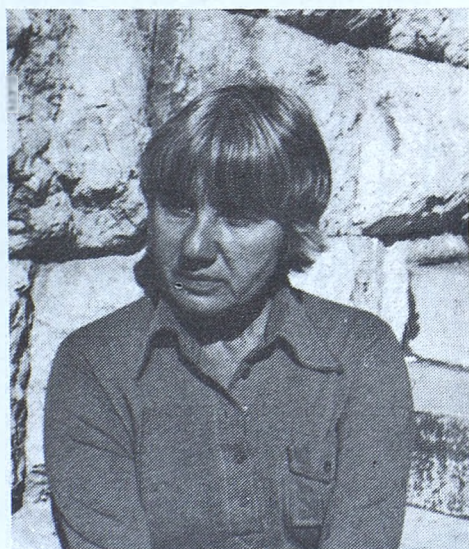

ΤΑΤΙΑΝΑ ΓΚΡΙΤΣΗ-ΜΙΛΛΙΕΞ

- Χρονικό ενός εφιάλτη (1966-1974)
- Από την άλλη όχθη του Χρόνου (Μυθιστόρημα)
- Στη σκάλα του Ουρανού (Διηγήματα)
- Αναδρομές (Διηγήματα)
- Αλλάζουμε; (Μυθιστόρημα)

ΕΥΓΕΝΙΑ ΦΑΚΙΝΟΥ

- Το έβδομο ρούχο (Μυθιστόρημα)
- Η μεγάλη πράσινη (Μυθιστόρημα)
- Για παιδιά:
- Το μεγάλο ταξίδι του Μελένιου
- Ξύπνα Ντενεκεδούπολη
- Ο κύριος Ουλτραμέρ

ΙΩΑΝΝΑ ΚΑΡΑΤΖΑΦΕΡΗ

ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑΤΑ

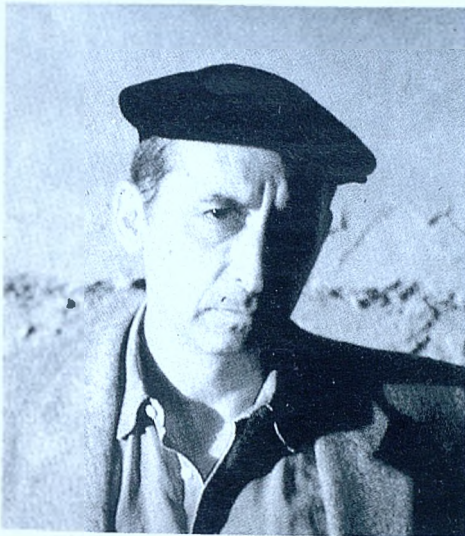
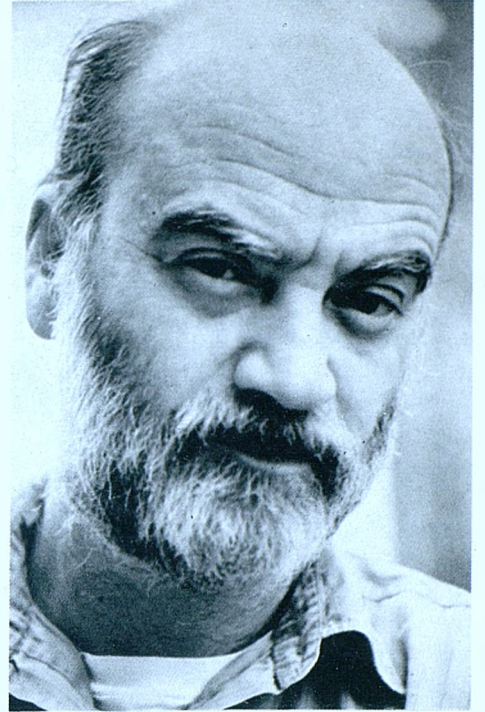
- Το χαμένο κουμπί • Επιπλωμένα δωμάτια
- Μπαζαγιάζι • Οι δύο τελευταίοι • 4-2=0
- Τα κορίτσια της Ερεχθείου • Τέσσερις Πολωνέζες
- Ζευγάρια της Αθήνας • Οι έφηβοι του Κολωνού

ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

- Η ζωή σε τέσσερις πράξεις • Ιστορίες γι' άντρες
- Καφενείον ο Τέταρτος Κόσμος • Χωρισμένη στα δύο

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΝΟΛΛΑΣ

- Το τρυφερό δέρμα (Διηγήματα)
- Τα καλύτερα χρόνια (Νουβέλα)
- Το πέμπτο γένος (Νουβέλα)

ΑΝΤΩΝΗΣ ΣΟΥΡΟΥΝΗΣ

- Οι συμπαίχτες (Μυθιστόρημα)
- Μερώνυχτα Φραγκφούρτης (Διηγήματα)
- Οι πρώτοι πεθαίνουν τελευταίοι (Μυθιστόρημα)
- Τα τύμπανα της κοιλιάς και του πολέμου (Διηγήματα)

ΔΙΟΝΥΣΗΣ ΧΑΡΙΤΟΠΟΥΛΟΣ

- 525 Τάγμα Πεζικού (Μυθιστόρημα)
- Δανεικιά γραβάτα (Διηγήματα)
- Τα παιδιά της Χελιδόνας (Μυθιστόρημα)
- Δέσποινα (Νουβέλα)

από τις **ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΑΣΤΑΝΙΩΤΗ**
Η ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑ ΣΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΠΑΝΤΕ

Βιβλία που καλύπτουν τα ενδιαφέροντα και τους προβληματισμούς του σύγχρονου πολίτη

ΣΕΙΡΑ: «ΦΙΛΟΣΟΦΟΣ ΛΟΓΟΣ»

- CHARLES KAHN:
Ο Αναξιμανδρος και οι απαρχές της ελληνικής κοσμολογίας
- ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ ΑΕΡΟΠΑΓΙΤΟΥ: Περί μυστικής θεολογίας
- G.S. KIRK:
ΗΡΑΚΛΕΙΤΟΣ: Τα κοσμολογικά αποσπάσματα
- ΠΡΟΚΛΟΥ ΔΙΑΔΟΧΟΥ: Στοιχείωσις Θεολογική

ΣΕΙΡΑ: «ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΚΕΨΗ»

- ΝΙΚΟΣ ΠΟΥΛΑΝΤΖΑΣ:
Για τον Γκράμσι. Μεταξύ Σαρτρ και Αλτουσέρ
Παρεμβάσεις
- ΛΟΥΙ ΑΛΤΟΥΣΕΡ:
Στοιχεία αυτοκριτικής
- ΡΑΛΦ ΜΙΛΙΜΠΑΝΤ:
Το Κράτος στην καπιταλιστική κοινωνία
- ΤΣ. ΛΟΥΠΟΡΙΝΙ - Ε. ΜΠΑΛΙΜΠΑΡ - Α. ΤΟΖΕΛ:
Η κριτική της πολιτικής στον Μαρξ
- ΠΙΕΤΡΟ ΙΝΓΚΡΑΟ:
Η κρίση και ο τρίτος δρόμος

ΣΕΙΡΑ: «ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΨΗΦΙΔΕΣ»

- Μ.Ζ. ΚΟΠΙΔΑΚΗΣ:
«ΑΡΙΑΔΗΝ». Μια σπουδή στον ερωτικό Σεφέρη
- ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΕΧΑΓΙΟΓΛΟΥ:
«Εις την οδόν των Φιλελλήνων»
- ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΑΛΛΙΟΡΗΣ:
Ο γλωσσικός αφελληνισμός
Πέραν του μισοξενισμού και της υποτελείας
- ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΕΧΑΓΙΟΓΛΟΥ:
«Ο έρωτας στα χιόνια» του Αλέξανδρου Παπαδιαμάντη
- ΔΑΝΙΗΛ Ι. ΙΑΚΩΒ:
Η αρχαιογνωσία του Οδυσσέα Ελύτη
- ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΑΡΓΥΡΙΟΥ - ΓΙΩΡΓΟΣ ΙΩΑΝΝΟΥ -
ΣΤΡΑΤΗΣ ΤΣΙΡΚΑΣ - ΝΤΙΝΟΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΠΟΥΛΟΣ
Επτά κείμενα για τον Καβαφί

ΔΟΚΙΜΙΑ • ΜΕΛΕΤΕΣ

- ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΠΑΠΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ:
Θεομοί, Ιδεολογία και Πολιτική στο Μεσοπόλεμο
- Γ.Δ. ΚΟΝΤΟΓΙΩΡΓΗΣ:
Πολιτικό σύστημα και Πολιτική
- ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΣΑΙΝ ΜΑΡΤΕΝ:
Λαμπράκηδες. Ιστορία μιας γενιάς
- ΥΓΕΙΑ - ΚΟΙΝΩΝΙΑ - ΠΟΛΙΤΙΚΗ:
Το συμπόσιο για το ΕΣΥ
- ΑΛΚΗΣ ΡΑΦΤΗΣ:
Δημοκρατική διοίκηση επιχειρήσεων
- ΠΕΤΡΟΣ ΠΙΖΑΝΙΑΣ:
Ο μαρξισμός της ιστορικής σοσιαλδημοκρατίας
- ΠΛΟΥΤΗΣ ΣΕΡΒΑΣ:
Κυπριακό: «Στρατηγική» και Στρατηγική
- ΒΑΣΙΛΗΣ ΚΑΡΑΠΟΣΤΟΛΗΣ:
Η Αδιαχώρητη Κοινωνία
- ΜΗΤΣΟΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΠΟΥΛΟΣ:
Μια συνάντηση. Σεφέρης - Μακρυγιάννης
- ΠΕΤΡΟΣ ΜΑΡΤΙΝΙΔΗΣ:
Συνηγορία της παραλογοτεχνίας
- ΜΑΡΙΚΑ ΤΟΥΝΤΑ:
Η δίκη του Φλωμπέρ
- ΑΛΚΗΣ ΡΑΦΤΗΣ:
Ο Κόσμος του ελληνικού χορού
- ΒΑΓΓΕΛΗΣ ΛΙΑΠΗΣ:
Ο χορός στους Κουντουριώτες

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

- ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ:
Μεροληπτική κατάθεση
- ΜΗΤΣΟΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΠΟΥΛΟΣ:
Φύλλα - φτερά
- ΣΠΥΡΟΣ ΚΑΒΟΥΝΙΔΗΣ:
Λεπτομέρειες
- ΑΛΚΗΣ ΡΑΦΤΗΣ:
Η εργασία στην ποίηση

ΛΕΥΚΩΜΑΤΑ

- «ΚΑΤΙ ΤΟ ΩΡΑΙΟΝ»
Το βιβλίο που εντόπισε και ανέλυσε ένα φαινόμενο:
το kits στη σύγχρονη Ελλάδα
- ΑΡΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ:
Τα παλιά αθηναϊκά σπίτια
- ΓΙΑΝΝΗΣ ΙΩΑΝΝΟΥ:
Ο Τρίτος Δρόμος
- ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΑΛΑΙΤΖΗΣ:
Τσιγγάνικη Ορχήστρα
- Α. ΠΕΤΡΟΥΛΑΚΗΣ:
Το ημερολόγιο του Ανδρέα

ΒΙΒΛΙΑ ΓΙΑ ΠΑΙΔΙΑ

- ΜΙΛΤΟΣ ΣΚΟΥΡΑΣ: Ιστορία μιας γραμμής
Ένα ευρηματικό, παιδαγωγικό βιβλίο για παιδιά προσχολικής ηλικίας με ωραία σχέδια - αφετηρίες για την περιπέτεια της φαντασίας.